

Programmabegroting 2021

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2021	1
Inhoudsopgave	4
0. Begroting in één beeld	6
1. Samenvatting	7
1.1. Inleiding	7
1.2. Financiële uitkomsten	13
2.0 Inleiding programma's.....	19
2.1.01 Relatie inwoners en bestuur.....	21
2.1.02 Ruimtelijke Ontwikkeling	24
2.4.1 Ruimtelijke ordening en Wonen	25
2.4.2 Natuur- en landschapsontwikkeling	27
2.1.03 Beheer leefomgeving	29
3.4.1 Openbare ruimte	31
3.4.2 Duurzaamheid.....	35
2.1.04 Economie en toerisme.....	38
2.1.05 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl.....	49
2.1.06 Jeugd, onderwijs en cultuur	54
2.1.07 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid	63
7.4.1 Maatschappelijke ondersteuning	64
7.4.2 Veiligheid	71
2.1.08 Werk en inkomen	78
2.2 Algemene dekkingsmiddelen	87
2.3 Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur.....	91
2.4 Vennootschapsbelasting.....	94
2.5 Paragrafen	95
Paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	95
Paragraaf B. Onderhoud kapitaalgoederen	100
Paragraaf C. Financiering	114
Paragraaf D. Bedrijfsvoering	117
Paragraaf E. Verbonden partijen.....	122
Paragraaf F. Grondbeleid	137
Paragraaf G. Lokale heffingen	141
Paragraaf H. Transitie Sociaal Domein	150
3. Samenvatting voorstellen en vaststellingsbesluit	152
4. Bijlagen.....	154
4.1 Nieuw beleid 2021-2024	154
4.2 Investeringsplan.....	156
4.3 (Vervangings)investeringen.....	157
4.4 Reserves en voorzieningen.....	161
4.5 Financiële gegevens	164
4.6 Overzicht incidentele baten en lasten	175

4.7 Programmagegevens.....178

0. Begroting in één beeld

Welkom op de begrotingswebsite van de gemeente Montferland. Voor de verkorte weergave, namelijk de begroting in één beeld, kunt u op de volgende link klikken:
<https://gemeente-montferland-2.foleon.com/project/begroting2021in1oogopslag/begroting-2021-in-n-beeld/>

1. Samenvatting

1.1. Inleiding

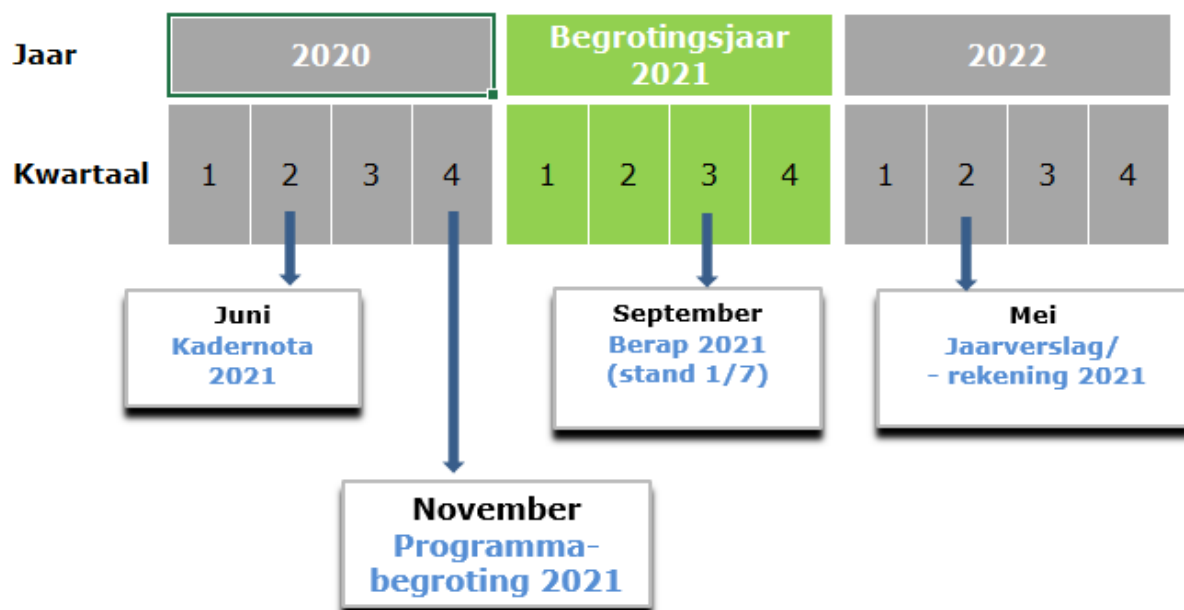
Voor u ligt de begroting 2021 en de meerjarenramingen voor de periode 2022 tot en met 2024 van de gemeente Montferland. Deze begroting is de voorlaatste in deze raadsperiode, welke in het teken staat van bezuinigingen. Los van de grote impact van het coronavirus zijn we momenteel druk doende om de hervormingen uit 2019 te realiseren. Naast het lopende beleid bevat deze begroting ook de vertaling van het coalitieprogramma, maar ook van het nieuw beleid voor de jaren 2021 - 2024 voortkomend uit opdrachten van de raad, maatregelen voor de bedrijfsvoering en regelgeving vanuit het rijk.

Het gemeentelijk takenpakket kenmerkt zich door grote uitdagingen. Ook dit jaar wordt aan uw raad een pakket aan maatregelen voorgelegd om te komen tot een sluitende begroting in meerjarenperspectief. Hiertoe is op 9 juli jl. door uw raad via een amendement op de Kadernota 2021 - 2024 besloten. Dit pakket aan maatregelen zal separaat aan u worden voorgelegd. In de begrotingsvergadering moet door u besloten worden hoe een taakstelling van ruim € 3 mln. reëel en concreet ingevuld gaat worden. Dit wordt dan de eerste wijziging op de Programmabegroting 2021 - 2024. Op de programma's is nog niet voorgesorteerd op de voorgestelde bezuinigingen uit het maatregelenpakket.

Wij kunnen u een sluitende meerjarenbegroting 2021 - 2024 aanbieden met dien verstande dat de opgenomen taakstellingen van in totaal € 0,8 mln. voor 2021 oplopend tot € 3,3 mln. vanaf 2024 ook concreet en reëel moeten worden ingevuld. Voor de jaarschijf 2021 en 2022 is hiervoor een onttrekking uit onze Algemene Reserve van in totaal circa € 3,3 miljoen noodzakelijk. Onze Algemene Reserve zal niet meer toereikend zijn, daarom zal er vanuit de reserve Grondexploitatie een bedrag van circa € 1,8 miljoen worden overgeheveld naar onze Algemene Reserve.

Vanaf jaarschijf 2023 sluit de Programmabegroting, inclusief de ingevulde taakstelling, met een positief saldo. Deze positieve saldi vanaf 2023 kunnen bijdragen aan het noodzakelijke vet op de botten. Daarmee wordt ook verder gewerkt aan de ambitie uit het coalitieprogramma: de financiële huishouding moet op orde zijn en worden gehouden. Dat vereist budgetdiscipline: van de organisatie, van het college en van de gemeenteraad. Alleen als wij gezamenlijk die discipline op kunnen brengen en daar ook naar handelen, kunnen we spreken van meerjarige financiële stabiliteit. Onder voorbehoud van nieuwe wetgeving vanzelfsprekend.

In de volgende figuur is de begrotingscyclus 2021 weergegeven.

De begroting 2021 is de derde begroting in deze raadsperiode waarin de onzekerheid over de economische ontwikkeling zeer groot is door de wereldwijde corona-uitbraak. Onzeker is nog hoe sterk de economische activiteiten in het eerste half jaar van 2020 zijn afgenomen en hoe snel de economie daarna gaat herstellen. Verder is ook het verloop van de pandemie - en in het kielzog daarvan de versoepeling of aanscherping van maatregelen - onzeker. Een opleving van de pandemie zal negatief uitwerken op de Nederlandse economie. Dit zal dan leiden tot herinvoering van contactbeperkende maatregelen en tot meer voorzichtigheid bij consumenten en bedrijven. Verminderde productie en/of vraaguitval zal de economie negatief beïnvloeden. Bedrijven die in de eerste golf hun buffer al hebben aangesproken, krijgen het zwaar te verduren in de tweede coronagolf.

Als we het positieve scenario schetsen dan ontwikkelen productie en arbeidsmarkt zich bij volledig herstel gunstig. Mensen kunnen aan het werk blijven en er zullen nieuwe banen bij kunnen komen. Mede door innovatie, omdat zaken mogelijk anders moeten gaan doen in verband met 'het nieuwe normaal', nieuwe omgangsvormen en nieuwe verdienmodellen.

De begroting die nu voor u ligt is gebaseerd op de meicirculaire. De accessen zijn voor de jaren 2021 en 2022 opwaarts bijgesteld, terwijl voor 2023 en 2024 sprake is van een neerwaartse bijstelling. Het is wederom een bevestiging die we de afgelopen jaren meermaals hebben geconstateerd en jaarlijks met u hebben gedeeld tijdens de ambtelijke toelichting. *Onze Algemene Uitkering is de grootste risicofactor (en daarmee ook kansfactor) in onze begroting*: de door het Rijk 'beloofde' accessen voor navolgende jaren worden slechts deels gerealiseerd. Dit heeft een directe doorwerking voor de begroting 2021 en dit keer met een positieve uitwerking verwijzend naar de gepresenteerde saldi in de Kadernota 2021 - 2024. De conclusie op dit moment is in ieder geval dat we netto ruim € 600.000 meer Algemene uitkering gaan ontvangen voor 2021 oplopend naar ruim € 1 mln. in 2024 dan gepresenteerd bij de begroting 2020 (jaarschijf 2021).

Er heeft dit jaar wederom een actualisatie plaatsgevonden van de budgetten Sociaal Domein. De reserve Sociaal Domein is vanaf 2020 uitgeput en er is geen mogelijkheid meer om de meerkosten in het Sociaal Domein hiermee te verrekenen. Mede hierdoor - maar ook omdat de budgetten die we van het Rijk ontvangen voor het Sociaal Domein op zijn gegaan in de Algemene Uitkering - is het niet meer vol te houden om de transities in het Sociaal Domein budgettair neutraal te laten verlopen. In deze begroting worden de budgetten in het Sociaal Domein voor bijna € 1,1 mln bijgeraamd (€ 0,7 mln Jeugdzorg en € 0,4 mln. Wmo). Budget neutraliteit betekent dat deze kosten binnen het Sociaal Domein moet worden opgelost. Dat is niet meer realistisch, waardoor besloten is de verhoging mee te nemen in het totale pakket aan maatregelen dat aan u zal worden voorgelegd.

Geconcludeerd kan worden dat onze financiële situatie niet rooskleurig is, maar niet zo somber als verwacht bij de Kadernota 2021 - 2024. Een nieuwe bezuinigingsronde is onvermijdelijk. Ons voorstel is om hierin alle - op dit moment bekend zijnde - kansen en risico's mee te nemen, anders is het aannemelijk dat volgend jaar wederom bezuinigd moet gaan worden. De invulling van het maatregelenpakket dient voor enige ruimte en financiële stabiliteit te zorgen. U wordt de komende maand uitgedaagd om haalbare en concrete keuzes te gaan maken. Het college wil u een pakket maatregelen aanbieden, waar u verdere invulling aan kunt geven. Bij de vaststelling van de begroting 2021 zal de totale taakstelling van € 3,3 miljoen vanaf 2024 concreet ingevuld moeten zijn. In paragraaf 1.1.3 gaan we hier verder op in.

Bedrijfsvoering nog nadrukkelijker in beeld brengen

De begroting is niet rooskleurig, maar door de juiste keuzes te maken biedt het wel perspectief. Bij de kadernota 2021 - 2024 is al aangekondigd dat hiervoor aan de raad een pakket van maatregelen wordt aangeboden. Dat is nodig omdat we - als zoveel gemeenten - worden geconfronteerd met een aantal (financiële) uitdagingen. Die moeten we het hoofd bieden. Wij doen met name voorstellen op het gebied van onze bedrijfsvoering. Echter iedere bezuiniging op personeel gaat ook gepaard met taken die niet meer gedaan gaan worden. Bestuurlijk zullen hierin ook keuzes moeten worden gemaakt. Door keuzes te maken, komt er een begroting te liggen met perspectief.

Rekening niet bij de inwoner

Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat we de rekening niet bij de inwoner neer willen leggen. De stijging van de woonlasten blijft wat ons betreft gematigd.

Deze begroting hoeft niet te worden beheerst door financiële kommer en kwel. Wij blijven ambitieus om Montferland elke dag een beetje mooier te maken. Wij blijven grotendeels staan voor de beloften die we gedaan hebben in het coalitieprogramma, waarbij we beseffen dat we ook daarin keuzen moeten maken. Wij blijven investeren in de wijze waarop we met onze inwoners in contact willen komen en blijven. Wij blijven inzetten op mooie ingrepen in diverse kernen. En we blijven gaan voor DocksNLD2. En dat alles in onze prachtige omgeving, waarin toerisme onze maximale aandacht verdient. We zijn wat ons betreft de groene poort naar Nederland. Die status willen we optimaal benutten!

1.1.1 Financiën

Ons uitgangspunt is een "gezonde financiële huishouding". Dat wil zeggen: het beschikbaar hebben van voldoende middelen voor de benoemde taken, voldoende reserves voor als het een keer tegen zit en ook dan aandacht voor het weer op peil brengen van deze reserves.

Ter herinnering: De afgelopen jaren zijn we volop bezig geweest om onze financiële huishouding op orde te krijgen. Na de magere crisisjaren schetste de begroting 2019 voor het eerst weer een positief beeld. Er was volop financiële ruimte om uitvoering te kunnen geven aan het Coalitieprogramma 2018 - 2022. Dit beeld is - in hoofdzaak - helaas teniet gedaan door wetwijzigingen en kostenverhogingen in het Sociaal Domein, hogere bijdrages aan gemeenschappelijke regelingen en nu ook door de coronacrisis. De saldi in deze Programmabegroting zijn minder somber dan verwacht bij de Kadernota 2021 - 2024. Het jaar 2021 laat echter nog steeds een fors tekort zien. Voor de jaren erna daalt dit tekort fors - als we uitvoering kunnen geven aan pakket maatregelen - met in de jaren 2023 en 2024 een positief saldo. Uiteraard zijn de uitkomsten uit het pakket aan maatregelen hierin bepalend om voor de jaren 2023 en 2024 een programmabegroting te presenteren met perspectief. De uitdaging is om de in deze programmabegroting opgenomen taakstelling van € 0,8 mln. in 2021 oplopend naar € 3,3 mln. vanaf 2024 concreet in te vullen.

Kadernota 2021

Op 9 juli 2020 heeft u de Kadernota 2021 vastgesteld. Behalve de uitgangspunten voor de (meerjaren)begroting 2021 - 2024 zijn ook de te verwachten financiële ontwikkelingen voor de komende jaren vastgelegd.

De Kadernota 2021 laat een aanzienlijke verslechtering zien ten opzichte van de begroting 2020. Vanaf 2021 werd een negatief saldo verwacht van circa € 3,1 mln. De jaren daarna zou deze minder ongunstig worden tot een negatief saldo van afgerond € 2,2 mln. voor 2024 en volgende jaren.

Ontwikkelingen na de Kadernota 2021

Na vaststelling van de Kadernota 2021 zijn er diverse ontwikkelingen op ons afgekomen die onze financiële positie zowel positief als negatief hebben beïnvloed. Een grote ontwikkeling, waar we niet onderuit komen, is de meicirculaire.

Aanvankelijk zou de meicirculaire een circulaire worden met veel mutaties door de vertaling van het nieuwe verdeelstelsel met ingangsjaar 2021. Het nieuwe verdeelstelsel is echter doorgeschoven naar de decembercirculaire 2020 met ingangsjaar 2022. Ook over het compensatiepakket Corona ter waarde van € 542 miljoen voor de eerste periode tot 1 juni leidt niet tot cijfermatige aanpassingen in deze circulaire. De financiële vertaling ervan is begin juli bekend geworden, waarna de bevoorschotting is gestart. De definitieve cijfers en verdeling zullen bekend gemaakt worden in de komende septembercirculaire 2020.

De meicirculaire heeft een positieve impact op de begrotingssaldi. Het accres 2021 is € 127 miljoen (voor Montferland € 223.000) hoger dan bij de begroting 2020 was voorzien. Als onderdeel van het compensatiepakket Coronamaatregelen zijn de VNG en de beheerders van het gemeentefonds overeengekomen om de accressen 2020 en 2021 te fixeren op de stand van deze meicirculaire. Momenteel vindt een evaluatieplaats van de normeringssystematiek. Deze evaluatie zal naar verwachting in het najaar worden gepubliceerd. De accressen 2022 tot en met 2024 ontwikkelen zich volgens deze circulaire in totaal 211 miljoen negatief. Dit is met name het gevolg van lager geraamde zorgkosten van het rijk en dit komt vreemd over naar de gemeenten waar deze kosten moeilijk beheersbaar zijn.

Als we alle plussen en minnen salderen kunnen we concluderen dat we per saldo voor 2021 ruim € 0,6 mln. meer ontvangen van het Rijk oplopend tot ruim € 1 miljoen in 2024.

Begrotingssaldo 2021 - 2024

Op basis van de bekend zijnde ontwikkelingen, sommige concreet en sommige op basis van aannames, is de conclusie dat onze begrotingssaldi aanzienlijk zijn verslechterd ten opzichte van de vorige begroting.

Onderstaand overzicht geeft het meerjarig begrotingsperspectief weer.

Dit is inclusief coalitieprogramma, maar ook inclusief het nieuw beleid uit de Kadernota 2021, een stelpost voor de hervormingen en het opnemen van een stelpost herverdeling gemeentefonds.

In paragraaf 1.2 zullen we dit nader toelichten.

	2021	2022	2023	2024
Begrotingssaldi bestaand beleid (incl. coalitieprogramma)	-2.711	-1.579	-47	-1.096
Nieuw Beleid 2021 - 2024 (genoemd in de Kadernota 2021)	-719	-537	-462	-443
Stelpost hervormingen (Geen 100%, maar 80% realisatie)			-600	-600
Stelpost herverdeling gemeentefonds		-500	-1.000	-1.000
Begrotingssaldi (incl. nieuw beleid, stelpost hervormingen en herverdeling gemeentefonds)	-3.430	-2.616	-2.109	-3.139
Resultaat heroverweging nieuw beleid	179	147	147	147
Taakstelling (invulling via maatregelenpakket)				
• 'Bedrijfsvoering'	550	1.100	1.650	2.250
• 'Overige taakvelden'	250	500	750	1.050
Te realiseren stelpost pakket aan maatregelen	979	1.747	2.547	3.447
Begrotingssaldi na stelpost pakket aan maatregelen (1e begrotingswijziging)	-2.451	-869	438	308

Bovenstaande cijfers bevestigen wederom het beeld dat we te veel geld uitgeven wat heeft geleid tot meerdere kerntakendiscussies / hervormingen, waarbij geen ruimte wordt overgelaten voor onverwachte tegenvallers.

Voor de jaarschijf 2021 en 2022 is een onttrekking uit onze Algemene Reserve van in totaal circa € 3,3 miljoen noodzakelijk. Echter de verwachting is dat onze Algemene Reserve niet meer toereikend zal zijn vanaf 2021, waardoor er vanuit de reserve Grondexploitatie een bedrag van circa € 1,8 miljoen voor de jaren 2021 en 2022 zal worden toegevoegd aan onze Algemene Reserve om de verwachte tekorten voor de jaren 2021 en 2022 te kunnen afdekken.

Tot slot: gelet op de bovenstaande saldi is de conclusie dat het verkrijgen van repressief toezicht voor 2021 alleen een reële optie is als we besluiten tot haalbare en concrete bezuinigingsmaatregelen.

1.1.2 Algemene reserve

De Algemene reserve is een belangrijke component binnen onze weerstandscapaciteit. In de nota Reserves en Voorzieningen 2018 is besloten dat de reserve NUON ook wordt betrokken bij onze weerstandscapaciteit.

Onze solvabiliteit zit al jaren aan de ondergrens van "matig". Als compensatie daarvoor streven we wel naar een ratio van het weerstandsvermogen met de kwalificatie "uitstekend". Dat betekent een minimale ratio van 2,0 (hierbij wordt verwezen naar de nota Reserves en Voorzieningen 2018). De geraamde stand per 1 januari 2021 bedraagt € 16,9 mln., uitgesplitst naar algemene reserve € 1,6 mln. en de reserve NUON € 15,3 mln. In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" hebben wij de gewenste en werkelijke omvang van de Algemene reserve en reserve NUON geactualiseerd en zal nader worden ingegaan op de ontwikkeling van onze weerstandscapaciteit.

Zoals uit deze paragraaf blijkt is onze weerstandscapaciteit "uitstekend" (ratio komt uit op 4,0).

Onze weerstandsratio is van een uitstekend niveau. Echter alertheid moet zeker in acht worden genomen als we kijken naar de onttrekkingen die in 2020 zijn gedaan (circa € 4 miljoen). Hierdoor zal onze Algemene Reserve de komende jaren niet toereikend zijn om de tekorten over 2021 en 2022 te kunnen dekken. Voor de jaren 2021 en 2022 zal naar verwachting een extra toevoeging vanuit de reserve grondexploitatie van circa € 1,8 mln. noodzakelijk zijn om deze tekorten af te kunnen dekken. De verwachting is dat ruim € 0,9 mln. voor 2021 en € 0,9 mln. voor 2022 vanuit de reserve grondexploitatie aan de Algemene Reserve toegevoegd moet worden (bij gelijkblijvende omstandigheden).

Het is het voor de komende jaren zaak onze Algemene Reserve weer te voeden om van "een gezonde financiële huishouding" te spreken. De reserve NUON willen we in stand houden voor onverwachtse uitgaven. Het voeden van de Algemene Reserve kan alleen door minder uit te geven dan dat wij aan inkomsten genereren. Hierbij passen financieel goed onderbouwde besluiten. Maar ook budgetdiscipline.

Als we de reserve NUON buiten beschouwing willen laten en er vanuit gaan dat de reserve grondexploitatie een vrije buffer heeft van € 2,5 mln., dan moet onze Algemene Reserve een minimale omvang hebben van € 2,2 mln. om onze risico's te kunnen afdekken. Wij stellen voor om toekomstige overschotten, maar ook incidentele meevallers toe te voegen aan onze Algemene Reserve, zodat deze zo snel als mogelijk naar de minimale omvang van € 2,2 mln. groeit.

1.1.3 Pakket aan maatregelen

Aanleiding

Op 9 juli is bij de behandeling over de Kadernota 2021 bij amendement het volgende besloten; De kadernota vast te stellen met daarbij het volgende:

- bij de vaststelling van de programmabegroting 2021 - 2024 inzicht geven in de afgewogen keuzes die het college daarvoor gemaakt heeft om te komen tot een sluitende begroting in meerjarenperspectief;
- daartoe een pakket van maatregelen aan te bieden aan de gemeenteraad;
- in de onderbouwing van de gemaakte keuzes duidelijk de in het amendement genoemde constatering en overwegingen mee nemen;
- tekorten die ontstaan door nieuwe wettelijke taken en/of verplichtingen brengt het college apart in beeld.

Om de majeure opdracht ambtelijk te kunnen voorbereiden heeft het college een Plan van Aanpak 'Realisering taakstelling Kadernota 2021 - 2024' vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

Wij hebben het streven om aan het college van Gedeputeerde Staten een begroting 2021 en meerjarenraming 2022 - 2024 aan te bieden die

- 1) wordt goedgekeurd;
- 2) onder het repressief toezicht van de Provincie valt.

Echter repressief toezicht zal lastig worden dit jaar, omdat er geen sprake mag zijn van een opschuivend meerjarenperspectief. Daarmee wordt bedoeld dat het niet is toegestaan om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is. Dit is namelijk bij de begroting 2020 ook het geval geweest. We zijn hierover in gesprek met de Provincie.

Om dit aan te kunnen bieden is er een pakket van maatregelen samengesteld. Deze maatregelen zullen met name in de bedrijfsvoering komen te liggen. Saillant detail: bezuinigen op personeel gaat ook gepaard met het stoppen van taken.

- Omvang bedrijfsvoering bedraagt: 2021 € 0,55 mln, 2022 € 1,1 mln, 2023 € 1,65 mln en 2024 € 2,25 mln.
- Omvang overige taakvelden binnen de begroting bedraagt: 2021 € 0,25 mln, 2022 € 0,5 mln, 2023 € 0,75 mln. en 2024 € 1,05 mln.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bedrijfsvoering

Even ter herinnering:

Op 7 november 2019 is bij de hervormingen ook besloten tot een taakstelling op de bedrijfsvoering van € 0,1 mln. voor 2020 oplopend tot € 0,5 mln. in 2024. Deze dient ook nog concreet te worden ingevuld. dat gaan we ook realiseren.

De volgende voorwaarden zijn essentieel:

1. de bedrijfsvoering wordt in de breedste zin opgevat (bv. naast personeel ook inkoop, huisvesting etc.);
2. het uitgangspunt is: "geen gedwongen ontslagen";
3. er wordt niet ingeboet op kwaliteit.

Er worden aan de volgende oplossingen gedacht om tot een reële taakstelling te komen:

- Een taakstelling oplopend naar 10% per 2024 op de inkoop (wat in elk geval gepaard zal moeten gaan met het neerwaarts bijstellen van eisen in alle aanbestedingen). De komende jaren wordt een bedrag oplopend naar uiteindelijk € 1,5 mln. ingeboekt op de inkoopbudgetten. Het is de bedoeling alle lopende contracten met contractwaarde en einddatum onder de loep te nemen (zoals heroverwegen van de kwaliteitseisen / wensen dan wel het gewicht van de prijscomponent in de gunningscriteria zwaarder te laten wegen), maar ook meer focus op enkelvoudige uitgaven.
- Voor het bezuinigen op personeel wordt gebruik gemaakt van strategische personeelsplanning. Toekomstige ontwikkelingen worden verbonden met de huidige personeelsbezetting. Met de kennis en inzicht uit de personeelsplanning is het mogelijk om gericht in-, door- en uitstroom van personeel inzichtelijk te maken en te beïnvloeden en is het mogelijk om in te springen op de ontwikkelingen die nog komen. Vanaf 15 juni jl. is er een selectieve 'stop' op het invullen van vacatures. Concreet betekent dit dat een vacature niet wordt ingevuld, tenzij de directie anders besluit. De komende jaren wordt een bedrag oplopend naar uiteindelijk € 1 miljoen ingeboekt op personeel (dit is inclusief de taakstelling op de bedrijfsvoering besloten op 7 november 2019).
- Tot slot wordt er nog een taakstelling oplopend naar een bedrag van € 0,25 mln. in 2024 ingeboekt voor het zogenaamde 'laaghangend fruit'. Hierbij moet je denken aan de uitloopschalen etc..

Bovenstaande oplossingen kunnen niet worden uitgevoerd als we onszelf de vraag niet stellen welke activiteiten we niet meer gaan uitvoeren (en hoeverre dit dan weer ons voorzieningsniveau raakt). Ook leggen we hier een relatie met de organisatieontwikkeling waar we mee zijn gestart.

Overige taakvelden

Om een taakstelling oplopend naar € 1 miljoen te kunnen realiseren, is een voorwaarde dat alle opties bespreekbaar moeten worden gemaakt. Wat zich steeds meer wrekt is de slinkende autonomie voor de gemeente. Met andere woorden: veel medebewind, veel vaste verplichtingen. Onderzoek toont aan dat 80 tot 90% van de lokale agenda wordt bepaald door taken die in medebewind worden uitgevoerd. Anders gezegd: noodzakelijke bezuinigingen kunnen (theoretisch) worden gevonden in een steeds kleiner deel van de begroting. Dan hebben we het vrijwel direct over maatregelen die direct ingrijpen in de leefbaarheid van onze kernen.

In een vroegtijdig stadium is uw raad betrokken in dit proces.

Het is wenselijk deze lijn in onze gemeente door te trekken; als gemeenteraad, college en organisatie samen deze taakstelling aanpakken. Binnen het college (maar ook de raad) moet er de volledige medewerking zijn, waarbij prioriteitstelling in werkzaamheden nog duidelijker voor het voetlicht moet worden gebracht. Keuzes maken zal een belangrijke factor hierin zijn. Alleen als we de handen ineenslaan en gezamenlijk optrekken – ambtelijke organisatie, college en gemeenteraad – slagen we erin de pijn samen gelijkwaardig te verdelen.

Risico's

Algemene opmerking:

Het aanpassen van ons gedrag is belangrijk in deze. Het gezegde: "we zullen de tering naar de nering moeten zetten" is passend op onze situatie. Zolang alle actoren – ambtelijk tot en met de gemeenteraad – maar continue nieuw beleid blijven opvoeren en ook alles moet (dus geen keuzes durven en willen maken), zullen we onze financiële huishouding niet op orde krijgen.

Daarnaast zijn er nog de volgende risico's:

- De trajecten kunnen aan alle vastgestelde kaders voldoen, uiteindelijk is het aan uw raad om ook daadwerkelijk te besluiten. Besluitvaardigheid wordt onder de risico's geschaard.
- Daarnaast gaat de ambtelijke organisatie de uitdaging tot bezuinigingen binnen de bedrijfsvoering aan, echter hier dient wel een voorbehoud in te worden gemaakt. De opgave is stevig, maar zal – het is al zo vaak genoemd – zekerheid in zich moeten hebben in een omgeving die wordt beheerst door wettelijke bepalingen.

1.1.4 Woonlasten

De belastingverordeningen 2021 liggen op 3 december 2020 aan de gemeenteraad ter vaststelling voor. De berekeningen van de belastingopbrengsten in deze begroting is gebaseerd op de tariefvoorstellen uit deze belastingverordeningen 2021.

De totale woonlasten (afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB) stijgen in 2021 met 1,8% ten opzichte van de geraamde woonlasten voor 2020.

De stijging in 2021 wordt met name veroorzaakt door een verhoging van de tarieven voor de rioolheffing. In afwachting van het nieuwe Gemeentelijk Riolerings Plan – deze is met een jaar uitgesteld en zal ingaan vanaf 2021 – houden we voor 2021 vast aan de tariefstijging met 4% conform het GRP 2016 – 2020. Overigens laat de tariefonderbouwing met deze kosten in 2021 een overdekking zien van circa € 155.000. Omdat dit wettelijk niet is toegestaan hebben we deze overdekking toegevoegd aan de voorziening riolering.

1.2. Financiële uitkomsten

Het begrotingsperspectief 2021 - 2024 is als volgt opgebouwd.

Begrotingsuitkomsten 2021 - 2024

(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)

	2021	2022	2023	2024
Begrotingssaldi bestaand beleid (incl. coalitieprogramma)	-2.711	-1.579	-47	-1.096
Nieuw Beleid 2021 - 2024 (genoemd in de Kadernota 2021)	-719	-537	-462	-443
Geen 100%, maar 80% realisatie hervormingen			-600	-600
Stelpost herverdeling gemeentefonds		-500	-1.000	-1.000

Begrotingssaldi (incl. nieuw beleid, stelpost hervormingen en herverdeling gemeentefonds)	-3.430	-2.616	-2.109	-3.139
Resultaat heroverweging nieuw beleid	179	147	147	147
Taakstelling (invulling via maatregelenpakket):				
• 'Bedrijfsvoering'	550	1.100	1.650	2.250
• 'Overige taakvelden'	250	500	750	1.050
Te realiseren stelpost pakket maatregelen	979	1.747	2.547	3.447
Begrotingssaldi na stelpost pakket aan maatregelen (1e begrotingswijziging)	-2.451	-869	438	308

De voornaamste uitgangspunten en enkele kanttekeningen zijn, dat:

- De lasten en baten geraamd zijn in constante prijzen, prijsniveau 2021;
- De hervormingen waar de raad op 7 november 2019 toe heeft besloten. De olopende taakstelling vanaf 2023 dienen voor minimaal 80% ook daadwerkelijk te worden gerealiseerd;
- De eventuele consequenties die voortkomen uit de corona crisis zijn nagenoeg niet verwerkt in deze begroting.

Hierna gaan we in op de onderdelen bestaand beleid, nieuw beleid, geen 100%, maar 80% realisatie hervormingen (stelpost) en het opnemen van een stelpost herverdeling gemeentefonds.

Uitgangspunt is om in deze begroting in 1x keer op alle - op dit moment bekend zijnde - risico's te anticiperen door nog een keer flink te bezuinigen - middels het voorliggende pakket aan maatregelen - en dan ook voor de toekomst naar een financiële gezonde huishouding door te groeien. Op deze manier voorkomen we ook dat we volgend jaar (in het verkiezingsjaar) weer een bezuinigingsslag moeten maken.

1.2.1. Bestaand beleid

De Kadernota 2021, vastgesteld op 7 juli 2020, toonde aan dat het structurele begrotingsbeeld vanaf 2021 aanzienlijk verslechterde ten opzichte van het meerjarenbeeld in de begroting 2020. De uitkomsten van de begroting 2021 zijn minder ongunstig dan het geschetste beeld bij de Kadernota 2021.

Daarnaast wijzen we er op dat door de doorgevoerde maatregelen / taakstellingen het risico van overschrijden van budgetten groter wordt als er geen of onvoldoende maatregelen worden getroffen. Via de gebruikelijke rapportages wordt u hiervan op de hoogte gehouden.

In de navolgende analyse geven wij de ontwikkelingen weer sinds de vaststelling van de begroting 2020. We richten ons hierbij op de jaarschijf 2021. De conclusie is dat het saldo van het bestaande beleid met ruim € 3,4 mln. is verslechterd.

Tabel 3: van begroting 2020 naar begroting 2021,

(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)

Analyse	t.o.v. begroting 2020 (jr. 2021)	
Verwacht saldo jaarschijf 2021	725	V
Reeds voorzien in de Kadernota 2020 (blz. 45 - 50)	-2.067	N
Loonkosten personeel (CAO en stijging wettelijke premies)	-784	N
Prijsstijgingen (incl. budgetsubsidies)	-248	N
- dekking door verhoging OZB 1,5% en overig cf. Kadernota	120	V
- compensatie gemeentefonds (hoger accres, dit betreft loon- en prijscompensatie)	800	V
Subtotaal nominale ontwikkelingen	-112	N
WMO-HbH zorg (in natura en PGB)	-1.399	N
Armoede en schuldenbeleid	-149	N
Onderhoud/voorzieningen gebouwen o.b.v. nieuw MJOP	-89	N
Meer doorbelasting van interne uren aan grondexploitatie / investeringen / tarieven	226	V
Netto Algemene uitkering	631	V
Brede school 's-Heerenberg (gevolgen reserve onderwijshuisvesting)	-340	N
Hogere toevoeging voorziening riolering	-155	N
Overig	18	V
Totaal mutaties	-3.436	N
Saldo bestaand beleid begroting 2021	-2.711	N

De afwijkingen zullen we toelichten:

Loon- en prijsstijgingen

Algemeen:

Loon- en prijsindexering zorgen er voor dat de ramingen toenemen ten opzichte van de begroting 2020. In totaliteit zijn de netto meerkosten € 112.000. In de Kadernota 2021 is hier reeds rekening mee gehouden. Het uiteindelijke voordeel ten opzichte van deze Kadernota is € 131.000.

Loonkosten:

De stijging van de loonsom wordt volledig veroorzaakt door niet-beïnvloedbare cao-ontwikkelingen

en stijging van wettelijke premies. In de Kadernota 2021 was hier grotendeel reeds op geanticipeerd.

Prijsstijgingen:

Voor de inflatiegevoelige uitgaven zijn we uitgegaan van een inflatieaanpassing met 1,7% en een prijsaanpassing van de budgetsubsidies met 2,43% conform vastgesteld in de Kadernota 2021.

WMO-HbH zorg (in natura en PGB)

We zien vanaf medio 2019 al een stijging in het aantal Wmo-cliënten. Het aantal cliënten met actieve voorzieningen Hulp bij Huishouden Zorg In Natura is opgelopen tot 1.218 cliënten. In vergelijking met 1 jaar geleden toen waren er 993 cliënten. Dit is een verschil van 225 cliënten ofwel een toename van ruim 22% in 1 jaar tijd. Schrijnend is te zien dat deze groei met name veroorzaakt wordt door de hoogste inkomensgroep (boven de € 100.000). Daarnaast hebben we vanaf 2021 te maken met een prijsstijging van € 1,20 per uur. Hiervoor wordt structureel € 0,2 mln. bijgeraamd.

Tot slot hebben we u inmiddels al via een raadsbrief en in de Kadernota 2021 geïnformeerd over de 'correctie begroting 2020' voor een bedrag van € 0,6 mln.. Ten opzichte van de begroting 2020 is het nadeel € 1,4 miljoen. Ten opzichte van de Kadernota 2021 is het voordeel ruim € 0,2 mln. We zien dat er voor minder cliënten daadwerkelijk aan zorg wordt gedeclareerd.

Armoede en schuldenbeleid

We zien een stijging van 8% in de kosten ten opzichte van vorig jaar. Van de diverse bijzondere bijstandsoorten stijgen de uitgaven voor bewindvoering het sterkst (+15%). Dat is een bevestiging van wat inmiddels een trend genoemd mag worden.

Gezien de gestaag stijgende trend van de uitgaven voor bijzondere bijstand en minimaregelingen moet het voor 2021 en verdere jaren geraamde bedrag zeker meer met de verwachting in overeenstemming worden gebracht. Een bijraming met € 149.000 (overigens ook meerjarig) is geen overbodige luxe.

Onderhoud / voorzieningen gebouwen op basis van nieuw MeerJaren Onderhouds Planning (MJOP)

Vanaf 2020 is er een nieuw MJOP vastgesteld voor al ons gemeentelijk vastgoed. De meerkosten per jaar bedragen € 89.000. De vorige MJOP dateert alweer van 5 jaar geleden. In de tussentijd hebben er diverse aanscherpingen van de milieu-eisen plaatsgehad. Ook worden er steeds meer verduurzamingen meegenomen in het plan. Daarnaast zijn al onze technische installatiecontracten in het MJOP opgenomen. Ook grote incidentele vervangingen zijn nu afgedekt, waarbij voorheen incidenteel aan uw raad budget werd aangevraagd.

Meer doorbelasting van interne uren aan grondexploitatie / investeringen / tarieven

Voor 2021 en verdere jaren worden er meer interne uren doorbelast aan onze grondexploitatie, investeringen en tarieven leges. In onze exploitatie betekent dit een voordeel van € 226.000 ten opzichte van vorig jaar.

Netto Algemene uitkering

Het accres 2021 is € 127 miljoen hoger ten opzichte van de septembercirculaire 2019. De stijging is hoofdzakelijk het gevolg van hogere indices voor loon- en prijsontwikkeling in het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Plan Bureau. De accessen 2022 tot en met 2024 ontwikkelen zich in totaal € 211 miljoen negatief. Dit is met name het gevolg van lager geraamde zorgkosten van het rijk.

Gemeenten kunnen de BTW die ze moeten betalen declareren bij het Rijk (het BCF). Dit fonds kent echter een plafond (ruim € 2,9 miljard). Declareren de gezamenlijke gemeenten meer dan er in het BCF beschikbaar is, dan moet het gemeentefonds bijpassen. Blijft er geld over in het BCF, dan vloeit dit terug naar het gemeentefonds. Voor 2021 en verdere jaren hebben wij geen raming in onze begroting opgenomen voor dit onderdeel.

In de meicirculaire van 2019 heeft het Rijk voor de periode 2019 tot en met 2021 € 1 miljard incidenteel beschikbaar gesteld voor de Jeugdzorg. Voor Montferland was dit respectievelijk € 728.000 en € 550.000. Deze extra middelen zijn ook in de begroting 2020 en verdere jaren verwerkt. In de meicirculaire 2020 wordt nog geen zicht geboden op structureel extra middelen voor de periode na 2021. In september van dit jaar wordt de uitslag verwacht van het onderzoek naar de kosten van de jeugdzorg. Gemeenten mogen in de aanloop hiervan een raming opnemen in de jaren na 2021 ter waarde van het gemeentelijk aandeel (voor Montferland dus € 550.000).

Met ingang van 2022 hebben wij een stelpost van € 550.000 opgenomen. Hierover bent u in de Kadernota 2021 ook al geïnformeerd.

Dit alles leidt er voor Montferland toe dat vanaf 2021 ruim € 0,6 miljoen meer aan Algemene uitkering ontvangt oplopend naar ruim € 1,0 miljoen voor 2024.

Brede school 's-Heerenberg (gevolgen reserve onderwijshuisvesting)

Al onze huisvestingskosten (waaronder rente en afschrijving) van onze onderwijsgebouwen worden jaarlijks verrekend met onze reserve onderwijshuisvesting. Doordat de kapitaallasten van de brede school 's-Heerenberg pas vanaf 2023 in onze begroting terecht komen - een jaar later dan waar we vorig jaar vanuit gingen namelijk vanaf 2022 - zien we voor de jaren 2021 en 2022 een incidenteel nadeel ontstaan op onze exploitatie ruim € 0,3 mln. We onttrekken voor deze jaren veel minder dan dat we vorig jaar vanuit waren gegaan. Door de ophoging van de investering van € 7 mln. naar € 12 mln. - en dus hogere kapitaallasten - levert dit voor de jaren 2023 en 2024 een voordeel op van respectievelijk € 144.000 en € 115.000 in de exploitatie op, omdat de hogere kapitaallasten ten laste van de reserve gaan.

Hogere toevoeging voorziening riolering

Onze tariefsonderbouwing voor de riolering laat een overdekking zien van bijna € 155.000. Omdat dit wettelijk niet is toegestaan hebben we deze overdekking toegevoegd aan de voorziening riolering. Voor onze exploitatie betekent dit ten opzichte van vorig jaar een nadeel voor onze exploitatie.

1.2.2 Nieuw Beleid

Ieder jaar is er ook sprake van "nieuw beleid". Voor 2021 en verder leven er een aantal beleidswensen vanuit het college welke voortkomen uit:

- Het in werking treden van nieuwe of gewijzigde regelgeving;
- Noodzakelijk/aanvullende maatregelen om de beoogde doelstellingen te realiseren;
- Actualisatie/bijstelling van beoogde doelstellingen, bijvoorbeeld omdat deze niet meer actueel/realistisch zijn;
- Coalitieprogramma 2018 - 2022.

In bijlage 4.1 vindt u het nieuw beleid welke voorgesteld wordt op te nemen in de begroting 2021 - 2024. Hier is rekening mee gehouden in bovenstaande saldi.

1.2.3 Stelpost Hervormingen (Geen 100%, maar 80% realisatie hervormingen)

Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2020 op 7 november jl. is ook een pakket aan Hervormingen in het Sociaal Domein en overige taakvelden vastgesteld. Dit pakket aan Hervormingen loopt op van € 1,2 miljoen in 2020 tot en met € 2,8 miljoen vanaf 2024.

Uit de bestuursrapportage 2020 blijkt dat afgerond 48% van de ingeboekte bezuinigingen 2020 ad. € 1,2 mln. gerealiseerd gaat worden. In de Kadernota 2021 hebben we aangegeven dat de saldi gebaseerd zijn op 100% daadwerkelijk realiseren van de ingeboekte hervormingen. We hebben daarbij ook een winstwaarschuwing afgegeven dat indien dit niet lukt de verwachte tekorten hoger worden, tenzij alternatieve dekking gevonden wordt voor de niet gerealiseerde bedragen.

In het verleden zijn er al enkele kerntakendiscussies geweest, waarbij de realisatiegraad circa 80% was. Wij willen u in deze begroting voorstellen om hier alvast op te anticiperen en een stelpost op te nemen om de resterende 20% hiermee af te dekken. Dat wil zeggen dat we vanaf 2023 een bedrag van € 0,6 mln. opnemen om niet te realiseren hervormingen hiermee af te dekken. Hervormingen die niet gerealiseerd gaan worden zullen afzonderlijk aan u worden voorgelegd met het verzoek deze te dekken uit de stelpost. Op deze manier blijft u als raad inzicht houden in de voortgang van de hervormingen. Uiteraard blijft het uitgangspunt om een zo groot mogelijk deel van de hervormingen daadwerkelijk te realiseren. Maar op deze manier bouwt u een buffer in, zodat niet voor iedere bezuiniging wat niet gerealiseerd gaat worden alternatieve dekking gevonden moet worden.

1.2.4 Stelpost herverdeling gemeentefonds

Als een van de grootste risico schatten we momenteel in de gevolgen van de herijking van het gemeentefonds. Naast de tekorten in het Sociaal Domein en de voorgenomen herverdeling heeft de coronacrisis de financiële mogelijkheden van gemeenten verder verslechterd.

De herziening van de verdeelmodellen van het gemeentefonds bestaat uit drie elementen: een wijziging van de verdeling van de gemeentefondsmiddelen waarmee de gemeenten de taken in het Sociaal Domein betalen, een wijziging van de verdeling van de overige (klassieke) taken en een eventuele wijziging van de manier waarop in de verdeling rekening wordt gehouden met de mogelijkheden die gemeenten hebben om zelf eigen middelen op te halen. Dit gaat dan over de OZB, de overige belastingen, de winsten op de grondexploitatie en de opbrengsten van deelnemingen.

Eind februari 2020 hebben de beheerders van het gemeentefonds aan de Tweede Kamer laten weten dat de invoering van de verdeelmodellen van het gemeentefonds met een jaar wordt uitgesteld tot 2022. Reden hiervoor was dat met name het verdeelmodel dat is ontwikkeld voor de klassieke taken en inkomsten (alles behalve het Sociaal Domein) onvoldoende werd bevonden. Daarom wordt nu gewerkt aan een verdeelmodel dat wel gekwalificeerd kan worden als een verbetering ten opzichte van het bestaande verdeelmodel.

Een herziening van de verdeling van het gemeentefonds leidt er toe dat sommige gemeenten er financieel op vooruit zullen gaan, terwijl andere gemeenten nadeel zullen ondervinden. De verwachting is dat de plattelandsgemeenten - waar ook Montferland onder valt - tussen de € 25 en de € 50 per inwoner gekort gaan worden. Voor Montferland zou dat ongeveer tussen € 0,9 en € 1,8 mln. betekenen. Eind december 2020 is aangegeven dat de nieuwe verdeling moet worden gepubliceerd.

Door de coronacrisis is de financiële positie flink verslechterd van gemeenten. Ook de vooruitzichten voor de komende jaren stemmen somber. Dit zet nog veel meer druk op het proces van herijking omdat negatieve herverdeleffecten nog lastiger kunnen worden ingepast. De bedoeling is dat begin augustus 2020 de vervolgonderzoeken gereed zijn. Dan moet ook duidelijk zijn of er bij het klassieke model substantiële verbeteringen zijn bereikt. Als dat zo is moeten de beheerders van het gemeentefonds de modellen klassiek en Sociaal Domein nog samenvoegen en actualiseren naar de stand 2021. Gemeenten weten dan in september wat het effect is van het nieuwe verdeelmodel.

Wij merken dat veel gemeenten met de vraag bezig zijn hoe zij in hun meerjarenramingen alvast rekening kunnen houden met de financiële gevolgen van de herijking, zo ook wij als gemeente. In tegenstelling tot wat bij de Kadernota 2021 is aangegeven willen we toch voorstellen om in deze begroting een stelpost voor de herverdeling op te nemen van een € 0,5 mln. in 2022 oplopend tot € 1,5 mln. vanaf 2024.

We zijn op dit moment een pakket van maatregelen aan het voorbereiden waar rekening wordt gehouden met de herverdeling gemeentefonds. De insteek is nog een keer goed te bezuinigen en dan hierin alle risico's - die op dit moment bekend zijn - mee te nemen. Doen we dat niet - en de herverdeling is aan het eind van het jaar bekend - is de kans zeer groot dat we in het verkiezingsjaar wederom voor een bezuinigingsoperatie staan. Dat willen we voorkomen, dus daarom dit voorstel.

2.0 Inleiding programma's

2.0 Inleiding programma's

De programmabegroting voor 2021 bestaat wederom uit acht programma's:

- 1 Relatie inwoners en bestuur
- 2 Ruimtelijke ontwikkeling
- 3 Beheer leefomgeving
- 4 Economie en toerisme
- 5 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl
- 6 Jeugd, onderwijs en cultuur
- 7 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid
- 8 Werk en inkomen

Verder treft u de twee verplichte overzichten aan namelijk:

- Algemene dekkingsmiddelen;
- Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur.

De bedrijfskosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de primaire taken/activiteiten/producten die gericht zijn op de externe klant. De overheadkosten mogen daar niet meer aan toegerekend worden. De overheadkosten worden verzameld en verantwoord in bovengenoemd overzicht.

Samenstellen programmabegroting

Bij het opstellen van de programmabegroting hebben wij rekening gehouden met het coalitieprogramma en de beleidsvisies die afzonderlijk door uw raad zijn vastgesteld. Verder hebben wij vanzelfsprekend rekening gehouden met de lokale situatie. Hiertoe hebben wij in de bijlage bij deze programmabegroting wederom een paragraaf "programmagegevens" opgenomen. Er is nog geen rekening gehouden met de voorgestelde bezuinigingen uit het maatregelenpakket.

De indeling en de structuur van de programmabegroting voor 2021 is niet gewijzigd ten opzichte van de programmabegroting voor 2020. In enkele programma's heeft een wijziging plaatsgevonden ten aanzien van de opgenomen speerpunten. Vanaf 2020 is ervoor gekozen om - vanwege de leesbaarheid- in de programmabegroting uitsluitend de speerpunten van het beleid te formuleren. Ieder programma kent de volgende- overigens verplichte- indeling.

Missie

De missie omvat een korte verklaring van het belang van de in het programma opgenomen taken voor de gemeente en de gemeenschap.

Context en achtergronden

In dit onderdeel worden de belangrijkste ontwikkelingen binnen het programma weergegeven. Tevens worden in dit onderdeel de abstracte programmadoelen omschreven als er-doelen. Deze doelen drukken de ambitie van de gemeente uit in termen van mooier, beter, groter, schoner etc. Deze doelen zijn nog redelijk abstract.

Eerste w-vraag, "Wat willen we bereiken"

Hier wordt een uitwerking weergegeven van de programmadoelen in concrete en meetbare (smart-) doelen. De relatie tussen de programmadoelen en de smartdoelen moet logisch en verklaarbaar zijn. Tevens wordt aangegeven welke gegevens (indicatoren) worden gebruikt om te kunnen vaststellen in welke mate de doelen zijn gerealiseerd. In de programmabegroting 2021 worden de daarbij behorende streefwaarden voor het eerst in meerjarig kader geformuleerd. Wij hebben hiervoor gekozen omdat de effecten van bepaalde gemeentelijke activiteiten pas na jaren merkbaar zijn. Hierdoor ook een betere aansluiting mogelijk tussen het coalitieprogramma en de programmabegroting. Wij hebben voor het eerst in enkele programma's een bandbreedte aangegeven bij de streefwaarden. Dit hebben wij gedaan om de schijn te voorkomen dat wij de streefwaarde exact kunnen prognosticeren.

Of we doelstellingen bij de eerste w-vraag bereiken wordt aan de gemeenteraad gerapporteerd via de rapportages in het kader van de budgetcyclus.

Tweede w-vraag "Wat gaan we daarvoor doen"

Hier wordt omschreven welke activiteiten wij willen ontplooiën om de doelen die zijn geformuleerd bij de eerste w-vraag te realiseren. Ook hier geldt dat de relatie tussen de activiteiten en de doelen niet altijd wetenschappelijk is vastgesteld, maar deze relatie moet wel logisch en verklaarbaar zijn. Als blijkt dat de uitgevoerde activiteiten in onvoldoende hebben bijgedragen aan het realiseren van de doelen is een bijstelling van deze activiteiten vanzelfsprekend gewenst.

Derde w-vraag "Wat mag het kosten"

Hier wordt aangegeven welke uitgaven zijn gemoeid met de uitvoering van het programma. De uitgaven betreffen zowel de speerpunten als de uitgaven voor reguliere taken die niet nader zijn uitgewerkt in de programmabegroting. I.v.m. een nieuw financieel pakket en omnummering / samenvoegen van producten zijn de cijfers 2019 niet vergelijkbaar met de cijfers voor 2020 en verdere jaren. Er kunnen dus opmerkelijke verschillen in bedragen ontstaan.

Indicatoren

Op basis van ervaringen onderscheiden we drie maten van invloed door gemeente: hoog, middel en laag. In de tabel met indicatoren is per indicator de mate van invloed aangegeven, de kleur van de streefwaarde geeft de mate van invloed aan:

	Lage invloed
	Middelmatige invloed
	Hoge invloed

*Let op: bovenstaande kleuren zijn zichtbaar op de begrotingswebsite. In de rapportage (Word of PDF bestand) worden de indicatoren in de standaard Word-kleuren (blauw/rood) getoond.

2.1.01 Relatie inwoners en bestuur

01.1 Missie

Montferland is een gemeente die de inwoners en bedrijven centraal stelt. Open en uniforme communicatie, en het betrekken van inwoners bij belangrijke beleidsvraagstukken, projecten en plannen is daarbij van wezenlijk belang.

01.2 Context en achtergronden

Doel:

Wij streven naar een hogere klantwaardering en verhoging van het draagvlak voor het gemeentelijk handelen.

De gemeente is er voor de Montferlandse samenleving. De dienstverlening die wij bieden moet dat uitstralen. Er blijven ons echter geluiden bereiken dat we beter naar de inwoners kunnen luisteren en dat deze nog meer bij het gemeentelijk handelen betrokken wensen te worden. Wij zullen de aankomende jaren sterk inzetten op handelen vanuit het perspectief van mensen en niet vanuit de systeemwereld.

01.3 Overzicht kaderstellende (beleids)nota's

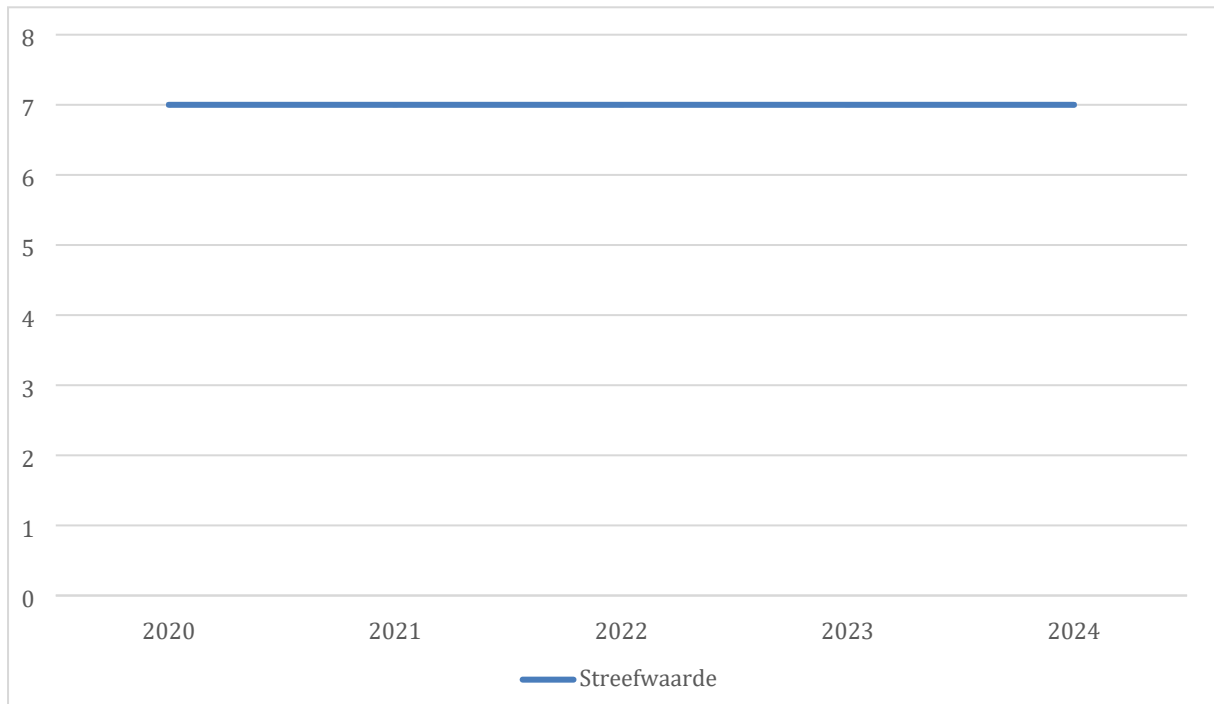
- Coalitieprogramma 2018-2022
- Kwaliteitshandvest "Dienstverleners doen we zo"
- Communicatiebeleidsplan
- Startnotitie bestuurlijke vernieuwing

Wat willen we bereiken?

- Een hogere score dan de benchmark bij de Burgerpeiling van de VNG op de onderdelen 'Alle inspanningen van de gemeente' en 'Samenwerken met inwoners'.
- Indicatoren

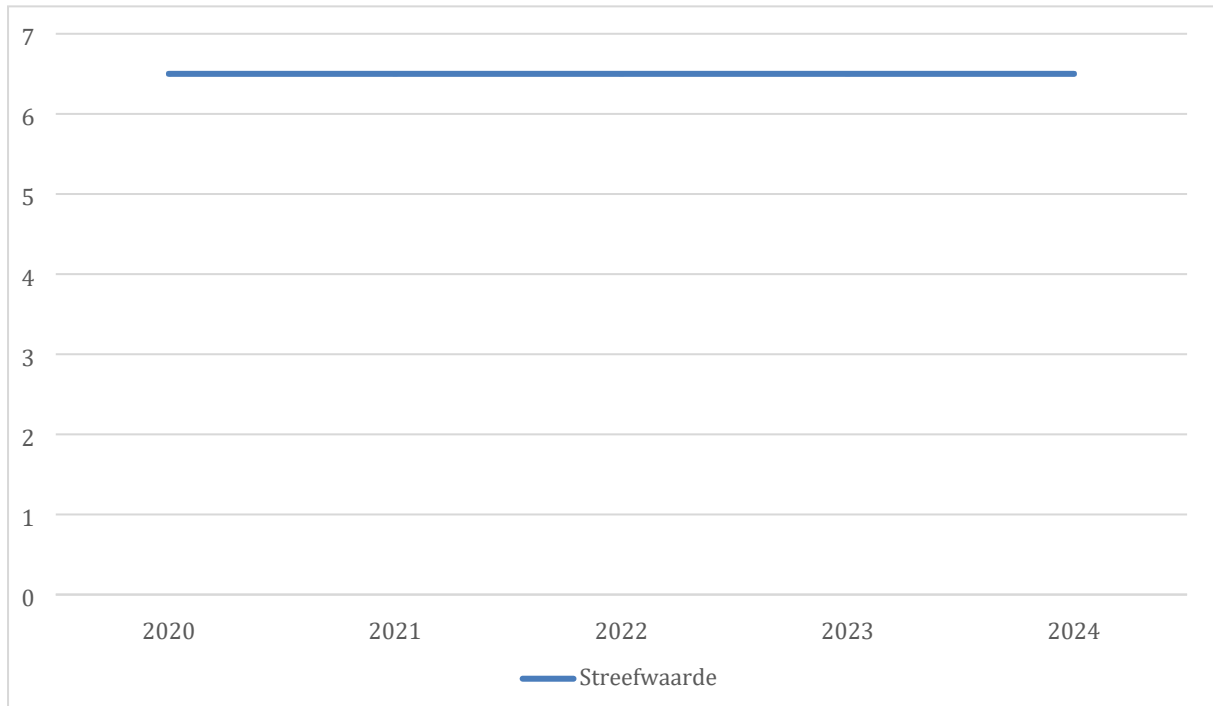
Burgerpeiling VNG-Alle inspanningen van de gemeente

Middelmatige invloed

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00

Burgerpeiling VNG-Samenwerken met inwoners

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50

Wat gaan we daar voor doen?

- Een gemeente-app ontwikkelen waarmee de inwoners op eenvoudige wijze informatie van de gemeente kunnen verkrijgen en daar bekendheid aan geven.
- Het communicatiebeleidsplan uitvoeren
- Opnieuw een budget voor de kernen van onze gemeente uittrekken dat in hoge mate door de kernen naar eigen inzicht kan worden ingezet voor verbetering van de leefbaarheid
- Structureel monitoren van en sturen op onze servicenormen. Tevens mogelijkheden onderzoeken om continue te kunnen meten.
- Het toepassen van het participatiekader, waarin is opgenomen hoe we in samenwerking met onze inwoners werken aan het vormgeven en uitvoeren van beleid en projecten.
- Het versterken van het huidige vergadermodel met daarbij nadrukkelijk aandacht voor het betrekken van inwoners.
- Het doorzetten van het project Lean.

01.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-4.966	-2.405	-2.381	-2.371	-2.405	-2.519
Baten	1.386	579	579	579	579	826
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.580	-1.827	-1.802	-1.792	-1.826	-1.694
Gerealiseerd resultaat	-3.580	-1.827	-1.802	-1.792	-1.826	-1.694

01.6 Verbonden partijen

Verbonden partijen

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Regio Arnhem Nijmegen richt zich op regionale beleid aangaande economie, wonen, verkeer en duurzaamheid vorm te kunnen geven. Uit de bijdrage voor het GO wordt ook de Economic Board regio Arnhem Nijmegen (stichting met regionale partners uit de overheid, onderwijs- & onderzoek- en ondernemerswereld) en bureau Brussel (regionale vertegenwoordiging in de Europese hoofdstad) gefinancierd. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie wordt besloten deelname aan de Stichting Economic Board voort te zetten.

Euregio Rijn-Waal

De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij 56 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie, maatschappij te verbeteren en te intensiveren. In het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.

Euregio

De Euregio (gevestigd te Gronau) is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij 102 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten.

De Euregio maakt zich sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen en te komen tot meerwaarde voor beide zijden. Daarbij ziet de EUREGIO zich als draaischijf en als bemiddelende instantie tussen beide landen.

In het strategisch concept EURIO 2020 zijn de speerpunten uitgewerkt hoe men dat doel wil bereiken namelijk: (1) maatschappelijke ontwikkeling - sociaal-culturele ontmoetingen, gezondheid en openbare veiligheid; (2) economie- innovatie in MKB, arbeidsmarkt en -kwalificatie en toerisme; (3) duurzame ruimtelijke ontwikkeling - ruimtelijke ontwikkeling, infrastructuur en verkeer, energie.

2.1.02 Ruimtelijke Ontwikkeling

02.1 Missie

Montferland is een gemeente waar het prettig wonen en leven is. Een gezonde woningmarkt en een duurzame, leefbare woon- en leefomgeving zijn daarbij van belang.

02.2 Context en achtergronden

Ruimtelijke Ordening en Wonen

Doel:

Samen met inwoners en externe partijen de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de woon- en leefomgeving voor onze inwoners optimaliseren

In 2021 ligt de focus op het versnellen van de woningbouw. Er is daarbij nadrukkelijk aandacht voor de betaalbaarheid van woningen en in het verlengde daarvan het verbeteren van de positie van starters op de woningmarkt. Om te kunnen voorzien in de woningbouwopgave die op ons afkomt en om de doorstroming op de woningmarkt te verbeteren zullen nieuwe woningbouwlocaties in 'ontwikkeling' worden genomen. Om de leefbaarheid in kernen te verbeteren benutten we kansen op transformatielocaties en willen in nieuwbouw zoveel mogelijk inzetten op wat de bestaande voorraad onvoldoende of (nog) niet kan bieden. In de bestaande voorraad ligt de uitdaging om meer woningen te verduurzamen en toekomstbestendiger te maken. In kwetsbare wijken bekijken we met onze partners wat er nodig is om de leefbaarheid te vergroten.

Natuur- en Landschapsontwikkeling

Doel:

De verscheidenheid in landschap en natuur behouden en daar waar mogelijk versterken.

Gebleken is dat de biodiversiteit wereldwijd drastisch is afgenomen. De gevarieerdheid in landschap en natuur neemt daarmee af waar door de omgeving minder aantrekkelijk wordt als woon- en leefklimaat. Om als gemeente een bijdrage te leveren aan biodiversiteitsherstel wordt een plan opgesteld met te nemen maatregelen.

02.3 Kaderstellende (beleids) nota's

- Raadsprogramma
- Cultuurhistorisch beleid voor Montferland (2012)
- Structuurvisie Montferland (2009)
- Masterplan 's-Heerenberg (2004)
- Masterplan Didam (2016)
- Structuurvisie Didam (2009)
- Notitie Ruimte voor vernieuwing in het buitengebied (2008)
- Notitie Ruimte voor wonen in het buitengebied (2007)
- Beleidsnotitie woningbouw op inbreidingslocaties (2016)
- Nota Grondbeleid (2011)
- Nota Grip op Verandering
- Van nieuwe naobers en brood op de plank, landschapsontwikkelingsplan+ (Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek)
- Regionale structuurvisie Achterhoek (2012)
- Omgevingsvisie Provincie Gelderland (2014)
- Ruimte voor goed wonen; samen koersen naar een toekomstbestendige woonomgeving (provincie Gelderland)
- Liemerse Woonagnda: de koers voor 2020-2025
- Notitie woningbouwbehoefte 2019-2030 (2019)
- Woonvisie (2016 - 2020)
- Prestatieafspraken wonen Plavei en Woonzorg NL 2021

02.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

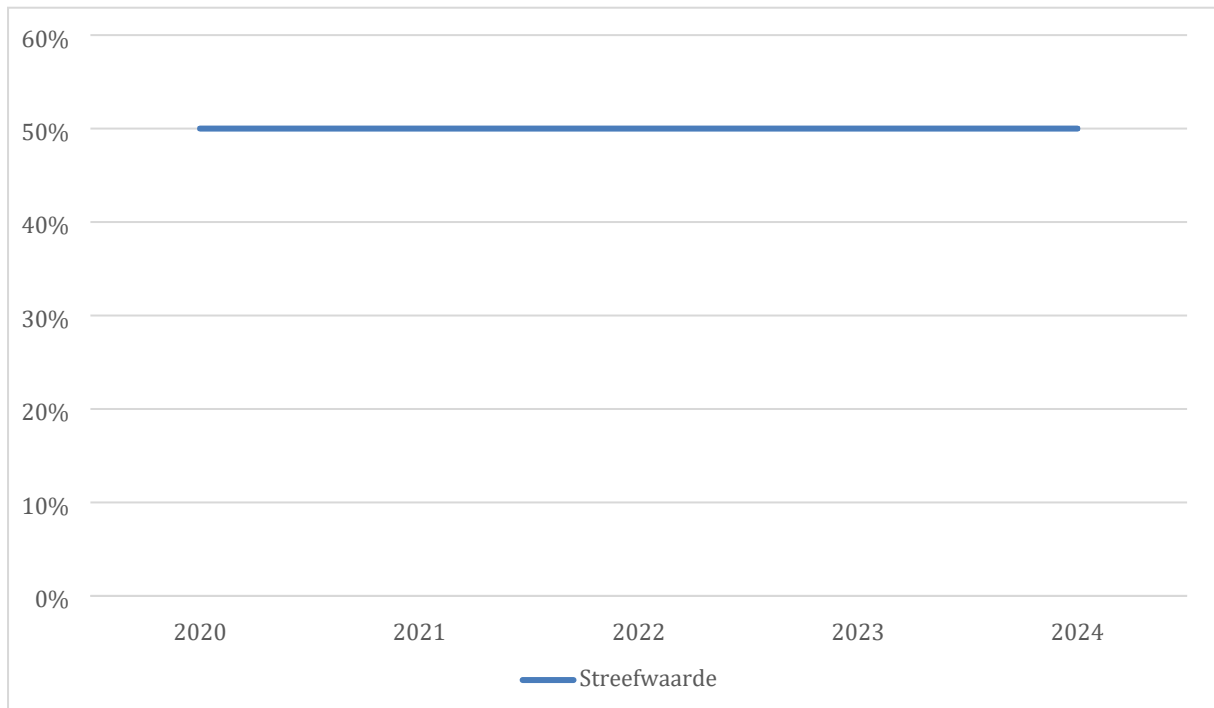
- Ruimtelijke ordening en Wonen
- Natuur- en landschapsontwikkeling

2.4.1 Ruimtelijke ordening en Wonen

Wat willen we bereiken?

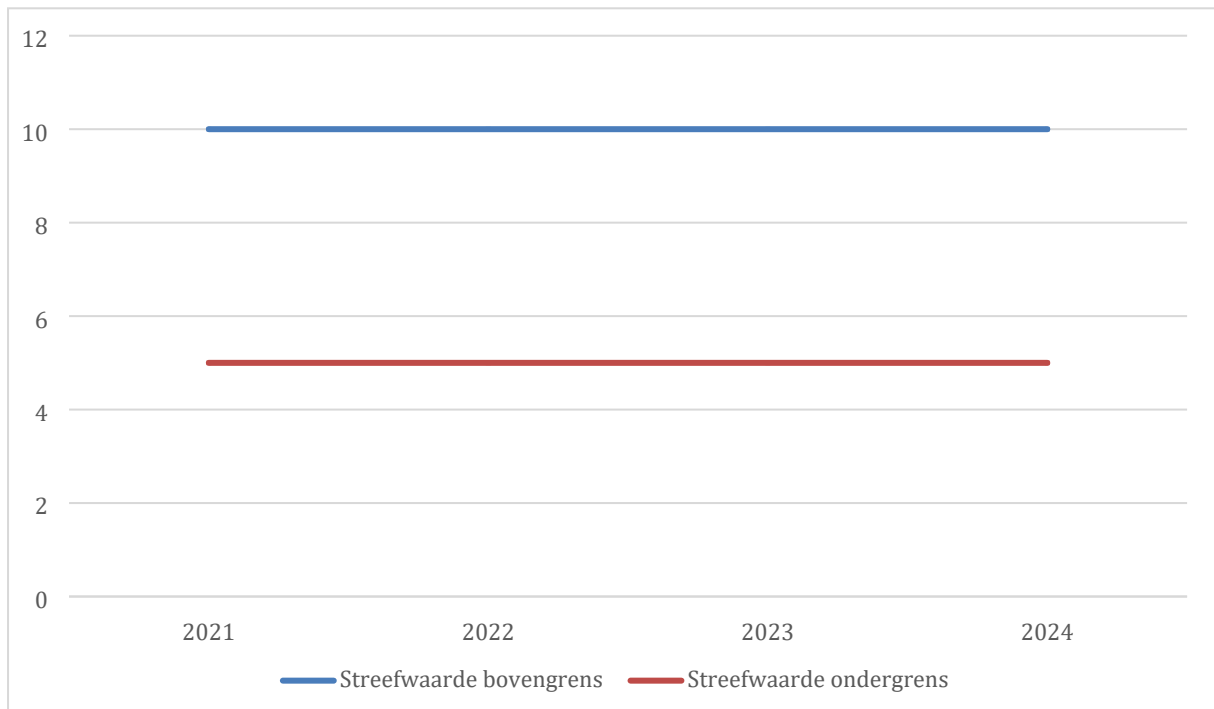
- De positie van jongeren en starters op de woningmarkt versterken, door minimaal 50% van de op te leveren woningen in de categorie betaalbaar (< 225.000 euro) te realiseren
- Indicatoren Ruimtelijke Ordening en Wonen

Van de opgeleverde woningen is 50 % in de categorie betaalbaar < € 225.000 v.o.n.

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	50,00 %	50,00 %	50,00 %	50,00 %	50,00 %

Aantal verleende startersleningen

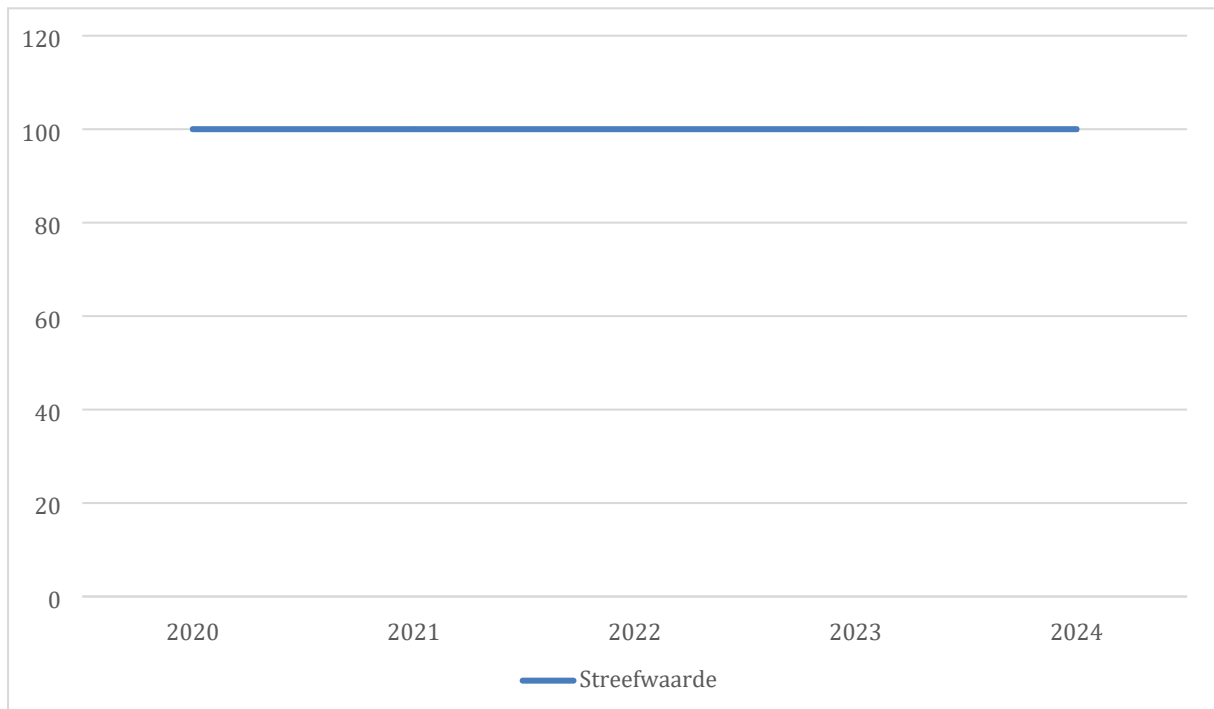

Waardesoort	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	10,00	10,00	10,00	10,00
Streefwaarde ondergrens	5,00	5,00	5,00	5,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afspraken maken met ontwikkelaars en corporaties
- We (blijven) de starterslening Montferland voeren
- We continueren de afspraak met Plavei om jongeren tot 23jr met voorrang te huisvesten en onderzoeken de mogelijkheden de leeftijdsgrens te verhogen
- Minimaal 100 opgeleverde woningen
- Indicatoren Ruimtelijke Ordening en Wonen

Aantal opgeleverde woningen

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bestemmingsplannen voorbereiden en tot besluitvorming brengen
- Nieuwe woningbouwlocaties in ontwikkeling nemen (transformatie en uitbreiding)

2.4.2 Natuur- en landschapontwikkeling

Wat willen we bereiken?

- Populaties van beschermde soorten instandhouden

Wat gaan we daarvoor doen?

- Inventariseren beschermde soorten in kernen

02.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-5.561	-1.399	-1.411	-1.221	-1.302	-1.341
Baten	4.750	195	165	153	1.663	317
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-811	-1.204	-1.246	-1.068	361	-1.024
Onttrekkingen	2.290	782	74	74	74	74
Stortingen	-827	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.463	782	74	74	74	74
Gerealiseerd resultaat	652	-422	-1.172	-994	435	-950

2.1.03 Beheer leefomgeving

03.1 Missie

Montferland is een gemeente waarin het prettig wonen, werken en recreëren is met een goede en veilige bereikbaarheid van kernen en voorzieningen.

De inrichting en instandhouding van de openbare ruimte is juist op die aspecten gericht. Duurzaamheid is bij dat alles een vast aandachtspunt.

03.2 Context en achtergonden

Openbare ruimte

Programma doel

Wij hebben een openbare ruimte, die jaarlijks veiliger wordt om aan het verkeer deel te nemen, aantrekkelijker wordt om er te wonen en te recreëren en duurzamer wordt.

De komende jaren gaan wij extra gaan investeren in het aanpassen van de inrichting van wegen, zodanig dat de inrichting in overeenstemming wordt gebracht met het daar geldende snelheidsregime waardoor het gevoel van verkeersveiligheid toeneemt.

Door de klimaatontwikkeling is het noodzakelijk om de openbare ruimte waar nodig te verduurzamen om de effecten van die klimaatontwikkeling te beperken door het tegen gaan van hittestress en wateroverlast en zo bij te dragen aan een prettig woon- en leefklimaat.

Technische ontwikkelingen in de openbare verlichting geven ons mogelijkheden om het energieverbruik daarvan te verminderen en zo bij te dragen aan het meer duurzaam maken van de openbare ruimte.

De beleving van het woon- en werkklimaat in de openbare ruimte wordt mede beïnvloed door de mate van onderhoud daarvan. De raad heeft de beeldkwaliteit van de openbare ruimte vastgesteld en daarop is de onderhoudsstrategie afgestemd.

Duurzaamheid

Programmadoel

Minder huishoudelijk restafval.

Beter afval scheiden is beter recyclen. De landelijke doelstelling is (tenminste) 75% recycling van het huishoudelijk afval in 2020, met verdere groei daarna. Dit betekent max. 100 kg restafval/inwoner per jaar. Om de doelstelling te benaderen is in 2019 de gescheiden inzameling van GFT verbeterd door GFT gratis aan te laten bieden en hiervoor aparte Gft-containers in te zetten (in plaats van duobakken). Deze doelstelling is eind 2019 bereikt. In 2020 is aan de raad voorgesteld om een krediet beschikbaar te stellen om tariefdifferentiatie ook voor de hoogbouw te kunnen invoeren. Afhankelijk van het raadsbesluit zal implementatie vanaf 2021 plaatsvinden.. In het verlengde van besluitvorming over een nieuw centraal aanbestedation in Zevenaar zal er in 2021 duidelijkheid worden gegeven over de status en toekomst van het aanbestedation in 's-Heerenberg (en Lobith) in RDL-verband.

Rol gemeente: samenwerkingsgericht met Zevenaar n RDL-verband. Regulerend, faciliterend en stimulerend in relatie tot burgers.

Doelbereiking is in grote mate afhankelijk van inzet en resultaten van burgers.

Programmadoel

Minder klimaatverandering

De centrale doelstelling voor het klimaatbeleid is minder klimaatverandering. Om klimaatverandering te beperken is, in lijn met het klimaatakkoord, meer bewuste omgang van burgers, bedrijven en instellingen met energie noodzakelijk. Hierbij wordt met name ingezet op meer duurzame energie opwekking en meer energiebesparing. Doelstelling is 100% energieneutraliteit in het jaar 2030 (en 10% in 2021). Om deze doelstelling te kunnen behalen is in 2018 een lokale uitvoeringsagenda vastgesteld. Deze is in 2019 in uitvoering genomen en zal ook in 2021 de basis vormen voor uitvoering en monitoring. In 2020 is een ruimtelijk kader voor duurzame energieprojecten vastgesteld, nadat het participatieproces is doorlopen. Dit ruimtelijke kader en een regionaal of landelijk aanjaagfonds moeten de opwekking van duurzame energie bevorderen. Versnelling is noodzakelijk want volgens de meest recente cijfers (peiljaar 2017) loopt Montferland (4,9%) achter op het landelijke gemiddelde (6,8%), terwijl Montferland (energieneutraal in 2030) een hogere ambitie heeft dan Rijk en Provincie (energieneutraal in 2050). Montferland loopt met zonne-energie voor en met windenergie achter op het landelijke

gemiddelde. Speerpunten in 2021 zijn o.a. het opstellen van een transitievisie warmte, ontwikkelen warmtenet Bloemenbuurt, project zonnepanelen bedrijfsdaken (Zonnige Bedrijven), beoordelen initiatieven grootschalige opwekking duurzame energie. Verwacht wordt dat inzet op deze speerpunten zal bijdragen aan doelbereiking.

Rol gemeente: voorwaardescheppend, faciliterend, stimulerend en regisserend. Doelbereiking is in grote mate afhankelijk van inzet en resultaten van burgers, bedrijven, instellingen en overige partners.

Verbonden partijen

Reinigingsdienst de Liemers (RDL)

Met de gemeente Zevenaar wordt in deze gemeenschappelijke regeling RDL samengewerkt om de huishoudelijke afvalstoffen in de beide gemeenten op een efficiënte (kosten) en effectieve (milieu en service) wijze in te zamelen.

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)

De ODA voert voor de tien deelnemende gemeenten en de provincie Gelderland de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van de milieuregelgeving uit. De ODA draagt samen met haar opdrachtgevers zorg voor een gezonde, schone, veilige en duurzame leefomgeving.

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht. Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (vooralnog WMO-vervoer en Leerlingenvervoer).

Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM)

Wij nemen deel aan deze coöperatie om samen met de zeven andere gemeenten in de Achterhoek in 2030 de energieneutraliteit in de Achterhoek te bereiken. De AGEM jaagt de opwekking en het gebruik van groene energie en energiebesparing in de Achterhoek aan. Hierbij streeft men ook na het geld en de werkgelegenheid in de Achterhoek te houden door samen met lokale partners aan de opwekking van groene energie te werken.

03.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Coalitieprogramma Montferland 2018 - 2022
- Milieuprogramma
- Uitvoeringsagenda Montferland energieneutraal 2030 (2018-2022)
- Ruimtelijk kader opwekking duurzame energie (2020)
- Beleidsnota integrale handhaving Montferland (fysieke leefomgeving)
- Beleidsnota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) fysieke leefomgeving (2018)
- Gemeentelijk Rioleringsplan Montferland (Verbreed GRP 2016 – 2020) + 2021
- Groenbeleidsplan 2020 - 2024
- Integraal Gemeentelijk verkeer en Vervoerplan 2020 - 2024
- Hondenbeleidsplan
- Speelbeleid (2015 - 2030)
- Beleidsplan wegen (2018 - 2021)
- Beleidsplan zand- en halfverhardingswegen (2019 – 2028)
- Beleidsplan Civiele Kunstwerken (2019 - 2023)
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2020 - 2024)
- Beleidsplan Toegankelijkheid Openbare Ruimte (2017 - 2021)
- Beleidsplan Gladheidsbestrijding (2016 - 2021)
- Uitvoeringsplan Gladheidsbestrijding (2020 - 2021)
- Bomenbeleidsplan 2020

03.4 Programmaonderdelen

Binnen dit programma herkennen wij twee programmaonderdelen n.l.

- Openbare ruimte;
- Duurzaamheid (Milieu & Afval).

3.4.1 Openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

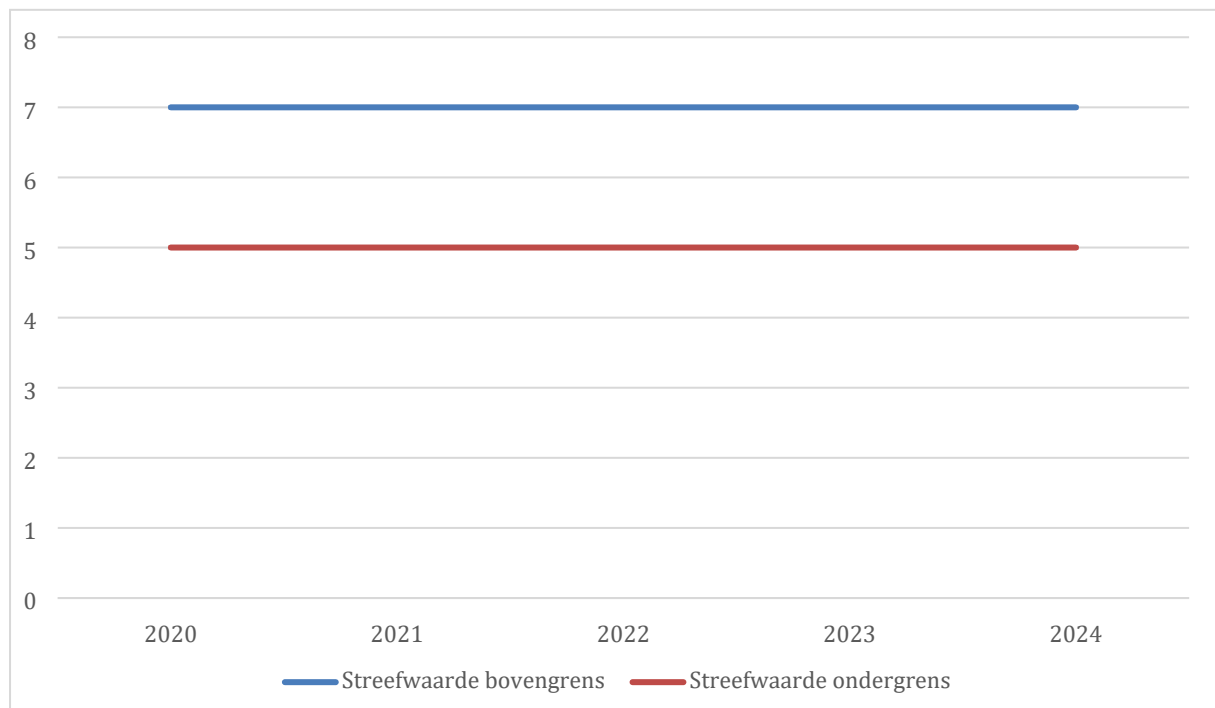
- 1. Ons doel is dat het aantal geregistreerde ongevallen lager blijft dan het landelijk gemiddelde.

In de voorgaande jaren daalde het aantal landelijke verkeersslachtoffers jaarlijks. Aan deze trendmatige daling is ondanks alle infrastructurele maatregelen een eind gekomen en deze is veranderd in een lichte stijging. De oorzaak van de toename hangt volgens SIMN (Stichting Incident Management Nederland) samen met het toenemend gebruik van smartphones in het verkeer.

Daartegenover is de gemeente Montferland een verkeersveilige gemeente met in 2018 5,1 ongevallen per 1.000 inwoners tegenover een landelijk gemiddelde van 7,5 per 1.000 inwoners. Wij zetten ons in om, in onze gemeente jaarlijks minder geregistreerde ongevallen te hebben dan het landelijk gemiddelde. Gelet op de cijfers van de afgelopen jaren en het landelijk stijgende aantal geregistreerde ongevallen streven wij naar een aantal dat ligt tussen de 5,0 – 7,0 per 1.000 inwoners.

- Indicatoren Openbare ruimte

Afname aantal geregistreerde ongevallen (st) per 1.000 inwoners met 2% per jaar

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	7,00 per 1.000 inwoners	7,00 per 1.000 inwoners	7,00 per 1.000 inwoners	7,00 per 1.000 inwoners	7,00 per 1.000 inwoners
Streefwaarde ondergrens	5,00 per 1.000 inwoners	5,00 per 1.000 inwoners	5,00 per 1.000 inwoners	5,00 per 1.000 inwoners	5,00 per 1.000 inwoners

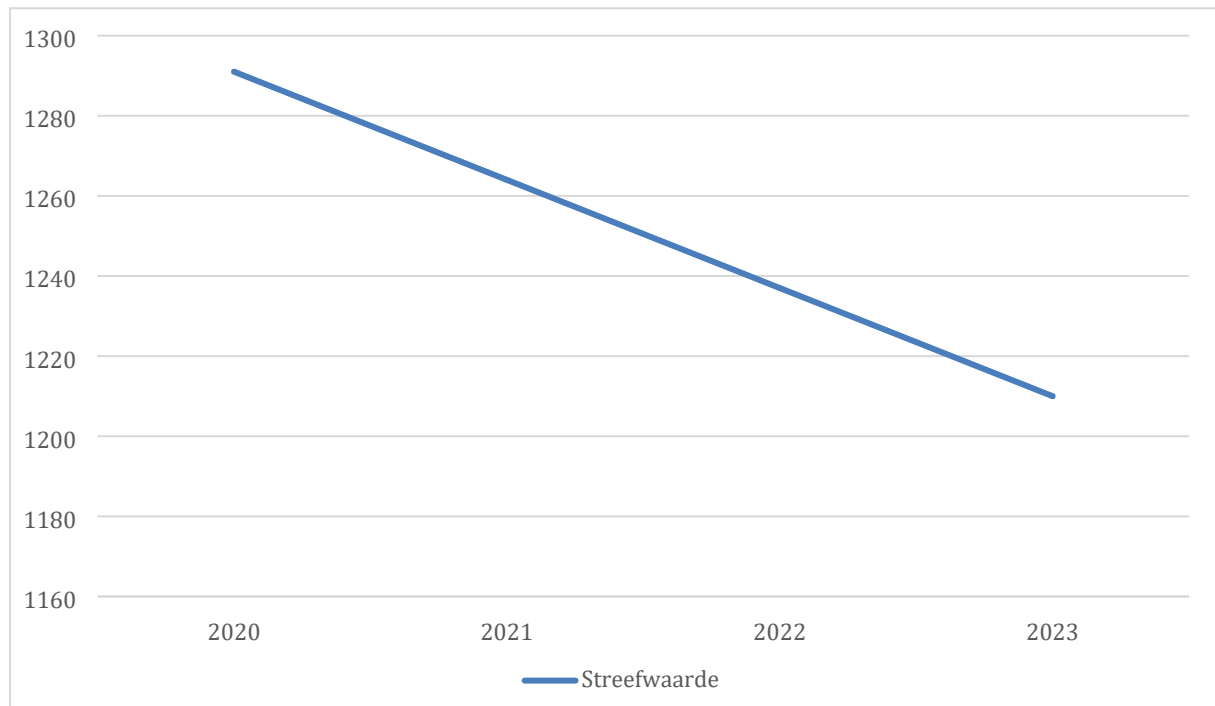
Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering van het Centrumplan Didam wat betreft de deelgebieden Lieve Vrouweplein, Wilhelminastraat, Raadhuisstraat, Schoolstraat en de Hoofdstraat
- Uitvoering IVVP
- Goed onderhouden bermen en wegranden als onderdeel van het reguliere onderhoud wegen
- Revitalisering Bloemenbuurt Didam
- Goed onderhoud onverharde buitenwegen
- 2. Energiebesparing in de openbare verlichting met 10% in 2023 t.o.v 2018.

De jaarlijkse besparing op de energie fluctueert omdat deze afhankelijk is van het aantal armaturen dat op basis van leeftijd vervangen wordt. In de periode 2019 – 2023 is een besparing haalbaar van 10%.

- Indicatoren Openbare ruimte

Energiebesparing in de openbare verlichting met 10% in 2023 t.o.v 2018.

Waardesoort	2020	2021	2022	2023
Streefwaarde	1.291,00 kWh (energieverbruik)	1.264,00 kWh (energieverbruik)	1.237,00 kWh (energieverbruik)	1.210,00 kWh (energieverbruik)

Wat gaan we daarvoor doen?

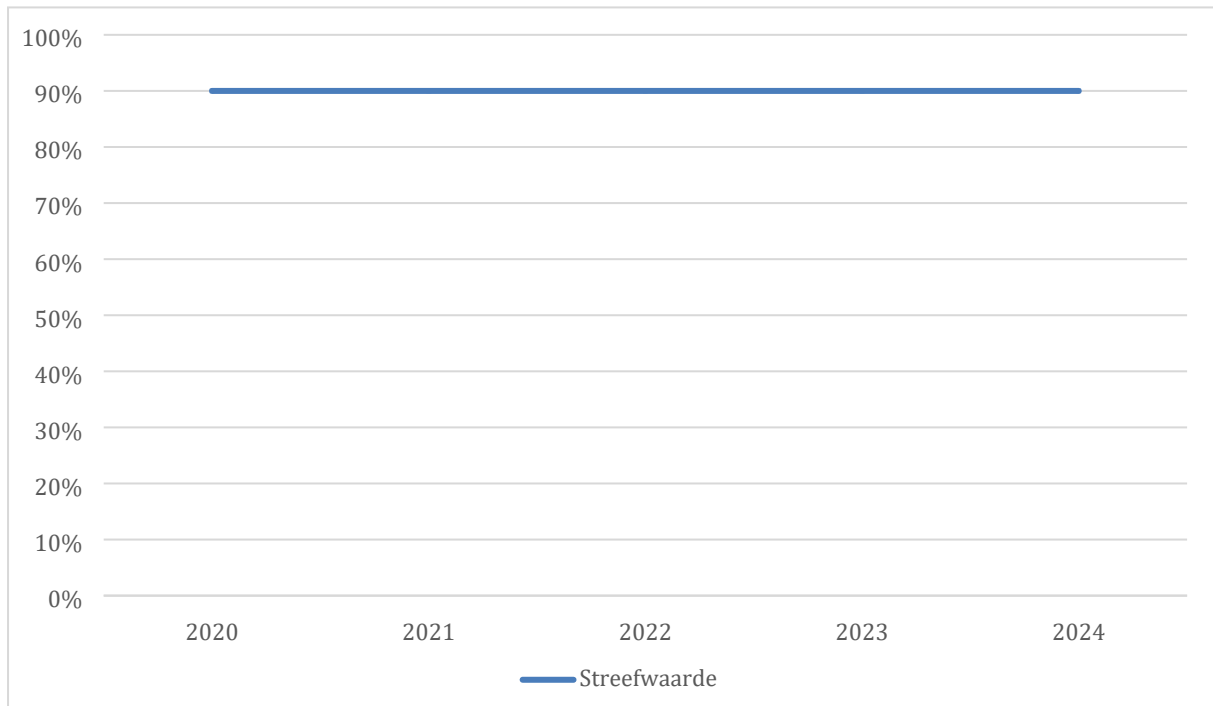
- Vervangen van armaturen ouder dan 25 jaar door nieuwe armaturen met LED verlichting

- 3. Van de schouwpunten in de openbare ruimte voldoet 90% aan de door de raad vastgestelde beeldkwaliteit

Jaarlijks vinden er meerdere schouwen van de openbare ruimte plaats. Daarbij worden duizend locaties geschouwd. Over het jaar heen moet volgens de CROW (CROW is een kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid) 90% van de schouwpunten voldoen aan de vastgestelde beeldkwaliteit. Vooral in het groeiseizoen (mei – okt) is dat nagenoeg niet haalbaar op het onderdeel groen. Met een score van 93% in 2019 voldeden wij echter wel aan de norm.

- Indicatoren Openbare ruimte

Percentage van de openbare ruimte dat voldoet aan de vastgestelde beeldkwaliteit

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	90,00 %	90,00 %	90,00 %	90,00 %	90,00 %

Wat gaan we daarvoor doen?

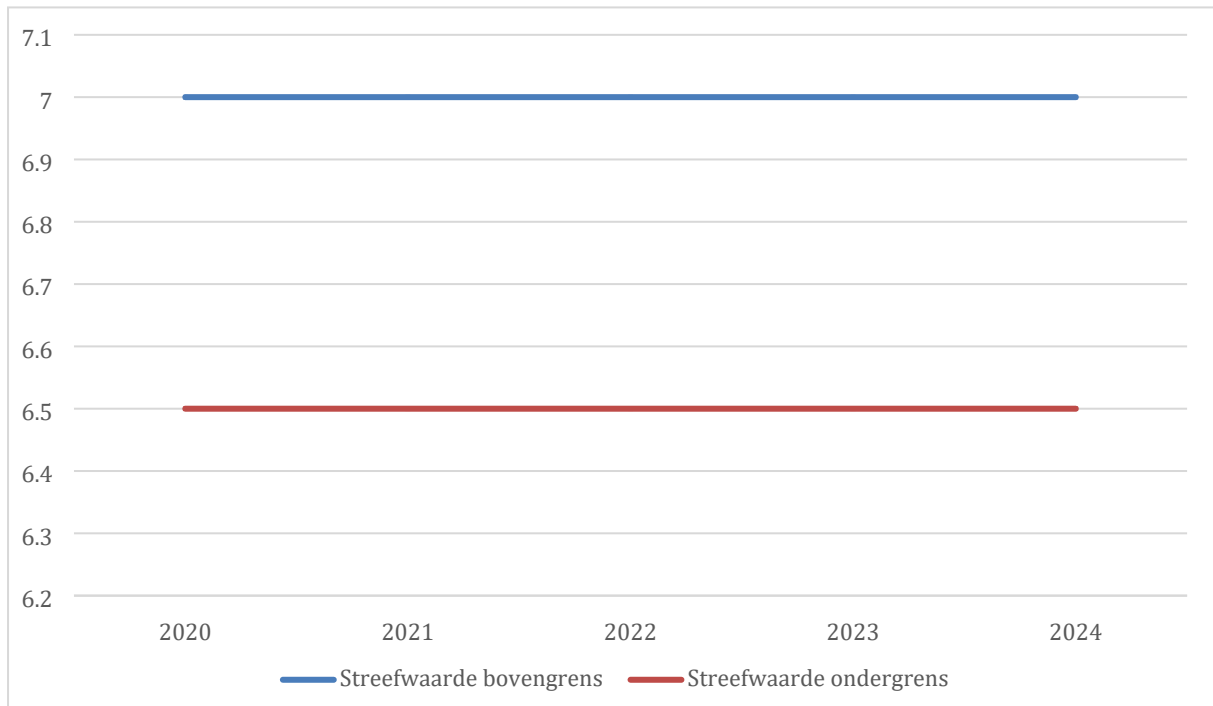
- I. Goed onderhoud onverharde buitenwegen.
- Uitvoering van het Centrumplan Didam wat betreft de deelgebieden Lieve Vrouweplein, Wilhelminastraat, Raadhuisstraat, Schoolstraat en de Hoofdstraat
- Goede ruimtelijke inrichting van kernen waarbij in 2021 verder wordt gegaan met de planvorming voor de herinrichting van de kernen van Azewijn, Braamt, Stokkum Nieuw Dijk en Loil
- Goed onderhouden bermen en wegranden als onderdeel van het reguliere onderhoud wegen
- Uitvoering geven aan het groenbeleidsplan
- Revitalisering Bloemenbuurt Didam

- 4. Wij streven naar een waardering van de fysieke woon- en leefomgeving die hoger ligt dan het landelijk gemiddelde van dat jaar.

Jaarlijks wordt middels het klanttevredenheidsonderzoek ook een waarderingcijfer gegeven voor de fysieke leefomgeving. De waardering van de fysieke leefomgeving in Montferland ligt met een cijfer van 6,68 in 2018 0,15 punt boven het landelijk gemiddelde van 6,58. Wij streven naar een waarderingcijfer dat hoger ligt dan het landelijk gemiddelde en ons waarderingcijfer ligt tussen 6,5 – 7,0.

- Indicatoren Openbare ruimte

Streven naar een waardering van de fysieke woon- en leefomgeving die hoger ligt dan het landelijk gemiddelde van dat jaar.

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrensen	7,00 waarderingcijfer	7,00 waarderingcijfer	7,00 waarderingcijfer	7,00 waarderingcijfer	7,00 waarderingcijfer
Streefwaarde ondergrensen	6,50 waarderingcijfer	6,50 waarderingcijfer	6,50 waarderingcijfer	6,50 waarderingcijfer	6,50 waarderingcijfer

Wat gaan we daarvoor doen?

- I. Goed onderhoud onverharde buitenwegen.
- Uitvoering van het Centrumplan Didam wat betreft de deelgebieden Lieve Vrouweplein, Wilhelminastraat, Raadhuisstraat, Schoolstraat en de Hoofdstraat
- Uitvoering IVVP

- Goede ruimtelijke inrichting van kernen waarbij in 2021 verder wordt gegaan met de planvorming voor de herinrichting van de kernen van Azewijn, Braamt, Stokkum Nieuw Dijk en Loil
- Goed onderhouden bermen en wegranden als onderdeel van het reguliere onderhoud wegen
- Uitvoering geven aan het groenbeleidsplan
- Revitalisering Bloemenbuurt Didam

3.4.2 Duurzaamheid

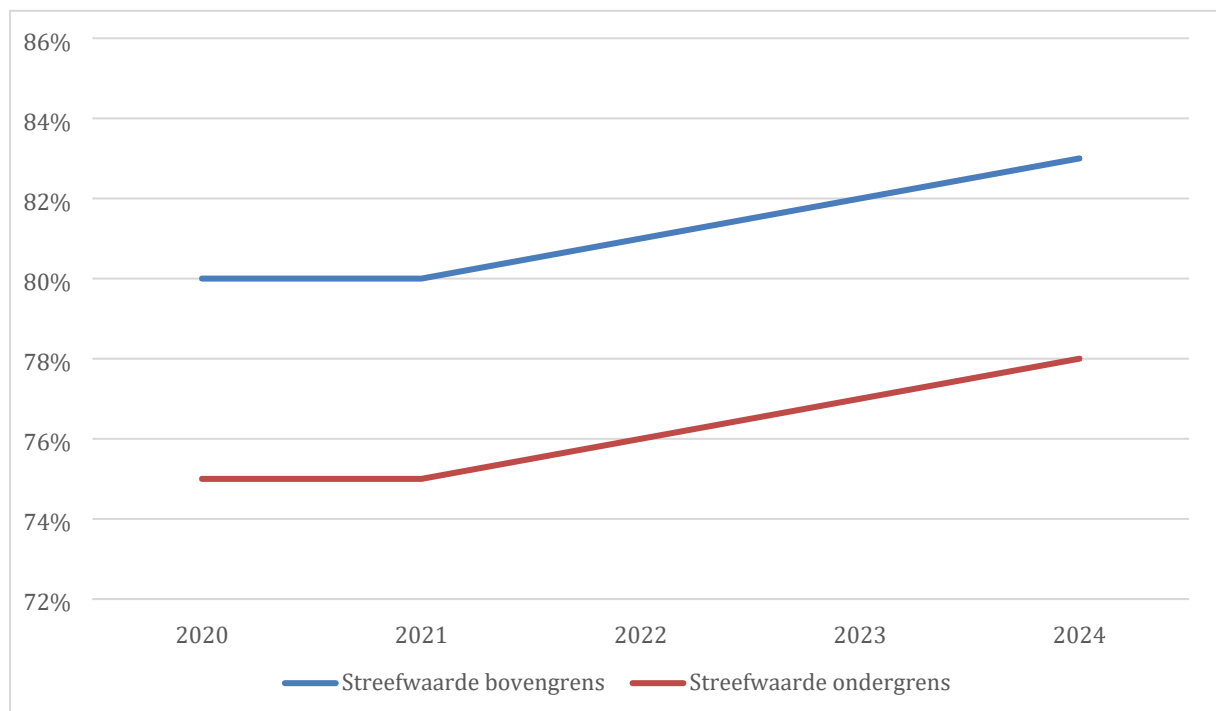
Wat willen we bereiken?

- Ambitie is (tenminste) 75% recycling van het huishoudelijk afval in 2021, met verdere groei daarna.

Bron: RDL. Jaarlijkse berekening (t-1) na ontvangst jaarcijfers RDL.

- Indicatoren Duurzaamheid

Percentage afvalscheiding huishoudelijk afval

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	80,00 %	80,00 %	81,00 %	82,00 %	83,00 %
Streefwaarde ondergrens	75,00 %	75,00 %	76,00 %	77,00 %	78,00 %

Wat gaan we daarvoor doen?

- implementatie tariefdifferentiatie hoogbouw (mits raad akkoord met kredietvoorstel)

- besluit (in RDL-verband) over openhouden aanbiedstation 's-Heerenberg
- Het percentage hernieuwbare energie neemt toe tot 10%

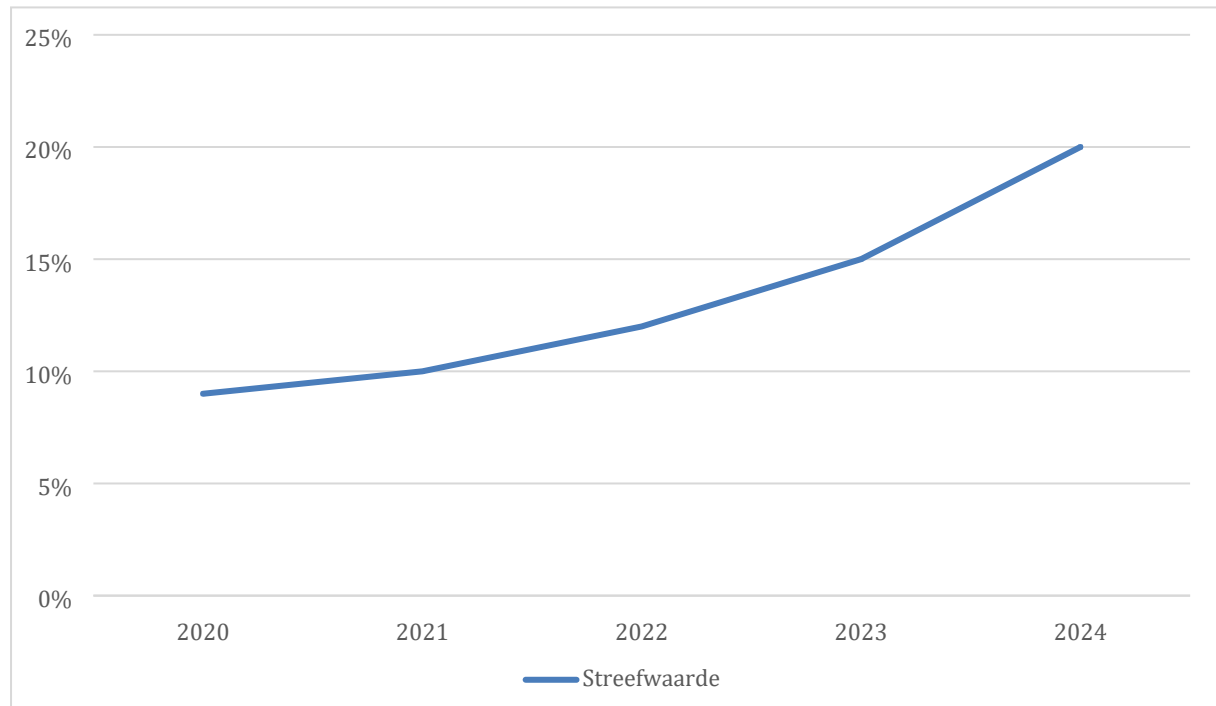
Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Energietransitie/>

Monitoring resultaten loopt 2 tot 3 jaar achter op de inspanningen.

Grootste versnelling in doelbereiking komt na realisatie projecten grootschalige duurzame energieopwekking (windturbines en zonnepanelen), dus naar verwachting na 2024.

- Indicatoren Duurzaamheid

Percentage energieneutraliteit (percentage hernieuwbare energie)

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	9,00 %	10,00 %	12,00 %	15,00 %	20,00 %

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aanjagen/faciliteren/stimuleren duurzame energieprojecten/initiatieven (inzet van 1 fte extra gerealiseerd)
- Gemeente energieneutraal: Realistische opgave energietransitie: betrekken inwoners bij planvorming
- Opstellen (2018) en uitvoeren (2018 e.v.) lokale uitvoeringsagenda klimaat
- Opzetten en uitvoeren participatietraject (o.a. ruimtelijke keuzes). Hierin wordt ook aangegeven door wie en hoe
- Opstellen transitievisie Warmte
- Ontwikkelen warmtenet Bloemenbuurt
- project zonnepanelen bedrijfsdaken (Zonnige bedrijven)

03.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-12.733	-15.339	-15.328	-15.849	-16.332	-16.608
Baten	7.984	9.247	9.383	9.613	9.766	9.974
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.749	-6.092	-5.945	-6.235	-6.566	-6.634
Onttrekkingen	260	456	0	0	0	0
Stortingen	-466	-284	0	0	0	0
Mutaties reserves	-206	172	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-4.955	-5.920	-5.945	-6.235	-6.566	-6.633

2.1.04 Economie en toerisme

04.1 Missie

Montferland is een gemeente waarin het prettig wonen, werken en recreëren is. Een excellent economisch klimaat, voor onze gemeente, met name gericht op logistiek en leisure, waardoor duurzame werkgelegenheid ontstaat en behouden blijft, is van essentieel belang voor het economisch goed functioneren van de gemeente.

04.2 Context en achtergronden

Doel:

Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en hebben een belangrijke bijdrage in de sociale structuur van onze gemeenschap. Montferland streeft daarom, met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving, naar een sterker ondernemersklimaat en ondernemersvriendelijkere dienstverlening voor alle ondernemers. Daarbij is er, vanwege de unieke ligging en landschappelijke kwaliteiten van de gemeente, specifieke aandacht is voor logistiek en leisure. Hierbij wordt gezocht naar meer balans met de omgeving en wordt rekening gehouden met de draagkracht van het gebied.

Achtergrond:

Montferland is uniek gelegen aan de A12/BAB-3, één van de belangrijkste transportassen naar het Europese achterland.

Met name door deze ligging is het gebied interessant voor vestiging van logistieke functies. Door de voorgenomen doortrekking van de A15, de verbreding van de A12, de korte afstand tot het goederenspoor en de containerhaven van Emmerik, 'scoort' 's-Heerenberg hoog waar het gaat om het vestigingsklimaat voor met name logistieke bedrijven. Ontwikkelingen als uitbreiding van de haven en de nieuwe op-/afrit op de BAB-3 nabij Netterden zullen de positie van Montferland en specifiek 's-Heerenberg, nog verder versterken. De kansen voor de werkgelegenheid van de gemeente liggen dan ook met name in de verwachte groei van de logistieke sector. Wij zetten de komende tijd vol in op het creëren van voldoende vestigingsmogelijkheden voor logistieke en daaraan gelieerde bedrijven nabij 's-Heerenberg en het voorzien in een op de vraag afgestemde voorraad aanuitgeefbare, traditionele bedrijventerreinen voor, onder andere, de maakindustrie. De natuurlijke omgeving biedt veel mogelijkheden voor recreatie en toerisme. Deze kansen moeten benut worden door samenwerking met de branche vanuit een gedegen toeristisch beleid vanuit een gezamenlijke visie. De kansen worden mede bepaald door een marktgerichte houding en integrale en grensoverschrijdende benadering. Daarbij moet een balans worden gevonden met de draagkracht van het gebied.

04.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Coalitieprogramma 2018-2022: 'Samen krijgen we het voor elkaar'
- Regionaal Programma Werklocaties: 'Ruimte voor economische ontwikkeling' (Regio Arnhem-Nijmegen (2020)
- Economische beleidsnota tot 2030, (2018)
- Omgevingsvisie en -verordening provincie Gelderland (2017)
- nota Grondbeleid
- Structuurvisie Montferland (2009)
- Structuurvisie DocksNLD (2019)
- Nota 'Grip op Verandering'
- Liemers Economische Visie

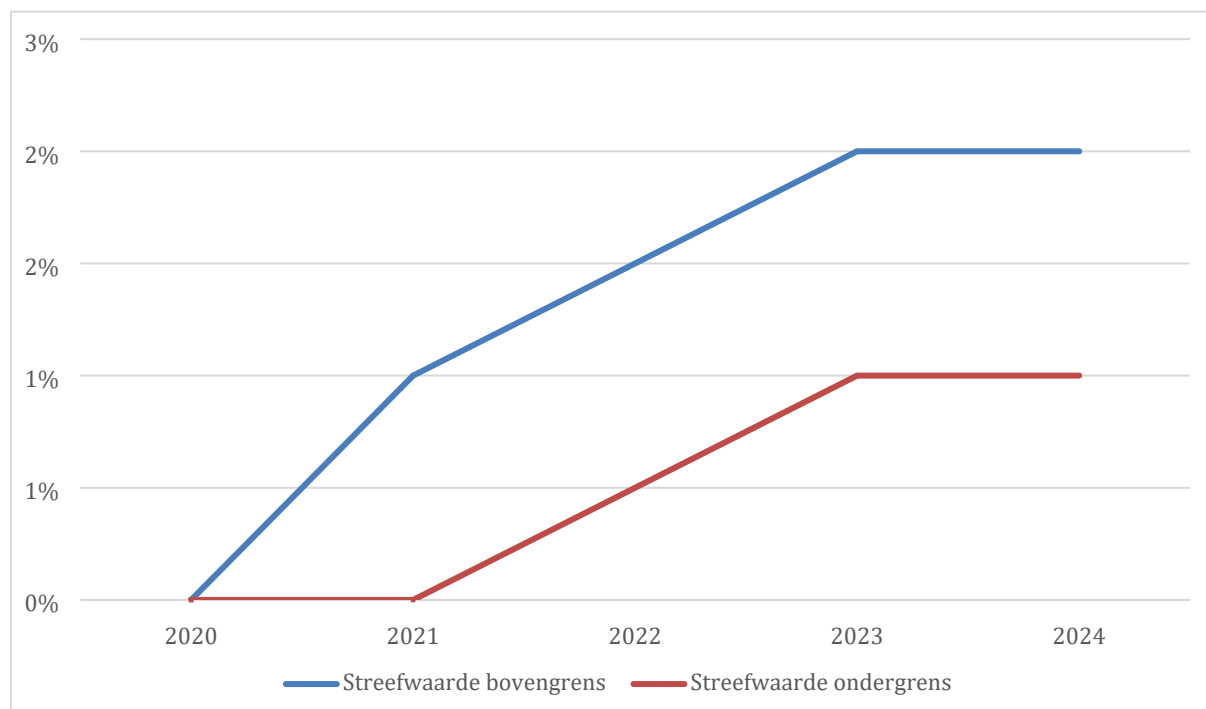
04.4 Wat willen we bereiken?

- In 2024 heeft Montferland 1-2% meer groei in het aantal R&T-banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar, dan de gemiddelde groei in de Achterhoek.

Op dit moment scoort Montferland ten opzichte van de andere gemeenten in de Achterhoek op deze indicator al erg goed. Enkel Oost-Gelre en Winterswijk hebben meer banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar. Met ons nieuwe R&T-beleid beogen we harder te groeien op dit vlak dan de andere gemeenten in de Achterhoek.

Ter verduidelijking: onder de Achterhoekse gemeenten worden de volgende gerekend (op basis van Stichting Achterhoek Toerisme): Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Doesburg, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen.

Groei aantal R&T-Banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar t.o.v. gemiddelde groei Achterhoek (Achterhoek = benchmark)

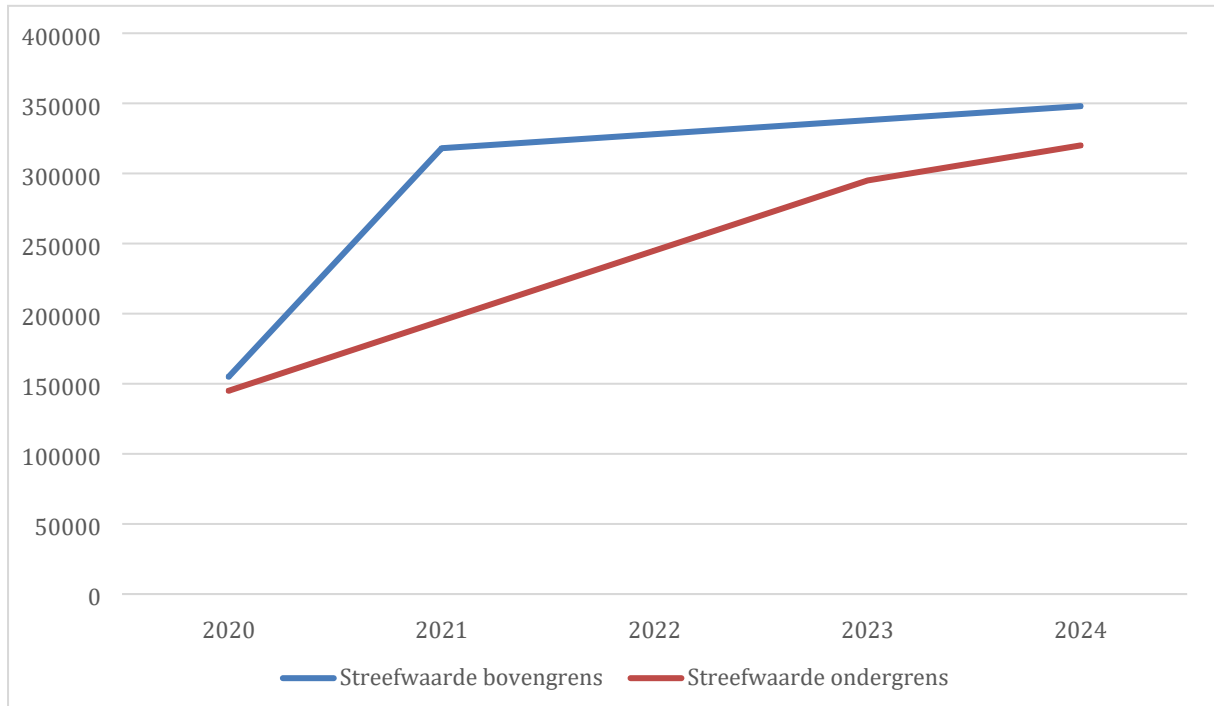

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	0,00 %	1,00 %	1,50 %	2,00 %	2,00 %
Streefwaarde ondergrens	0,00 %	0,00 %	0,50 %	1,00 %	1,00 %

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan het gezamenlijk ontwikkelde R&T-beleid
- Investeren in de toeristische promotie van Montferland
- Gesprekken voeren met grotere toeristische ondernemingen in Montferland over eventuele toekomstplannen
- Inzet Toeristenbelasting enkel voor R&T
- In 2024 is het aantal recreatieve overnachtingen boven het niveau van 2019.

De coronacrisis in 2020, met naar alle waarschijnlijkheid een effect op de jaren erna, maakt dat het streven naar stabilisatie van het aantal recreatieve overnachtingen een belangrijke doelstelling is. De NBTC voorspelt ('Verblijfstoerisme in Nederland in 2020 - Verwachting verblijfstoerisme in 3 varianten' d.d. 2 juni 2020) in 2020 een daling van -58% tot -74% van inkomend toerisme en een daling van -43% tot -58% van het binnenlands toerisme. Het is niet reëel te verwachten dat dit doel binnen een jaar weer ingelopen is, daarom is het vierjarige doel om in 2024 boven het niveau van 2019 te zitten wat betreft toeristische overnachtingen.

Aantal recreatieve overnachtingen

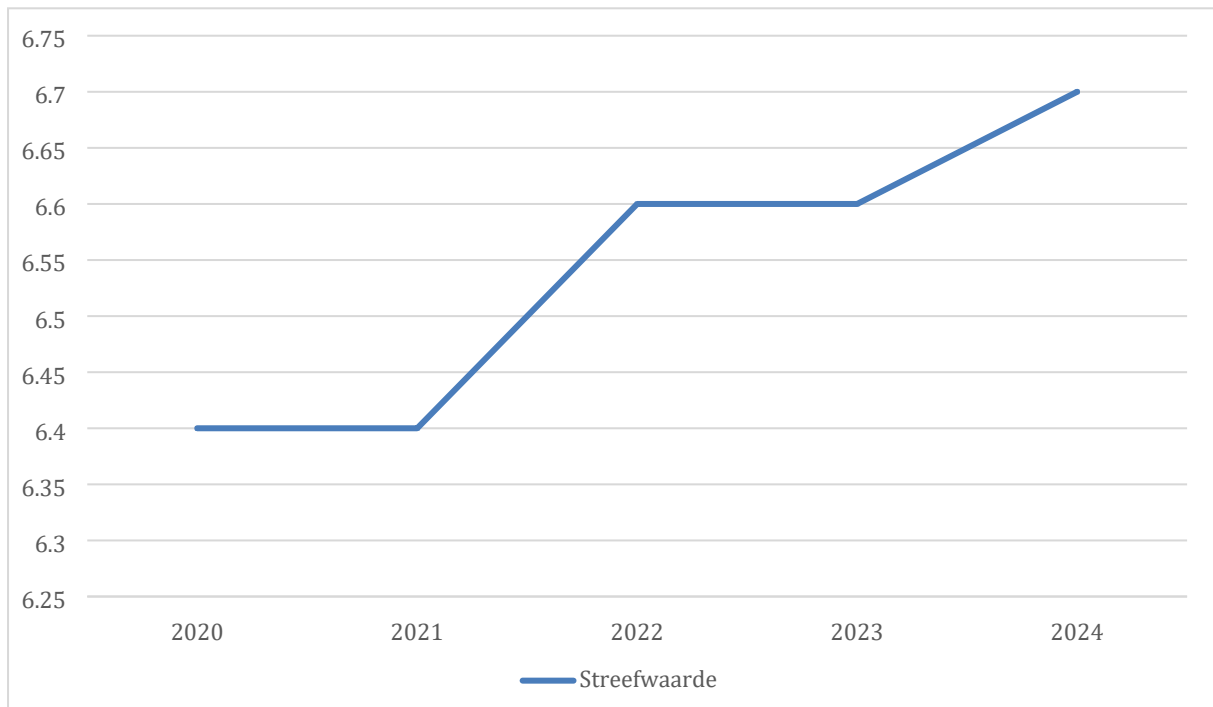
Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	155.000,00	318.000,00	328.000,00	338.000,00	348.000,00
Streefwaarde ondergrens	145.000,00	195.000,00	245.000,00	295.000,00	320.000,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Inzet Toeristenbelasting enkel voor R&T
- Investeren in de toeristische promotie van Montferland
- Uitvoering geven aan het gezamenlijk ontwikkelde R&T-beleid
- Gesprekken voeren met grotere toeristische ondernemingen in Montferland over eventuele toekomstplannen
- In 2024 moet de score van gemeente Montferland op het vlak van ondernemingsklimaat en vestigingsklimaat minimaal gelijk zijn met het gemiddelde van Nederland.

De huidige score van het ondernemingsklimaat en vestigingsklimaat (respectievelijk 6,47 en 6,17) liggen onder het landelijk gemiddelde (6,73 en 6,61). In 2024 willen we deze achterstand hebben ingehaald.

Waarderingscijfer Ondernemersklimaat

Bron: Waar staat je gemeente

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	6,40	6,40	6,60	6,60	6,70

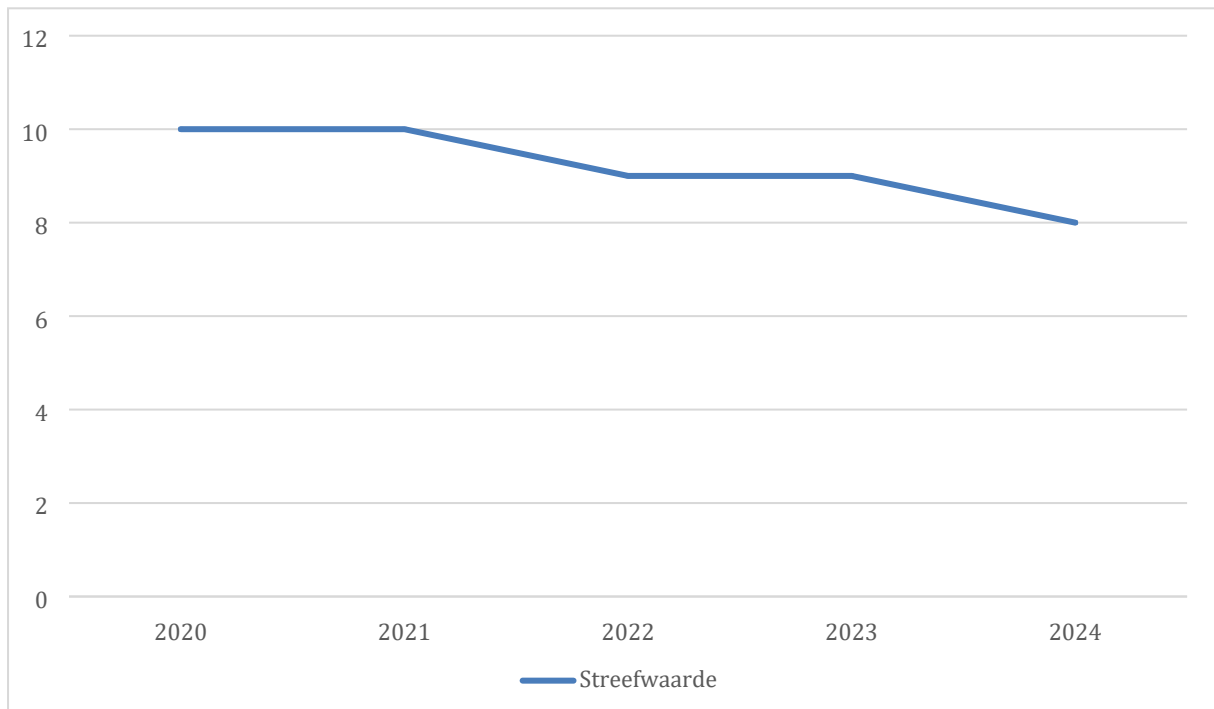
Wat gaan we daarvoor doen?

- Ondernemerspeiling in 2024 verrichten
- Aantal bedrijfsbezoeken vanuit gemeente (bestuur en ambtelijk) intensiveren
- Voorbereiding realisatie DOCKSNLD-2
- Uitvoering geven aan het gezamenlijk ontwikkelde R&T-beleid.
- In 2024 staat Montferland binnen de Achterhoek in de top 8 van het aantal R&T-vestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.

In 2019 staat Montferland samen met Oost-Gelre en Aalten op een gedeelte 10e plek in de Achterhoek wat betreft het aantal R&T-vestigingen. Dit is opvallend, omdat Montferland ook samen met Oost-Geldre in de top 3 staat van het aantal R&T-banen. Dit betekent dat Montferland (en ook Oost-Gelre) voor haar toeristische overnachtingen afhankelijk is van een beperkt aantal grote vestigingen. Voor stabiliteit van de R&T-sector in de gemeente is het van belang om deze afhankelijkheid te verkleinen en dus te streven naar een groter aantal R&T-vestigingen.

Ter verduidelijking: onder de Achterhoekse gemeenten worden de volgende gerekend (op basis van Stichting Achterhoek Toerisme): Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Doesburg, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen.

R&T-vestigingen per 1.000 inwoners in leeftijd 15-74 jaar: plaats van Montferland in de ranglijst van Achterhoekse gemeenten (Achterhoek = benchmark)

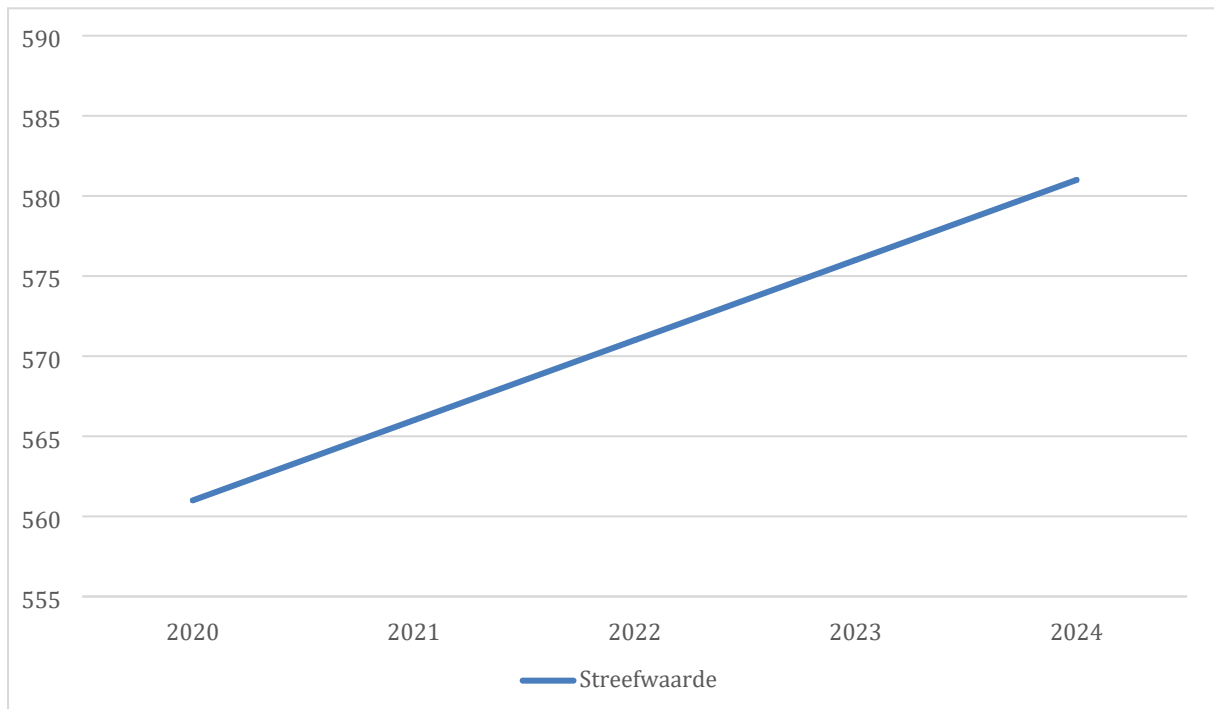

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	10,00	10,00	9,00	9,00	8,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Inzet Toeristenbelasting enkel voor R&T
- Investeren in de toeristische promotie van Montferland
- Uitvoering geven aan het gezamenlijk ontwikkelde R&T-beleid
- Jaarlijkse toename met tenminste 1% van het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 – 74

Aantal banen per inwoner

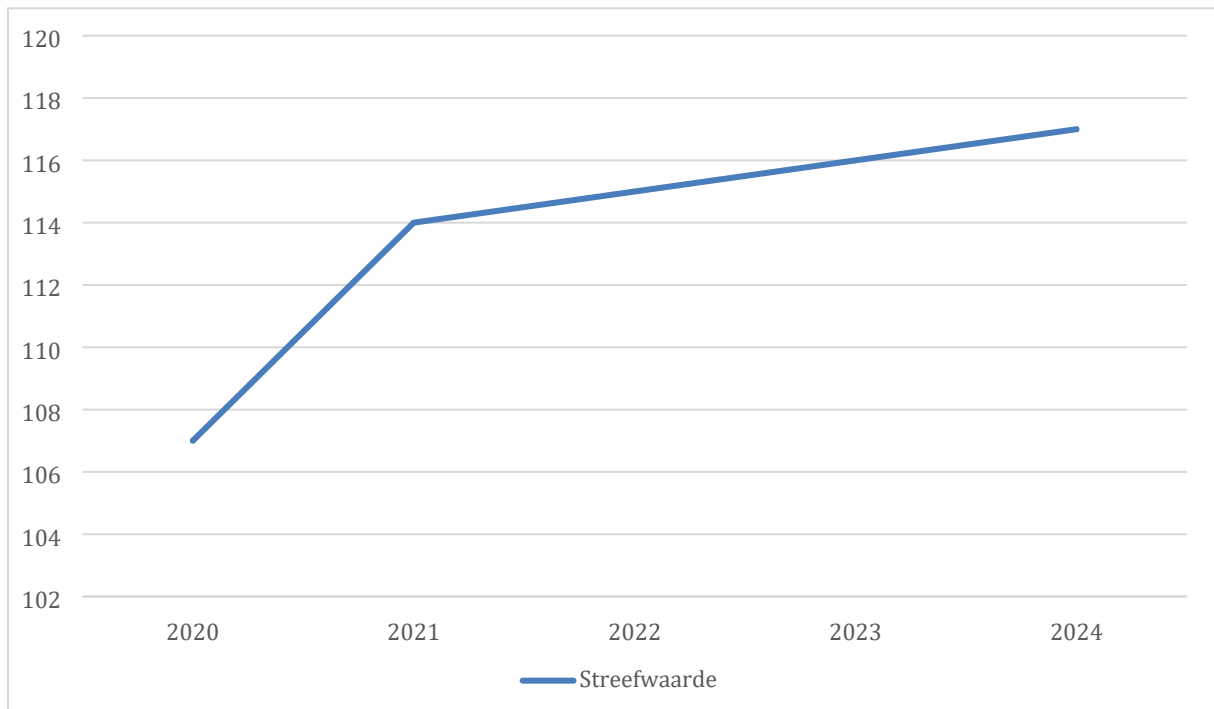

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	561,00	566,00	571,00	576,00	581,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Een ondernemerspeiling verrichten
- Structuurvisie DocksNLD uitwerken in bestemmingsplan DocksNLD, fase 2
- Uitvoering geven aan de economische visie Montferland
- Locatieonderzoek voor een traditioneel bedrijventerrein
- Grensoverschrijdende studie naar de betekenis en branding van het logistieke knooppunt EMZ
- Jaarlijkse toename met tenminste 1% van het aantal bedrijfsvestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 – 74

Aantal bedrijfsvestigingen per inwoner

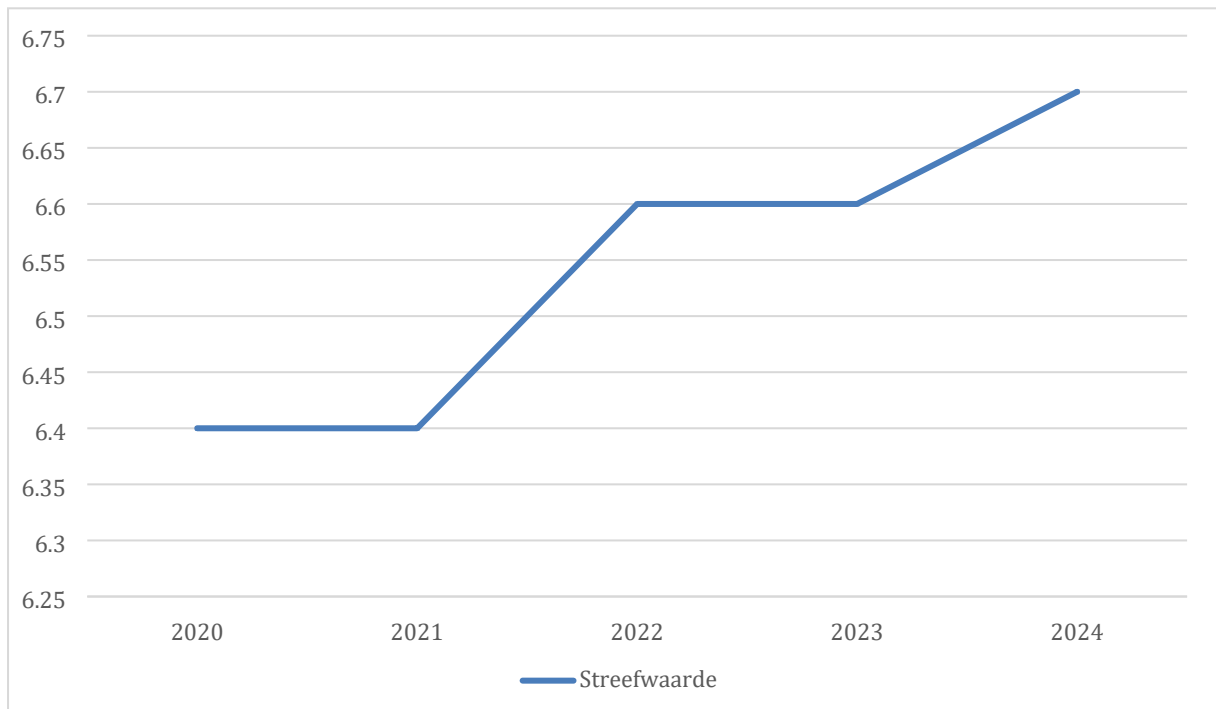

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	107,00	114,00	115,00	116,00	117,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Een ondernemerspeiling verrichten
- Structuurvisie DocksNLD uitwerken in bestemmingsplan DocksNLD, fase 2
- Uitvoering geven aan de economische visie Montferland
- Locatieonderzoek voor een traditioneel bedrijventerrein
- Grensoverschrijdende studie naar de betekenis en branding van het logistieke knooppunt EMZ
- Meer ondernemers hebben een positief beeld over het economisch beleid van de gemeente.

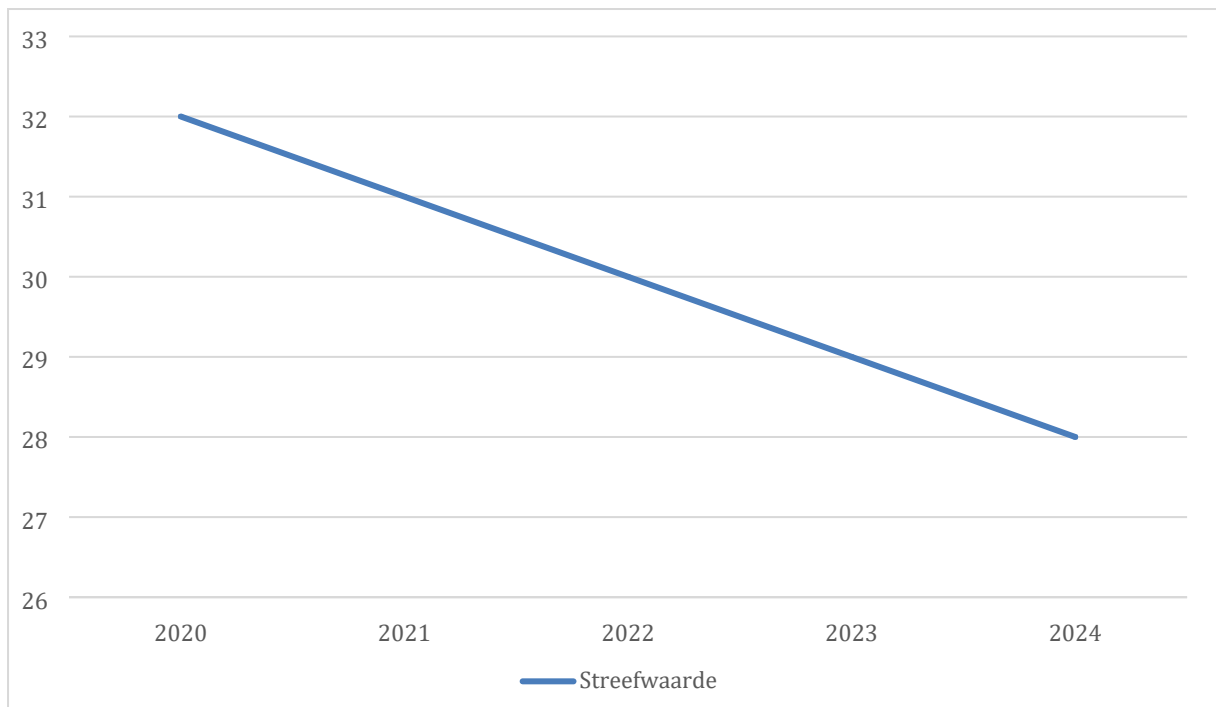
Waarderingscijfer Ondernemersklimaat

Bron: Waar staat je gemeente

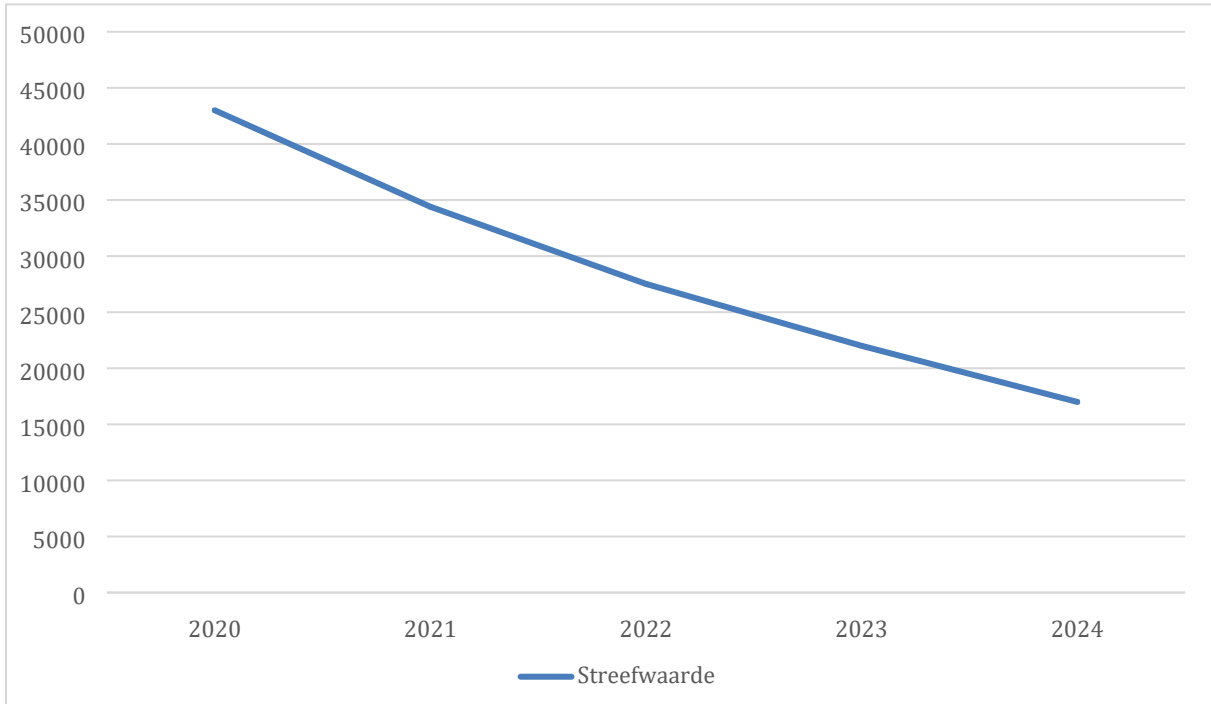
Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	6,40	6,40	6,60	6,60	6,70

Regeldruk

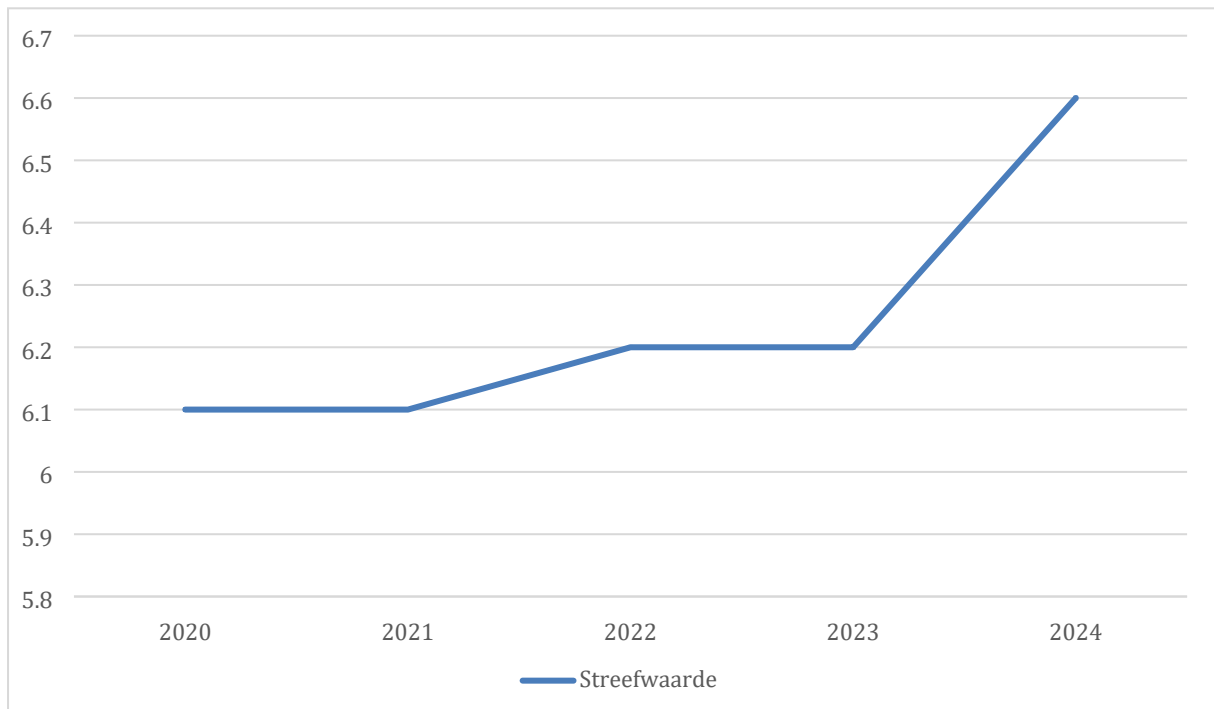
Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	32,00	31,00	30,00	29,00	28,00

Verkocht aantal m2's bedrijventerreinen

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	43.000,00	34.400,00	27.520,00	22.000,00	17.000,00

Waarderingscijfer vestigingsklimaat

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	6,10	6,10	6,20	6,20	6,60

Wat gaan we daarvoor doen?

- Een ondernemerspeiling verrichten
- Structuurvisie DocksNLD uitwerken in bestemmingsplan DocksNLD, fase 2
- Uitvoering geven aan de economische visie Montferland
- Locatieonderzoek voor een traditioneel bedrijventerrein
- Grensoverschrijdende studie naar de betekenis en branding van het logistieke knooppunt EMZ

04.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-20.065	-292	-310	-280	-237	-237
Baten	22.460	329	423	423	423	423
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	2.395	37	113	143	186	186
Onttrekkingen	25	0	0	0	0	0
Stortingen	-1.517	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-1.492	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	903	37	113	143	186	186

2.1.05 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl

5.1 Missie

In Montferland kan iedere inwoner in goede gezondheid wonen, werken en recreëren. Alle kinderen hebben gelijke kansen om gezond en zelfstandig op te groeien. Alle ouderen genieten van een vitale en zorgeloze oude dag in een vertrouwde omgeving. Iedereen doet mee in de eigen omgeving en naar eigen mogelijkheden in Montferland!

Eigen veerkracht en verantwoordelijkheid van onze inwoners is het belangrijkste vertrekpunt. We voelen ons mede verantwoordelijk voor een gezonde omgeving met goede toegankelijke zorg en een basisniveau aan voorzieningen. Deze voorzieningen nodigen uit tot sport, bewegen en een gezonde leefstijl. Samen komen we verder, dus we werken vanuit een integrale aanpak samen met onze inwoners en (maatschappelijk) organisaties.

5.2 Context en achtergronden

Doel

In Montferland zijn er meer inwoners met gezondheidsachterstanden en ongezonde leefgewoonten dan gemiddeld in Nederland. Vooral in bepaalde wijken in 's-Heerenberg en Didam wonen naar verhouding veel inwoners met een lage sociaal economische status (SES). Hier gaan ongezonde gewoonten en probleemgedrag van generatie op generatie over. Een gezond leven lijkt hier niet de basis te zijn. We gaan sport, bewegen en een gezonde leefstijl nog meer als middel inzetten om maatschappelijke effecten te bereiken.

Door een goede gezondheid zijn inwoners beter en langer in staat om zelfstandig regie te voeren over het eigen leven. Dit voorkomt niet alleen - dure - zorgafhankelijkheid, maar geeft vooral meerwaarde aan het eigen leven én dat van een ander. 'Voorkomen is beter dan genezen' is een bekend spreekwoord dat hier zeker van toepassing is. De gemeentelijke taak ligt vooral bij preventie. Goede voorlichting, een goed functionerende gezondheidszorg en projecten gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Verbonden partijen

GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG): de GGD is de gezondheidsdienst van 22 gemeente. De GGD NOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners. Zij voeren de taken vanuit de Wet Publieke Gezondheid namens de gemeenten uit.

Achterhoek in Beweging: Achterhoek in Beweging is een initiatief van de Achterhoekse gemeenten. Samen met betrokken partners in o.a. zorg, onderwijs, cultuur, bedrijfsleven en sport stelt de organisatie de kracht van bewegen en een gezonde leefstijl (met sport als katalysator) in de Achterhoek centraal.

5.3 kaderstellende (beleids) nota's

- Coalitieprogramma 'Samen krijgen wij het voor elkaar' 2018-2022
- Sportnota 'Montferland Beweegt' 2020-2023
- Uitvoeringsagenda Achterhoek in Beweging 2020-2024
- Regionaal Preventie Akkoord: Gezondheid en geluk voorop in de Achterhoek 2020-2030
- Beleidsplan Spelen in Montferland: Spelen, bewegen en ontmoeten voor jong en oud 2015-2030

5.4 Wat willen we bereiken?

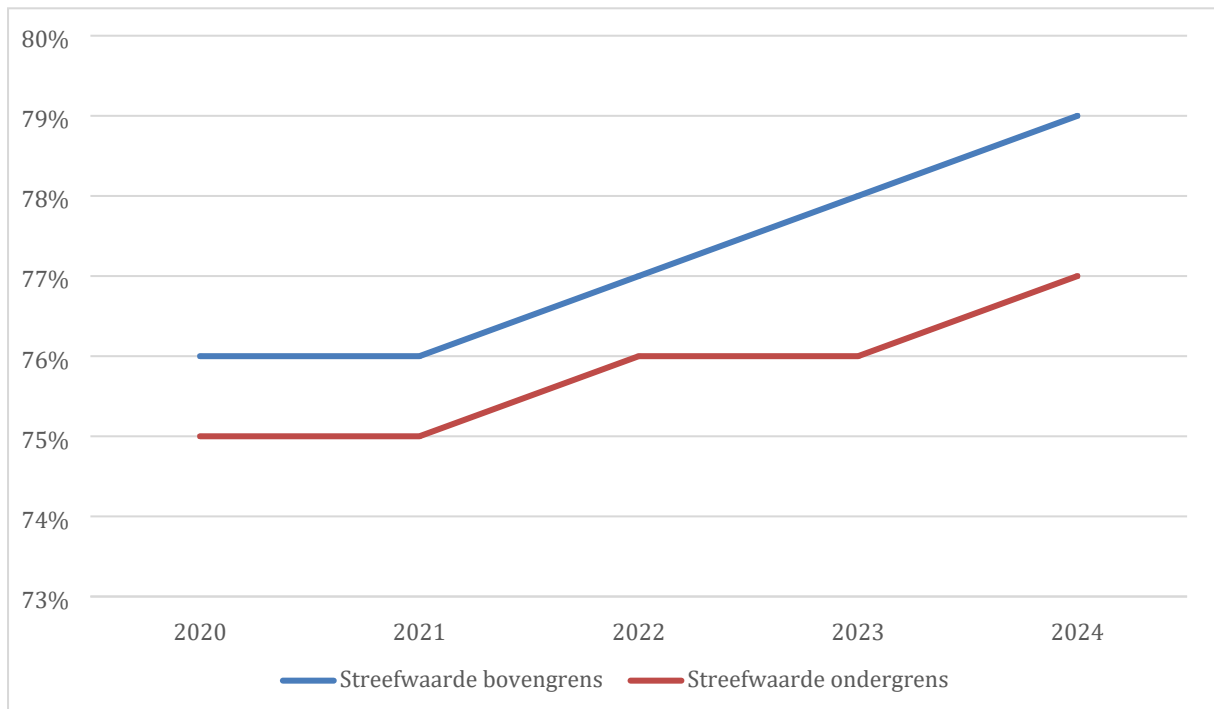
- Meer inwoners ervaren een goede gezondheid.

Het percentage bij de volwassenen neemt met 2 tot 4% toe: van 75% (2020) naar 77% tot 79% (2024).

Het percentage bij de jeugd bij de jeugd neemt met 1 tot 2% toe: van 87% (2020) naar 88% tot 89% (2024). In 2015 ervaaarde nog 91% van de jeugd zijn/haar gezondheid als (zeer) goed.

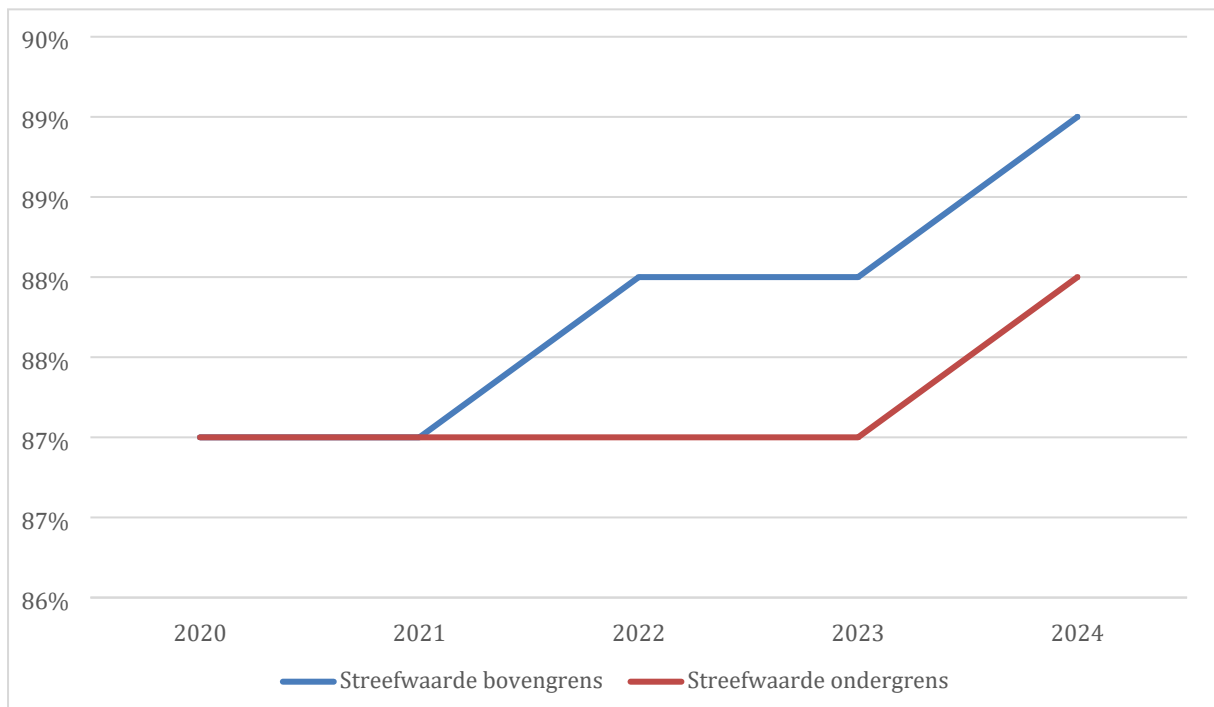
- Indicatoren

het percentage van de volwassen dat de gezondheid als goed ervaart.

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	76,00 %	76,00 %	77,00 %	78,00 %	79,00 %
Streefwaarde ondergrens	75,00 %	75,00 %	76,00 %	76,00 %	77,00 %

het percentage van de jeugd dat de gezondheid als goed ervaart

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	87,00 %	87,00 %	88,00 %	88,00 %	89,00 %
Streefwaarde ondergrens	87,00 %	87,00 %	87,00 %	87,00 %	88,00 %

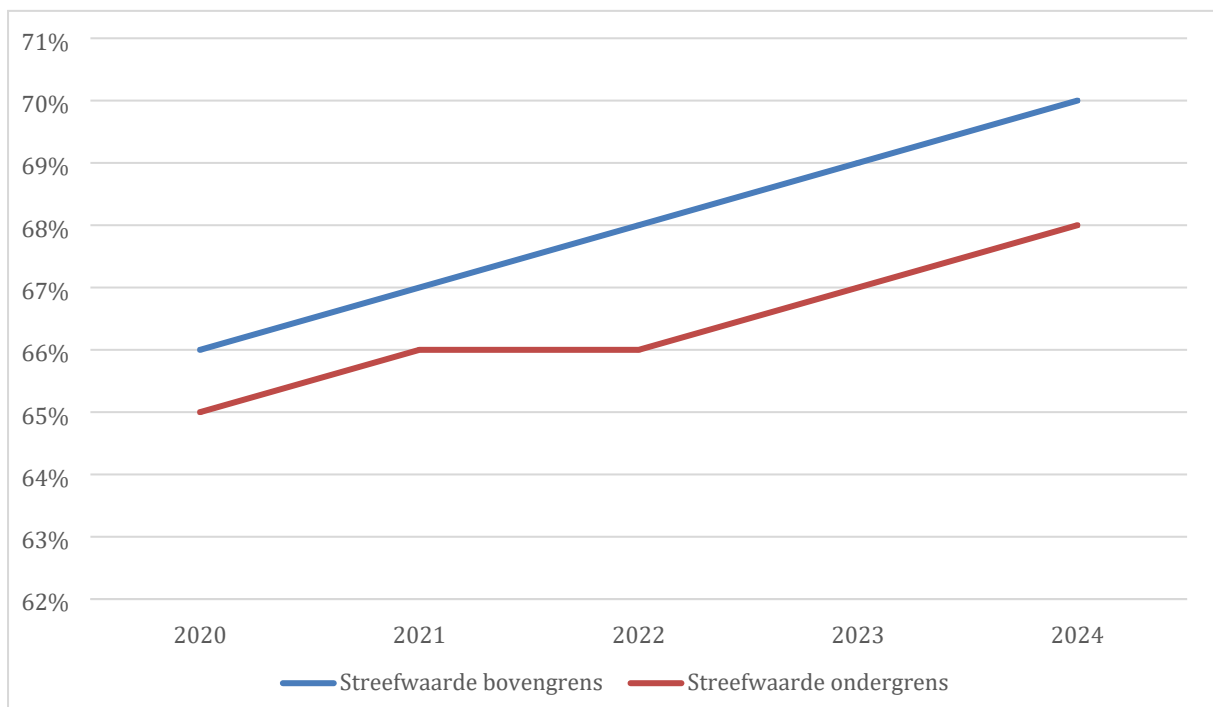
Wat gaan we daar voor doen?

- De verbinding tussen zorg en sport realiseren door het sluiten van een lokaal sport- en preventieakkoord
- Het uitrollen van een goed dekkend netwerk van de Gecombineerde Leefstijl Interventie SLIMMER
- Het stimuleren van rookvrije omgevingen
- Het stimuleren van gezonde sportkantine's
- Beweggedrag bij jonge kinderen stimuleren door het Nijntje Bewegdiploma
- De ketenaanpak overgewicht jeugd (voorheen GKGK) weer activeren
- Meer inwoners gaan voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB)

Het percentage bij volwassenen neemt 3 tot 5% toe van 65% (2020) naar 68 tot 70% (2024). Het percentage kinderen dat minimaal zeven uur per week beweegt neemt 2 tot 4% toe van 81% (2020) naar 83 tot 85% (2024).

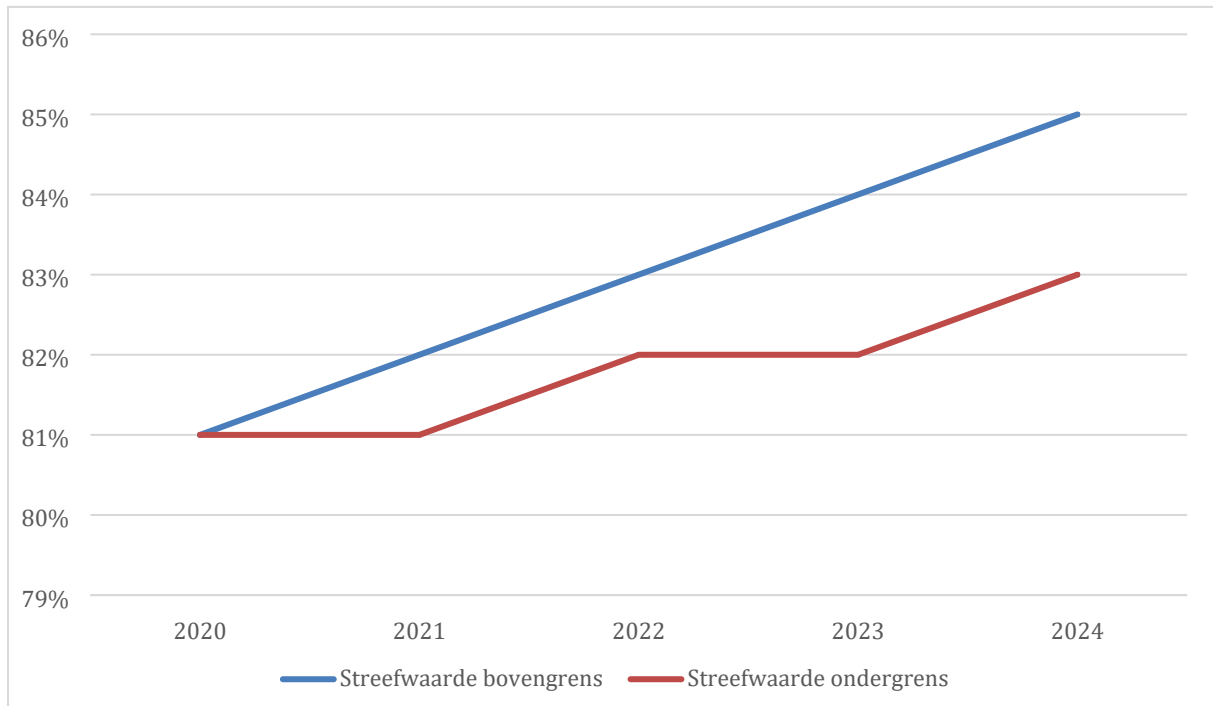
- Indicatoren

Beweegnorm volwassenen

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	66,00 %	67,00 %	68,00 %	69,00 %	70,00 %
Streefwaarde ondergrens	65,00 %	66,00 %	66,00 %	67,00 %	68,00 %

Beweeggedrag van kinderen

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	81,00 %	82,00 %	83,00 %	84,00 %	85,00 %
Streefwaarde ondergrens	81,00 %	81,00 %	82,00 %	82,00 %	83,00 %

Wat gaan we daar voor doen?

- Het continueren van het aanbieden van (extra) bewegingsonderwijs op scholen
- Vergroten en stimuleren van het sportaanbod voor senioren
- Inwoners helpen om een passende sport te vinden door de zichtbaarheid van het sportaanbod beter in beeld te brengen
- Verenigingen stimuleren om de stap te zetten op weg naar een open club
- De buurtsportcoaches brengen kwetsbare groepen in beweging
- Toegankelijke en beweegvriendelijke openbare ruimte creëren
- Versterken en ontwikkelen van sportaccommodaties op basis van de behoefte van de inwoners

- Breedtesportevenementen inzetten als middel om de sport- en beweegdeelname te bevorderen

5.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-4.537	-4.116	-3.344	-3.365	-3.356	-3.350
Baten	897	618	684	709	709	709
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.640	-3.499	-2.660	-2.655	-2.646	-2.641
Onttrekkingen	481	511	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-3.159	-2.988	-2.660	-2.655	-2.646	-2.641

2.1.06 Jeugd, onderwijs en cultuur

6.1 Missie

Montferland is een gemeente waar jongeren veilig en gezond kunnen opgroeien en ontwikkelkansen hebben. Inwoners hebben de mogelijkheden om hun talenten te ontwikkelen en kunnen deelnemen aan culturele activiteiten in hun woonomgeving.

6.2 Context en achtergronden

Jeugd

Programmadoel

Het bieden van noodzakelijke hulp en ondersteuning om beperkingen op te heffen en achterstanden te voorkomen specifiek voor de jongeren die dat nodig hebben.

We willen normaliseren en accepteren dat elk kind zijn eigen ontwikkelingspad doorloopt en dat dit grillig kan zijn. Als de ontwikkeling van een kind vastloopt is ondersteuning beschikbaar, maar niet alles is zorg.

De uitvoering van de Jeugdwet vraagt blijvend aandacht. De kosten van de Jeugdzorg blijven hoog en overstijgen de budgetten die we vanuit het Rijk ontvangen. De gemeente is verantwoordelijk voor de beschikbaarheid en kwaliteit van de jeugdhulp. Kostenbeheersing en handhaving van voldoende kwalitatief aanbod lijken soms op gespannen voet te staan. Voor de ontwikkeling van jongeren kan zorg noodzakelijk zijn.

Daarbij is de invloed van de gemeente op een groot deel van de jeugdzorg slechts indirect; via andere partijen die de zorg toewijzen of uitvoeren. Dit maakt beheersbaarheid ingewikkeld en daarom is optimale samenwerking van belang.

Onze gemeente heeft een grote bevolkingsgroep die taalarm opgroeit en daardoor een taalachterstand dreigt op te lopen. Een goede beheersing van de Nederlandse taal wordt gezien als voorwaarde om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving.

Onderwijs

Programmadoel

De gemeente streeft naar goede kwantiteit en kwaliteit van onderwijshuisvesting om de ontwikkelkansen van de Montferlandse kinderen te faciliteren.

Onderwijs is van essentieel belang om talenten te ontwikkelen. Goede onderwijsvoorzieningen helpen daarbij. De gemeente blijft dan ook investeren in onderwijsvoorzieningen, zodat deze voldoen aan de eisen van deze tijd.

De eerste prioriteit is het realiseren van een brede school in 's-Heerenberg zodra er een keuze is gemaakt wat betreft locatie. In dit gebouw zullen alle leerlingen van 's-Heerenberg onderwijs gaan volgen. Ook zal daar de bibliotheek in gehuisvest worden en kinderopvang. Dit alles vanuit het oogmerk om kinderen optimale ontwikkelkansen te bieden in een prettige omgeving

Leefbaarheid en Cultuur

Programmadoel

De gemeente streeft naar handhaving van een divers aanbod van culturele voorzieningen en activiteiten waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en zich kunnen ontplooiën. Daarbij is het van belang is dat draagvlak en initiatief vanuit de gemeenschappen en inwoners zelf komt.

Cultuur en leefbaarheid dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners. Cultuur heeft een positieve invloed op het brein van mensen en draagt bij aan saamhorigheid in onze samenleving. De instandhouding van culturele voorzieningen vraagt om een nauw samenspel tussen de gemeente en de gemeenschap.

Cultuur is een middel om mensen te betrekken bij de samenleving, ze te activeren en daarmee langer actief en zelfstandig te houden. Cultuur draagt positief bij aan de leefbaarheid in de gemeente en de persoonlijke ontwikkeling van de inwoners. Daarnaast levert het een positieve bijdrage aan de saamhorigheid in de wijken en dorpen, kortweg de Montferlandse gemeenschap. Het –bestaande– (volks)culturele aanbod in de gemeente is zeer divers. Montferland hanteert als uitgangspunt de zelfredzaamheid van culturele verenigingen in de gemeente alsmede het lokale draagvlak daarvoor. Daarnaast vindt de gemeente een ‘persoonlijk ontwikkel/leerelement’

belangrijk.

De culturele infrastructuur is vooral kleinschalig en dicht bij huis. Dat betekent dat de inwoners van Montferland voor een meer professioneel cultuur-en theateraanbod zijn aangewezen op voorzieningen in de regio

Verbonden partijen

GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG): de GGD is de gezondheidsdienst van 22 gemeente. De GGD NOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners. Zij voeren de taken vanuit de Wet Publieke Gezondheid namens de gemeenten uit.

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)

Het ECAL is een gemeenschappelijke regeling voor de gemeenten in de Achterhoek en voert de wettelijke archieftaken uit conform de Archiefwet. Daarnaast voert de ECAL ook voor de provincie en drie andere gemeenten overige erfgoedtaken uit, zoals documentatie en onderzoek en heeft een publieksfunctie.

Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers

De uitvoering, financiering en bekostiging van de huisvesting van het voortgezet onderwijs in de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar is aan deze gemeenschappelijke regeling opgedragen.

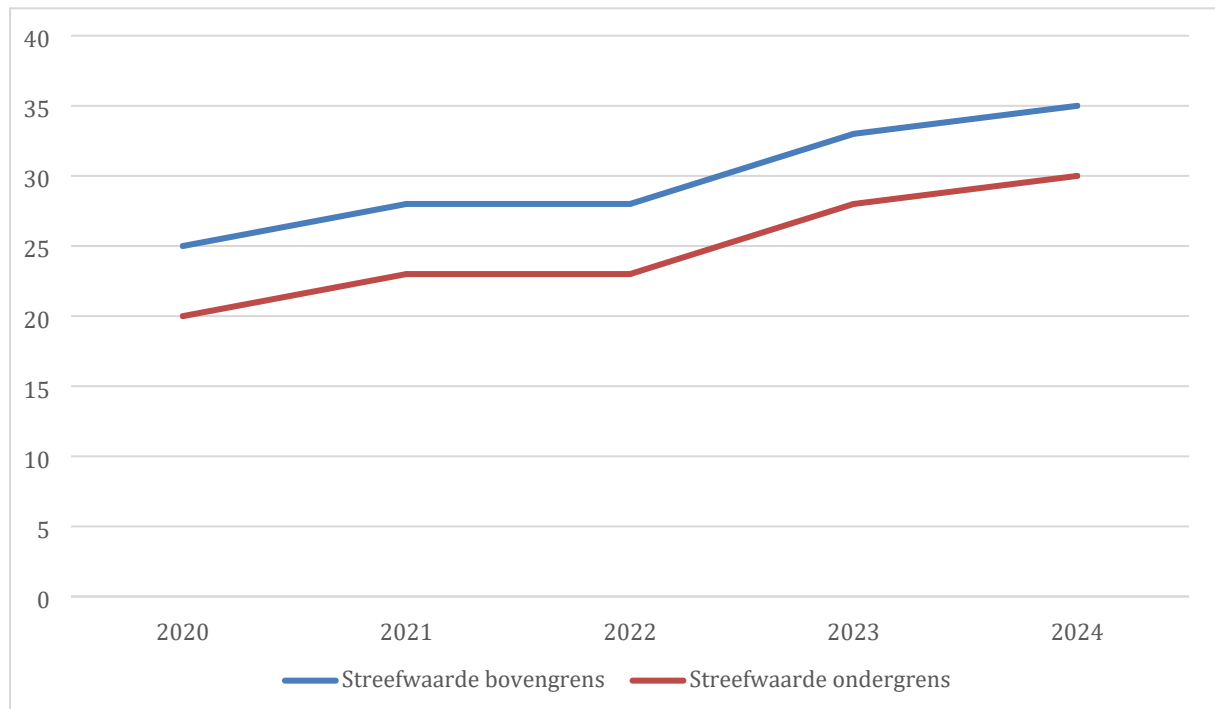
6.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Nota "Wijk- en kerngericht werken"
- Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019
- Subsidieregeling Jeugd en Onderwijs Montferland 2019
- Coalitieprogramma 'Samen krijgen wij het voor elkaar' 2018-2022
- Nota Grip op Verandering
- Beleidsplan Jeugdbeleid
- Onderwijshuisvestingsvisie 2015-2023 gemeente Montferland
- Visie Muziekonderwijs Montferland 2020

6.4 Wat willen we bereiken?

- 10% stijging van alternatieven voor geïndiceerd zorgaanbod (zoals eigen zorgaanbod of voorliggende voorzieningen) in 2024
- Indicatoren

Inzet van voorliggende voorzieningen stijgt met 10% over 4 jaar

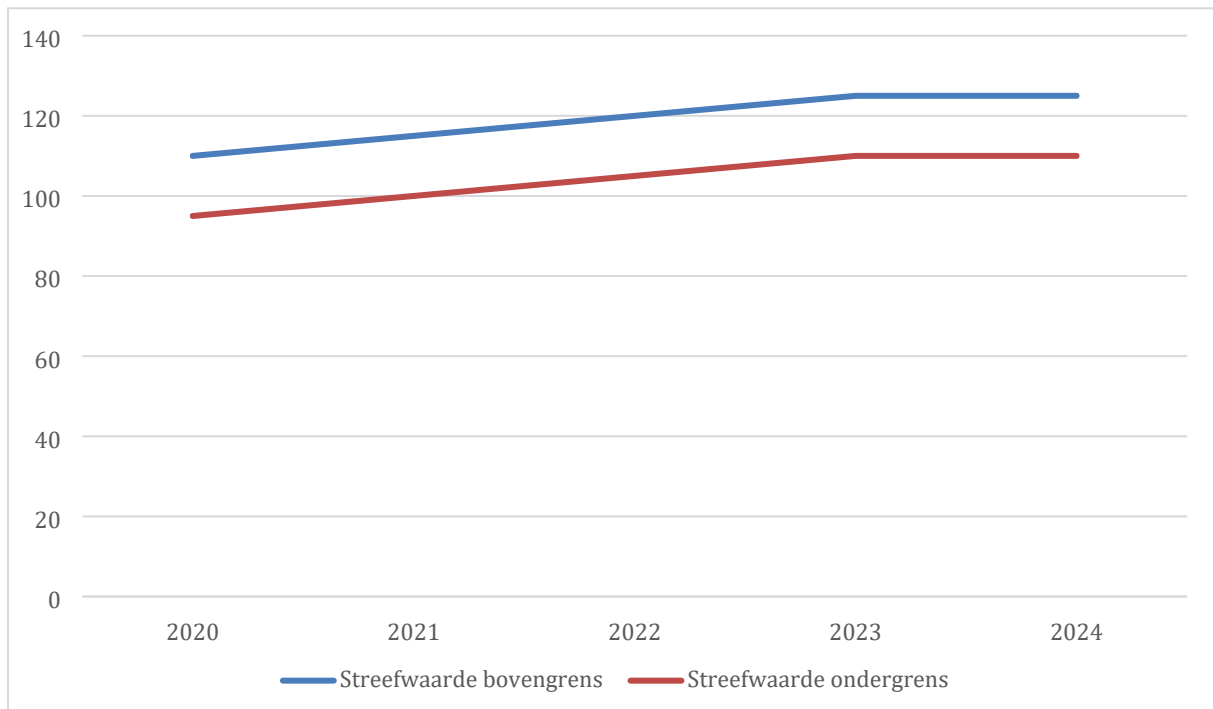

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	25,00	28,00	28,00	33,00	35,00
Streefwaarde ondergrens	20,00	23,00	23,00	28,00	30,00

Wat gaan we daar voor doen?

- Meer jeugdigen toeleiden naar voorliggende voorzieningen
- Aantal voorzieningen zo mogelijk uitbreiden zodat er meer alternatieven zijn voor geïndiceerd aanbod
- Het aantal voorzieningen uitgevoerd door het sociaal team Jeugd stijgt naar 110 tot 125 casussen
- Indicatoren

Aantal voorzieningen uitgevoerd door het sociaal team Jeugd

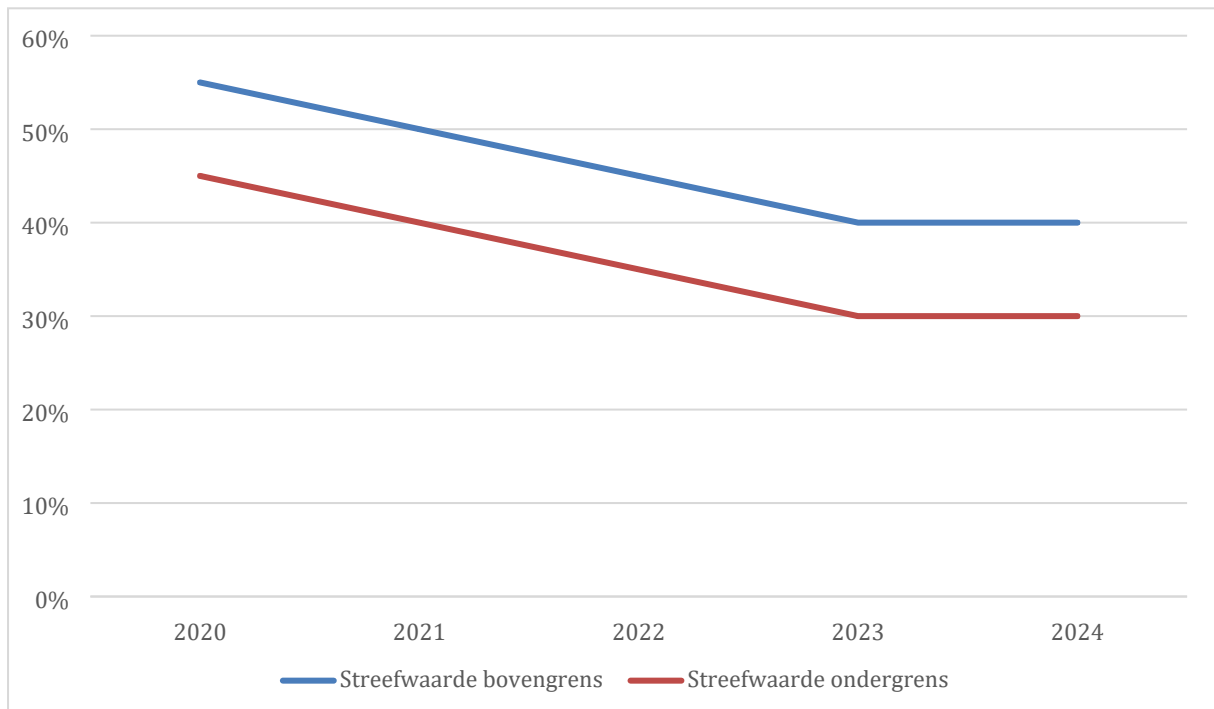

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	110,00	115,00	120,00	125,00	125,00
Streefwaarde ondergrens	95,00	100,00	105,00	110,00	110,00

Wat gaan we daar voor doen?

- Efficiënt werken (lean) zodat de medewerker alleen taken doet die bijdragen aan de uitvoer van zorg
- Voldoende formatie en deskundigheid behouden
- Afname van het aantal (niet-passende) externe verwijzingen met 15% in 2024 door actieve samenwerking met externe verwijzers
- Indicatoren

Daling van externe verwijzingen tot maximaal 30 a 40 procent

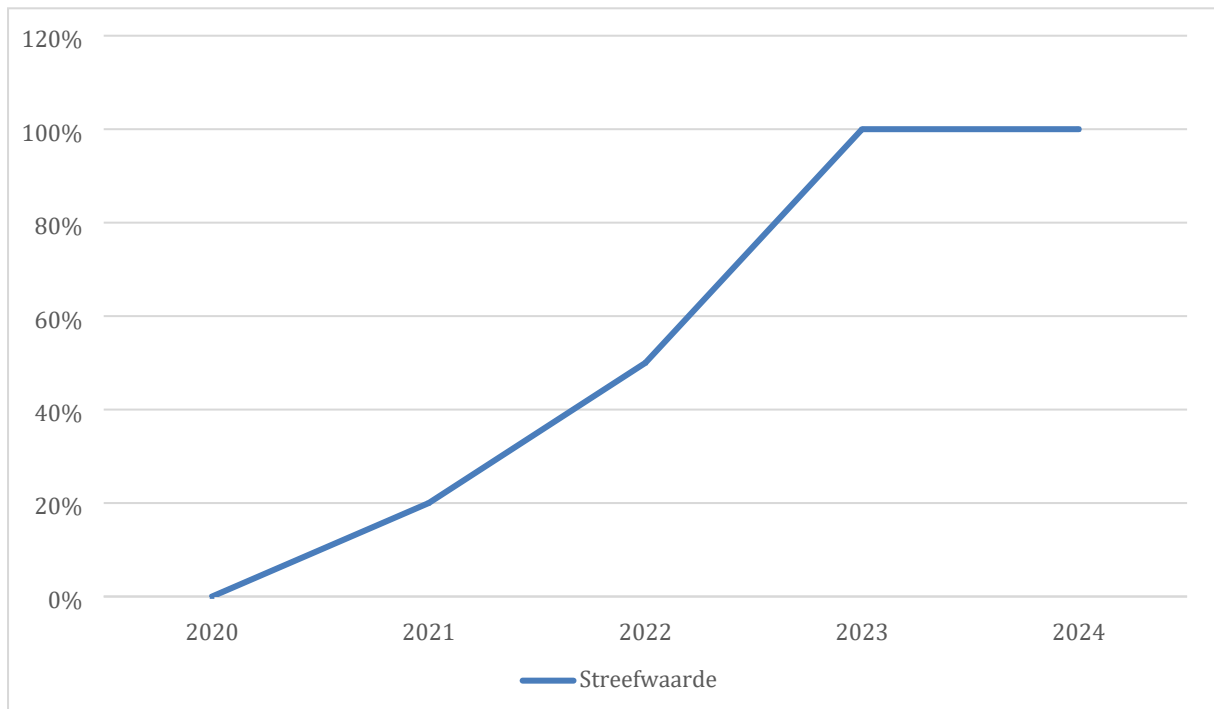

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	55,00 %	50,00 %	45,00 %	40,00 %	40,00 %
Streefwaarde ondergrens	45,00 %	40,00 %	35,00 %	30,00 %	30,00 %

Wat gaan we daar voor doen?

- Actief bespreken van verwijzingen door huisarts (via POH) en jeugdbescherming
- Na 4 jaar heeft 100% van de pedagogisch medewerkers deskundigheidsbevordering gevolgd om de kwaliteit van de VVE te vergroten
- Indicatoren

Percentage medewerkers dat deskundigheidsbevordering hebben gevolgd

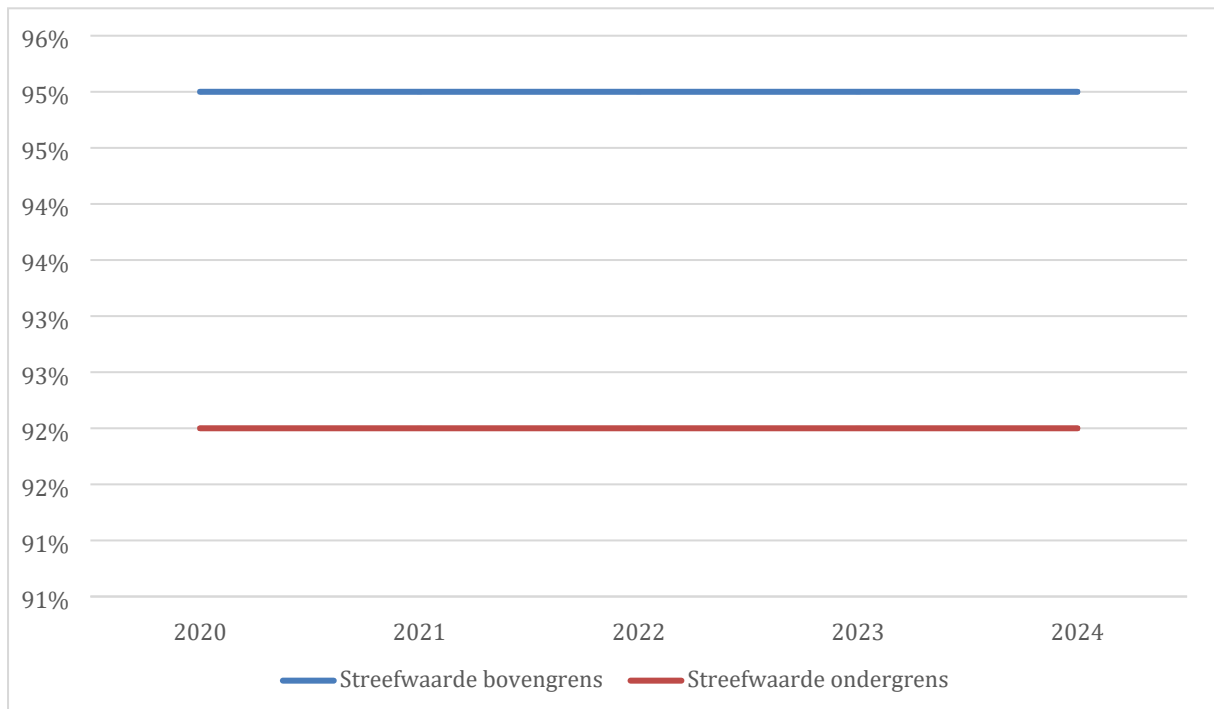

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	0,00 %	20,00 %	50,00 %	100,00 %	100,00 %

Wat gaan we daar voor doen?

- Deskundigheidsbevordering organiseren in samenspraak met de vve-organisaties
- Aantal peuters die bereikt worden met het VVE programma blijft stabiel/hog tussen de 92 en 95%
- Indicatoren

Percentage peuters op voorschoolse voorziening

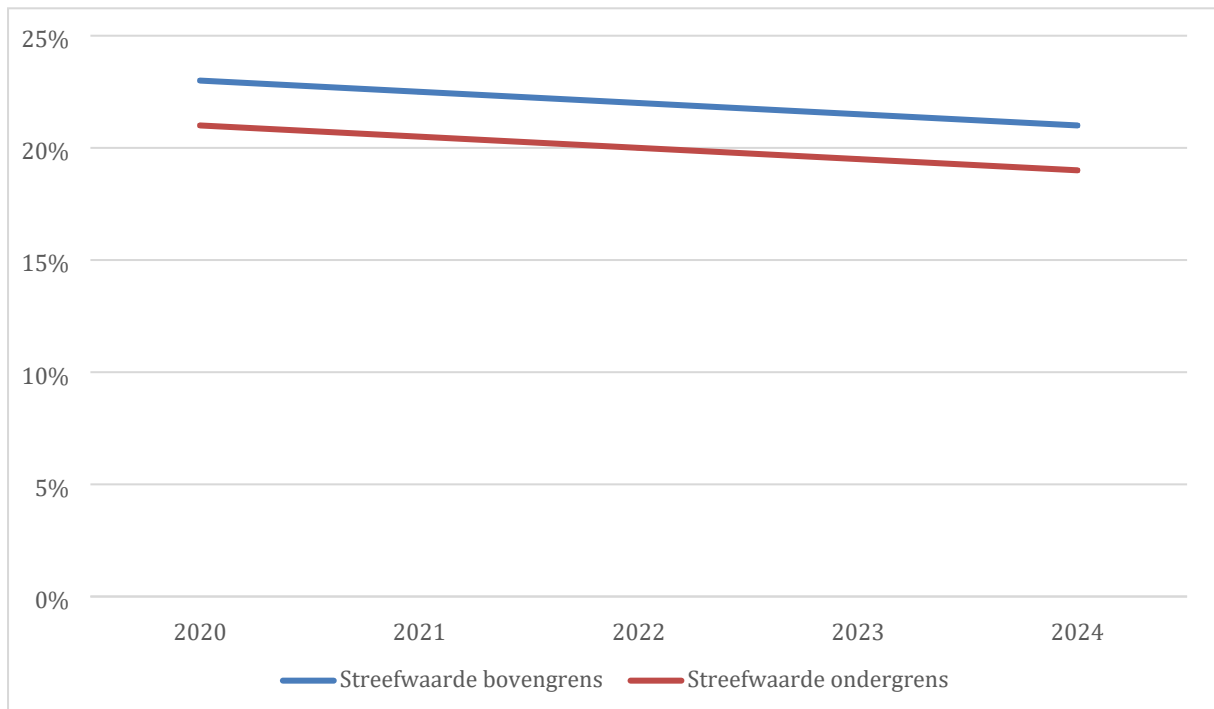

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	95,00 %	95,00 %	95,00 %	95,00 %	95,00 %
Streefwaarde ondergrens	92,00 %	92,00 %	92,00 %	92,00 %	92,00 %

Wat gaan we daar voor doen?

- Het huidige beleid blijven uitvoeren en bijsturen wanneer nodig
- Aantal inwoners dat lid is van de bibliotheek stabiliseert tussen de 19% en 24% over 4 jaar
- Indicatoren

Stabilisatie aantal inwoners, zowel jeugd (tot 18 jaar) als volwassenen dat lid is van de bibliotheek. Bandbreedte tussen de 19% - 24%.

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	23,00 %	22,50 %	22,00 %	21,50 %	21,00 %
Streefwaarde ondergrens	21,00 %	20,50 %	20,00 %	19,50 %	19,00 %

- Tussen de 90 en 100% van de jongeren in Montferland komt in aanraking met muziekonderwijs in 2024

- Indicatoren

Percentage leerlingen dat in aanraking komt met muziek

Waardesoort	2024
Streefwaarde bovengrens	100,00 %
Streefwaarde ondergrens	90,00 %

6.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-19.798	-18.971	-19.090	-18.842	-19.284	-19.277
Baten	1.699	2.150	2.156	2.156	2.156	2.156
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-18.099	-16.821	-16.934	-16.686	-17.128	-17.121
Onttrekkingen	152	867	127	127	127	127
Stortingen	-86	-765	-50	-50	-50	-50
Mutaties reserves	66	102	77	77	77	77
Gerealiseerd resultaat	-18.033	-16.719	-16.857	-16.609	-17.051	-17.044

2.1.07 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid

7.1 Missie

Montferland ondersteunt kwetsbare inwoners bij hun deelname aan de samenleving. Montferland is een gemeente waar het veilig wonen, werken en recreëren is,

7.2 Context en achtergronden

Maatschappelijke ondersteuning.

Programmadoel:

De gemeente streeft er naar dat meer inwoners langer zelfstandiger thuis kunnen wonen zonder gebruik te maken van een maatwerkvoorziening.

Na de invoering van de wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007 volgde in 2015 een tweede tranche van decentralisaties. Sindsdien is de gemeentelijke verantwoordelijkheid uitgebreid tot het bieden van ondersteuning aan mensen die te kampen hebben met lichamelijke, verstandelijke en/of psychische beperkingen. Het takenpakket van de gemeente in het kader van de Wmo ligt grotendeels vast. Dit betekent dat zowel de formatieruimte als het beschikbare budget voor 80%-90% vastligt. De gemeente heeft beleidsmatig wel ruimte ten aanzien van preventie, voorliggend veld en samenwerking. Dit zijn dan ook de speerpunten in 2021. Waarbij wel aangetekend wordt dat er voor deze taken maar beperkt budget beschikbaar is.

Als gevolg van autonome ontwikkelingen (zoals de vergrijzing en de ambulantisering van de zorg) en rijksbeleid (abonnementstarief) stijgt de vraag naar Wmo-maatwerkvoorzieningen. Deze ontwikkelingen leggen een groot beslag op de beperkte financiële middelen van de gemeente. Het is een uitdaging deze groei te beperken. Het beheersbaar houden van de kosten maken we tot speerpunt in 2021. Belangrijke thema's zijn voorliggend veld, preventie en samenwerking. Voorliggende voorzieningen maken deel uit van de brede basis in de samenleving. We hanteren een brede definitie van het voorliggend veld. Het betreft niet alleen het welzijnswerk maar ook activiteiten en initiatieven op het terrein van gezonde leefstijl, bewegen, sport, onderwijs en cultuur. Al deze initiatieven dragen gezamenlijk bij aan een brede maatschappelijke basis. Dit helpt voorkomen dat mensen een beroep doen op maatwerkvoorzieningen.

We versterken bewonersinitiatieven op maatschappelijk vlak die duurzaam zijn en hebben daarbij oog voor kwetsbare mensen. We betrekken hierin zoveel mogelijk de inwoners zelf en bewaken de kwaliteit van de uitvoering.

Onze inspanning is erop gericht om ondersteuning en voorzieningen ten goede te laten komen aan inwoners die het echt nodig hebben. Centraal staat het voeren of terugleggen van de regie op het eigen leven. Het sociaal team zet kortdurende begeleiding in en maakt zoveel mogelijk gebruik van het voorliggend veld. Dit draagt bij aan een rem op de groei naar maatwerkvoorzieningen met betrekking tot individuele- en groepsbegeleiding.

We voeren een actief preventiebeleid samen met onze partners in het veld. Met preventie en vroegsignalering kunnen we problemen in een vroeg stadium opsporen en klein houden. Dit voorkomt op termijn de inzet van dure ondersteuning of hulp. Zowel lokaal als regionaal werken we intensief en op samenhangende wijze samen met tal van organisaties en gemeenten.

Als gemeente werken we in een krachtenveld waarin we samenwerken met en mede afhankelijk zijn van vele partijen. Denk aan buurgemeenten, maatschappelijke organisaties en zorgaanbieders. Daarnaast hebben we als gemeente te maken met externe factoren waarop we veelal geen invloed hebben. Hierbij moet gedacht worden aan veranderingen in wet- en regelgeving, demografische factoren, economische ontwikkelingen en nu een onverwachte Coronacrisis.

Veiligheid

Programmadoel:

We streven ernaar, tezamen met onze inwoners, ondernemers en partners, om een gemeente te blijven waar het veilig wonen, werken en recreëren is.

In het voorjaar 2020 wordt Nederland, net als de rest van de wereld, getroffen door de verspreiding van het Corona-virus. Er worden landelijk noodzakelijke maatregelen getroffen om verspreiding van het Corona-virus tegen te gaan. Deze maatregelen hebben veel effect op onze samenleving. We houden er rekening mee dat Corona ook in 2021 nog onder ons zal zijn. De verwachting is dat ook in 2021 maatregelen van kracht zijn of worden om verspreiding van het virus tegen te gaan.

De goede samenwerking op het gebied van veiligheid zal met diverse partners, zoals de politie en het OM, ook in 2021 worden voortgezet. Het Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2022 is door de gemeenteraad vastgesteld. Eén van de thema's hierin is ondermijning, waarop onze inzet in 2021 gericht zal zijn. Door de Corona-maatregelen is de uitrol van het Keurmerk Veilig Buitengebied verschoven naar het najaar 2020-voorjaar 2021. Bij deze uitrol worden we ondersteund door het (landelijk) Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). Het tegengaan van ondermijning kunnen we niet alleen en moeten we samen doen met onze inwoners, ondernemers en partners. We willen daarbij inzetten op preventie door bewustwording te vergroten bij de inwoners van Montferland, zodat zij mogelijke signalen kunnen herkennen en alert zijn op signalen in hun omgeving. Mogelijke signalen kunnen gemeld worden bij gemeente, politie en Meld Misdaad Anoniem. Uit onderzoek blijkt dat mensen soms liever anoniem willen melden en bij Meld Misdaad Anoniem is de anonimiteit van de melder gewaarborgd. Daarom willen wij gaan aansluiten bij Meld Misdaad Anoniem. Daarnaast is er in Montferland geen plaats voor coffeeshops. De handel in en gebruik van soft- en harddrugs pakken we aan in plaats van gedogen. We hebben oog voor de gevaren van productie van drugs in leegstaande gebouwen.

De verbinding tussen de domeinen veiligheid en zorg moet de komende jaren beter geborgd worden. Veel interventies binnen het veiligheidsdomein hebben gevolgen voor het zorgdomein en andersom. Deze domeinen kunnen niet meer los van elkaar gezien worden. Een goede verbinding van zorg en veiligheid is nodig om escalaties te voorkomen en in te kunnen spelen op de ontwikkelingen. Het is dan belangrijk om naar de juiste balans tussen preventie, zorg en repressie te streven.

De Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG) streeft ernaar een toekomstbestendige veiligheidsregio te worden en te blijven. In 2020 is het proces doorlopen tot het vaststellen van het Regionaal Risicoprofiel en het Regionaal Beleidsplan. Hierin wordt ook de ontwikkeling van repressie naar meer risicobeperking en preventie aangegeven. Zowel bestuurlijk als ambtelijk worden de ontwikkelingen bij de VNOG kritisch gevolgd. Daarnaast zal, nadat de vergunningverlening en de daadwerkelijke bouw is afgerond, de brandweerkazerne in Didam naar verwachting eind 2021 worden opgeleverd.

Verbonden partijen

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht. Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (vooral nog WMO-vervoer en Leerlingenvervoer).

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

De gemeente maakt, samen met 21 andere gemeenten, deel uit van de VNOG. De VNOG draagt zorg voor een adequate uitvoering van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening zoals is vastgelegd in de Wet Veiligheidsregio's.

7.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Kadernota subsidiebeleid 2020-2024
- Subsidieregeling Ondersteuning bij maatschappelijke Participatie 2019
- Samenwerken door elkaar te versterken 2019
- Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2022
- Regionaal Risicoprofiel en Regionaal Beleidsplan
- Coalitieprogramma

7.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Maatschappelijke ondersteuning
- Veiligheid

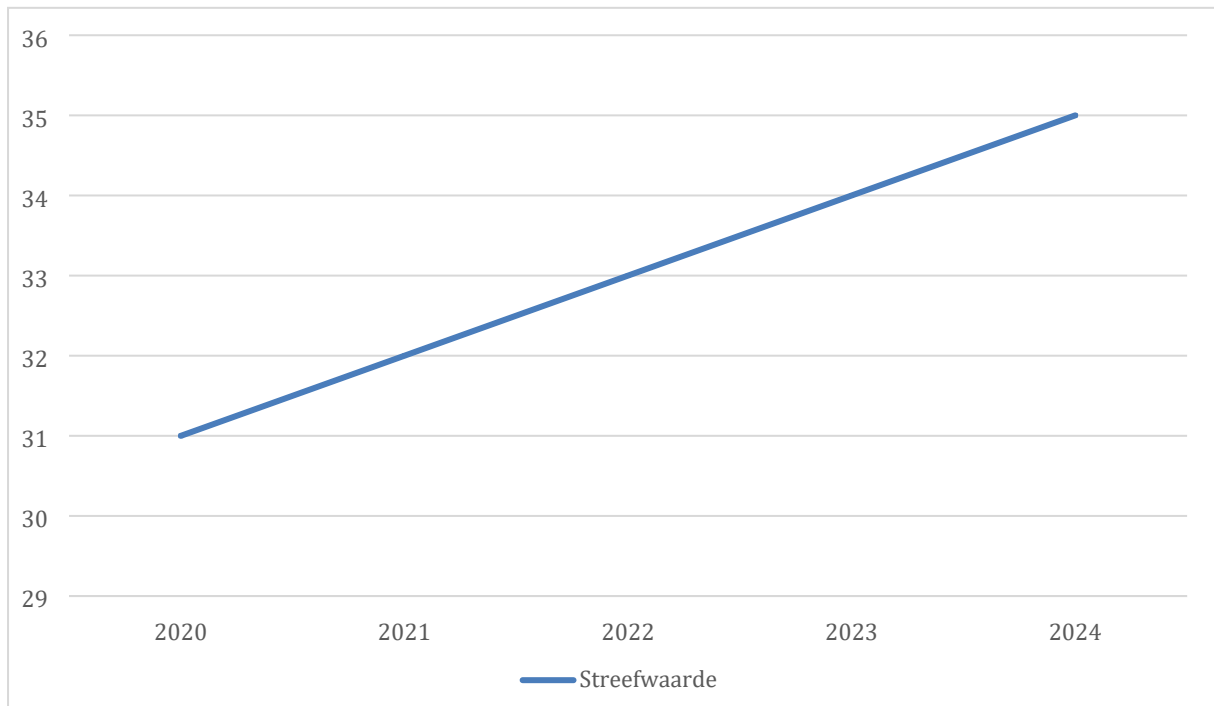
7.4.1 Maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

- Het aantal door Welcom ondersteunde bewonersinitiatieven op maatschappelijk vlak neemt toe met 5%

- Indicatoren

Aantal door Welcom ondersteunde bewonersinitiatieven op maatschappelijk vlak

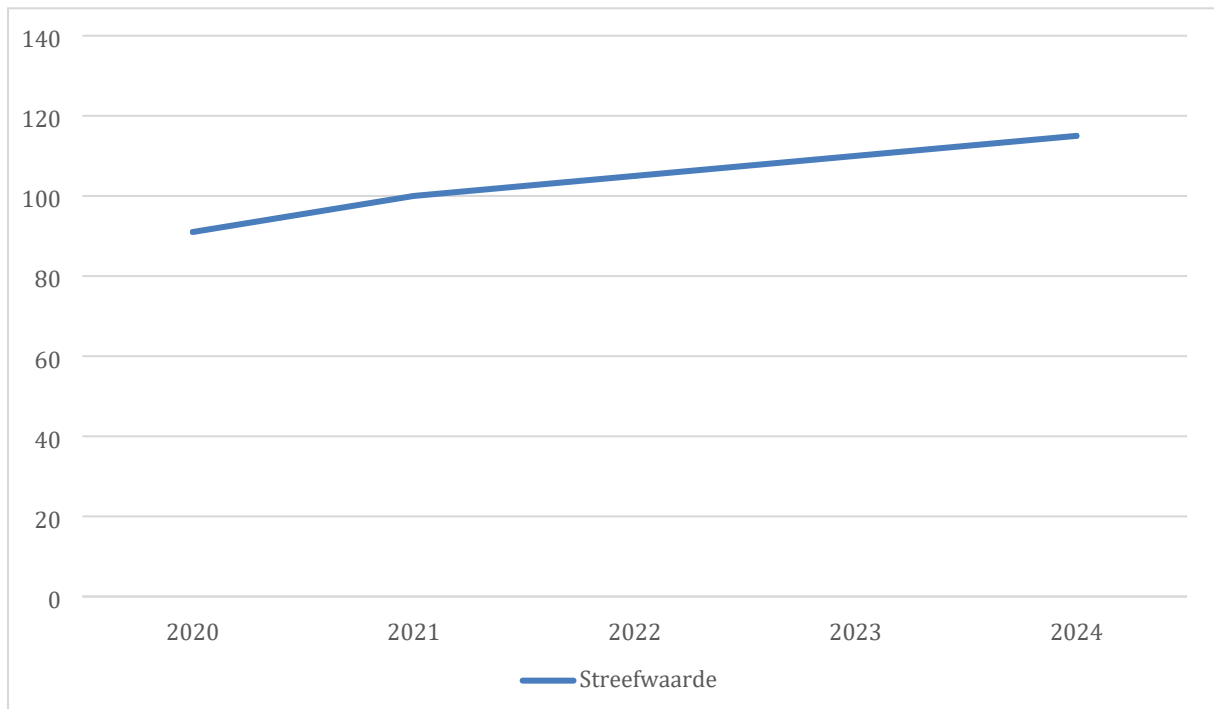

Wat gaan we daarvoor doen?

- Met Welcom maken we werkafspraken en leggen deze vast.
- Het aantal trajecten kortdurende begeleiding door het Sociaal Team neemt met 10% toe in 2021 en daarna jaarlijks met 5%

- Indicatoren

Aantal trajecten kortdurende begeleiding sociaal team.

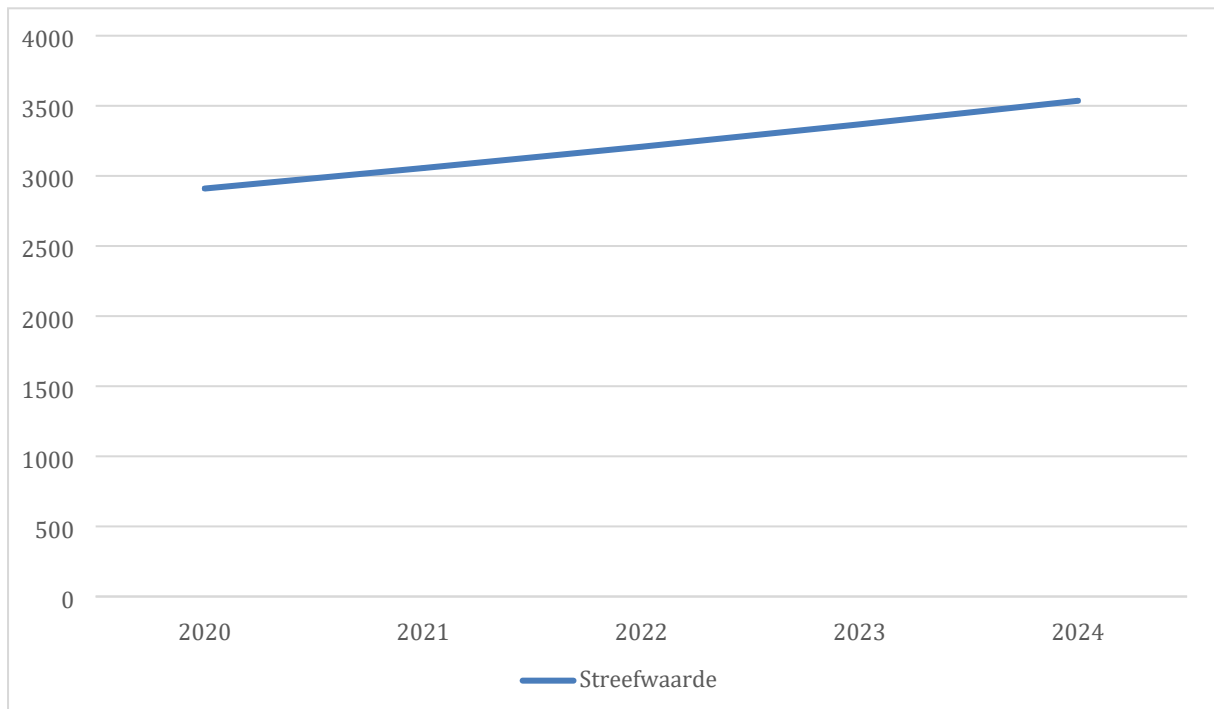

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	91,00	100,00	105,00	110,00	115,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het Sociaal Team biedt kortdurende ondersteuning zelf aan om daarmee doorverwijzing naar duurdere vormen van ondersteuning te voorkomen
- Het aantal unieke personen dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening neemt jaarlijks met 5% toe
- Indicatoren

Aantal unieke personen dat gebruik maakt van een Wmo-maatwerkvoorziening (ongeacht welke)

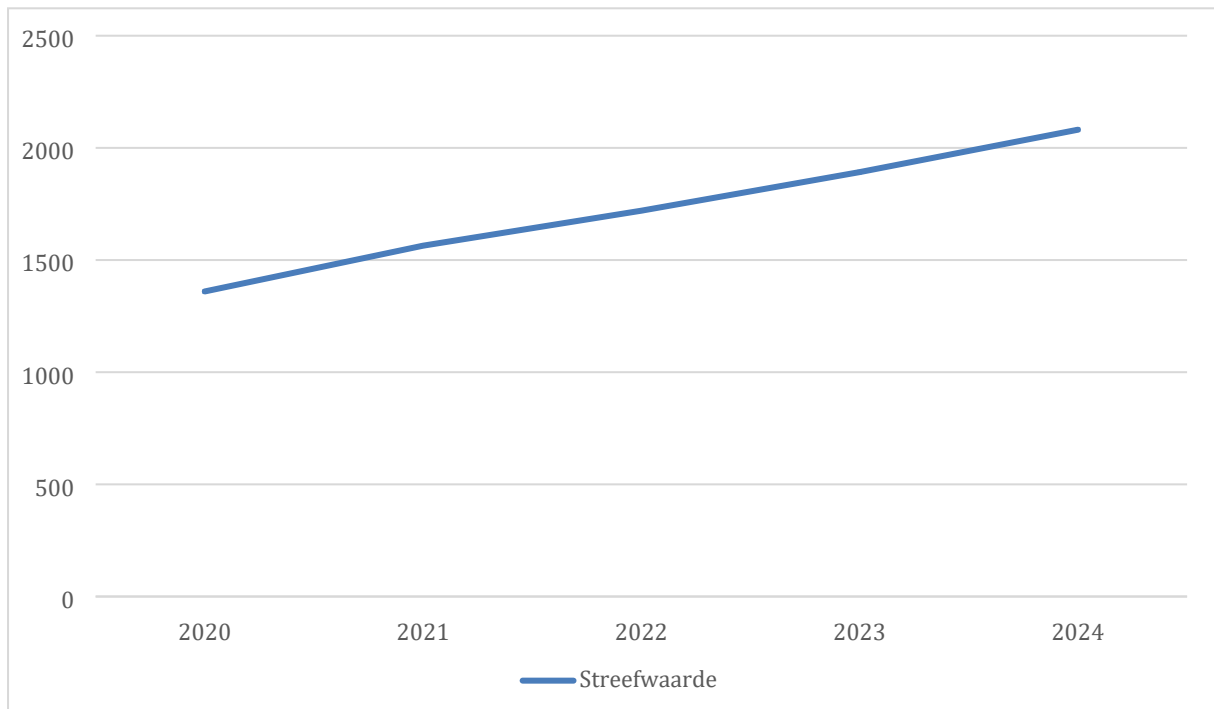

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	2.910,00	3.056,00	3.208,00	3.368,00	3.536,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- We richten onze werkprocessen zodanig in en benutten de maatschappelijke basis, zodat de groei van het aantal unieke personen dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening maximaal 5% is.
- Het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen HbH neemt in 2021 toe met 10-15% en daarna jaarlijks met 10%
- Indicatoren

Aantal maatwerkvoorzieningen HbH

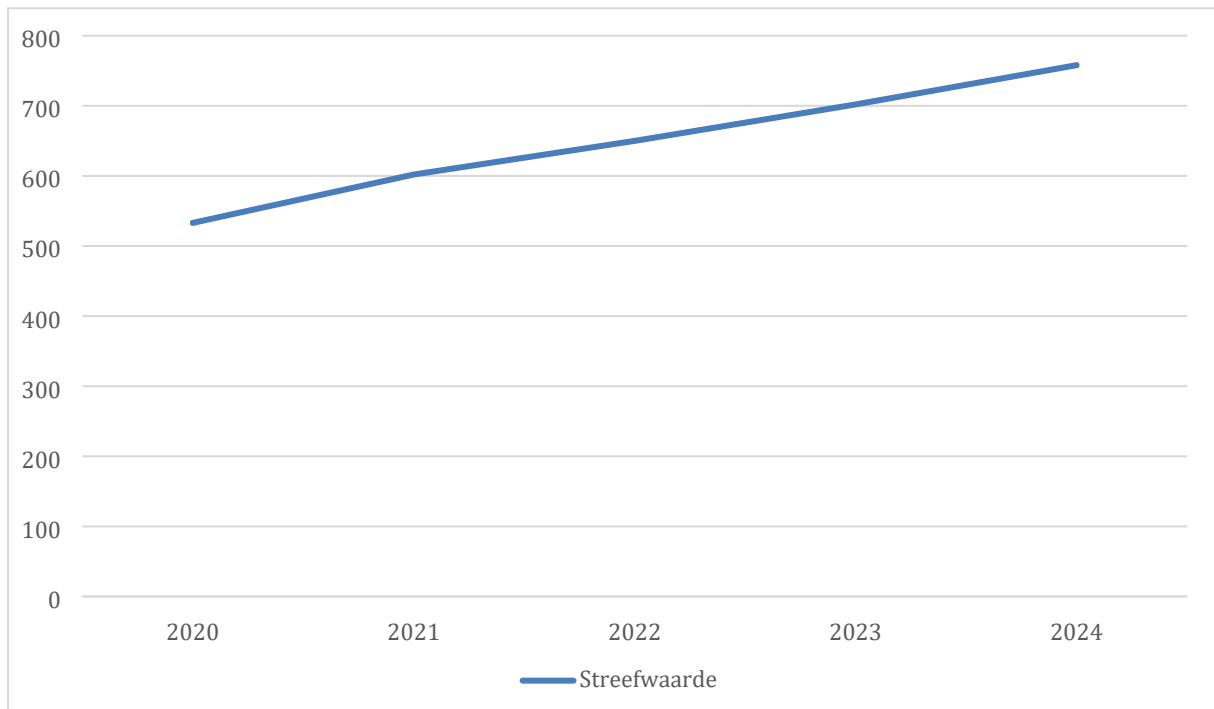

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	1.360,00	1.564,00	1.720,00	1.892,00	2.081,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderzoeken en benutten de mogelijkheden om de groei van het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen HbH af te vlakken op maximaal 10-15% in 2021 en daarna jaarlijks tot 10%.
- Het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen m.b.t. individuele en groepsbegeleiding neemt in 2021 toe met 13% en daarna jaarlijks met 8%
- Indicatoren

Aantal maatwerkvoorzieningen individuele en groepsbegeleiding

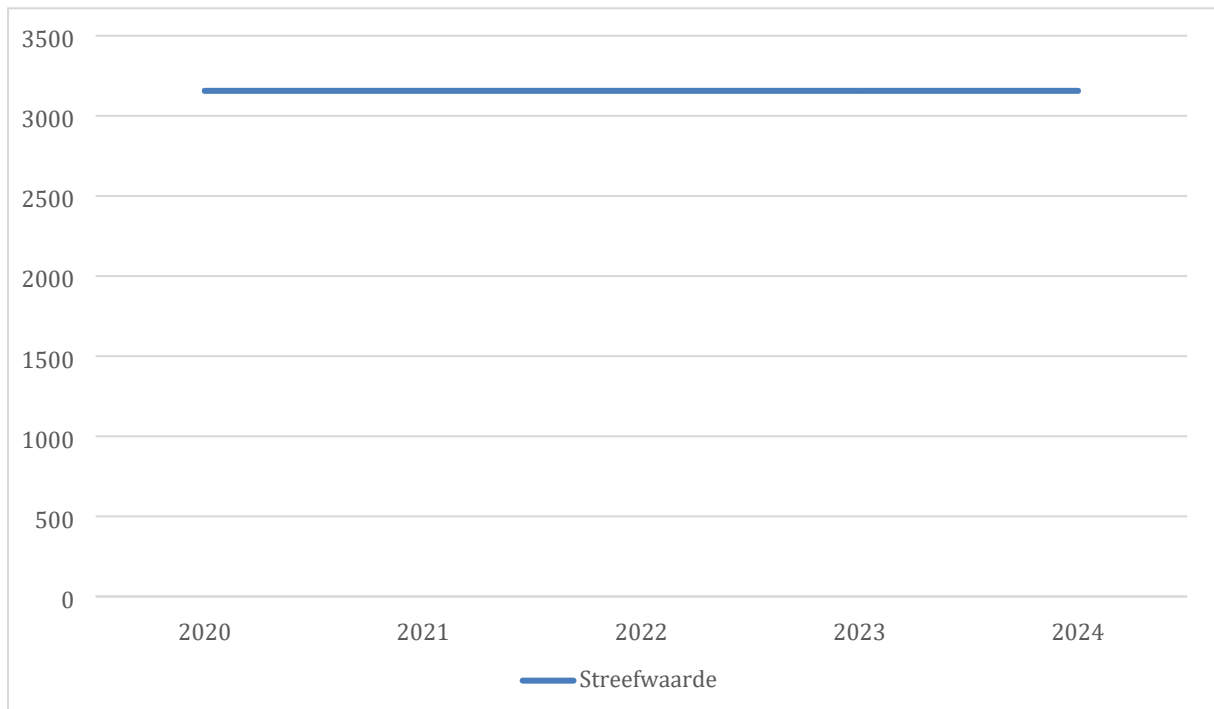

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	533,00	602,00	650,00	702,00	758,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het Sociaal Team en het Sociaal Werk ontwikkelen samen laagdrempelig groepsaanbod ter vervanging van geïndiceerde ondersteuning.
- Het voorliggend veld waaronder het Sociaal Werk, mantelzorgondersteuning, sociaal raadsliedenwerk en algemene inloop- en activeringsactiviteiten wordt in samenwerking met de partners versterkt
- Het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen m.b.t. wonen, trapliften, vervoer en rolstoelen blijft gelijk
- Indicatoren

Aantal maatwerkvoorzieningen m.b.t. wonen, trapliften, vervoer en rolstoelen

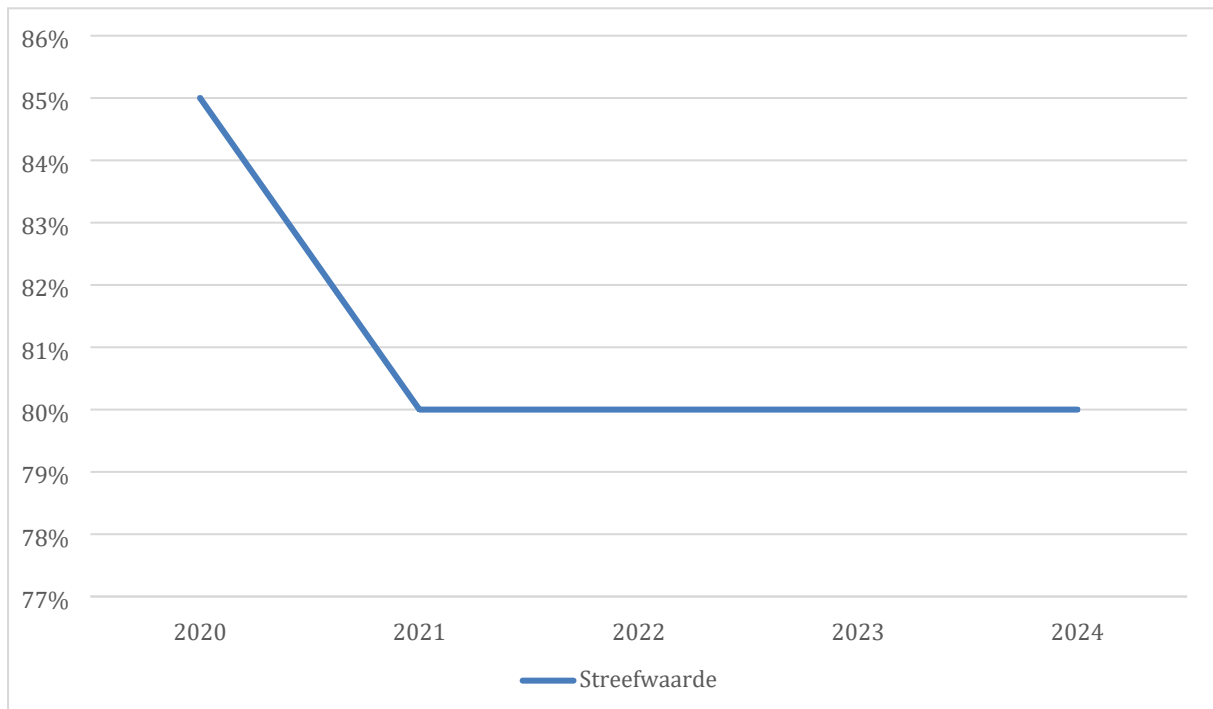

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	3.156,00	3.156,00	3.156,00	3.156,00	3.156,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- We richten onze werkprocessen zo in dat het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen m.b.t. wonen, trapliften, vervoer en rolstoelen gelijk blijft.
- Het percentage personen dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart blijft binnen de bandbreedte van 80-85%
- Indicatoren

Aantal personen dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	85,00 %	80,00 %	80,00 %	80,00 %	80,00 %

Wat gaan we daarvoor doen?

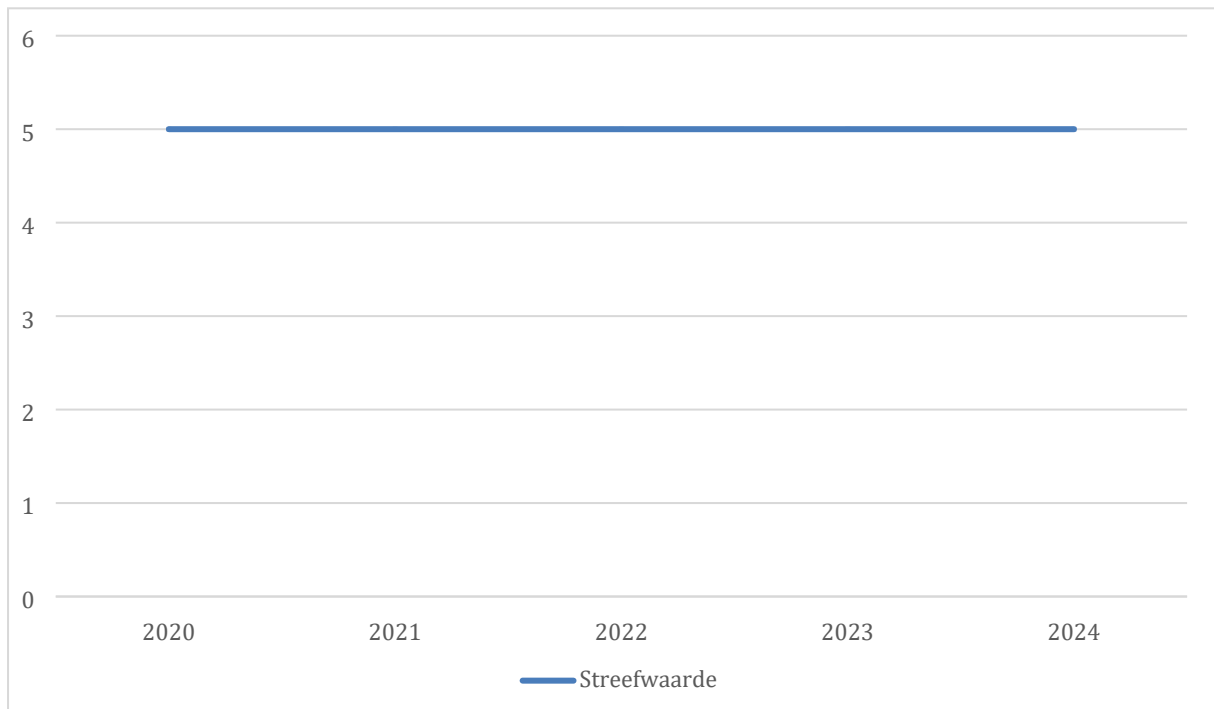
- Bij de inkoop van ondersteuning en de gesprekken met aanbieders streven wij naar kwaliteitsverbetering van de geboden ondersteuning en naar meer inzet door het voorliggend veld

7.4.2 Veiligheid

Wat willen we bereiken?

- Voorkomen en bestrijden van (grootschalige) incidenten en verstoringen van de openbare orde.
- Indicatoren Veiligheid

Inzet van bestuurlijke instrumenten ter bestrijding van drugsoverlast en -handel op basis van bestuurlijke rapportages van politie

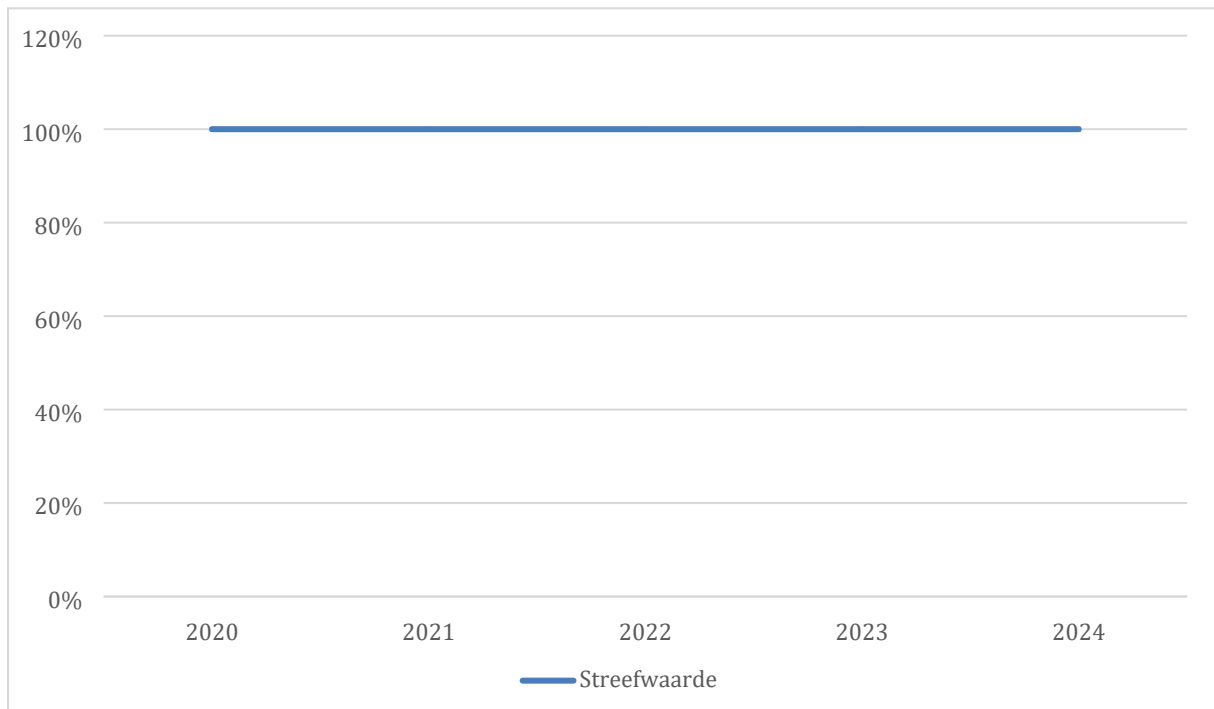

Periode	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan aspecten die betrekking hebben op de aanpak om verspreiding van het Corona-virus tegen te gaan dan wel te voorkomen
- Monitoren van de uitvoering van het Regionaal Beleidsplan
- Het zo veel mogelijk tegengaan, verstoren en stoppen van ondermijnende activiteiten.
- Indicatoren Veiligheid

Ieder signaal dat binnenkomt bij het Meldpunt Ondernijning wordt binnen 14 dagen gescreend

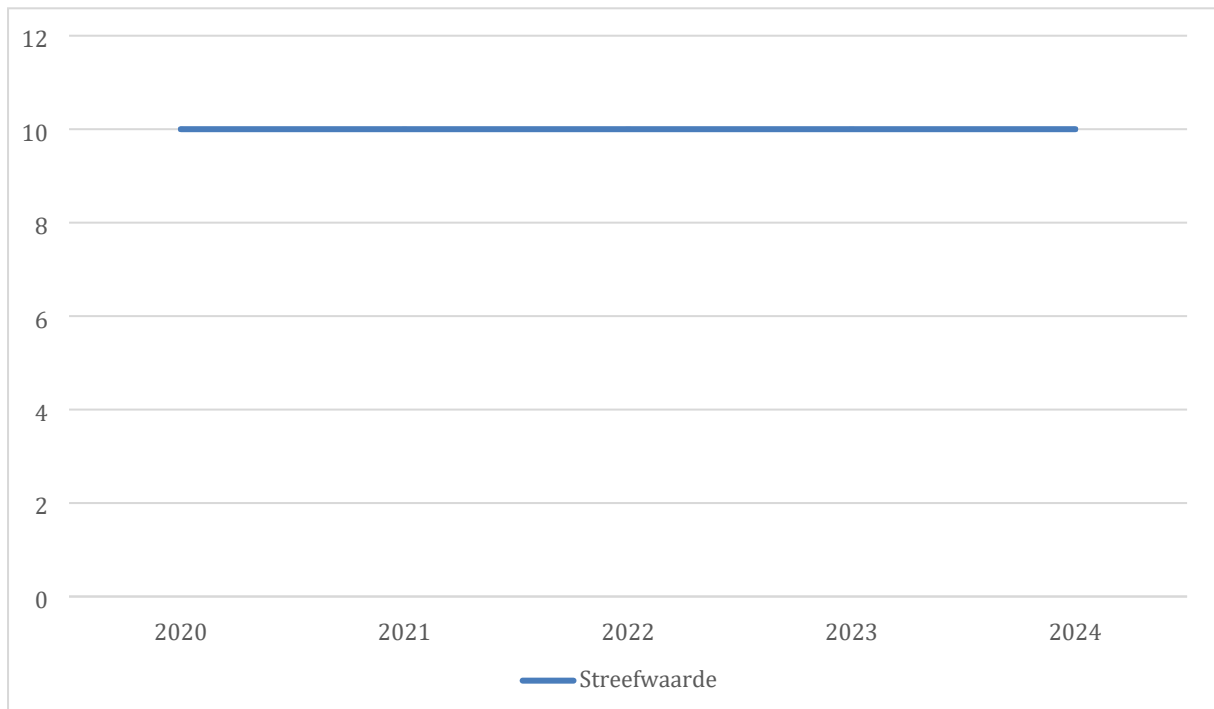

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Wat gaan we daarvoor doen?

- Alle ontvangen signalen over ondermijning, binnengekomen bij het meldpunt of Meld Misdaad Anoniem, screenen en indien nodig verder verrijken met aanvullende informatie
- Uitrol Keurmerk Veilig Buitengebied
- Periodiek een ondermijningsoverleg organiseren waarin ontvangen meldingen met van belang zijnde partners integraal worden besproken
- Aanpakken van drugsproductie, -vervaardiging, -verstrekking, -aanwezigheid of -handel vanuit woonhuizen en andere gebouwen
- De samenleving meer betrekken bij het borgen van een veilige leefomgeving.
- Indicatoren Veiligheid

Het aantal communicatieberichten dat wordt ingezet

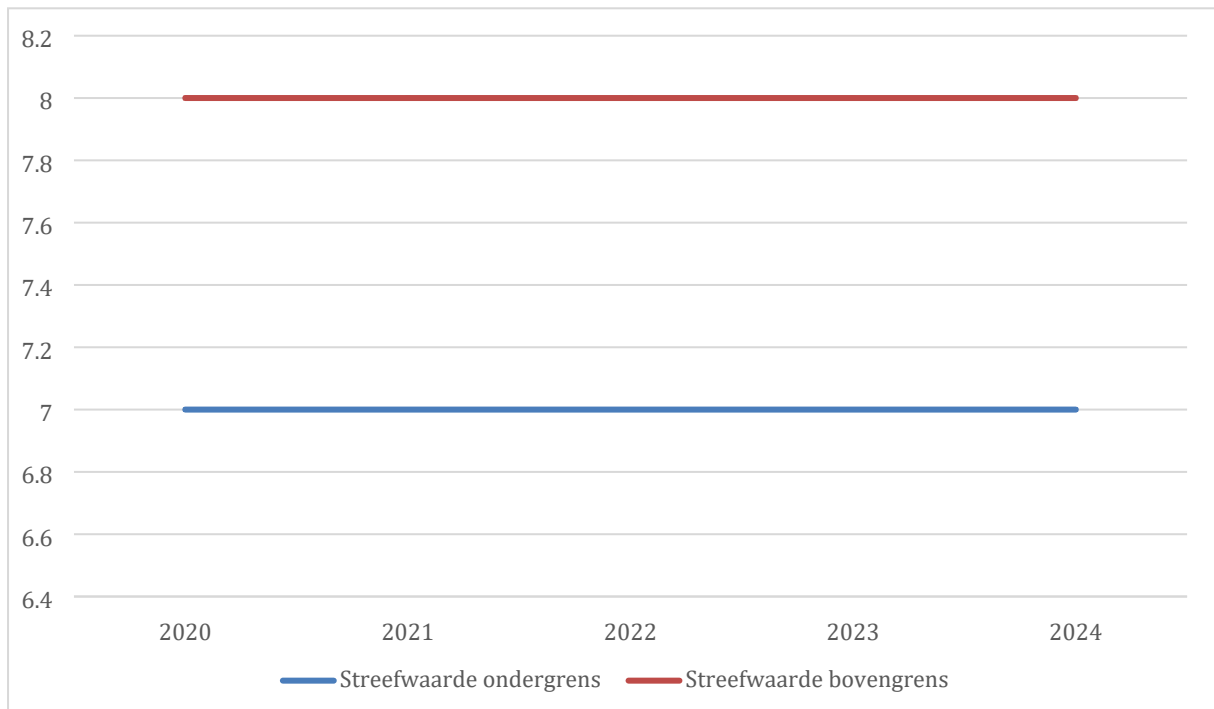

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Met verschillende communicatieberichten de samenleving bewuster maken van hun rol en bijdrage aan een veilig Montferland
- Behouden of verbeteren van de veiligheidsbeleving in de woonbuurt met een rapportcijfer tussen de bandbreedte 7 en 8.
- Indicatoren Veiligheid

Uitkomst Inwonerpanel Montferland Spreekt, rapportcijfer voor veiligheidsbeleving

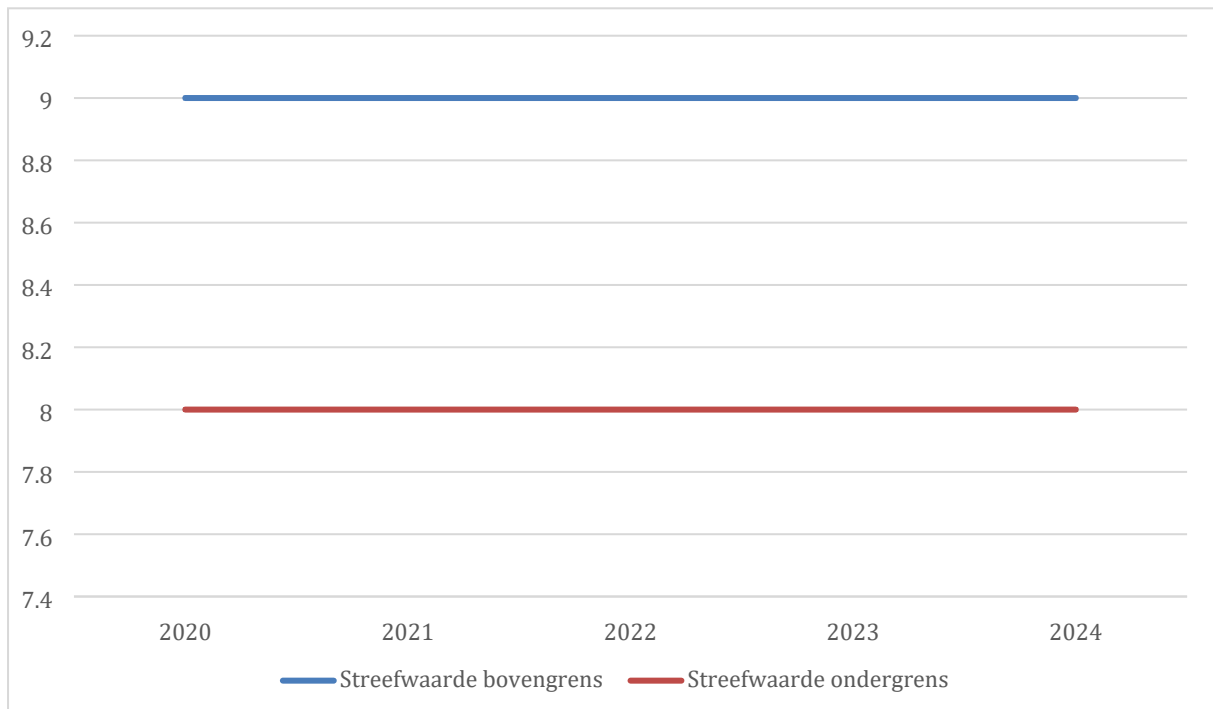

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde ondergrens	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00
Streefwaarde bovengrens	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Alle bij dit programmaonderdeel genoemde acties en het houden van de veiligheidsenquête onder het inwonerpanel 'Montferland Spreekt'
- Behouden of verbeteren van de leefbaarheid in de woonbuurt met een rapportcijfer tussen de bandbreedte 8 en 9.
- Indicatoren Veiligheid

Uitkomst Inwonerpanel Montferland Spreekt, rapportcijfer voor leefbaarheid woonbuurt

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde bovengrens	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00
Streefwaarde ondergrens	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00

Wat gaan we daarvoor doen?

- Alle bij dit programmaonderdeel genoemde acties en het houden van de veiligheidsenquête onder het inwonerpanel 'Montferland Spreekt'
- Balans tussen preventie, zorg en repressie, waarbij we zoveel mogelijk naar de voorkant van het probleem willen gaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het inrichten van periodiek georganiseerd lokaal overleg tussen veiligheid en zorg om escalaties naar de veiligheidskamer te voorkomen

7.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-13.805	-16.953	-16.574	-16.316	-16.149	-16.222
Baten	495	374	375	377	378	378
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-13.310	-16.579	-16.199	-15.940	-15.771	-15.844
Onttrekkingen	3.276	1.980	1.575	1.546	1.997	1.968
Stortingen	-1.845	-1.865	-1.902	-1.902	-1.902	-1.902
Mutaties reserves	1.431	115	-327	-356	95	66
Gerealiseerd resultaat	-11.879	-16.464	-16.525	-16.296	-15.677	-15.779

2.1.08 Werk en inkomen

8.1 Missie

De gemeente streeft ernaar zo veel mogelijk mensen zowel sociaal als economisch te laten deelnemen aan de samenleving. Werk en zelfredzaamheid is daarbij het uitgangspunt.

8.2 Context en achtergronden

Algemeen

Het opstellen van een begroting in crisistijd is een uitdaging. Het is niet in te schatten wat de Coronacrisis voor impact gaat krijgen op de economie. Komt er een langdurige economische crisis of is er sprake van een economische teruggang met een spoedig herstel. Het verloop van het herstel zal bepalend zijn voor de vraag hoeveel mensen werkloos gaan worden.

De afgelopen jaren is de afdeling Sociale Zaken succesvol geweest bij het aan het werk helpen van mensen. Het uitkeringsbestand volgde al jaren, mede ingegeven door de economische conjunctuur, een dalende trend. De werkwijze van de afdeling Sociale Zaken rust op de volgende pijlers:

1) Poortwachtersrol

Alleen degenen die een uitkering nodig hebben, krijgen een uitkering. We bemiddelen mensen direct naar een baan zodat een uitkering niet nodig is. Hiernaast wordt zorgvuldig onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de uitkering. Laatst om onrechtmatig gebruik van de uitkering en daarmee extra werk aan fraudeonderzoeken, terugvorderingen van middelen en menselijk leed te voorkomen. Deze tijd kunnen we beter gebruiken om mensen aan het werk te helpen of er voor te zorgen dat zij hun werk behouden.

2) Ken je klant

Doordat wij al onze klanten goed in beeld hebben kunnen wij hen optimaal bemiddelen naar werk. Dit geldt voor regulier werk maar ook voor werk voor mensen met een arbeidsbeperking, stageplaatsen, etc.. Doordat wij iedereen in goed kennen kunnen we efficiënt werken en direct inspelen op de vraag van de arbeidsmarkt.

3) Aandacht helpt

Wij hechten waarde aan een goede relatie met onze netwerkpartners. Dit geldt zowel voor onze werkgeverscontacten als voor mensen in ons uitkeringsbestand. Onze account managers investeren in het behouden of creëren van een goede relatie met lokale/regionale werkgevers. Onze werkcoaches en jobcoaches investeren in een goede werkrelatie met respectievelijke de mensen met een uitkering en degenen die met behulp van een langdurige loonkostensubsidie zijn uitgestroomd naar werk. We verrichten maatwerk waardoor we een duurzame uitstroom realiseren.

Nieuwe instroom

Voor de Coronacrisis waren we vanwege het ontbreken van snel re-integreerbare uitkeringsgerechtigden vooral bezig met het aan het werk helpen van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Van de personen die als gevolg van de Coronacrisis nieuw instromen in de bijstand gaat het meestal om mensen met actuele werkervaring en betere competenties, en zijn hierdoor makkelijker en sneller naar werk te begeleiden als de economie herstelt.

Onze inzet en efficiënt manier van werken zal waarschijnlijk niet kunnen voorkomen dat het uitkeringsbestand groeit. Als het economisch herstel uitblijft zal de toename van het uitkeringsbestand naar schatting liggen tussen 25%-50%. Het Centraal bureau voor Statistiek (CBS) gaat uit van een stijging van de werkloosheid met 50%. Aangezien mensen die ontslagen zijn veelal eerst WW ontvangen en de Participatiewet een inkomens- en vermogenstoets kent zal de stijging van het aantal bijstandsuitkeringen lager zijn dan de door het CBS geprognoseerde 50%.

We zijn ervan bewust dat het een grote uitdaging voor ons gaat worden om de groei van het uitkeringsbestand te beperken. Uit ervaringen uit het verleden weten wij dat wij dit aan kunnen.

Nieuwe Wet Inburgering (beoogde invoerdatum 1 juli 2021)

Wij zijn als gemeente verplicht maatschappelijke begeleiding te bieden aan statushouders en hun gezinsleden. Het Rijk geeft de gemeente ieder half jaar een taakstelling van het aantal te huisvesten statushouders. Met ingang van 1 juli 2021 treedt waarschijnlijk de nieuwe Wet Inburgering in werking. Kern van deze wet is dat de regie op het inburgeren (weer) bij de gemeente komt te liggen. Doel van de wet wordt om statushouders zo snel mogelijk te laten participeren en hen het eerst half jaar financieel te ontzorgen. Hoe we de wet lokaal gaan uitvoeren is nog niet ingevuld.

Minimabeleid

Wij ondersteunen mensen met een laag inkomen niet alleen in hun levensonderhoud. Ons beleid is

erop gericht de kwetsbaren ook te ondersteunen om te kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit doen we door het voeren van een optimaal minimabeleid via de portal www.meedoeninmontferland.info en door mensen met (problematische) schulden te helpen. De wijziging van de Wet gemeentelijk schuldhulpverlening biedt ons extra mogelijkheden om mensen sneller en adequaat te helpen. De wetwijziging maakt het bijvoorbeeld makkelijker om gegevens tussen schuldeisers en de gemeente uit te wisselen. Hierdoor kan de gemeente mensen met schulden in een vroeg stadium benaderen en een aanbod van schuldhulpverlening doen. De wetgever verplicht de gemeente bij wet dit binnen een termijn van 4 weken te doen.

Deelnemen aan de samenleving en activering

De gemeente heeft de wettelijke taak om mensen met een bijstandsuitkering te begeleiden naar werk. Dit geldt ook voor mensen met een (gedeeltelijke) arbeidsbeperking. De gemeente heeft verschillende instrumenten beschikbaar om mensen aan het werk te helpen en ervoor te zorgen dat zij dit werk ook behouden.

U kunt hierbij denken aan: een financiële compensatie voor de werkgever bij een gedeeltelijke arbeidscapaciteit (loonkostensubsidie), social return bij aanbestedingen, het bieden van scholing, werkvloerbegeleiding (jobcoaching) en stage/werkervaringsplekken. Wij houden binnen de grenzen van de redelijkheid rekening met de wensen van betrokkenen. Doordat wij maatwerk bij de re-integratie bieden motiveren wij onze uitkeringsgerechtigden optimaal en heeft de uitstroom eerder een duurzaam karakter hebben.

Doelgroep langdurige loonkostensubsidie

De afgelopen jaren hebben wij veel geïnvesteerd in het aan het werk helpen van mensen met een arbeidsbeperking. Het is waarschijnlijk dat als gevolg van de economische crisis een deel van deze personen als eerst hun baan verliezen als een bedrijf in zwaar weer komt. Net als mensen met een lage opleiding zijn mensen met een beperking extra kwetsbaar bij een economische neergang. Zij zijn relatief makkelijke vervangbaar dan bijvoorbeeld schaarse vakmensen. De uitdaging voor de accountmanagers en jobcoachen wordt bedrijven te bewegen om zoveel mogelijk mensen met een beperking hun baan te laten behouden.

Naast regionale samenwerking in het Werkgeversservicepunt geloven wij sterk in onze eigen kracht om uitkeringsgerechtigden in nauwe samenwerking met onze lokale/regionale ondernemers duurzaam uit te laten stromen naar werk.

Degenen waarvoor de toeleiding naar betaald werk nog niet haalbaar is bieden wij maatschappelijke nuttige activiteiten zoals vrijwilligerswerk aan. Hierbij wordt samengewerkt met maatschappelijke partners, waaronder de stichting Welcom.

Programmadoel

Meer inwoners uit de gemeentelijke doelgroep doen naar vermogen mee aan de samenleving en zijn onafhankelijk van een bijstandsuitkering.

Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Armoedebeleid

Wij willen dat onze inwoners met een laag inkomen kunnen deelnemen aan de samenleving. Hierbij hanteren wij het principe van maatwerk, laagdrempelige toegang en doelgerichte ondersteuning. In geval er ondersteuning nodig is, vindt er individuele toetsing plaats en worden enkel de daadwerkelijk gemaakte kosten vergoed. We bieden onder andere de volgende producten aan: bijzondere bijstand, kwijtschelding gemeentelijke belasting, de participatieregeling en de collectieve aanvullende ziektekostenverzekering van Menzis. De gemeente heeft een brede portal www.meedoeninmontferland.info waarin inwoners het volledig aanbod kunnen vinden van de minimaregelingen. Personen waarvan bekend is dat zij voldoen aan de toegangscriteria voor het gemeentelijk minimabeleid kunnen laagdrempelig met een minimale administratieve belasting producten bestellen op het gebied van educatie, sport, welzijn en cultuur. Naast volwassenen is er in het bijzonder aandacht voor kinderen. De gemeente heeft voor hen een breed aanbod waarbij het accent ligt op educatie. We streven erna om kinderen uit gezinnen met weinig geld gelijke kansen te geven als hun leeftijdsgenoten van wie de ouder beter bemiddeld zijn. Het doel is om de overerfbaarheid van armoede te voorkomen. Een goede educatie leidt naar onze mening op meerdere vlakken tot een `rijker` leven.

Op deze website www.meedoeninmontferland.info staan tevens de partijen waarmee de gemeente samenwerkt bij de bestrijding van armoede. Deze zijn: de bibliotheek, Welcom, de Voedsel- en kledingbank, de Stichting Urgente Noden(SUN)/het Solidariteitsfonds, De Stadsbank Oost Nederland, Schuldhulpmaatje en de kerken.

Programmadoel

Meer inwoners met een laag inkomen kunnen deelnemen aan de samenleving en kunnen, indien noodzakelijk, een beroep doen op aanvullende financiële ondersteuning.

Schuldhulpverlening

Wij willen een laagdrempelige toegang tot schuldhulpverlening en door middel van vroegsignalering voorkomen dat mensen in problematische schulden belanden. De mensen die in de schuldhulpverlening belanden willen wij begeleiden om zo snel als mogelijk weer zelfstandig hun financiën leren te beheren.

Vroegsignalering

Per 1 januari 2021 wordt vroegsignalering ingevoerd. De gemeente gaat van minimaal de zorgverzekeraar, de woningbouwcorporatie, het waterbedrijf en energieleveranciers signalen ontvangen van een schulden van inwoners. De gemeente moet binnen 4 weken de schuldenaar een aanbod voor schuldhulpverlening doen.

Naast schuldhulpverlening aan natuurlijke personen via de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland, ondersteunen wij ook (kleine) ondernemingen met financiële problemen. Hiervoor bieden wij financiële ondersteuning op basis van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz2004) aan.

Programmadoel

Meer inwoners zijn economisch zelfstandig

Verbonden partijen

Laborijn

Laborijn is de uitvoeringsorganisatie van arbeidsparticipatie, arbeidsondersteuning en bijstand. De gemeente Montferland neemt alleen deel aan deze gemeenschappelijke regeling voor uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (smalle deelnemer)

Stadsbank Oost Nederland

De bank is de kredietbank en heeft tot doel om een, zowel vanuit een bedrijfseconomische als ook maatschappelijke optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening gericht op schuldhulpverlening aan te bieden aan de inwoners van de deelnemende gemeenten.

8.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- De verordeningen Participatiewet 2017
- Het uitvoeringsplan re-integratie 2020
- Het beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2020-2024 (moet nog worden gemaakt)
- Het gemeentelijke integraal handavingsplan

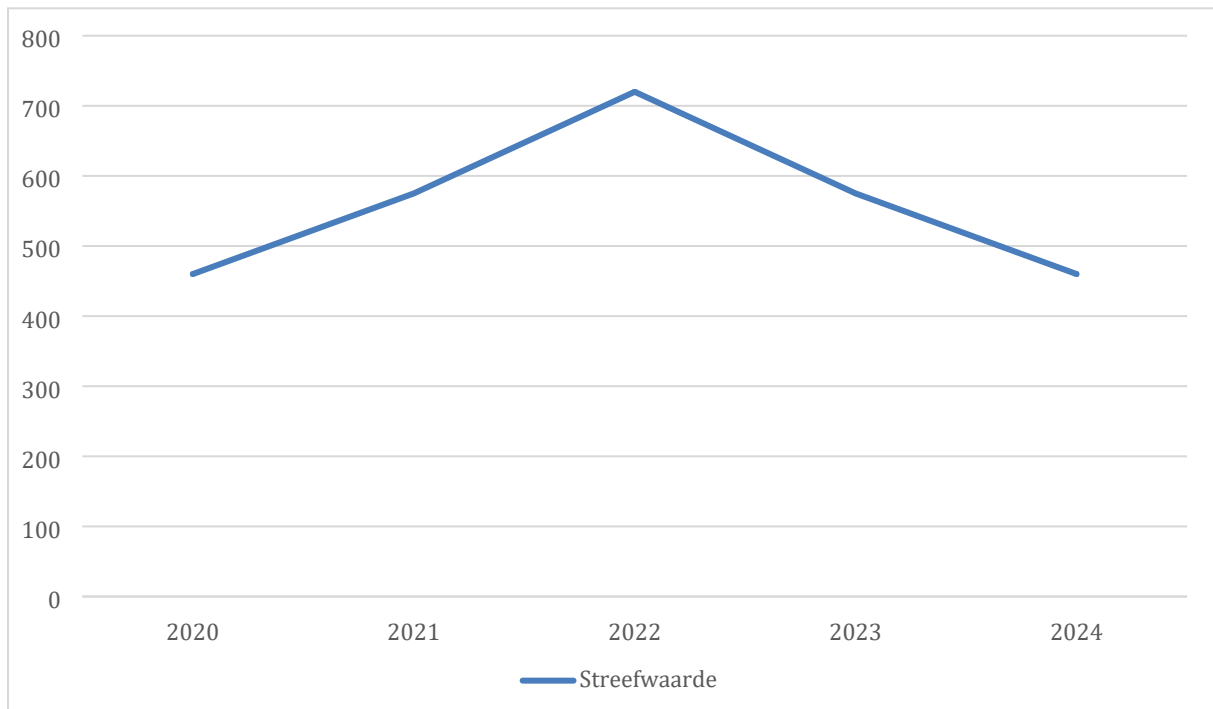
8.4 Wat willen we bereiken?

- Het aantal uitkeringsgerechtigden zal als gevolg van de Coronacrisis aanzienlijk stijgen. Wij willen de stijgen beperken tot maximaal 25% t.o.v. 31-12-2020.

De invloed van de gemeente beperkt zich tot de poortwachtersfunctie, het aan het werk helpen en het ervoor zorgen dat mensen met een beperking hun werk behouden. De gemeente heeft geen noemenswaardig invloed op de totale globale economie en wet- en regelgeving.

- Indicatoren

Het percentage waarmee het aantal uitkeringen P-wet, IOAW, IOAZ daalt/stijgt t.o.v. het vorige jaar.

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	460,00	575,00	720,00	575,00	460,00

Wat gaan we daar voor doen?

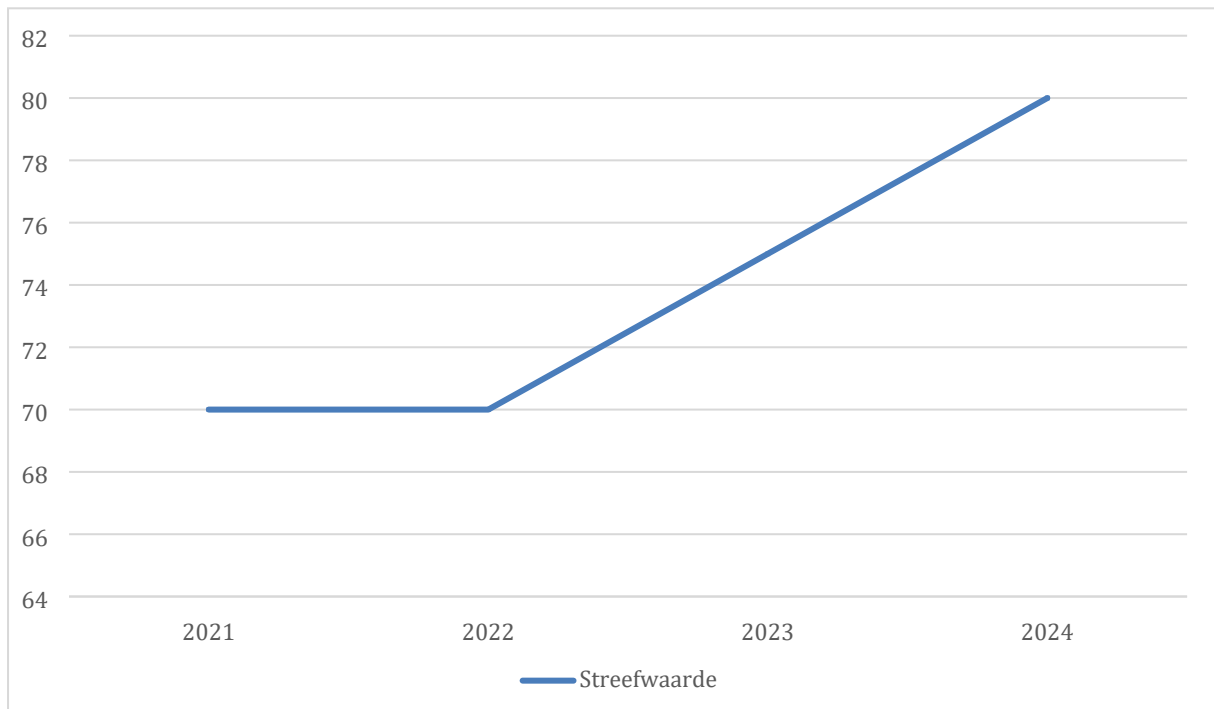
- Instroom beperken door een uitgebreid onderzoek bij een aanvraag voor een uitkering
- Instroom voorkomen door een baan aan te bieden voordat er een uitkering wordt ingezet
- Uitstroom bevorderen door inzet van re-integratieinstrumenten. In het bijzonder richten we ons op het zoeken van banen
- Er naar streven dat mensen hun baan behouden. Bijvoorbeeld door de inzet van Jobcoaching en het Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (Bbz)
- Wij willen het aantal mensen met een arbeidsbeperking die aan het werk zijn met een langdurige loonkostensubsidie gelijk houden.

De mate van invloed beperkt zich tot het professional uitvoeren van de rol van Jobcoach/accountmanager zodat de werkrelatie tussen werknemer, collega werknemers en de werkgever optimaal blijft.

De gemeente heeft geen noemenswaardig invloed op de totale globale economie.

- Indicatoren

Het aantal mensen met een arbeidsbeperking die met behulp aan het werk zijn.

Waardesoort	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	70,00	70,00	75,00	80,00

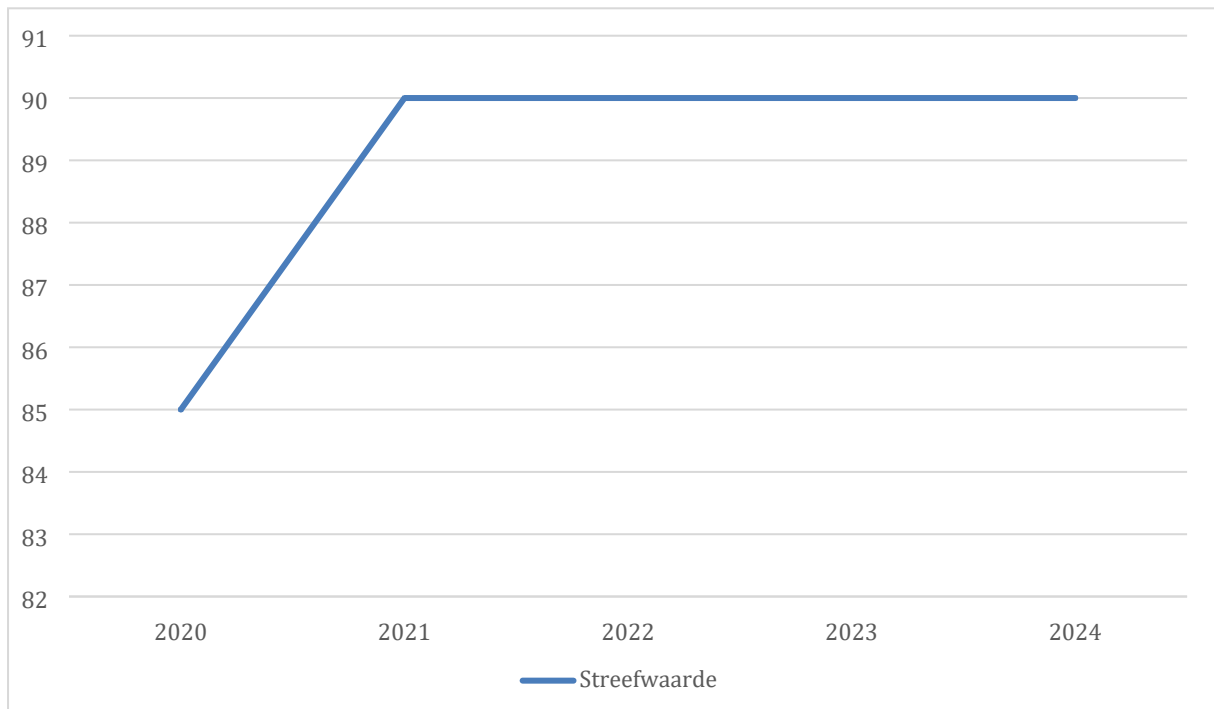
Wat gaan we daar voor doen?

- We gaan accountmanagers inzetten om mensen met een beperking aan het werk te helpen.
- Hiernaast gaan we jobcoaching inzetten om mensen met een beperking aan het werk te houden.
- We willen dat iedereen deel kan nemen aan de maatschappelijke activiteiten op het gebied van sport, cultuur, welzijn en educatie.

De mate van invloed beperkt zich tot het informeren en motiveren van deelnemers om gebruik te maken van de regeling.

- Indicatoren

Het percentage deelnemers die daadwerkelijk een product uit de Meedoenregeling bestelt.

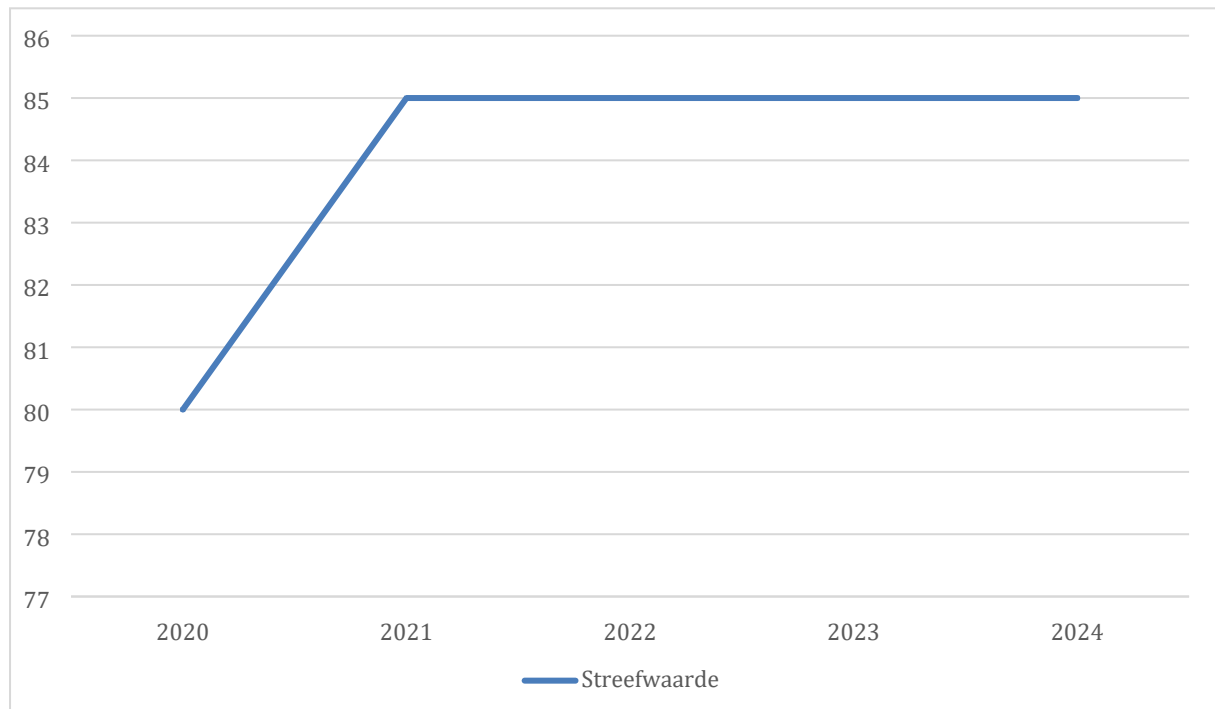
Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	85,00	90,00	90,00	90,00	90,00

Wat gaan we daar voor doen?

- De regeling Meedoeninmontferland.info bij de doelgroep met een laag inkomen blijvend onder de aandacht.
- We willen dat kinderen van minima op het gebied van educatie en ontwikkeling dezelfde kansen krijgen als kinderen van ouder met een hoger inkomen.
- Indicatoren

Het percentage kinderen die daadwerkelijk een product uit de kindregeling bestellen.

Educatief product= speel-o-theek, educatief tijdschrift, device, excursieregeling, huiswerkbegeleiding, tegemoetkoming schoolkosten.

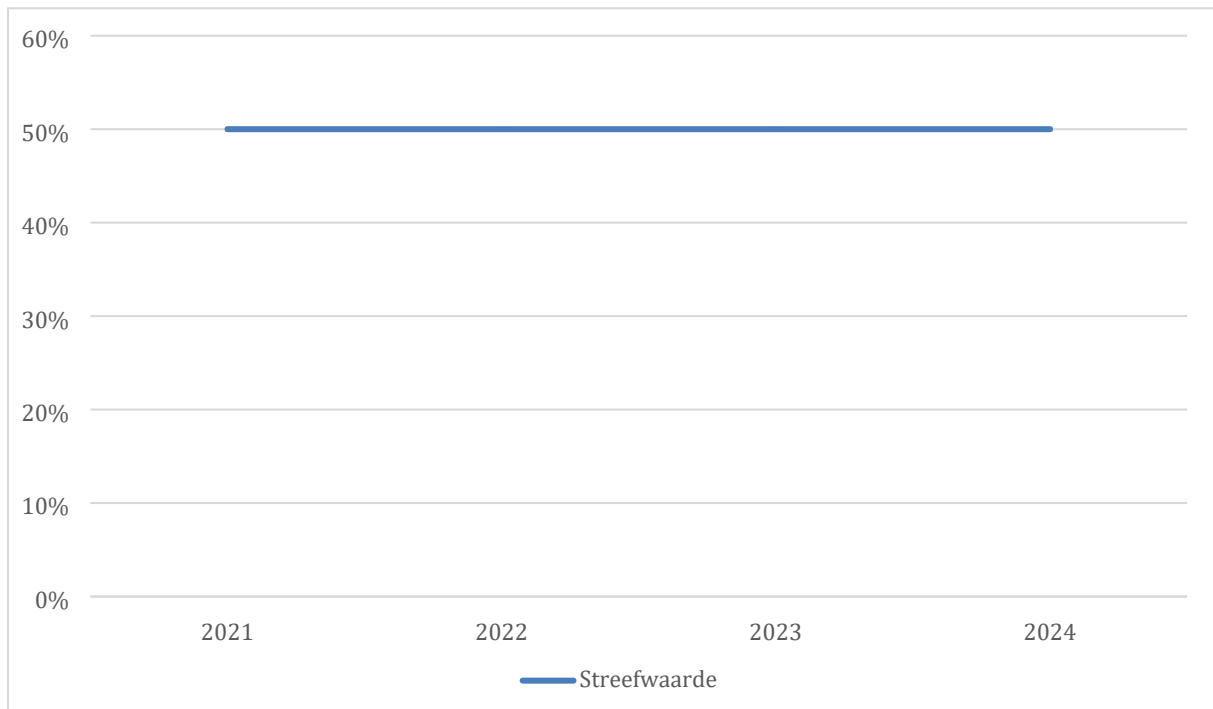

Waardesoort	2020	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	80,00	85,00	85,00	85,00	85,00

Wat gaan we daar voor doen?

- De gemeentelijke educatieve regeling bij de doelgroep met een laag inkomen promoten. We gaan de zogenaamde Klijnsmagelden inzetten voor deze regeling.
- We willen dat het percentage klanten dat door middel van een budgetbeheerrekening binnen een termijn van 3 jaar zelfstandig hun financiën kunnen beheren stabiliseert op het niveau van 2018.
- Indicatoren

percentage klanten dat door middel van een budgetbeheerrekening binnen een termijn van 3 jaar zelfstandig hun financiën kunnen beheren.

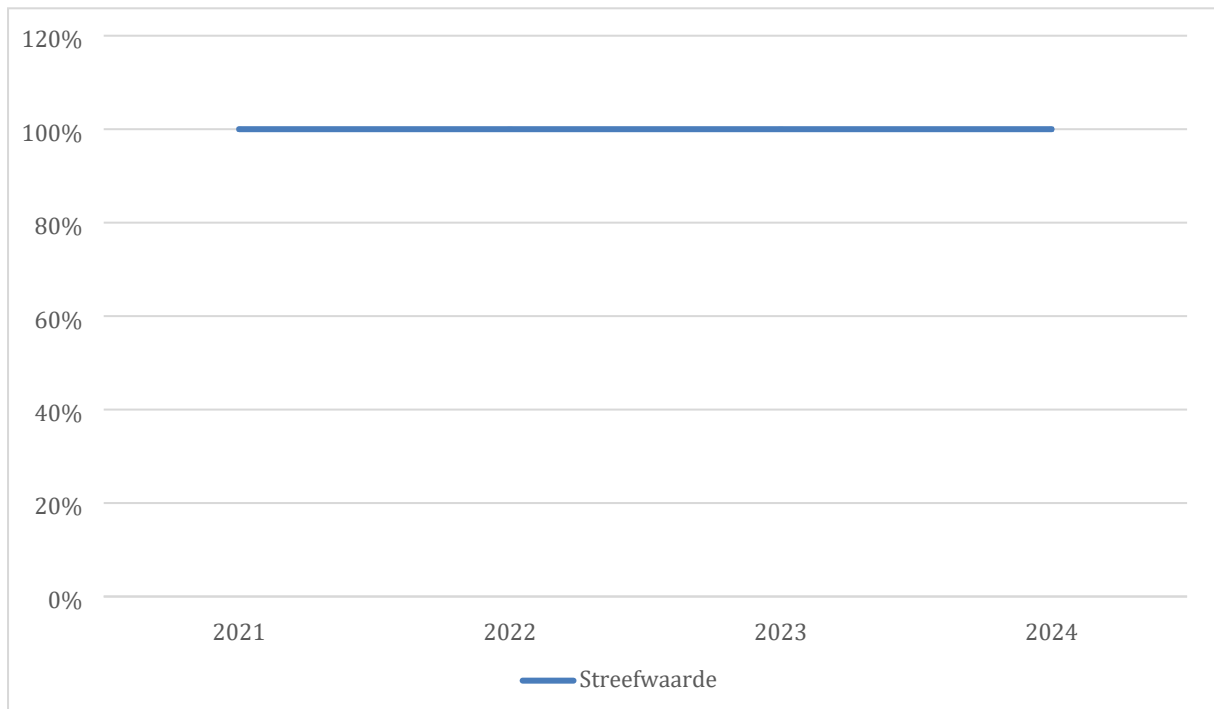
Waardesoort	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	50,00 %	50,00 %	50,00 %	50,00 %

Wat gaan we daar voor doen?

- We gaan mensen met een budgetbeheerrekening begeleiden naar grotere mate van financiële zelfstandigheid door de inzet van budgetcoaching.
- We willen mensen met (problematische) schulden in een zo vroeg mogelijk stadium helpen.
- Indicatoren

Percentage klanten die binnen de termijn van 4 weken een aanbod van schuldhulpverlening hebben ontvangen.

De mate van invloed wordt bepaald door de beschikbare formatie en middelen om vroegsignalering uit te voeren. Van Rijksweg worden hiervoor geen middelen beschikbaar gesteld.

Waardesoort	2021	2022	2023	2024
Streefwaarde	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Wat gaan we daar voor doen?

- We gaan aan iedere inwoner waarvan we een signaal van (problematische) schulden ontvangen een aanbod voor schuldhulpverlening doen.

8.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-15.065	-15.960	-16.382	-16.345	-16.376	-16.463
Baten	7.293	6.971	6.856	6.856	6.856	6.856
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.772	-8.988	-9.526	-9.489	-9.520	-9.607
Stortingen	-980	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-8.752	-8.988	-9.526	-9.489	-9.520	-9.607

2.2 Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting

Op grond van de BBV-voorschriften bevat het programmaplan ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. In de begroting presenteren wij het overzicht tegelijk met de overige programma's.

Context en achtergronden

Onderdeel Algemene dekkingsmiddelen heeft, in tegenstelling tot de overige programma's, een algemeen karakter. Bij dit onderdeel worden de lasten, maar voornamelijk de baten geraamd van o.a. de algemene belastingen (de onroerende zaak belastingen, de hondenbelasting en toeristenbelasting) en de algemene uitkering. Tegenover deze inkomsten staan geen directe uitgaven; het zijn algemene, niet-geoormerkte, dekkingsmiddelen.

Ook de stelposten voor onvoorzien uitgaven en onderuitputting vallen onder dit onderdeel.

- Wij streven naar optimale middelenverwerving, waarbij de mate van middelenverwerving op korte termijn maar zeer beperkt kan worden beïnvloed;
- De stijging van de heffingen (i.c. de afvalstoffen- en rioolheffing) is ingekaderd door het uitgangspunt van kostendekkendheid, zoals dat is vastgelegd in de Kadernota;
- Coalitieprogramma 2018-2022: "De lokale belastingen en de OZB moeten zo min mogelijk verhoogd worden waarbij het verhogen van deze belastingen als laatste maatregel gezien moet worden";
- De hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is enerzijds afhankelijk van de beschikbare rijksmiddelen en anderzijds afhankelijk van de specifieke kenmerken (bijv. aantal inwoners);
- De inkomsten uit beleggingen zijn afhankelijk van de bedrijfsresultaten van de betreffende ondernemingen. Daarbij en ook bij andere uitzettingen van gelden vormt het treasurystatuut een restrictief kader.

Verbonden partijen

De gemeente is aandeelhouder in de volgende NV's:

Alliander

Netwerkbedrijf Alliander is verantwoordelijk voor het distribueren van gas en elektriciteit en de aansluitingen van klanten op het netwerk in onze gemeente. Dit zijn wettelijk bepaalde taken.

Vitens

Vitens levert het drinkwater in onze gemeente met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.

Bank Nederlandse Gemeenten

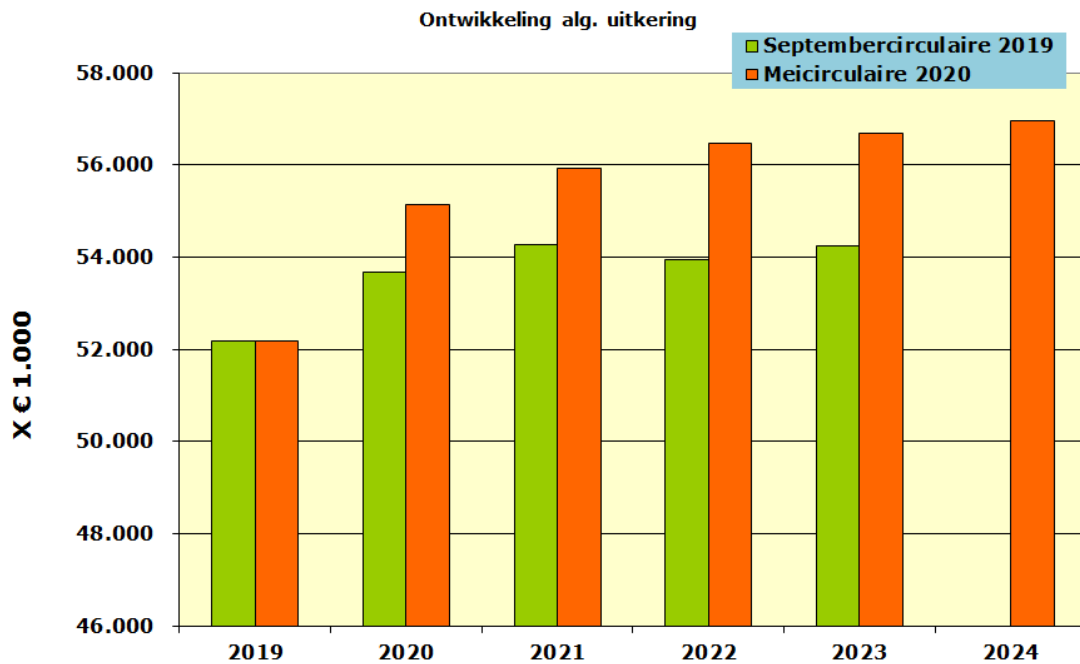
Dit is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De strategische doelstelling van de bank is het behoud van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publieke en semipublieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Tevens is de gemeente aandeelhouder in volgende besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid:

Leisurelands B.V.

Ter uitvoering van de verplichting van het RAL (Recreatieschap Achterhoek Liemers) hebben wij in 2020 op basis van de gesloten overeenkomst en het besluit tot ontmanteling en liquidatie 1225 aandelen Leisurelands ontvangen. Leisurelands heeft 20 recreatiegebieden in eigendom en exploitatie in Gelderland en Noord-Limburg.

Ontwikkelingen uitkering gemeentefonds

De uitkomsten van de meicirculaire zijn in deze begroting verwerkt. In 2021 ontvangen we nog extra middelen voor jeugdzorg voor een bedrag van € 550.000 . Momenteel is er nog geen duidelijkheid of en in welke mate er na 2021 extra middelen voor de jeugdzorg beschikbaar worden gesteld. Gemeenten mogen dit bedrag wel structureel doortrekken in hun begroting, in afwachting van een onderzoek naar de kosten van de jeugdzorg. In onze Kadernota 2021 hebben wij dit bedrag al structureel doorgetrokken tot en met 2024. Voorwaarde is wel dat gemeenten tevens zelf maatregelen nemen op dit taakveld gericht op beheersing van de kosten. De invoering van het nieuwe verdeelstelsel is met een jaar doorgeschoven, het ingangsjaar is nu 2022.

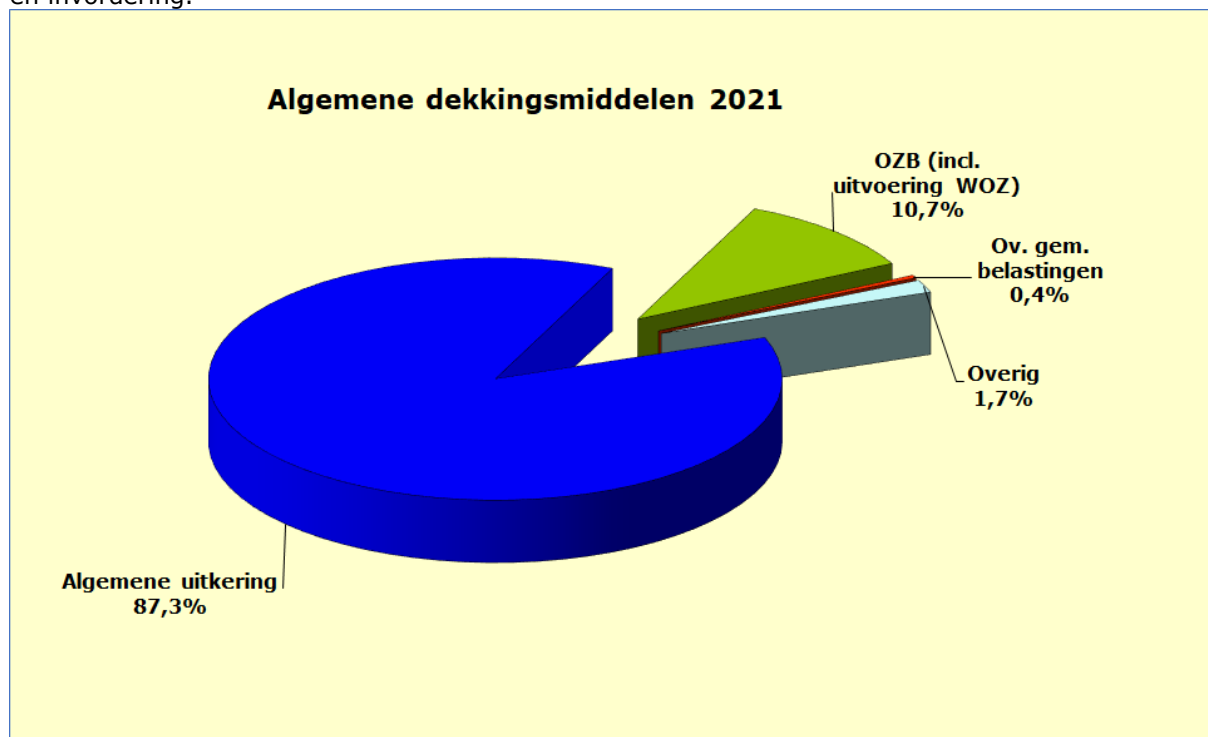
Overzicht geraamde algemene dekkingsmiddelen *)

(Bedragen x1.000)

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Algemene uitkering		55.675	55.920	55.983	55.696	55.954
Deelnemingen/beleggingen		430	322	322	322	322
Gemeentelijke belastingen		226	248	254	248	254
Onvoorzien + stelposten		-10	708	1.501	1.693	2.543
Overige alg dekkingsmiddelen		-1	0	0	0	0
OZB + WOZ		6.676	6.841	6.856	6.841	6.856
Financiering (treasury)		91	49	186	214	300

Totaal algemene dekkingsmiddelen		63.088	64.089	65.101	65.013	66.228
---	--	--------	--------	--------	--------	--------

*) De opbrengstramingen van de diverse belastingen in de tabel zijn inclusief de lasten van heffing en invordering.

Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-2.993	-2.391	-1.527	-1.069	-1.245	-294
Baten	62.944	65.479	65.616	66.170	63.285	66.522
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	59.951	63.089	64.088	65.101	62.041	66.228
Onttrekkingen	3.649	4.736	83	0	0	0
Storting	-2.826	-2.087	-42	-39	-36	-36
Mutaties reserves	823	2.649	41	-39	-36	-36
Gerealiseerd resultaat	60.774	65.737	64.129	65.062	62.004	66.192

Mutaties reserves

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Onttrekkingen						
75102 Mutatie reserves programma 02	2.290	782	74	74	74	74
75103 Mutatie reserves programma 03	260	456	0	0	0	0
75104 Mutatie reserves programma 04	25	0	0	0	0	0
75105 Mutatie reserves programma 05	481	511	0	0	0	0
75106 Mutatie reserves programma 06	152	867	127	127	127	127
75107 Mutatie reserves programma 07	3.276	1.980	1.575	1.546	1.997	1.968
75140 Mutatie reserves programma 40	3.649	4.736	83	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	10.133	9.332	1.859	1.747	2.198	2.169
Stortingen						
75102 Mutatie reserves programma 02	-827	0	0	0	0	0
75103 Mutatie reserves programma 03	-466	-284	0	0	0	0
75104 Mutatie reserves programma 04	-1.517	0	0	0	0	0
75106 Mutatie reserves programma 06	-86	-765	-50	-50	-50	-50
75107 Mutatie reserves programma 07	-1.845	-1.865	-1.902	-1.902	-1.902	-1.902
75108 Mutatie reserves programma 08	-980	0	0	0	0	0
75140 Mutatie reserves programma 40	-2.826	-2.087	-42	-39	-36	-36
Totaal Stortingen	-8.547	-5.001	-1.994	-1.991	-1.988	-1.988
Mutaties reserves	1.586	4.331	-135	-244	210	181

2.3 Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur

Inleiding

In het aangepaste Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn vanaf de begroting 2017 voorschriften opgenomen voor het toerekenen van kosten zoals de apparaats- en personeelskosten. Hiermee wordt getracht de financiële vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren.

Uitgangspunt van de nieuwe voorschriften is dat de kosten zoveel mogelijk direct aan de programma's / taakvelden worden toegerekend. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan een taak dat gericht is op de externe klant in betreffende taakveld geregistreerd moeten worden. De bedrijfskosten die dus niet verbonden zijn aan een dergelijke taak mogen niet toegerekend worden maar worden verzameld in het overzicht kosten overhead.

Overhead definitie

Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Alle functies die dit doel dienen behoren tot de overhead. Het betreffen de zogenaamde PIOFACH-taken (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting) en de taken m.b.t. bestuurszaken, bestuurs-ondersteuning en managementondersteuning in het primair proces.

Overheadkosten

De op basis van de definitie bepaalde kosten van overhead in Montferland zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Kosten voor:	x € 1.000
• Eigen en ingehuurd personeel	5.763
• Facilitair	291
• Huisvesting	1.341
• ICT	2.081
• Overige	817
• P&O/HRM	367
• Tractie	445
Totaal	11.105

Bovenstaande tabel heeft uitsluitend betrekking op de netto-lasten van de overhead, incl. ondersteuning. De kosten van het bestuur, die ook tot dit programma behoren, zijn hierin niet opgenomen. Zie ter vergelijking ook de tabel in het onderdeel "Financiën".

Kostprijsberekening

Een gevolg van de stelselwijziging is dat op de programma's / taakvelden niet meer de integrale kosten geregistreerd worden. Tot en met de begroting 2016 werden immers de overheadkosten via een opslag verdeeld aan alle taken en programma's.

Hierdoor kan per programma/taakveld/taak niet meer de mate van kostendekkendheid vastgesteld worden en kan een dekkingsprobleem ontstaan daar geen overheadkosten aan grondexploitatie en investeringen doorberekend zouden kunnen worden.

Er zijn twee uitzonderingen, m.b.t. de overhead, opgenomen in de regelgeving, namelijk:

1. aan lokale heffingen en leges kan fictief een aandeel in de kosten van overhead opgenomen worden (extra comptabel), en
2. aan de grondexploitatie, investeringen en projecten met een subsidiebijdrage/bijdrage van derden kan een aandeel in de overheadkosten toegerekend worden (intra-comptabel).

De methodiek van toerekenen is verankerd in de Financiële verordening en de toerekening moet consistent zijn (uitgegaan moet worden van één hoofdregel). Er is door de Commissie BBV een aantal methodieken van toerekening uitgewerkt.

In de begroting 2021 is cf. de Financiële verordening de volgende methodiek toegepast:

de kosten van overhead worden naar rato van de personeelslasten en kosten van inhuur van de heffing, leges, GREX of Investering en de totale personeelslasten en kosten van inhuur van alle taakvelden exclusief overhead omgeslagen.

De formule is:

$$\frac{\text{personeelslasten betreffend taakveld}}{\text{totale personeelslasten excl bestuur en overhead}} \times \text{lasten overhead} = \text{aandeel overhead}$$

Op basis van deze formule is het overheadpercentage 74%.

Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-11.409	-13.280	-13.039	-12.835	-12.700	-12.553
Baten	949	834	834	834	827	827
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-10.460	-12.446	-12.205	-12.002	-11.873	-11.727
Gerealiseerd resultaat	-10.460	-12.446	-12.205	-12.002	-11.873	-11.727

2.4 Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

Met ingang van belastingjaar 2016 is de gemeente in principe vennootschapsbelasting (VPB) verschuldigd over de behaalde winst op haar bedrijfsmatige activiteiten.

Conform de BBV-voorschriften wordt de verschuldigde Vennootschapsbelasting als een afzonderlijk onderdeel in de begroting en jaarrekening opgenomen.

De jaren 2016 t/m 2018 tonen een negatief "fiscaal" resultaat met betrekking tot de VPB. Voor het jaar 2021 en volgende wordt op voorhand geen vennootschapsbelasting geraamd. Een eventuele berekening kan pas na afloop van het jaar worden gemaakt en wordt dan in de jaarrekening opgenomen.

Gemeente Montferland heeft met de belastingdienst een vaststellingsovereenkomst afgesloten over de berekenwijze van de waarde van de grondvoorraad voor de openingsbalans en de daarmee samenhangende toerekenbare rente.

Recentelijk is hierover overleg geweest tussen onze belastingadviseur (EFK) en de belastingdienst. Na aanleiding van dit overleg is onze belastingadviseur positief gestemd over de acceptatie van de vaststellingsovereenkomst door de belastingdienst, die na verwachting op korte termijn zal volgen.

Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Lasten	-1.206	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.206	0	0	0	0	0

2.5 Paragrafen

2.5 Paragrafen

- A. Weerstandsvermogen
- B. Onderhoud kapitaalgoederen
- C. Financiering
- D. Bedrijfsvoering
- E. Verbonden partijen
- F. Grondbeleid
- G. Lokale heffingen
- H. Transitie Sociaal Domein

Paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Missie

De missie van de gemeente Montferland is om over een weerstandsvermogen te beschikken van ten minste een ratio van 2,0.

2. Context en achtergronden

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen van de gemeente wordt bepaald door de mate waarin de gemeente in staat is om in de toekomst aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

waardering	Ratio weerstandsvermogen	Kwalificatie
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 tot 1,4	Voldoende
D	0,8 tot 1,0	Matig
E	0,6 tot 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Het financieel beleid van de gemeente Montferland is gebaseerd op drie kernindicatoren voor het nastreven van een gezonde financiële gemeente:

- een (materieel) sluitende meerjarenbegroting;
- uitstekend weerstandsvermogen;
- een houdbare schuldpositie.

3. Kaderstellende (beleids)nota's

- Nota reserves en voorzieningen (2018).

4. Ontwikkelingen

Beschikbare weerstandscapaciteit

Conform de nota reserves en voorzieningen 2018 bestaat onze weerstandscapaciteit uit de volgende componenten:

1. De algemene reserve en de reserve "Verkoop aandelen Nuon;
2. De reserve grondexploitatie (voor zover boven de minimale buffer van € 2,5 miljoen;
3. Begrotingsruimte en de post onvoorzien.

Op grond van de begroting 2020 (en de bijbehorende meerjarenbegroting 2020-2022) wordt de weerstandscapaciteit in Montferland als volgt berekend:

Verwachte weerstandscapaciteit	2020	2021
Algemene reserve	€ 3,8 mln.	€ 1,5 mln.
Reserve verkoop aandelen Nuon	€ 15,1 mln.	€ 15,3 mln.
Reserve grondexploitatie	€ 2,5 mln.	€ 2,0 mln.
Totaal	€ 21,4 mln.	€ 18,8 mln.

Het saldo van de Algemene reserve bedraagt per eind 2024 € 1,5 mln (uitgaande van verrekening van de negatieve saldi 2021 en 2022 met de algemene reserve). De afname ten opzichte van 2020 wordt met name veroorzaakt door de onttrekking van de nadelige begrotingssaldi in de komende jaren.

Het saldo van de reserve verkoop aandelen Nuon is bedraagt € 15,3 mln.

Het saldo van de Reserve Grondexploitatie bedraagt per ultimo 2024 € 4,5mln. (ook hierbij uitgaande van een overheveling naar de Algemene Reserve van € 0,9 mln voor 2021 en € 0,9 mln. voor 2022). Deze reserve dient als buffer voor specifieke risico's in de grondexploitatie. In de nota reserves en voorzieningen 2018 is de minimale omvang van deze reserve bepaald op € 2,5 mln. Het bedrag boven deze minimale buffer wordt meegenomen in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

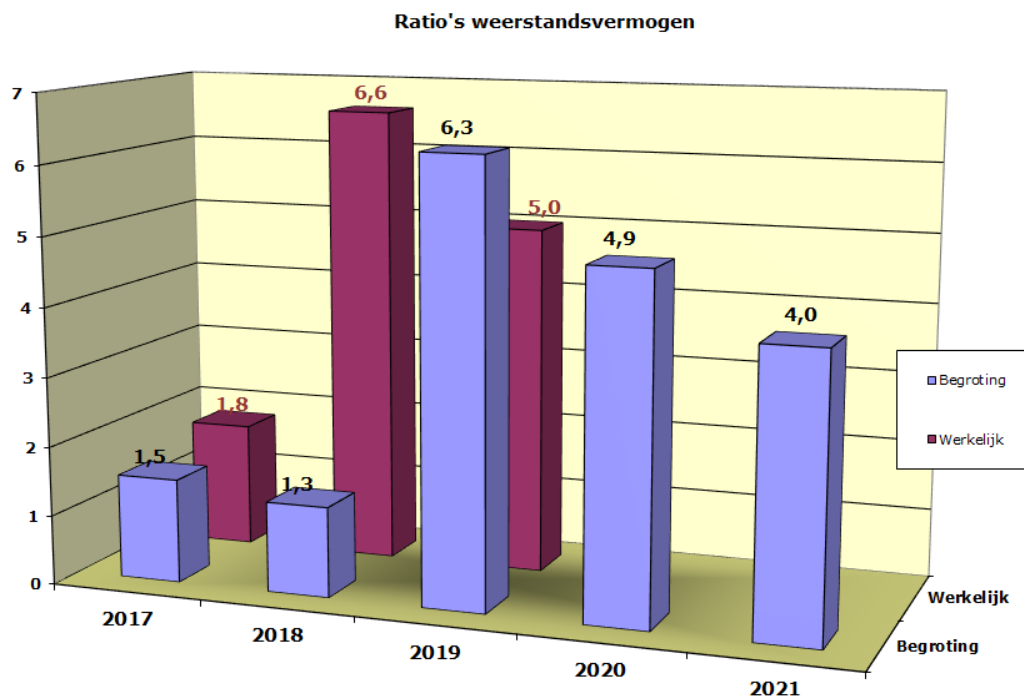
Op basis van de nota reserves en voorzieningen nemen we ingaande 2019 de onbenutte belastingcapaciteit niet meer mee bij de bepaling van de weerstandscapaciteit omdat deze niet direct beschikbaar is (wel latent aanwezig). Hierbij sluiten we aan bij de lijn die de provincie hanteert.

Ten opzichte van 2020 is de weerstandscapaciteit afgenomen met € 2,6 mln. met name vanwege de afname van de Algemene reserve.

Benodigde weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit heeft er een inventarisatie van individuele risico's plaatsgevonden. Omdat niet alle risico's zich in de praktijk gelijktijdig en in volle omvang zullen voordoen is een minimaal risicobedrag berekend. Het reële risicobedrag is het gemiddeld verwachte risicobedrag dat nodig is op korte termijn. Op basis van de onlangs geactualiseerde risico-inventarisatie zijn 14 risico's in beeld gebracht. Uit deze risico-inventarisatie en –analyse blijkt een reële risicobedrag van € 4,7 mln. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit van de gemeente. Dit risicobedrag is uit te splitsen in incidentele risico's en structurele risico's. De incidentele risico's bedragen € 2,8 miljoen en de structurele risico's € 1,9 miljoen.

Indien de berekende weerstandscapaciteit (€ 18,8 mln.) wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit (€ 4,7 mln.) dan blijkt dat de ratio afgerond 4,0 is. Dit betekent dat de weerstandscapaciteit in Montferland per 1 januari 2021 nog steeds het predicaat "uitstekend" krijgt. De omvang van het eigen vermogen en de voorzieningen zijn dus op uitstekend niveau om alle mogelijke risico's op te vangen. Overigens vertoont deze ratio de laatste jaren wel een dalende tendens en we moeten ons realiseren dat de omvang van de Algemene Reserve heel hard achteruit gaat. De ontwikkeling van de weerstandratio in de loop van de jaren is als volgt:

Risico's

In het Coalitieprogramma Montferland 2018-2022 is aangegeven dat we in deze paragraaf een "top-tien" introduceren.

In de risico-inventarisatie ten behoeve van deze begroting zijn veertien risico's opgenomen.

De tien grootste risico's uit deze inventarisatie zijn:

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds
2. Corona
3. Sociaal domein
4. Begrotingspositie
5. Grote projecten (met name Centrumplan, zwembad en Bloemenbuurt Didam)
6. Leges omgevingsvergunningen
7. Gemeenschappelijke regelingen
8. Digitalisering/automatisering/applicatiebeheer
9. Garantstellingen
10. Invoering Omgevingswet

Onderstaand een korte toelichting op de drie grootste risico's met de bijbehorende beheersmaatregelen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De bedragen in de begroting zijn gebaseerd op de meicirculaire 2020. Voor de jaren 2020 en 2021 zijn de accressen "vastgezet", dus een verlaging van het accres vormt in deze jaren geen risico meer. De gemeenten weten waar ze aan toe zijn.

De herijking van het gemeentefonds is het grootste risico in de komende jaren. De gevolgen van deze herijking zullen bekend worden in de decembercirculaire 2020 en de gevolgen treden met ingang van 2022 in werking. Daarnaast zal ook het trap op trap af systeem worden geëvalueerd. De eerste informatie over de herijking luidt dat er meer geld naar de grote steden gaat en minder naar de plattelandsgemeenten en kleinere steden. Het maximale nadeel voor de nadeelgemeenten zal ca. € 100 per inwoner bedragen. Als we hier voor Montferland uitgaan van € 50 per inwoner bedraagt het risico € 1,8 mln. Daarnaast hebben we ingaande 2022 structureel een bijdrage van € 550.000 geraamd. Deze bijdrage is door het rijk slechts beschikbaar gesteld tot en met 2021, verwerking ingaande 2022 houdt derhalve een risico in. De verwachting is evenwel dat het rijk met structurele gelden over de brug zal komen, gezien de vele financiële problemen met de jeugdzorg bij veel gemeenten. Tenslotte hebben we binnen de ramingen van de algemene uitkering van het gemeentefonds geen raming opgenomen voor het BTW compensatiefonds (BCF), dit zou voor

Montferland een bedrag van € 197.000 mogen zijn, dus dit kan voor ons alleen maar een meevaller zijn als we nog uitkeringen in dit kader ontvangen.

Voor deze inventarisatie gaan we uit van een maximaal risico van € 2 mln. en een reëel risico van € 100.000 structureel. In onze begroting hebben we voor de nadelige effecten van de herijking al een stelpost opgenomen van € 500.000 (in 2022) en van € 1.000.000 (structureel ingaande 2023). Daarom hebben we structureel nog "slechts" een risico van € 100.000 structureel opgenomen.

Beheersmaatregel:

Hierbij zijn we afhankelijk van macro ontwikkelingen. We kunnen zelf geen beheersmaatregelen treffen om dit risico terug te brengen.

Uitgangspunt blijft dat we voorzichtig ramen in de begroting.

Corona

Sinds medio maart 2020 is zijn we in een nieuwe werkelijkheid beland. Deze nieuwe werkelijkheid duurt zeker voort tot 2021 en de onderliggende economische lijnen lopen ook door in de volgende jaren. Op rijksniveau wordt er rekening gehouden met 4 scenario's. De VNG heeft onderzoek laten verrichten en komt met 2 scenario's.

Een best-case scenario, waarin vanaf nu de coronamaatregelen steeds verder worden versoepeld en een worst-case scenario, waarin er een tweede golf besmettingen Nederland treft.

De uitkomsten geven nadrukkelijk een schatting van de financiële effecten. De precieze consequenties zullen pas later in volle omvang duidelijk worden. Bovendien is het verloop van de coronacrisis nog hoogst onzeker. Overigens is de eerste tranche compensatie niet meegenomen in de berekeningen. Vanuit deze tranche hebben wij een bedrag van ruim € 500.000 van het rijk ontvangen en nog een bedrag van ruim € 100.000 van de provincie.

Vooralsnog houden wij rekening met een netto impact van € 1 miljoen.

Beheersmaatregel

Wij hebben onze bedrijfsvoering op onderdelen aangepast zodat we op hoofdlijnen inzicht hebben in de kosten en minder opbrengsten die een direct causaal verband hebben met de gevolgen van Corona. Dit heeft zowel impact op onze lasten als ook baten. Hierdoor wordt het mogelijk om de diepe impact op hoofdlijnen te kunnen inschatten.

Sociaal domein

Het maatregelenpakket is vastgesteld en dit pakket zal ook periodiek worden gemonitord. De uitgavenkant blijft altijd een open eind regeling. De beheersing van deze uitgaven hebben wij maar ten dele zelf in de hand. Het maximale risico schatten wij nog steeds in op € 1.500.000 met een percentage van 50. Als reëel risico nemen wij derhalve € 750.000 op.

Beheersmaatregel:

Uitvoeren en monitoren van de hervormingstaakstelling.

5. Financiële kengetallen

Toelichting financiële kengetallen

De vijf financiële kengetallen geven samen een beeld van de financiële ontwikkelingen in de gemeente. Eén los kengetal zegt echter weinig over de totale financiële positie. Of een hoge schuldquote voor een gemeente nadelig is, hangt bijvoorbeeld af van het eigen vermogen en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Onderstaande een toelichting op de verschillende kengetallen.

Weerbaarheid: kan de gemeente tegen een stootje?

Netto schuldquote (ongecorrigeerd): De niet gecorrigeerde netto schuldquote geeft het risico voor de gemeente weer als derden niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Denk bij voorbeeld aan een woningcorporatie, die geld heeft geleend bij de gemeente. Hoe lager, hoe beter.

Netto schuldquote (gecorrigeerd): De netto schuldquote geeft aan of de gemeente in staat is de schulden terug te betalen waarvoor zij volledig zelf aan de lat staat. Ook hier geldt: hoe lager, hoe beter.

Solvabiliteit: De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente. Hoe hoger, hoe beter.

Grondexploitatie: Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Hier geldt: hoe lager, hoe minder risicovol.

Wendbaarheid: kan de gemeente zich relatief snel aanpassen aan veranderende omstandigheden?

Hierbij zijn de volgende kengetallen van belang:

Belastingcapaciteit: De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager hoe beter.

Structurele exploitatieruimte: Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten. Hoe hoger, hoe beter.

		Indeling categorieën (%)		
Kengetal		A 'Voldoende'	B 'Matig'	C 'Onvoldoende'
1a	Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90-130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
4	Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
5	Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

		Financiële kengetallen Montferland (%)					
Kengetal		Rek. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
1a	Netto schuldquote	65%	99%	83%	77%	73%	71%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	58%	87%	73%	67%	63%	61%
2	Solvabiliteitsratio	25%	21%	23%	26%	26%	27%
3	Structurele exploitatieruimte	0,31%	-1,6%	-2,26%	-0,97%	0,47%	0,35%
4	Grondexploitatie	5%	3%	0%	0%	0%	0%
5	Belastingcapaciteit	110%	113%	109%	109%	109%	109%

Voldoende
Matig

Onvoldoende

De financiële kengetallen dienen in samenhang te worden gezien om onze financiële positie te beoordelen.

In 2021 vallen drie kengetallen in de categorie voldoende (netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen en grondexploitatie), één in de categorie matig (solvabiliteit zit tegen de grens van onvoldoende) en twee in de categorie onvoldoende (structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit).

Op basis van de bovenstaande indeling en rekening houdend met de ratio van ons weerstandsvermogen kunnen we de financiële positie van onze gemeente als matig kwalificeren. We zijn nog redelijk weerbaar, maar onze wendbaarheid gaat hard achteruit.

Afwijkingen of nieuwe ontwikkelingen die leiden tot bijstellingen:

Paragraaf B. Onderhoud kapitaalgoederen

Missie

De gemeente Montferland heeft een grote oppervlakte aan openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden plaats zoals wonen, recreëren en werken. Daarvoor zijn kapitaalgoederen nodig zoals wegen, rioleringen, kunstwerken, openbaar groen, verlichting en gebouwen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het onderhoudsniveau ervan is in grote mate bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten. We streven hierbij naar een voldoende onderhoud van onze kapitaalgoederen.

Context en achtergronden

In het Coalitieprogramma 2018-2022 zijn onder meer de volgende onderwerpen opgenomen voor deze jaren die betrekking hebben op onze kapitaalgoederen:

- Reactivering van het Groen Structuurplan.
- Wateroverlast aanpakken in samenwerking met andere overheden en bewoners.
- De St. Jansgildestraat renoveren zodat deze ook voor voetgangers, welke minder goed ter been zijn, begaanbaar wordt.
- Een verkeerscirculatieplan voor het centrum van Didam opstellen.
- Een verkeerscirculatieplan opstellen voor 's-Heerenberg waarbij rekening gehouden wordt met de herinrichting van de Drieheuvelenweg en waarbij de 's-Heerenbergse bevolking vroegtijdig meegenomen wordt.
- Goede ontsluiting voor landbouwverkeer.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieprogramma Montferland 2018 - 2022
- Gemeentelijk Rioleringsplan Montferland (Verbreed GRP 2016 – 2020) + 2021
- Groenbeleidsplan 2020 - 2024
- Integraal Gemeentelijk verkeer en Vervoerplan 2020 - 2024
- Hondenbeleidsplan
- Speelbeleid (2015 - 2030)
- Beleidsplan wegen (2018 - 2021)
- Beleidsplan zand- en halfverhardingswegen (2019 – 2028)
- Beleidsplan Civiele Kunstwerken (2019 - 2023)
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2020 - 2024)
- Beleidsplan Toegankelijkheid Openbare Ruimte (2017 - 2021)
- Beleidsplan Gladheidsbestrijding (2016 - 2021)
- Uitvoeringsplan Gladheidsbestrijding (2020 - 2021)
- Bomenbeleidsplan 2020

Ontwikkelingen

Onderstaand een toelichting per onderdeel.

Wegen en bermen.

Algemeen.

In 2017 is het wegenbeleidsplan 2018 – 2021 door de raad vastgesteld. Hierin is de onderhoudsplanning opgenomen die is gebaseerd op het minimale onderhoudsniveau volgens de CROW-richtlijnen. Hierbij wordt eventuele aansprakelijkheid voorkomen.

Areaal wegennet

Onderdeel	Lengte (km)	Oppervlakte (m ²)
Verharde wegen	353	
Onverharde wegen	49	
Fietspaden	50	
Asfaltverharding		1.030.502
Elementenverharding		1.436.735
Betonverharding		27.197
Onverhard/halfverhard		189.865

Het gehele areaal aan wegen vertegenwoordigt een waarde, de vervangingswaarde. De vervangingswaarde geeft een globale indruk van de waarde van de verhardingen, ervan uitgaande dat het bestaande areaal opnieuw aangelegd zou moeten worden. De totale vervangingswaarde van alle verhardingen in beheer van de gemeente bedraagt rond de € 140.000.000 (140 miljoen euro).

Wegen

Om wegbeheer op een juiste manier te kunnen uitvoeren is het van belang om te weten wat het totaal te onderhouden areaal is, wat de technische kwaliteitstoestand daarvan is en hoeveel geld er nodig is om het areaal op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden. In het beleidsplan wegen is ook de invloed van het vastgestelde beeldkwaliteit verwerkt. Hierin worden de winkelgebieden en historisch centrum op beeldkwaliteit B onderhouden in plaats van alle overige gebieden op C-kwaliteit.

Om het aangegeven onderhoud mogelijk te maken bedraagt de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening groot onderhoud wegen € 914.757,=.

De wegen worden eenmaal per jaar visueel geïnspecteerd volgens de CROW richtlijnen. Op basis van die inspectie wordt een actueel beeld verkregen van de conditie daarvan. Deze gegevens zijn het startpunt voor het opstellen en zo nodig bijstellen van een meerjarig onderhoudsplan. In 2020 zijn de wegen geïnspecteerd.

Kwaliteit

De meeste wegen binnen de gemeente Montferland verkeren in goede tot zeer goede staat. Bij asfaltverharding is dit bijna 85% en bij elementenverharding ongeveer 90%, in beide gevallen boven het landelijk gemiddelde.

Verouderde verhardingen.

De storting in de voorziening voorziet niet in het vervangen van verouderde verhardingen. Het wegenareaal is zodanig aan het verouderen dat het noodzakelijk is de verhardingsmaterialen (asfalt en elementen) te vervangen. In 2018 is hiermee begonnen (Deel Dr J.H. van Heeklaan in 's-Heerenberg) vervolgens de Graaf Hendrikstraat, Kerkweg en vervolg Dr J.H. van Heeklaan, Daltuin en Montferlandsestraat. Diverse wegen zijn in voorbereiding zoals Violenstraat, Tuinstraat, Schoolstraat, Hiedenbrinkstraat en deel Pastoor ter Rielestraat, Prins Bernardstraat, Julianastraat. Dit wordt de komende jaren voortgezet. De redenen om deze wegen op te pakken is om ook in de toekomst de onderhoudskosten beheersbaar te kunnen houden en de aantrekkelijkheid van onze kernen goed te houden en achteruitgang in uitstraling en beleving te voorkomen. Jaarlijks is hiervoor € 530.000,= beschikbaar.

Kerkweg in Zeddum

Asfalt is aan vervanging toe en wordt vervangen door klinkers en het voetpad krijgt nieuwe tegels.

Onderhoud onverharde wegen

In 2019 is het beleidsplan zand- en halfverhardingswegen 2019-2028 door de Raad vastgesteld. Eén van de onderdelen is het uitvoering geven aan het plan om met de aanwonenden te kijken welke optie (behalve het verharderen met asfalt en/of klinkers) de voorkeur heeft om de stofoverlast en de kuilvorming te verminderen. De opties bestaan hoofdzakelijk uit het stabiliseren van de bovenlaag, Padvast aanbrengen, regulier onderhoud met Nodust of gewoon zoals nu of nog minder. Een pilot is gedraaid aan de Braamweg in Braamt en het vervolg zal in 2020 en 2021 plaatsvinden zodat 2021 het geheel is afgerond. Hiervoor is € 1.250.000,= beschikbaar gesteld.

Pilotproject Braamweg

Het stabiliseren van de bovenlaag zodat stofoverlast en kuilvorming tot een minimum beperkt wordt.

Bermen

Naast het maaien van de bermen is onderhoud van de bermen noodzakelijk. Hiermee wordt bedoeld het uitvullen van gaten, het verhogen of verlagen van de berm of andere reparaties. In het beleidsplan wegen is voorgesteld jaarlijks van circa 10 km weglente de bermen aan te pakken. Hiermee wordt de veiligheid te verbeterd en wordt schade aan de weg en plasvorming op de weg voorkomen. Kosten daarvoor waren eerder niet opgenomen. Vanaf 2018 is jaarlijks € 50.000,= in de begroting opgenomen aan onderhoud aan de wegbermen.

Bermen Netterdenseweg Azewijn

Bermen zijn verlaagd waardoor het water beter naar de sloot loopt en de afwatering van de weg verbetert.

Rioleringen

Algemeen.

In 2015 is het GRP (Gemeentelijk Riolerings Plan) 2016 - 2020 vastgesteld. Dit plan is de basis voor het uitvoeren van de rioleringswerken en het onderhoud. De looptijd van dit GRP wordt met één jaar verlengd om zo weer in de pas te lopen met de partners uit het afvalwater team Etten, de gemeenten Oude IJsselstreek en Doetinchem. Er wordt een gezamenlijk (beleids) deel van het GRP 2022 – 2026 opgesteld.

Areaal

Onderdeel	Lengte (km)	Aantal
Gemengde riolen	138.3	
Vuilwaterriolen (dwa)	101.4	
Regenwater riolen (rwa)	31,0	
Infiltratieriolen	33,4	
Kolken		12.503
Drukriolering	135.2	
Persleidingen	9,4	
Overstorten		36
Interne bergingen		1
Randvoorzieningen		10
Stelselgemalen		39
Pompunits drukriolering		596
Tunnelgemalen		2
Waterelementen/vijverpomp		1
Grondwatergemaal		1
IBA's		44
Wadi's		43

Retentievijvers		3
Groene bergingen		2

Afvalwaterinzameling is een wettelijke taak van de gemeente. Daar zijn de laatste decennia nieuwe taken bij gekomen. Tegenwoordig proberen gemeenten ook wateroverlast en vervuiling van onze oppervlaktewateren zo veel mogelijk te voorkomen, bewuster om te gaan met hemelwater en rekening te houden met verwachte klimaatveranderingen. De manier waarop Montferland deze taken wil uitvoeren staat in het GRP 2016 – 2021.

Om de voorzieningen die deel uit maken van het rioolstelsel goed te kunnen beheren moet duidelijk zijn welke voorzieningen er zijn en wat de technische staat is. Gemalen, randvoorzieningen, riooloverstorten en grondwaterpeilbuizen zijn aangesloten op het Regionaal Meetsysteem, waardoor automatisch actuele informatie beschikbaar is over de werking van de riolering, storingen en grondwaterstanden. Zo kan accuraat gereageerd in het geval van een storing.

Door middel van camera-inspecties wordt jaarlijks de kwaliteit van een deel van de vrijvervalriolering bepaald. Dit gebeurt op basis van de leeftijd van het betreffende riool. Aan de hand van deze inspecties, en inspecties uit het verleden, wordt met behulp van het rioolbeheersysteem een vervangingsplanning opgesteld.

Vermeld moet worden dat in het GRP 2016-2021 er wordt uitgegaan van risico-gestuurd beheer wat betekent vaker repareren en relinen en minder vervangen van rioolbuizen. Het opbreken van de weg is dan niet nodig.

De onderdelen van de drukriolering in het buitengebied zoals de pompen en gemalen worden onderhouden volgens de maatregelen die in het GRP staan vermeld. Naast het reguliere onderhoud worden onderdelen vervangen op basis van technische levensduur.

Pompput Laarstraat in Vethuizen

Een van de 596 stuks

De komende planperiode wordt voor ruim € 3,8 miljoen geïnvesteerd in het verbeteren en vervangen van riolering. Voor het beheren en onderhouden van bestaande voorzieningen is jaarlijks bijna € 1,3 miljoen nodig. De inwoners van Montferland betalen de kosten voor de rioleringszorg via de rioolheffing.

Civiltechnische kunstwerken.

Algemeen

In 2018 is het beleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023 vastgesteld.

Areaal

Onderdeel	Aantal
Bruggen	10
Tunnels	2
Viaducten	2
Vlonders	2
Duikers	3

Om de civiele kunstwerken veilig en beschikbaar te houden voor haar doel is het van belang om te weten wat het areaal is, wat de technische kwaliteitstoestand is en hoeveel geld er nodig is om dit te houden.

Door iedere vijf jaar een technische inspectie van de civiele kunstwerken uit te voeren wordt een actueel beeld verkregen van de conditie van de kunstwerken. Het beleidsplan is gebaseerd op de inspectie uitgevoerd in 2017 en de maatregelen hieruit voortvloeiend zijn de basis voor de benodigde financiële middelen de komende jaren.

Wegbeheerders hebben op grond van de Wegenwet de zorgplicht voor de civiele kunstwerken. Dit betekent dat zij ervoor moeten zorgen dat de kunstwerken in goede staat verkeren. Volgens artikel 6.174 van het Burgerlijk Wetboek is de wegbeheerder aansprakelijk voor het veroorzaken van schade als gevolg van mankementen aan het "geleverde product" civiele kunstwerk. Door de kunstwerken te inspecteren en de daaruit voortvloeiende maatregelen uit te voeren wordt voldaan aan deze zorgplicht.

De inspectie van 2017 heeft uitgewezen dat over het algemeen de kunstwerken binnen de gemeente Montferland in een redelijke staat verkeren. Het areaal is veilig voor de burgers en over het algemeen vertonen de kunstwerken vooral verouderingsdefecten.

In de periode 2019-2023 is de vervanging noodzakelijk van de houten fiets-/voetgangersbrug aan de Elsenpasweg in 's-Heerenberg op basis van technische levensduur.

Brug Elsenpasweg 's-Heerenberg

Om het aangegeven onderhoud en de vervanging mogelijk te maken bedraagt in de periode 2019 – 2023 de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening groot onderhoud civiele kunstwerken € 19.417,=.

Groen

Algemeen.

Het openbaar groen en de bomen worden met ingang van 1 januari 2017 onderhouden conform beeldkwaliteit. Dit na de vaststelling door de raad in 2014 waarbij het gewenste beeld van het groen in de diverse structuurgebieden (woonwijken, industrieterreinen, centra en buitengebied) is bepaald.

In praktische zin staan niet de frequenties en maatregelen van het beheer centraal maar de vooraf afgesproken beeldkwaliteit.

Areaal

Onderdeel	Oppervlak (m2)	Lengte (m)	Aantal
Bomen			18.500
Gazon	360.000		
Bermen	1.232.286		
Bodembedekkers	34.913		
Hagen/Blokhagen		47.000	
Sierheesters	99.550		
Bosplantsoen + houtwal	321.023		
Bos	81.248		
Rozen	10.180		
Vaste planten + prairiebeplanting	12.696		
Bloembakken	4.000		

Openbaar groen

Naast het reguliere onderhoud wordt jaarlijks verouderd groen, groen dat 'op' is, vervangen door een nieuwe aanplant. Dit gebeurt nog niet planmatig. Een groenbeleidsplan met bijbehorend beheerplan is in 2020 vastgesteld.

Bomen

Naast het reguliere onderhoud dat aan de bomen wordt gepleegd worden ook boomstructuren vervangen. Dit zijn vaak verouderde boomstructuren of bomen die te groot zijn geworden voor hun groeiplaats.

Gemeenten moeten in het kader van de zorgplicht voor bomen een BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole volgens de methode VTA (Visual Tree Assessment) uitvoeren. In 2017 is hier een begin mee gemaakt. In een cyclus van 3 jaren worden alle bomen geïnspecteerd; attentie- en risico-bomen worden vaker gecontroleerd. Deze gegevens worden in het beheerpakket vastgelegd waarbij de onderhoudsmaatregel wordt bepaald.

Het bomenbeleidsplan is in 2020 door de raad vastgesteld. Met het bijbehorende beheerplan worden de benodigde budgetten voor planmatig onderhoud en vervangingen definitief onderbouwd.

Bomen Kilderseweg Zeddum

Jonge bomenstructuur (2014) aan de Kilderseweg

Een (financieel) risico wordt gevormd door ziektes. Specifieke ziekten aan bomen (o.a. de kastanje-, iep- en watermerkziekte) zijn moeilijk te beheersen en te genezen. Essentaksterfte is een boomziekte die vooral in het buitengebied voorkomt. Als een boom ziek wordt, is vaak een snelle verwijdering noodzakelijk. De roetschorsziekte is een bijzonder ziekte omdat deze bij mensen longproblemen kan veroorzaken. De bestrijding van eikenprocessierups wordt jaarlijks uitgevoerd vanwege de volksgezondheid.

Openbare verlichting

In 2020 is het beleidsplan openbare verlichting 2020 – 2024 door de raad vastgesteld. Naast een aantal beleidsmatige keuzes is in dit plan ook het beheer geregeld.

Areaal

Onderdeel	Aantal
Lichtmasten	7.434
Armaturen	7.606

Jaarlijks worden masten van minimaal 40 jaar en ouder (gemiddeld 45 st. per jaar) en armaturen van minimaal 20 jaar en ouder (gemiddeld 225 st. per jaar) vervangen. Bij de oude masten worden stabiliteitsmetingen uitgevoerd om de sterkte van de lichtmasten te bepalen om zo na te gaan of vervanging ook daadwerkelijk nodig is.

Het beleid is er op gericht om een zo duurzaam mogelijk areaal aan lampen te hebben. Dit betekent toepassing van led armaturen in het geval van nieuwe plaatsing en planmatig vervangen van armaturen. Doel is het terugbrengen van het totale energieverbruik van de openbare verlichting om zodoende een bijdrage te leveren aan de CO2 reductie. Ongeveer 25% van het areaal is al voorzien van LED verlichting.

Tevens moet in 2021 10% van de verlichting uit en in 2022 nog eens 10%. Dit zal d.m.v. een participatietraject uitgevoerd gaan worden en zal energiebesparing opleveren.

Om het aangegeven onderhoud en de vervanging mogelijk te maken bedraagt in de periode 2020 – 2024 de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening vervangingen lichtmasten en armaturen € 127.289,=.

LED- Verlichting Hengelderweg

Gedimde Led verlichting aan de Hengelderweg

Speelvoorzieningen

In 2015 heeft de gemeenteraad het beleidsplan 'Spelen in Montferland' vastgesteld voor de periode 2015 – 2030. Hieraan gekoppeld is een beheerplan waarin het beheer en onderhoud planmatig is vertaald met de benodigde kosten. Ook de vervanging is in het beheerplan geregeld.

In het beleidsplan is er een verschuiving gaande naar avontuurlijke, toegankelijke en natuurlijke plekken (zoals Cool Nature), waarbij de speelplaatsen bewoners de mogelijkheid bieden om te spelen, te bewegen en elkaar te ontmoeten ongeacht de leeftijd (integraal spelen). Logisch gevolg hiervan is dat bestaande traditionele speellocaties voor een deel zullen verdwijnen.

Areaal

Kern	Aantal speellocaties
Azewijn	4
Beek	4
Braamt	2
Didam	31 (vijf verwijderd in 2018)
Kilder	3
Loil	2
Nieuw Dijk	2
's-Heerenberg	20 (vier verwijderd en drie vernieuwd in 2018)
Stokkum	2
Zeddam	3 (twee vernieuwd in 201)
Totaal	73

Volgens het Warenwetbesluit attractie en speeltoestellen (WAS) is de eigenaar/huurder van de grond onder het toestel verantwoordelijk voor de veiligheid. In de openbare ruimte is de gemeente in de regel beheerder van speeltoestellen of speelaanleidingen en dus verantwoordelijk voor het onderhoud.

In Montferland worden vier keer per jaar alle locaties bezocht voor een combinatie van het uitvoeren van een visuele inspectie van alle constructies, de ondergrond en de directe omgeving van het toestel. Klein onderhoud aan de speeltoestellen wordt direct uitgevoerd. De jaarlijkse technische inspectie van alle toestellen wordt uitgevoerd door een extern bedrijf. De registratie van

de inspectie en het uitgevoerde kleine onderhoud wordt vanaf medio 2015 in het gemeentelijke beheersysteem verwerkt.

Gegevens uit het digitale systeem in combinatie met de inspectiegegevens zijn de basis voor vervanging of opheffing toestellen en locaties.

Sportvelden

De gemeente heeft een aantal sportvelden en accommodaties in eigendom en voert het beheer en onderhoud daarop uit.

Areaal.

Kern/accomodatie	Aantal natuurgrasvelden	Aantal kunstgrasvelden
Azewijn (Den Dam)	1	
Lengel (VVL)	2*	
Braamt (St. Joris)	1*	
Stokkum	1*	
Kilder	3	
Zeddam	2	
's-Heerenberg (MVR)	1	2
Beek ('t Peeske)	3	
Didam (DVC '26)	4	2
Nieuw Dijk (Sprinkhanen)	4	
Loil	3	

*Deze accommodaties zijn niet meer in gebruik door de fusie van clubs.

Naast het regulier en groot onderhoud dat jaarlijks op de natuurvelden wordt uitgevoerd, is renovatie soms nodig. Door extra aandacht aan regulier en groot onderhoud te schenken kunnen renovaties uitgesteld worden.

Om de fusie van een aantal voetbalclubs mogelijk te maken zijn er zowel bij de fusie club FC Bergh en VV Montferland kunstgrasvelden aangelegd. Het onderhoud van de kunstgrasvelden is een verantwoording van de clubs zowel qua uitvoering als financieel. Wel schrijven wij de velden af in 10 jaar en daarvoor wordt jaarlijks € 50.000,- toegevoegd aan de reserve kunstgrasvelden. Op 31/12/21 bedraagt die reserve € 250.000,-.

De vrijgekomen velden, als gevolg van die fusies, blijven gemeentelijk eigendom en daar vindt een aangepast onderhoudsregime plaats totdat de herbestemming bekend is.

Gemeentelijke gebouwen

Verduurzaming gemeentelijk Vastgoed. In 2020 is het dak van sporthal 't Ralant voorzien een PV-installatie. In 2021 wordt Sporthal de Muizenberg voorzien van een PV-installatie. In 2020 heeft een renovatie van de sportzaal in Kilder plaats. Ook hier is verduurzaming van de verlichting en de verwarmingsinstallatie doorgevoerd. Sporthal de Muizenberg zal in 2021 worden voorzien van een PV-installatie. In 2020 vindt de 'Quickcheck gebouwen ten behoeve van energieneutraal in 2030' plaats. De uitkomsten hiervan zullen worden voorgelegd aan het bestuur.

In 2021 zal bij de uitvoering van de onderhoudsacties in het kader van het MJOP nadrukkelijk aandacht worden gegeven aan de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.

PV-installatie (zonnepanelen)

Aanleg pv-installatie op sporthal bij Brede School Zuid in Didam.

Uitgaven onderhoud kapitaalgoederen

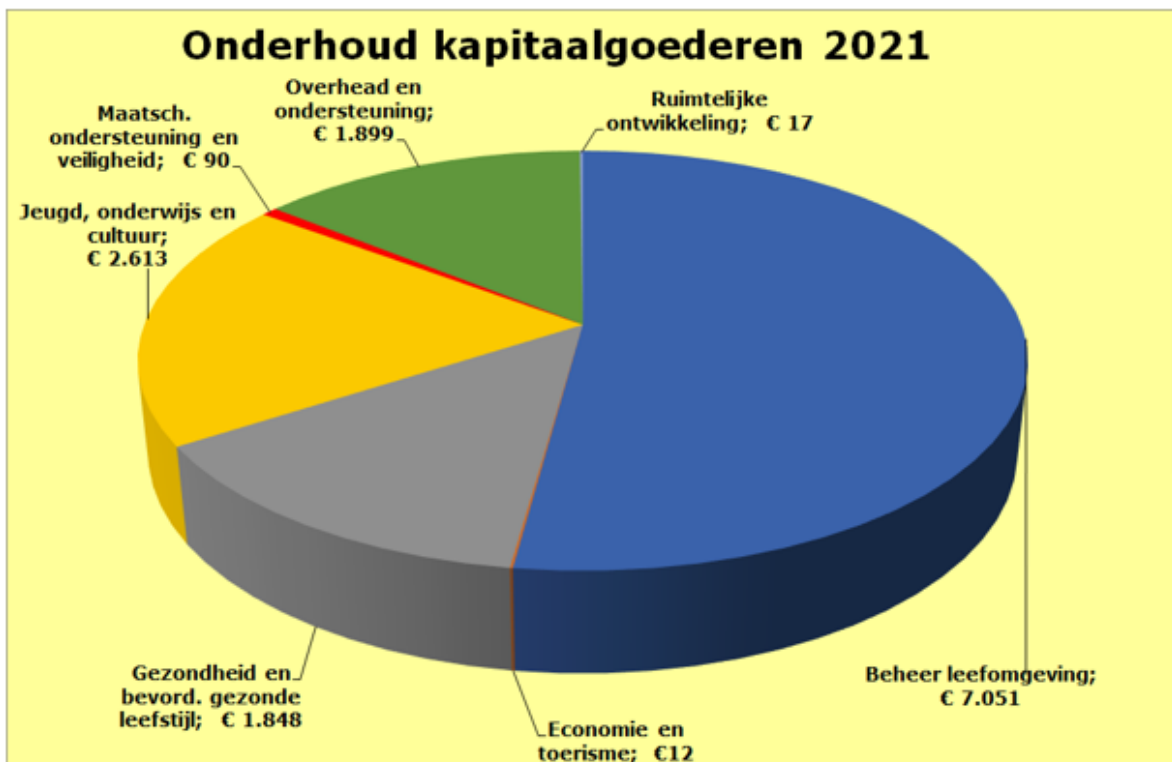
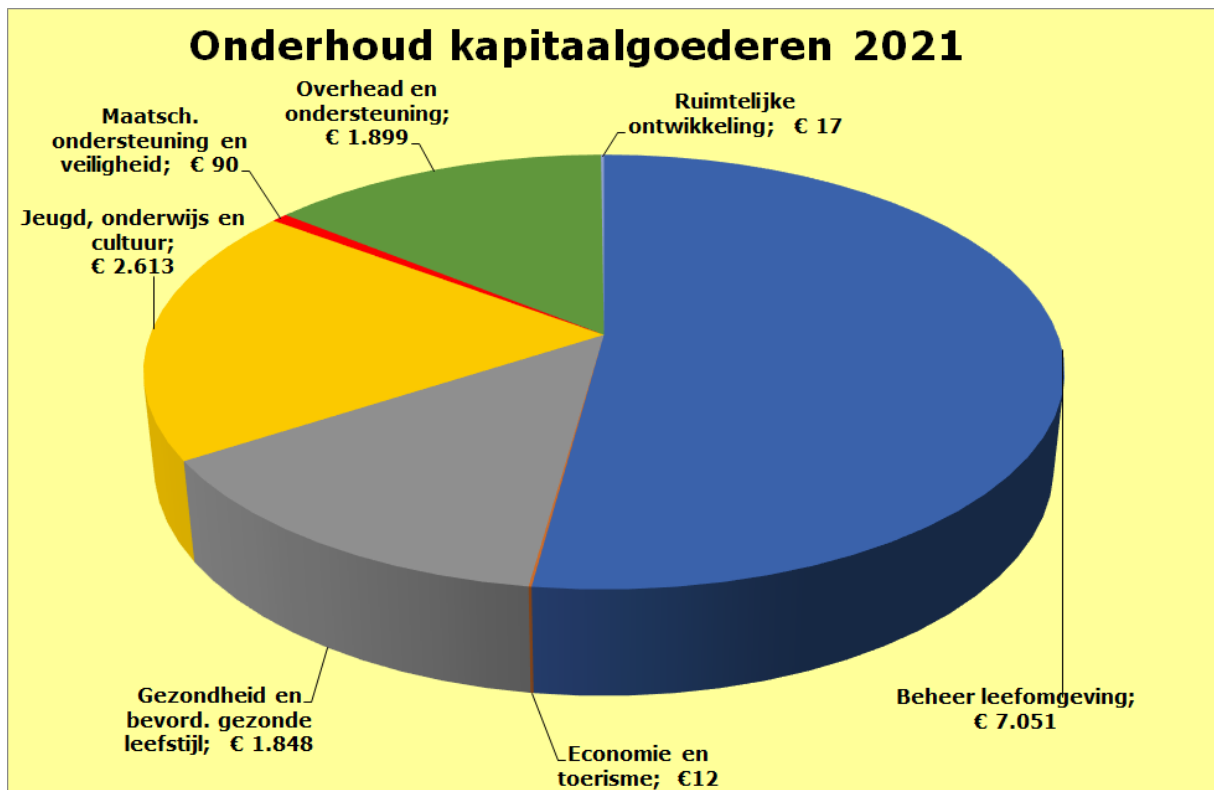
De totale uitgaven voor het onderhoud van de verschillende soorten kapitaalgoederen worden in de begroting geraamd op:

Programma/ onderdeel	Begr. 2020 (na wijz.)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Beheer leefomgeving					
Begraafplaatsen	€ 153	€ 164	€ 164	€ 164	€ 164
Openbaar groen en natuur	€ 973 1.	€ 057 2.	€ 057 2.	€ 047 2.	€ 047 2.
Riolering	€ 524 1.	€ 438 1.	€ 529 1.	€ 587 1.	€ 653 1.
Verkeer en vervoer	€ 308	€ 339	€ 339	€ 339	€ 339
Wegen, straten en pleinen	€ 235 3.	€ 053 3.	€ 455 3.	€ 679 3.	€ 704 3.
Totaal Beheer leefomgeving	€ 193 7.	€ 051 7.	€ 543 7.	€ 815 7.	€ 907 7.

Economie en toerisme					
Grondexploitatie	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12
Totaal Economie en toerisme	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12	€ 12
Gezondheid en bevord. gezonde leefstijl					
Speelvoorzieningen	€ 163	€ 163	€ 163	€ 163	€ 163
Sportaccommodaties	€ 435 2.	€ 685 1.	€ 706 1.	€ 698 1.	€ 691 1.
Totaal Gezondheid en bevord. gezonde leefstijl	€ 598 2.	€ 848 1.	€ 869 1.	€ 861 1.	€ 854 1.
Jeugd, onderwijs en cultuur					
Accommodatiebeheer	€ 529	€ 534	€ 533	€ 532	€ 531
Bibliotheekwerk	€ 53	€ 53	€ 53	€ 53	€ 53
Kunst en cultuur	€ 23	€ 23	€ 23	€ 23	€ 23
Onderwijshuisvesting	€ 980 1.	€ 004 2.	€ 994 1.	€ 466 2.	€ 457 2.
Totaal Jeugd, onderwijs en cultuur	€ 585 2.	€ 613 2.	€ 603 2.	€ 073 3.	€ 063 3.
Maatsch. ondersteuning en veiligheid					
Veiligheid	€ 90	€ 90	€ 181	€ 181	€ 181
Totaal Maatsch. ondersteuning en veiligheid	€ 90	€ 90	€ 181	€ 181	€ 181

Overhead en ondersteuning					
Beheer ov. Gebouwen en gronden	€ 90	€ 80	€ 80	€ 80	€ 74
Huisvesting	€ 377 1.	€ 374 1.	€ 369 1.	€ 348 1.	€ 288 1.
Tractie	€ 460	€ 445	€ 469	€ 468	€ 473
Totaal Overhead en ondersteuning	€ 927 1.	€ 899 1.	€ 917 1.	€ 895 1.	€ 835 1.
Ruimtelijke ontwikkeling					
Wonen en bouwen	€ 16	€ 17	€ 17	€ 17	€ 17
Totaal Ruimtelijke ontwikkeling	€ 16	€ 17	€ 17	€ 17	€ 17
Eindtotaal	€ 420 14.	€ 530 13.	€ 142 14.	€ 854 14.	€ 869 14.

Dit geeft voor het jaar 2021 de volgende verdeling.

Paragraaf C. Financiering

1. Missie

Voor de uitvoering van de programma's zijn financiële middelen nodig. De treasuryfunctie omvat het sturen en beheersen van, het verantwoording afleggen over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's. Binnen de treasuryfunctie wordt gestreefd naar beperking van de financiële risico's en de daaraan verbonden lasten.

2. Context en achtergronden

De missie en doelstellingen van het financieringsbeleid zijn vastgelegd in het treasurystatuut. De wettelijke basis ligt vast in de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO). Sinds de financiële crisis in 2008/2009 zijn de eisen verscherpt en is de beleidsvrijheid van de gemeenten aan strenge regels gebonden. Daarnaast zijn er regels met betrekking tot de treasury vastgelegd in de financiële verordening (ex art. 212 Gemeentewet).

Sinds 2013 is de regeling Schatkistbankieren van toepassing, die de gemeente verplicht om overtollige geldmiddelen, rekening houdend met een doelmatigheidsdrempel, te beleggen in de schatkist dan wel uit te zetten bij andere overheidsinstellingen (gemeenten, provincies, etc.). Tevens is sinds eind 2013 de wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF) van toepassing. De wet HOF is een nadere uitwerking van de Europese afspraken over de beperking van het EMU-saldo (3% Bruto Binnenlands Product). Het gemeentelijk aandeel, voor alle gemeenten tezamen, is 0,32% BBP.

Het netto-financieringssaldo van alle gemeenten bij elkaar mag in een jaar niet boven dit plafond uitkomen. Indien decentrale overheden de afgesproken norm structureel overschrijden en het niet mogelijk blijkt met elkaar passende maatregelen af te spreken om terug te keren naar het verbeterpad, kan het kabinet maatregelen nemen. Wel is er op basis van het macroplafond voor het financieringstekort van alle gemeenten een referentiewaarde per gemeente vastgesteld. Op individuele overschrijdingen van die referentiewaarde staat geen directe sanctie.

3. Kaderstellende (beleids) nota's

- Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO)
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën
- Wet Schatkistbankieren
- Financiële verordening (ex art. 212 Gemeentewet)
- Treasurystatuut 2016

4. Ontwikkelingen

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op:

- Renteontwikkeling
- Financieringsbehoefte
- Kasgeldlimiet
- Renterisiconorm
- Overige risico's

a. Renteontwikkeling

Al sinds de financiële crisis van de jaren 2008/2009 zien we dat de rente voor kortlopende leningen lager is dan de rente voor de langlopende leningen. De economische ontwikkeling als gevolg van de COVID-19 pandemie zorgt er voor dat hiervoor de korte en middellange termijn geen grote verandering meer te verwachten is, mede gelet op het opkoop beleid van de ECB ten aanzien van staatsobligaties. Door het ruime stimuleringsbeleid van de overheid wordt de economische achteruitgang beperkt maar is in historisch perspectief aanzienlijk. Dit heeft ook invloed op de inflatie die zich eveneens voor 2020 en 2021 op lage niveau's beweegt.

Het is moeilijk om voor 2021 en later een voorspelling te doen over de renteniveau's. Wel is het aannemelijk dat deze zich nog geruime tijd op een laag niveau zullen bewegen van max. 1%. Voor 2021 verwachten wij dat de huidige historisch lage rentepercentages gehandhaafd blijven: (15-jr. leningen) 0,1 %, (30 jr. leningen) 0,5 %.

Deze zal onder het rentetarief voor langlopende geldleningen van 1% blijven, waarmee wordt gerekend bij nieuwe investeringen.

Binnen onze financieringsbehoefte zullen we, bij de huidige rentestructuur, tot het bedrag van de kasgeldlimiet kiezen voor kortlopende financiering.

Wijze van financiering	Rente	Toelichting
------------------------	-------	-------------

Rente rekening-courant	0%	BNG rekening-courant
Rente kasgeldleningen	- 0,25% tot 0,25%	BNG kasgeldlening 1 tot 12 maanden
Rente op te nemen vaste geldlening	tot 0,50%	BNG lening met looptijd 20 jaar vast

b. Financieringsbehoefte

Gezien het gewenste investeringsniveau in 2021 is een vermindering van de financieringspositie waarschijnlijk. Op basis van de huidige liquiditeitspositie verwachten wij niet op korte termijn over te moeten gaan tot herfinanciering c.q. het aantrekken van een aanvullende geldlening. Voorshands is er voldoende ruimte binnen de kasgeldlimiet om dit zonder herfinanciering op te vangen via kortlopende leningen. Indien wij toch over moeten gaan tot herfinanciering en/of consolidatie dan zullen we op het daarvoor meest geschikte moment de kapitaalmarkt op gaan. De ontwikkelingen van de rente op de geld- en kapitaalmarkt volgen wij op de voet met als doel om zo economisch mogelijk in onze financieringsbehoefte te voorzien.

c. Kasgeldnorm

De Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) geeft concrete richtlijnen voor gemeenten voor het beheersen van het renterisico in verband met de korte termijn financiering. De kasgeldlimiet is een wettelijk maximum (plafond) voor het volume geldleningen in de vorm van zogenaamde call- en kasgeldtransacties. De bovengrens is bij ministeriële regeling voor het jaar 2021 vastgesteld op 8,5% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting. De begroting van de gemeente Montferland voor het jaar 2021 heeft een omvang van € 89,4 miljoen en daarmee komt de kasgeldlimiet uit € 7,6 miljoen. Het Rijk geeft gemeenten voldoende ruimte om maximaal gebruik te maken van (goedkope) financiering met kasgeld. Hoewel het gemeenten niet is toegestaan de kasgeldlimiet te overschrijden (Wet FIDO, art. 4, lid 1), hoeven deze pas aan de toezichthouder te rapporteren wanneer de kasgeldlimiet drie kwartalen op rij wordt overschreden (art. 4, lid 2).

De gemeente Montferland stuurt erop onder de kasgeldlimiet te blijven en deze niet te overschrijden.

d. Renterisiconorm

Het renterisico betreft het risico dat de begroting van de gemeente geconfronteerd wordt met een verzwaring van de rentelasten als gevolg van herfinancieringen van bestaande activa of van herziening van rente van bestaande leningen.

Het doel van de renterisiconorm is om dit risico te beperken tot een aanvaardbaar niveau. Bij een goed (gelijkmatig) opgebouwde leningenportefeuille blijft het renterisico binnen verantwoorde marges en zullen de renteaanpassingen zich geleidelijk voordoen en binnen de begroting opgevangen kunnen worden.

In de Wet FIDO is vastgelegd dat jaarlijks een volume ter grootte van 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting (peildatum 1 januari) mag worden geherfinancierd of een renteherziening mag ondergaan.

Omdat de gemeente voor de eigen financiering geen leningen heeft aangetrokken waarvan periodiek de rente wordt herzien, heeft voor Montferland de renterisiconorm alleen betrekking op herfinanciering van aflopende leningen. In Montferland ligt de omvang van de totale leningenportefeuille (2021: € 62 miljoen) op ongeveer 69% van het lastentotaal van de begroting (€ 89,4 miljoen). De renterisiconorm is € 17,8 miljoen, hetgeen betekent dat in principe ongeveer 18% van de leningenportefeuille mag worden geherfinancierd. Dat betekent weer dat de gemiddelde looptijd van de aan te trekken leningen niet korter mag zijn dan vijf jaar.

Bedragen x € 1.000

	2021	2022	2023	2024
Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0

Te betalen aflossingen	6.978	6.987	6.996	7.506
Te ontvangen aflossingen	222	231	240	250
Herfinanciering (2a-2b)	6.756	6.756	6.756	7.256
Renterisico op vaste schuld (1+2)	6.756	6.756	6.756	7.256
Begrotingstotaal	89.400	88.500	89.400	88.800
Het vastgesteld percentage	20	20	20	20
Renterisico norm	17.877	17.700	17.878	17.772
Toets renterisico norm				
Renterisico norm (4)	17.877	17.700	17.878	17.772
Renterisico op vaste schuld (3)	6.756	6.756	6.756	7.256
Ruimte onder renterisiconorm	11.121	10.943	11.122	10.516
Overschrijding renterisiconorm	-	-	-	-

e. Overige risico's

Schatkistbankieren

In het najaar van 2013 is voor gemeenten en andere decentrale overheden verplicht schatkistbankieren ingevoerd. Decentrale overheden dienen banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Voor de gemeente Montferland bedraagt de drempelwaarde € 0,7 miljoen. Tegen deze drempelwaarde moet het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal worden afgezet. Binnen de treasuryfunctie wordt erop gestuurd dat de drempelwaarde per kwartaal niet wordt overschreden en dat de gemeente dus geen of heel beperkt financiële middelen hoeft te stallen bij het Rijk. Bij de controle van de jaarrekening zal de accountant de verplichting tot schatkistbankieren meenemen.

Overig

Gezien de samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille en de kaderstelling vanuit de wet en het treasurystatuut (alleen leningen in euro's) is er binnen de gemeente Montferland geen sprake van valutarisico en/of koersrisico.

Paragraaf D. Bedrijfsvoering

Inleiding

Het "Overzicht overhead, ondersteuning organisatie en bestuur" is een verplicht onderdeel van de programmabegroting. Hierin is een fors deel van de kosten van bedrijfsvoering opgenomen. In dit kader is de paragraaf bedrijfsvoering teruggebracht tot de kern.

Formatie en budget ambtelijke organisatie

De omvang van het salarisbudget en de formatie van de gehele ambtelijke organisatie is:

Bedragen x € 1.000

	Werkelijk 2019	Begroting na wijz. 2020	Begroting 2021
Budgetten (x € 1.000):			
· salariskosten eigen personeel	18.438	21.113	22.209
· kosten inhuur tijdelijk/extern personeel	1.781	1.103	530
	20.219	22.216	22.739
Formatie in fulltime eenheden (fte's):			
· vaste formatie	294	307	306

De loonkosten voor het vaste personeel nemen toe door loonindexeringen (CAO, maar ook stijging werkgeverslasten).

De raming van de loonkosten is gebaseerd op het arbeidsvoorwaardenakkoord voor de sector Gemeenten 2019-2020. Voor het jaar 2021 is rekening gehouden met een stijging van de loonkosten met 2% (cf. Kadernota 2021, gebaseerd op prognoses CPB)

Apparaatskosten

De apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur. De kosten eigen personeel bestaan uit de salariskosten (zie vorige tabel) en overige personeelskosten zoals kosten voor opleiding, bedrijfsgezondheidszorg, dienstkleding, enzovoort.

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021
· loon- en overige personeelskosten	18.574	20.417	21.594
· kosten externe inhuur	1.781	1.103	530
· ICT-kosten	1.852	2.064	2.081

· huisvestingskosten	1.379	1.330	1.341
· facilitaire kosten	253	244	292
· tractiekosten	413	474	445
· overige organisatiekosten	603	877	817
	25.023	26.509	27.100

Verdieping van enkele onderwerpen

Organisatieontwikkeling

In 2020 zijn we gestart met een organisatieontwikkeling die onze gemeente gaat transformeren naar een moderne, extern gerichte organisatie. Hiervoor is aan de gemeentesecretaris een opdracht verleend. Hij heeft dit samen met de medewerkers, het management en de ondernemingsraad opgepakt. Wij vinden deze ontwikkeling belangrijk omdat onze samenleving daarom vraagt. Wij willen mee in deze behoefte. Daar gaan we als organisatie dan ook stevig in investeren.

Lean management

Begin 2019 is besloten lean Management in te voeren als een van de leidende principes voor de gemeentelijke organisatie. Als onderdeel hiervan zijn medewerkers opgeleid om het lean gedachtegoed verder uit te rollen in de organisatie.

Uitgangspunten

Lean neemt de klant als uitgangspunt en richt organisatieprocessen zo in dat iedere activiteit zoveel mogelijk waarde toevoegt voor de klant. Niet alleen is gebleken dat daardoor de klanttevredenheid aanmerkelijk toeneemt, maar bovendien gaan de medewerkers beter presteren en met meer plezier naar hun werk omdat de organisatie de lean filosofie "Samenwerken" en "Respect voor Medewerkers" centraal stelt.

Inbedding in organisatie

In 2019 is Lean van gestart gegaan als een project, in 2020 is gestart met het inbedden in de organisatie. Daar de organisatie zich nog steeds in een ontwikkeltraject bevindt, betreft dit een tijdelijke inbedding die in het jaar 2021 wordt geëvalueerd en uiteindelijk moet leiden tot definitieve inbedding in de organisatie.

Principes

Lean Management bestaat uit een aantal eenvoudige principes.

Een groot deel van de te behalen winst is gebaseerd op het gebruik van wat wel wordt genoemd "gezond boerenverstand". Er is geen uitgebreide theoretische opleiding nodig om de principes van Lean te kunnen toepassen. Het vraagt veel meer om een bepaalde mindset, daadkracht en commitment om de klantvraag centraal te stellen en de eigen positie of "belangen" daaraan ondergeschikt te maken. Om spelenderwijs kennis te maken met deze principes, hebben medewerkers de Leangame gespeeld. Ook nieuwe medewerkers ontvangen een uitnodiging voor het spelen van de Leangame.

Lean management bestaat uit vijf eenvoudige principes:

Bij het screenen van gemeentelijke werkprocessen op basis van Lean Management wordt concreet de toegevoegde waarde vanuit het perspectief van de klant gedefinieerd. Vervolgens wordt beschreven welke activiteiten worden uitgevoerd om het product of de dienst te leveren. Daarna worden alle activiteiten die niet direct bijdragen aan de toegevoegde waarde voor de klant uit het proces gehaald. De overgebleven activiteiten worden ingericht zodat het product of de dienst 'vrij kan stromen' richting de klant, zonder tijdverlies en met de gespecificeerde kwaliteit.

Integriteit

Ook in 2021 wordt aan het onderwerp integriteit weer aandacht besteed door verder in te zetten op de bewustwording en het bespreekbaar maken van dit onderwerp. Iedereen moet er namelijk zonder meer van uit kunnen gaan dat de gemeente betrouwbaar en integer is. Dat is ook van belang bij de aanpak van ondermijning, omdat Montferland zichzelf en de medewerkers weerbaarder wil maken. Hierbij wordt o.a. tot en met 2023 gebruik gemaakt van de "Integriteitsmodule", een online omgeving om het integriteitsbewustzijn scherp te houden. Alle medewerkers nemen hieraan deel. Montferland wil zichzelf en de medewerkers weerbaarder maken en neemt o.a. actief deel aan het programma Ondermijning van het RIEC.

Accountantscontrole en (verbijzonderde) interne controle

Ingaande het boekjaar 2021 wordt een eigen verantwoording van het college over de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening ingevoerd. De accountant zal de getrouwheid hiervan toetsen, naast de totale beoordeling van de jaarrekening.

Afhankelijk van externe factoren (komt de wetswijziging nog op tijd?) is ons streven om nog in 2020 uw raad te betrekken bij dit veranderproces. Zo zal het ambitieniveau als het gaat om interne beheersing met uw raad worden afgestemd en zullen de goedkeuringstoleranties opnieuw moeten worden bepaald.

Informatiebeveiliging

Gemeentelijke processen zijn inmiddels grotendeels afhankelijk van ondersteunende ICT systemen voor informatievoorziening. Inwoners maken steeds meer gebruik van onze digitale dienstverlening. De beschikbaarheid, integriteit en veiligheid van onze (informatie)systemen staat voorop; informatiebeveiliging is van cruciaal belang. Daarnaast vraagt de AVG-wetgeving aandacht voor de juiste omgang met persoonsgegevens.

Informatiebeveiliging wordt steeds meer 'risicomanagement'. Zo is er risico op uitval van ICT of op het vlak van privacy van onze inwoners. Techniek kan daarbij niet alles oplossen. 100% Veilig bestaat niet maar optimale beveiliging wel. Bij nieuwe ontwikkelingen van processen of informatiesystemen is het cruciaal dat informatieveiligheid de juiste aandacht krijgt en risico's gemitigeerd worden. Risico's worden gesignaleerd en daarover wordt geadviseerd aan bestuur en management.

De meeste informatiebeveiligingsincidenten worden veroorzaakt door menselijk handelen. Bewuste medewerkers zijn de beste beveiligingsmaatregel; een doorlopende campagne richt zich hierop.

Daarnaast bereiden we ons voor op een mogelijke ICT-crisissituatie indien die zich ondanks de voorzorgsmaatregelen toch voordoet. Het herstelvermogen van de organisatie is daarbij immers van groot belang.

De gemeente verantwoordt zich elk jaar via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen zoals Suwinet, BRP, DigiD, BAG, BRO en BGT.

Paragraafgegevens

Prestatiegegevens / indicatoren	Jaarrekening 2019	Begroting na wijz. 2020	Begroting 2021
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,5	8,5	8,5
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,1	8,0	-
Apparaatskosten per inwoner	€ 689	€ 730	€ 747
Externe inhuur (% van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	9%	5%	2%
Overhead (% van totale lasten)	10%	13%	12%
Ziekteverzuim *	8,4% (6,1%)	7,7% (5,6%)	< 7% (4%)
Factuurbetaling binnen 2 weken	83%	Niet bekend i.v.m. implementatie nieuw financieel pakket	> 75%
Uitstroom medewerkers (alleen bij jaarrekening)	18	23	-
Doorstroom medewerkers (idem)	8	0	-
Instroom medewerkers (idem)	29	13	-

* Het ziekteverzuimpercentage is inclusief het verzuim van het personeel met een WSW-dienstverband (vm Laborijn). Het percentage tussen haakjes betreft het verzuim van het ambtelijk personeel exclusief de WSW'ers.

Paragraaf E. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn, volgens artikel 1 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), die partijen (privaat- of publiekrechtelijk) waarin een gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar is gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de partij failliet gaat of wanneer de gemeente aansprakelijk is voor een bepaald bedrag in de situatie dat de verbonden partij zijn verplichtingen jegens derden niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake indien een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente plaatsneemt in het bestuur van de verbonden partij of namens de gemeente stemt in bijvoorbeeld een aandeelhoudersvergadering.

Opdrachtgever en eigenaar

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen namelijk de rol van opdrachtgever en de rol van eigenaar.

- *opdrachtgever*: de gemeente is afnemer/*opdrachtgever* van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten, is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Vaak gaat dit in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen met daarnaast een aanvullend (maatwerk) pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken;
- *eigenaar*: in de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede *eigenaar* van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De rol van eigenaar richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerking)organisatie.

Het is belangrijk dat de (beleids)doelstellingen van de gemeente ook via de verbonden partijen worden gerealiseerd. De gemeente zelf houdt uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's in de begroting. In de programma's is al aangegeven welke bijdrage een verbonden partij hieraan levert. Telkens moet worden beoordeeld of een taak wordt uitgevoerd zoals de gemeente dat voor ogen staat en of er voldoende inhoudelijk en financieel toezicht is op het uitvoeren van deze taak.

Kaders

De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) is er ook op gericht de invloed van de raad op het samenwerkingsverband sterk te maken. Enkele belangrijke punten zijn:

- De algemene en financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar moeten door het samenwerkingsverband uiterlijk vóór 15 april aangeboden worden aan de raden van de deelnemers (artikel 34b Wgr). Voor de gemeente Montferland betekent dit dat deze informatie beschikbaar tijdens de behandeling van de Kadernota;
- De jaarrekening en het verslag van de accountant moet eveneens uiterlijk 15 april worden aangeboden aan de raad;
- De termijn waarbinnen de raad een zienswijze kan indienen op de ontwerpbegroting van een samenwerkingsverband is acht weken. De vastgestelde begroting van het samenwerkingsverband moet daarom uiterlijk 1 augustus toegezonden worden aan de provincie. In de praktijk betekent dit overigens dat in verband met het zomerreces dat de huidige termijn van 6 weken uitgangspunt blijft;
- Lokale rekenkamers en rekenkamercommissies kunnen ook onderzoek doen bij samenwerkingsverbanden die op grond van de Wgr zijn ingesteld;
- Een bestuur van een samenwerkingsverband kan de overgedragen bevoegdheden niet zelf uitbreiden;
- Bij een openbaar lichaam dat uitsluitend is ingesteld door de raad, is het niet toegestaan dat leden van het college zitting nemen in het algemeen bestuur;
- Een nieuwe samenwerkingsvorm is ingevoerd: de bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO).

Raadsbesluit 25 juni 2020

De huidige nota Verbonden Partijen stamt uit 2012 en behoeft actualisatie. Dat is ook één van de conclusie uit het Rekenkamerrapport "Kiezen of delen: ...rendement op regionale samenwerking". De bevindingen uit het rapport zijn omarmd door de gemeenteraad en hebben geleid tot de volgende besluiten:

1. Een visie en bijbehorend beleidskader vast te stellen voor regionale samenwerking;
2. Een afwegingskader vast te stellen voor samenwerkingsverbanden;
3. Voorafgaand aan het aangaan van samenwerkingsverbanden doelen vast te stellen (materieel en immaterieel);

4. Een toezichtsarrangement met bijbehorend dashboard op te stellen voor verbonden partijen;
5. Periodiek samenwerkingsverbanden aan de hand van een evaluatieprogramma te evalueren;
6. Bij de keuzes rond samenwerking met Regio Arnhem-Nijmegen en Regio Achterhoek afwegingkaders te gebruiken;
7. De focus verleggen van informatievoorziening van financieel naar maatschappelijk én financieel;
8. Het inzetten op het verbeteren van relaties met (potentiële) samenwerkingspartners in de regio.

Dit sluit aan bij het Coalitieprogramma 2018-2022. Hierin is o.a. voor het samenwerken in gemeenschappelijke regelingen en/of andere samenwerkingsverbanden een aantal uitgangspunten opgenomen: de oriëntatie van de inwoners is leidend, helder, de te leveren resultaten moeten transparant en navolgbaar zijn met duidelijke prestatieafspraken en een zo hoog mogelijk democratische legitimiteit. Wij willen u in 2021 een nieuwe nota Verbonden Partijen aanbieden waarin die uitgangspunten zijn uitgewerkt.

Indexeringsmethodiek begroting gemeenschappelijke regelingen

De afgelopen jaren bepleitten de Achterhoekse gemeenten één gemeenschappelijk systeem van indexering voor de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen. In de praktijk leidde dit onvoldoende tot het gewenste resultaat omdat enerzijds iedere gemeenschappelijk regeling zijn eigen dynamiek kende waardoor een generieke indexering "te kort door de bocht" bleek. Anderzijds bleek de stem van de Achterhoekse gemeenten een minderheidsbelang te vertegenwoordigen.

Op dit moment ontbreekt een collectief standpunt, maar loopt wel de afspraak dat indexpercentages kritisch worden beoordeeld, zo veel als mogelijk aan de voorkant.

Huidige procedure zienswijzen begrotingen gemeenschappelijke regelingen

Bij alle gemeenschappelijke regelingen stelt het algemeen bestuur de begroting vast. College en gemeenteraad hebben vooraf de mogelijkheid een zienswijze op de begroting te geven. De procedures van de diverse gemeenschappelijke regelingen lopen, ondanks de verruiming, qua tijdsperiode niet parallel aan elkaar aan die van de reguliere besluitvormingsprocedure van de gemeenteraad. De begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen worden dan ook gezamenlijk, gebundeld in een raadsnotitie, medio juni aan de raad voorgelegd. Hieraan vooraf adviseert de Auditcommissie de gemeenteraad om al dan niet een zienswijze in te dienen.

De Auditcommissie en uiteindelijk de gemeenteraad doen dit op basis van een door het college vastgestelde notitie waarin kort en bondig geïnformeerd wordt over:

- belangrijke beleidsinhoudelijke ontwikkelingen die aanleidingen geven tot aanpassing van de koers van de regeling
- de gevolgen voor de financiën en/of financiële bijdrage
- financiële kerngegevens als verdeelsleutel financiële bijdrage, het bedrag per eenheid en het totaal, de reserve- en schuldpositie en de risico's en de beheersing daarvan
- concept advies zienswijze.

Voor de begrotingen 2021 zijn twee zienswijzen ingediend, te weten de VNOG en de ODA.

Bestuurlijk belang - bezetting bestuurszetels

De benoeming van een bestuurslid kan een bevoegdheid van de raad (raadsregeling) zijn of van het college (collegeregeling).

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Burgemeester de Baat	Wethouder Som	Wethouder van Halteren	Wethouder van Leeuwen	Wethouder Gerritsen	Wethouder Mijnen	Raadslid
1. Regio Arnhem Nijmegen (C)	1	bestuur	pfo economie		pfo mobiliteit en pfo duurzaamheid	pfo wonen		
2. Euregio Rijn-Waal (R)	1	lid euregioraad	plv lid euregioraad					euregioraad 2 leden + 2 plv leden
3. Euregio Gronau (R)	1							AB 3 leden + 2 plv lid
4. Omgevingsdienst Achterhoek (C)	3				plv AB	AB+DB		
5. Reinigingsdienst de Liemers (R)	3				plv bestuur	bestuur		
6. Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (C)	3 en 7				bestuur		plv bestuur	
7. GGD Gelre IJssel (C)	5 en 6		plv AB				AB	
8. Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (C)	6	AB en BC		plv AB				
9. Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (C)	6		plv AB	AB				
10. Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (C)	7	AB				plv AB		
11. Laborijn (C)	8		AB+DB	plv AB			AB	
12. Stadsbank Oost Nederland (C)	8		plv AB	AB				
Vennootschappen en coöperaties								

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Burgemeester de Baat	Wethouder Som	Wethouder van Halteren	Wethouder van Leeuwen	Wethouder Gerritsen	Wethouder Mijnen	Raadslid
Alliander (C)	Alg		AA	plv AA				
Vitens (C)	Alg		AA	plv AA				
Bank Nederlandse Gemeenten (C)	Alg		AA	plv AA				
CV AGEM (C)	3				AL	plv AL		
Agem Gemeentelijke Energie BV	Alg				AA	plv AA		
Leisurelands BV	4		AA	plv AA				
NV Cultuur Centrum Amphion (C)	6		AA				plv AA	
Overige								
Samenwerkingsovereenkomst West Achterhoek (C)	4					stuurgroep		

Legenda

- AA afgevaardigde algemene aandeelhoudersvergadering
- AB algemeen bestuur
- AL afgevaardigde algemene ledenvergadering
- BC bestuurscommissie
- (C) benoemd door het college
- DB dagelijks bestuur
- (R) benoemd door de raad
- plv plaatsvervangend

Gemeenschappelijke regelingen

Bedragen
x € 1

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen gevestigd te Arnhem			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners (per 1 januari voorgaand kalenderjaar).		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	81.177	84.368	0
gerealiseerd resultaat	81.177	84.368	0
eigen vermogen	136.734	104.606	n.v.t.
vreemd vermogen	0	0	n.v.t.
oordeel accountant	goedkeurend	goedkeurend	n.v.t.
bijdrage per inwoner	1,50	1,88	1,88
idem totaal	52.761	67.031	67.733
Risico's	De solvabiliteit van de Economic Board is eind 2019 63%		

Bedragen
x € 1

Euregio Rijn-Waal gevestigd te Kleve (Duitsland)			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	-801	nnb	8.724
eigen vermogen	1.460.206	nnb	1.477.000
vreemd vermogen	1.302.043	nnb	1.297.883
oordeel accountant	goedkeurend	nnb	n.v.t.
bijdrage per inwoner			
idem totaal	7.225	7.275	7.350
Risico's	Geen informatie		

Bedragen
x € 1

Euregio gevestigd te Gronau (Duitsland)			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	272.822	173.860	14.505
eigen vermogen	1.607.266	1.880.088	1.928.012
vreemd vermogen	34.244.155	31.583.984	250.000

bijdrage per inwoner [1]	0,29 minus 10%	0,29 minus 10%	0,29 minus 10%
idem totaal	9.217	9.299	9.403
Risico's	De belangrijkste financiële risico's zijn geïnventariseerd met behulp van een risicotabel. Hieruit blijkt dat deze financiële risico's (in totaal € 1,2 miljoen) zich beperken tot personeelskosten (wachtgeldverplichtingen en arbeidsovereenkomsten met ontslagbescherming). Het lidmaatschap van de gemeente Montferland eindigt op 31 december 2021.		

Bedragen
x € 1

Omgevingsdienst Achterhoek gevestigd te Hengelo (Gld)			
Financieel belang	Met ingang van 2017 is er sprake van outputfinanciering op basis van af te nemen / afgenomen diensten. In 2019 bedroeg de werkelijke bijdrage van de gemeente Montferland € 284.000. Het nadelig saldo wordt voor een deel opgevangen uit het eigen vermogen. Daarnaast wordt een bedrag van € 495.000 ten laste van de partners gebracht. Dit betekent voor Montferland nog een aanvullende bijdrage van € 20.000.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	68.000	-668.000	0
gerealiseerd resultaat	86.000	-668.000	0
eigen vermogen	134.000	-389.000	106.000
vreemd vermogen	336.000	98.000	76.000
oordeel accountant	goedkeurend	goedkeurend	n.v.t.
overige bijdrage	298.485	284.000	320.400
Risico's	Outputfinanciering is rechtvaardig maar herbergt ook het risico van grote fluctuatie jaarlijkse gemeentelijke bijdrage als gevolg van verandering economische en/of onvoorziene omstandigheden (stikstofcrisis, PFAS, coronacrisis).		

Bedragen
x € 1

Reinigingsdienst de Liemers gevestigd te Zevenaar			
Financieel belang	De kosten van de RDL worden toegerekend op basis van nacalculatie. De kosten in de begroting vormen de basis voor de voorschotten die de gemeenten Montferland en Zevenaar betalen, de uiteindelijke afrekening volgt op grond van de jaarrekening.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	0	0	0
gerealiseerd resultaat	0	0	0
eigen vermogen	0	0	0
vreemd vermogen	0	0	0
oordeel accountant	Voor de getrouwheid een verklaring met beperking en voor de rechtmatigheid een afkeurende verklaring ²	Nog niet beschikbaar	n.v.t.
bijdrage totaal	1.393.001	1.478.462	1.389.603
Risico's	De RDL is een uitvoerende regeling. Een exploitatieoverschot of -tekort wordt verrekend met de deelnemende gemeenten. De regeling beschikt daarom niet over een algemene		

reserve. Mede doordat er wijzingen plaatshebben in het afvalinzamelsysteem is het moeilijk is om de hoeveelheden afval op het aanbestedstation vooraf goed in te kunnen schatten.

Bedragen
x € 1

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen			
Financieel belang	Begrotingsbedragen m.i.v. 2021 zijn gebaseerd op de resultaten van de aanbestedingen.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	-398.990	155.854	0
gerealiseerd resultaat	0	0	0
eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
oordeel accountant	Goedkeurend	nog niet afgerond	n.v.t.
bijdrage totaal	568.008	511.496	454.800
Risico's	<p>De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een "open einde" systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee.</p> <p>Claim Munckhof 3 uren regeling: Als enige vervoerder verzet Munckhof zich tegen de aanvullende afspraken betreffende de 3 uren regeling. Deze lagere vergoeding wordt wel toegepast. Het risico is dat na een eventueel juridisch proces Munckhof in het gelijk wordt gesteld en alsnog de kosten dienen te worden vergoed. Voor 2020 wordt dit risico gekapitaliseerd op € 40.000,-.</p>		

Bedragen
x € 1

GGD Noord- en Oost-Gelderland gevestigd te Apeldoorn			
Financieel belang	De indeling van de GGD-taken is: A. Wettelijke GGD-taken (gemeentelijke bijdrage: o.b.v. bedrag per inwoner); B. Wettelijke gemeentelijke taken (gemeentelijke bijdrage: o.b.v. bedrag per inwoner); C. Autonome gemeentelijke taken (gemeentelijke bijdrage: o.b.v. aantal geleverde producten/diensten tegen de kostprijs); D. Externe taken (kosten worden doorberekend aan de externe opdrachtgevers)		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	-128.000	-119.000	-118.000
gerealiseerd resultaat	213.000	71.000	0
eigen vermogen	2.815.000	2.838.000	2.206.000
vreemd vermogen	138.000	177.000	175.000
oordeel accountant	goedkeurend	goedkeurend	n.v.t.
bijdrage per inwoner			
Publieke GGZ	7,15	7,41	8,10

JGZ	6,87	7,58	8,20
Totaal *	14,02	14,98	16,30
Bijdrage totaal	498.998	539.750	586.772
Risico's	De GGD werkt (volgens afspraak) met een vuistregel. Daarbij is bij elk risico ingeschat wat de kans is dat een risico zich voor doet en wat de impact is. In deze systematiek wordt uitgegaan van een vierjaarstermijn. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt in overhead kosten en kosten in het primaire proces. Uit deze rekensom komt € 1.621.000. Beschikbaar is € 1.618.000 zodat de ratio weerstandsvermogen 1,0 is. Door geen dotatie te verrichten aan algemene reserve zal weerstandsvermogen gehandhaafd blijven.		

Bedragen
x € 1

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers gevestigd te Doetinchem			
Financieel belang	De bijdrage van de deelnemende gemeenten is op basis van het aantal meters overgedragen archief. De bijdrage voor de jaren 2019 tot en met 2022 is bepaald op € 131,75 per meter per jaar. Voor Montferland betekent dit afgerond 1.217 meter namelijk: - in beheer 637,625 m - over te brengen t/m 2018 579.000 m totaal 1.216,625 m		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	-8.475	107.994	-20.900
gerealiseerd resultaat	-8.475	107.994	-20.900
eigen vermogen	46.420	154.413	179.086
vreemd vermogen	549.894	513.419	476.087
oordeel accountant	goedkeurend	goedkeurend	n.v.t.
bijdrage per meter archief (= inclusief omzetbelasting)	115,00	131,75	131,75
idem totaal (exclusief compensabele omzetbelasting)	152.000	157.500	157.500
Risico's	Een buffer van 10% van de omzet wordt noodzakelijk geacht. De relevante risico's zijn gering voor het Erfgoedcentrum. Een vermogen van € 20.000 wordt als voldoende geacht. Het eigen vermogen dekt dit bedrag ruimschoots.		

Bedragen
x € 1

Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers gevestigd te Zevenaar			
Financieel belang	De bijdrage van de deelnemende gemeenten is afhankelijk van het aantal leerlingen van het voortgezet onderwijs dat in gemeente, voor wat betreft het voortgezet onderwijs, is gehuisvest op de teldatum 1 oktober van het voorgaande kalenderjaar. Jaarlijks wordt bij de begroting het aantal leerlingen voor het begrotingsjaar vastgesteld. Daarbij wordt de weging van de soort voortgezet onderwijs in acht genomen. Onder weging wordt verstaan de factor die het Rijk hanteert bij de berekening van de vergoeding per leerling voor huisvestingslasten in de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019*	Begroting 2021*

saldo van baten en lasten	0	0	0
gerealiseerd resultaat	0	0	0
eigen vermogen	-	-	-
vreemd vermogen	-	-	-
oordeel accountant	goedkeurend	nog niet afgerond	n.v.t.
bijdrage	411.804	396.857	373.242
Risico's	De verrekening van de werkelijke kosten met de door de afzonderlijke gemeenten Montferland, Duiven en Zevenaar verschuldigde bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling geschiedt via de centraal aangehouden "egaliseringsreserve huisvesting VO" bij de gemeente Zevenaar.		

* Zowel jaarrekening 2019 als begroting 2021 is ten tijde van samenstellen van deze begroting nog niet vastgesteld. De vermelde cijfers zijn nog niet officieel.

Bedragen
x € 1

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland gevestigd te Apeldoorn			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen vanaf het jaar 2016 bij op basis van het nieuw ontwikkelde verdeelmodel met éénmaal per vier jaar een actualisatie. De eerste actualisatie is in 2021. Het aandeel van Montferland is derhalve voor 2019: 4,12%, 2020: 4,17% en geactualiseerd voor 2021: 4,27%		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	-2.210.748	8.278.946	0
gerealiseerd resultaat	-2.854.917	4.202.654	0
eigen vermogen	1.919.288	3.640.663	3.957.663
vreemd vermogen	42.889.459	37.969.230	39.028.000
oordeel accountant	goedkeurend	nog niet afgerond	n.v.t.
bijdrage	1.604.991	1.845.738	2.030.000
	+		
	116.176		
	(Bijdrage in nadeel)		
Risico's	Eind 2018 heeft de gemeentelijke commissie geadviseerd kritisch te kijken naar de risico-inventarisatie en daarbij het benodigde weerstandsvermogen mee te wegen. Bij de uitvoering hiervan zijn risico's in beeld gebracht met de wetenschap dat het managen van risico's altijd een continue proces zal blijven, er kunnen zich steeds weer andere risico's voordoen. Risico's voor de VNOG zijn bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - continuïteit van repressieve dienst kan in gevaar komen door onvoldoende mensen en middelen, door uitval ICT-voorzieningen of door een tekort aan vrijwilligers; - onduidelijkheid rondom verantwoordelijkheid voor aanpassing gebouwen en/of kazernes; - mogelijke aanpassing van de rechtspositie (Wnra) van vrijwilligers kan grote gevolgen hebben, financieel en in paraatheid; - mogelijk wegvallen van exploitatie(baten) bij stoppen bij Openbaar Brand-/ Regionaal Meldsysteem (OMS) met gevaar voor discontinuïteit meldingen. 		

Bedragen
x € 1

Laborijn gevestigd te Doetinchem			
Financieel belang	De uitvoeringslasten worden op basis van twee verdeelsleutels doorberekend n.l.: 1. sociale werkvoorziening (Wsw) voor alle vier gemeenten: op basis van het aantal Wsw'ers in fte per gemeente, 2. niet-Wsw activiteiten voor Aalten, Doetinchem en Oude IJsselstreek: - 50% op basis van aantal personen dat een uitkering ontvangt uit de gemeente en - 50% op basis van het aantal inwoners uit de gemeente. De rijkssubsidie sociale werkvoorziening die de gemeente ontvangt wordt aan Laborijn doorbetaald op basis van de in dienst zijnde Wsw'ers uit de gemeente. Daarnaast een bijdrage in het exploitatietekort op de uitvoering van de WSW.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021 *
saldo van baten en lasten	-305.000	603.000	-1.502.663
gerealiseerd resultaat	-104.000	1.092.342	n.v.t.
eigen vermogen	6.619.000	7.221.000	4.356.000
vreemd vermogen	1.828.000	2.038.000	1.184.000
oordeel accountant	goedkeurend	goedkeurend	n.v.t.
doorbetaling rijkssubsidie	1.461.678	4.813.851	4.326.209
bijdrage in dekkingstekort uitvoeringslasten	11.207	346.448	258.072
Risico's	V.w.b. de WSW: de exploitatietekorten lopen op door de stijgende loonkosten en de dalende rijksbijdrage.		

Bedragen
x € 1

Stadsbank Oost Nederland gevestigd te Enschede			
Financieel belang	De gemeente betaald vanaf 1 januari 2016 aan de Stadsbank a. Voor het programma Algemeen bestuur (de bestaanskosten) naar rato van de afgenomen dienstverlening (75%) en het aantal huishoudens (25%); b. Voor de afgenomen diensten tegen het vastgestelde tarief dus P x Q.		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
saldo van baten en lasten	-272.800	615.500	0
gerealiseerd resultaat	-199.800	683.900	0
eigen vermogen	1.080.500	1.696.100	1.293.900
vreemd vermogen	0	0	0
oordeel accountant	Goedkeurend	Goedkeurend	n.v.t.
bijdrage / kosten:			
standaard dienstverlening	160.627	121.895	133.819
bestaanskosten	140.915	139.743	152.941
additionale dienstverlening	1.876	6.919	7.413
totaal	303.418	268.557	296.804

Risico's	De ratio van het beschikbaar weerstandsvermogen ten opzichte van het benodigde weerstandsvermogen komt eind 2021 uit op 1,7. De ratio wordt hiermee gekwalificeerd als ruim voldoende (tussen 1,4 en 2,0).
----------	--

Overig

**Vennootschappen
en coöperaties**

Bedragen x € 1

Alliander gevestigd te Arnhem			
Financiën	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2019
aandelen			
aantal	491.120 st. = 0,36%	491.120 st. = 0,36%	491.120 st. = 0,36%
waarde	5,00	5,00	5,00
jaarresultaat	203.000.000	334.000.000	253.000.000
dividenduitkering			
per aandeel	0,669	1,100	0,830
totaal	328.502	538.529	407.486
eigen vermogen	3.942.000.000	4.129.000.000	4.224.000.000
vreemd vermogen	3.393.000.000	3.363.000.000	3.768.000.000
solvabiliteit	57%	57%	56%

Bedragen x € 1

Vitens gevestigd te Zwolle			
Financiën	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2019
aandelen			
aantal	34.716 st. = 0,601%	34.716 st. = 0,601%	34.716 st. = 0,601%
waarde	1,00	1,00	1,00
jaarresultaat	47.700.000	13.000.000	11.100.000
dividenduitkering			
per aandeel	3,30	0,90	-
totaal	114.562	31.244	0
eigen vermogen	533.700.000	533.000.000	533.000.000
vreemd vermogen	975.800.000	985.900.000	1.086.900.000
solvabiliteit	30,9%	30,2%	29,0%

Bedragen x € 1

Bank Nederlandse Gemeenten gevestigd te Den Haag			
Financiën	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2019
aandelen			
aantal	19.756 st. = 0,035%	19.756 st. = 0,035%	19.756 st. = 0,035%
waarde	2,50	2,50	2,50
jaarresultaat	393.000.000	337.000.000	163.000.000
dividenduitkering			
per aandeel	2,53	2,85	-
totaal	49.982	56.305	0
eigen vermogen (exclusief hybride kapitaal)	4.220.000.000	4.257.000.000	4.154.000.000
vreemd vermogen	135.072.000.000	132.518.000.000	144.802.000.000

solvabiliteit (Trier 1-ratio conform de Basel II regelgeving)	37%	38%	38%
---	-----	-----	-----

Bedragen x € 1

Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (coöperatie u.a.)			
Financieel belang	De gemeente heeft een startkapitaal ingebracht van € 105.000 in een periode van vijf jaren (2012 tot en met 2016). In 2020 hebben we als aandeelhouder in de Agem Gemeentelijke Energie BV 38 aandelen met een nominale waarde van € 0,01/aandeel ontvangen. Dit is een afzonderlijke verbonden partij.		
	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2019
jaarresultaat	-2.064	86.703	8.879
eigen vermogen	124.719	212.121	229.698
vreemd vermogen	-	-	-
oordeel accountant	goedkeurend	goedkeurend	vrijgesteld

Bedragen x € 1

Agem Gemeentelijke Energie BV			
Financieel belang	In 2020 hebben we als aandeelhouder in de Agem Gemeentelijke Energie BV (beheer en exploitatie van transportnetten voor elektriciteit, aardgas en warm water) 38 aandelen met een nominale waarde van € 0,01/aandeel ontvangen. Dit is een zelfstandige besloten vennootschap, met 8 gemeenten rechtstreeks als aandeelhouder.		
	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2019
jaarresultaat	Nvt	Nvt	Nvt
eigen vermogen	Nvt	Nvt	Nvt
vreemd vermogen	Nvt	Nvt	Nvt
oordeel accountant	Nvt	Nvt	Nvt

Bedragen x € 1

Leisurelands BV			
Financieel belang	Gemeente Montferland was deelnemer in de GR Recreatieschap Achterhoek-Liemers (RAL). In 2013 is besloten de activiteiten van RAL deels over te dragen aan de Vennootschap en de RAL te ontmantelen en te liquideren. In 2020 heeft de voorgenomen akte van levering van aandelen plaatsgevonden. Aan de vm. RAL gemeenten zijn 15.107 aandelen overgedragen met een nominale waarde van € 1,00/aandeel. Voor Montferland gaat het om 1.225 aandelen.		
	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2019
jaarresultaat	Nvt	Nvt	Nvt
eigen vermogen	Nvt	Nvt	Nvt
vreemd vermogen	Nvt	Nvt	Nvt
oordeel accountant	Nvt	Nvt	Nvt

Bedragen x € 1

N.V. Cultureel Centrum Amphion te Doetinchem			
Financiën	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2019
aandelen			
aantal	22 st.	22 st.	22 st.
waarde	450	450	450

jaarresultaat	-111.992	4.773	-94.964
eigen vermogen	353.109	357.882	262.918
vreemd vermogen	24.147	10.791	0

Overig

Bedragen x € 1

Samenwerkingsovereenkomst bedrijventerreinen West Achterhoek			
Financieel belang	De gemeenten zijn verantwoordelijk en dragen financiële risico's bij een negatieve grondexploitatie na verevening tussen RBT en EBT volgens de verdeelsleutel: - Doetinchem 35% - Montferland 25% - Oude IJsselstreek 20% - Bronckhorst 20%		
	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019	Begroting 2021
verwacht verlies A18 Bedrijventerrein Doetinchem	6.400.000	1.852.000	1.852.000
storting in verliesvoorziening A18 Bedrijventerrein (25%)	1.600.000	463.000	463.000

Paragraaf F. Grondbeleid**1. Missie**

We willen een efficiënt en rechtvaardig verloop van activiteiten op de grondmarkt bereiken, met het oog op het realiseren van publieke doelstellingen als bevordering van het maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij gebiedsontwikkeling en het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik, de zeggenschap voor de burger en de marktwerking op de grondmarkt.

2. Context en achtergronden**Gemeentelijk grondbeleid**

De hoofdlijnen van het gemeentelijk grondbeleid zijn vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2011. In deze nota wordt nader ingegaan op:

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. een onderbouwing van de winstneming;
5. de beleidsuitgangspunten betreffende de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's voor de grondzaken.

Het grondbeleid heeft met name grote invloed op programma 2 Ruimtelijke ontwikkeling, programma 3 Beheer leefomgeving en programma 4 Economie en toerisme. De geformuleerde ambities vertalen zich vaak in een vraag naar ruimte en daarmee dus ook naar een vraag over de verdeling van gronden.

Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Het gaat in het grondbeleid om grote belangen en grote hoeveelheden geld. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt is, dat de gemeente afhankelijk van de financiële risico's en eigendomsverhoudingen voor een actief of een faciliterend grondinstrument kiest. Zo zal op uitbreidingslocaties bij voorkeur een actief beleid worden gevoerd. Voor herstructurerings- en inbreidingslocaties zal meer gebruik worden

gemaakt van de mogelijkheden, die de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de daarin opgenomen afdeling grondexploitatie te bieden heeft. De gemeente zal in die gevallen over het algemeen een (actieve) faciliterende insteek kiezen en de kaders stellen. Bij een faciliterend grondbeleid moeten de gemaakte kosten worden verhaald op de grondontwikkelaar.

De besluitvorming over ontwikkelingslocaties vindt daarom plaats op basis van de volgende overwegingen:

- Wat wil de gemeente bereiken?
- Kunnen de beoogde doelen gehaald worden?
- Wat kan de gemeente financieel en organisatorisch aan?
- Hoeveel risico kan en mag de gemeente lopen in relatie tot het weerstandsvermogen?
- Over welke grondposities beschikt de gemeente en over welke posities kan de gemeente beschikken?

Planning & control grondexploitatie

Gebiedsontwikkeling en het voeren van een grondexploitatie gaat in fasen en heeft een (door)looptijd van meerdere jaren. Het past daardoor niet goed in de jaarlijkse budgetcyclus. Gelet op de grote financiële impact is planning & control binnen de grondexploitatie essentieel. In verband hiermee zijn in zowel de nota Grondbeleid 2011 als het Budgetkader College de volgende afspraken gemaakt:

- a. De gemeenteraad stelt voor aanvang van de realisatiefase van een plan de opzet van de grondexploitatie vast en stelt dan tevens de benodigde kredieten / budgetten voor de uitvoering van het plan beschikbaar.
- b. De vastgestelde grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd en verwerkt in de jaarrekening. Door het vaststellen van de jaarrekening, stelt de raad ook de (herziende) exploitatieopzetten vast evenals de eventuele bijstelling van de kredieten / budgetten grondexploitatie.
- c. Voor het in ontwikkeling nemen van gronden is in de begroting een budget ten aanzien van voorbereidingskosten opgenomen.
- d. Het college kan strategische grondaankopen doen. Hiertoe is in de begroting een jaarbudget opgenomen van € 500.000.
- e. Met in achtneming van de budgethouders regeling wijst het college op basis van de (herziene) grondexploitaties de jaarbudgetten toe aan de budgethouders binnen de door de raad gestelde budgettaire kaders.
- f. Binnen de grondexploitatie wordt actief risicomanagement gevoerd door:
 - De uitgangspunten van de planexploitatie continu te monitoren en zo nodig voorstellen tot bijstelling te doen;
 - risicobeheersing standaard onderwerp van gesprek te maken bij projectgroep overleg;
 - de onderdelen van de planontwikkeling realistisch in te schatten;
 - activiteiten in het planontwikkelingsproces te toetsen aan vastgestelde financiële kaders en het planresultaat te toetsen aan de mogelijkheden en onmogelijkheden met betrekking tot het weerstandsvermogen van de gemeente.

Grondprijsbeleid

Bij gemeente Montferland past marktconforme uitgifteprijsen toe. In de programmabegroting wordt jaarlijks een voorstel gedaan de uitgifteprijsen aan te passen en vast te stellen voor de lopende exploitaties. De vergelijkingsmethode (vaste prijs per m²) geldt in principe voor grondgebonden woningen en bedrijventerreinen. Voor woningbouw wordt onderscheid gemaakt in sociale / betaalbare woningbouw en overige woningen. Bij stapelbouw (woningbouw en commerciële ruimten) wordt de grondprijs situationeel bepaald met gebruikmaking van de residuele methode c.q. grondquote.

De uitgifteprijsen per m² met prijspeil 2021 en exclusief belastingen zijn:

woningbouw (sociaal max. VON € 172.000)	€ 175,00
woningbouw (sociaal max. VON € 210.000)	€ 180,00
woningbouw (sociaal max. VON € 280.000)	€ 190,00

woningbouw (overig)	€ 231,00
woningbouw gedifferentieerd (Kerkwijk)	€ 251,50
Bedrijventerrein (Matjeskolk)	€ 105,00
Bedrijventerrein (EBT)	€ 124,00
Bedrijventerrein (DocksNLD)	€ 125,00

Winst- en verliesneming

Bij de jaarrekening wordt de grondexploitatie per complex geactualiseerd en - indien van toepassing - worden de ramingen van de nog te verwachten lasten en baten bijgesteld. De geraamde verliezen worden verantwoord op het moment dat deze voorzienbaar en onafwendbaar zijn. Er wordt dan per balansdatum een voorziening 'verlies' gevormd.

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst op basis van de eindwaarde worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

Weerstandsvormen

Ten behoeve van de grondexploitaties zijn twee reserves gevormd, zijnde:

de reserve grondexploitatie

De toevoeging van de reserve vindt plaats door tussentijdse winstneming volgens de methode "Percentage of Completion" en bij het afsluiten van een complex de gerealiseerde winst respectievelijk vrijval voorziening verliesgevend complex. Daar in tegen vindt een onttrekking van de reserve plaats als gevolg van een dotatie aan de voorziening verliesgevend complex. De reserve kent een ondergrens van € 2,5 mln. en een bovengrens van € 5 mln.

Binnen de algemene reserve zijn middelen geoormerkt, die kunnen dienen als buffer voor het opvangen van risico's. De risico's in de grondexploitatie moeten, indien het saldo van de reserve grondexploitatie onvoldoende is, mede hieruit gedekt worden.

3. Kaderstellende (beleids)nota's

- Coalitieprogramma Montferland 2018 - 2022
- Nota Grondbeleid 2011
- Budgetkader College
- Nota reserves en voorzieningen 2015
- De structuurvisie Montferland
- De structuurvisie Didam
- Het Masterplan Centrum 's-Heerenberg
- Het Centrumplan Didam
- De vigerende bestemmingsplannen

4. Doelstellingen

Het grondbeleid is geen doel op zich. Het is een instrument om andere gemeentelijke beleidsvelden (programma's) te ondersteunen. Binnen de kaders van het gemeentelijk grondbeleid moeten op economisch verantwoorde wijze onroerende zaken worden beheerd en (nieuwe) bouwlocaties worden (her)ontwikkeld. En wel op een zodanige manier dat ruimtelijk beleid en sectoraal beleid op het gebied van wonen, werken en recreëren kunnen worden gerealiseerd.

5. Ontwikkelingen

Economische situatie en meerjarenperspectief

Contactbeperkende maatregelen om de Coronacrisis tegen te gaan, hebben in Nederland geleid tot een uitzonderlijke terugval in economische activiteiten van zo'n 10 à 15%. Om de grote onzekerheid over het verloop van de Coronacrisis en het hersteltempo van de economie recht te doen heeft het Centraal Planbureau verschillende scenario's uiteengezet. In de zogeheten basisraming, die uitgaat van matig herstel, resulteert een bbp-daling in 2020 van 6%, gevolgd door een stijging van 3% in 2021. De werkloosheid verdubbelt. De overheidsfinanciën krijgen een forse tik, maar blijven uit de gevarezone (bron CPB juli 2020).

Als nader wordt toegespitst naar de woningbouw- en bedrijfskavels in Montferland dan komt dit sombere beeld niet overeen met de situatie medio 2020. Net als voor de intrede van de Coronacrisis is de vraag naar woningbouw- en bedrijfskavels groot. De verwachting voor de korte termijn is derhalve onveranderd positief. Voor de middellange (2-5 jaar) en langere termijn kan vanwege het onduidelijke verloop van de Coronacrisis lastig een zinnige voorspelling worden gegeven. Vanwege het onveranderd positieve beeld qua uitgifte in 2020 en de beperkte voorraad beschikbare woningbouw- en bedrijfskavels zijn de risico's voor Montferland beperkt.

Het totale exploitatieresultaat wordt in de begroting 2021 geprognosticeerd op een positief resultaat van € 1.643 mln.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Verwacht positief resultaat 2022 en verder	€ 5.409 mln.
Verevening met A18 Bedrijvenpark*	€ 3.476 mln.
Winstneming in 2021	€ 0.442 mln.
Totale verliesvoorziening	€ 0.732 mln.
Totaal exploitatieresultaat	€ 1.643 mln.

* Conform de samenwerkingsovereenkomst Bedrijventerrein West-Achterhoek dient het resultaat van de exploitatie van DocksNLD, vanwege het nadelige resultaat van het A18 Bedrijvenpark, in zijn geheel vereffend te worden met A18 Bedrijvenpark te Doetinchem.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Hieronder wordt ingegaan op de in exploitatie genomen gronden gesplitst in woningbouw en bedrijventerreinen. Het resultaat en de prognose zijn per complex gespecificeerd in tabel 1 van hoofdstuk 6.

Woningbouw

In 2021 zijn 9 complexen voor woningbouw actief. In totaal wordt een batig saldo geraamd van € 0,448 mln. Het exploitatieresultaat is opgebouwd uit de kolommen "verwacht resultaat", "winstneming POC" en "voorziening", zie hoofdstuk 6, tabel 1, sub totaal woningbouw.

Hieronder lichten we de meest omvangrijke woningbouwlocatie 'Kerkwijk' toe:

Kerkwijk-Didam (P.370)

Het voornaamste risico's bij de ontwikkeling van Kerkwijk betreft het achterblijven op de gestelde uitgifteprognose van het aantal te verkopen woningbouw kavels.

Voor wat betreft het achterblijven op de gestelde uitgifteprognose kan worden geconcludeerd dat voor nagenoeg alle woningbouw kavels in Kerkwijk concrete interesse aanwezig is ondanks de Coronacrisis. Naar het zich nu laat aanzien zal in 2020 een totaal van 87 kavels worden verkocht. De laatste uitgifte volgt naar verwachting in 2021 en 2022 met respectievelijk 37 kavels en 5 kavels.

Bedrijventerreinen

In 2021 zijn 3 complexen voor bedrijventerreinen actief. In totaal wordt een batig saldo geraamd van € 1,195 mln. In dit bedrag is reeds de vereffening met het A18 Bedrijvenpark in mindering gebracht. Het betreft dus feitelijk het batig saldo van de complexen Euregionaal Bedrijventerrein en Matjeskolk. Het exploitatieresultaat is te zien in de kolom "verwacht resultaat", zie hoofdstuk 6, tabel 1, sub totaal bedrijventerreinen.

Hieronder lichten we van DocksNLD (gemeentelijke grondexploitatie) en van het A18 Bedrijvenpark (grondexploitatie Doetinchem) enkele specifieke risico's toe. De gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek hebben een Samenwerkingsovereenkomst Bedrijventerrein West-Achterhoek gesloten voor het ontwikkelen van het A18 Bedrijvenpark en DocksNLD. De resultaten van beide terreinen worden onderling verevend. De gemeente Montferland heeft een aandeel van 25% in deze samenwerking.

DocksNLD (P.840)

Op DocksNLD is inmiddels 23 hectare verkocht op een totaal van 27 hectare. De verwachting is aanwezig dat deze resterende 4 hectare uiterlijk in 2021 zal zijn verkocht.

Voor het laatste resterende perceel wordt al langere tijd gesproken met een geïnteresseerde partij. Als gevolg van de coronacrisis, waarbij 90% van de winkels van deze geïnteresseerde partij lange tijd dicht zijn geweest, is voorsnog besloten het verloop van de crisis af te wachten. Hierbij is aangegeven dat er geen sprake is van afstel, maar van uitstel.

Als gevolg van het uitstel en de onzekerheid qua tijdsduur met daarbij het gegeven dat er geen optieovereenkomst ligt kunnen andere scenario's worden overwogen. Gesprekken met overige geïnteresseerde partij zijn en zullen verder worden aangegaan.

Vanwege de beperkte lasten zijn geen risico's aanwezig voor het bedrijventerrein DocksNLD.

A18 Bedrijvenpark

De vooruitzichten voor de korte termijn zijn in lijn met de voorspoedige uitgifte in 2019 onverminderd positief. De invloed van de Coronacrisis op de grondverkoop is voorsnog beperkt. Enkele bedrijven zijn afwachtend in de aankoop, maar hierbij gaat het bij nagenoeg alle bedrijven om uitstel in plaats van afstel. De belangstelling voor kavels blijft onverminderd groot. Voor de middellange (2-5 jaar) en langere termijn kan vanwege het onduidelijke verloop van de Coronacrisis lastig een zinnige voorspelling worden gegeven.

Een blijvend risico betreft de striktere eisen rond stikstof waardoor de herziening van het bestemmingsplan voor het noordelijke deel stagneert.

6. Financiële bijlagen grondexploitatie

Tabel 1: prognose resultaten lopende exploitaties

Complex nummer	Omschrijving complex	Resultaat 2021				Balanswaardering 2021			Prognose grondexploitatie 2022 - 2024			Te verkopen 2022 - 2024		
		Boekwaarde per 01-01-2021	Lasten	Baten	Winst neming POC	Boekwaarde per 31-12-2021	Voorziening per 31-12-2021	Balans-waarde 31-12-2021	Geraamde lasten	Geraamde baten	Verwacht resultaat 1)	Looptijd t/m	m2	kavels
Woningbouw														
P.210	Zinderberg Kilder	462.094	15.062			477.156	477.156					2021		
P.370	Kerkwijk Didam	97.642	666.450	2.154.006		-1.389.914		-1.389.914	1.477.479	421.419	-333.854	2024	1.778	5
P.420	Suitbertusschool	441.372	48.486	386.798		103.060	224.785	-121.725	121.725		0	2022		
P.440	Steegseweg Beek	162.078	201.819	441.210	77.313							2021		
P.450	Mr.Vermeulenstr. L'beek	367.276	10.153	128.205		249.223	30.278	218.945	8.360	227.304	0	2022	984	3
P.460	Eltenseweg Stokkum	-82.924	30.320	76.650	129.254							2021		
P.490	Diekmansweide 's-Hberg	5.122	50.291	47.586	-7.827							2021		
P.500	Roncallischool Zeddum	91.063	25.314	268.884		-152.507		-152.507	17.570	268.884	-403.821	2022	1.164	3
P.620	Hartjenshof Azewijn	-70.408	18.795	191.771	243.383							2021		
Subtotaal woningbouw		1.473.315	1.066.689	3.695.110	442.122	-712.984	732.218	-1.445.201	1.625.133	917.607	-737.675		3.926	11
Bedrijventerreinen														
P.810	Euregionaal Bedrijventerrein	1.837.024	106.900	590.240		1.353.684		1.353.684	60.720	2.002.600	-588.196	2022	16.150	1
P.830	Matjeskolk L'beek	924.696	59.247	866.460		117.483		117.483	24.502	749.175	-607.190	2022	7.135	3
P.840	DocksNLD	-463.823	1.021.492	4.915.330		-4.357.661		-4.357.661	881.268		-3.476.393	2022		
Subtotaal bedrijventerreinen		1.920.993	1.187.639	6.372.030		-2.886.494		-2.886.494	966.490	2.751.775	-4.671.779		23.285	4
Totaal wonen en bedrijven		3.394.308	2.254.328	10.067.140	442.122	-3.599.479	732.218	-4.331.696	2.591.623	3.669.382	-5.409.454		27.211	15

Paragraaf G. Lokale heffingen

Beleid

Het beleid is beschreven in het raadsprogramma 2019-2022 en uitgewerkt in de Kadernota 2021, die op 9 juli 2020 door de raad is vastgesteld.

Tarieven

De belastingverordeningen 2021 liggen op 3 december 2020 aan de gemeenteraad ter vaststelling voor. De berekeningen van de belastingopbrengsten is gebaseerd op de tariefvoorstellen uit deze belastingverordeningen 2021.

In de Kadernota 2021 zijn de uitgangspunten vastgelegd. Eén van de uitgangspunten is een 100% kostendekkend tarief voor de riool- en afvalstoffenheffing. Ingaande 2017 is het Besluit Begroten

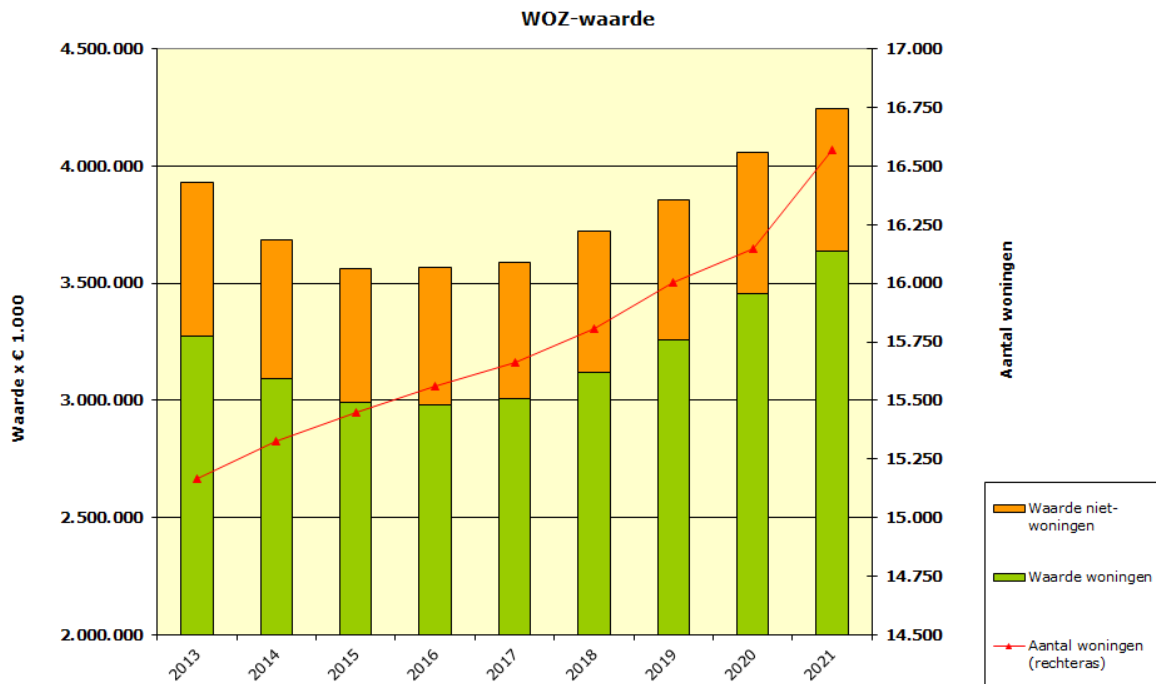
en Verantwoorden aangepast. Deze aanpassing behelst o.a. het verplicht opnemen van de mate van kostendekking van de volgende tarieven :

- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Marktgeden
- Begraafrechten
- Leges

Onroerende zaakbelastingen

De tarieven voor 2021 worden berekend aan de hand van de nieuwe vastgestelde waarde naar peildatum 1 januari 2020. Deze nieuwe waarde zal in februari 2021 vermeld worden op het gecombineerde aanslagbiljet.

Onze gebruikelijke handelswijze is om de gemiddelde waardestijging of -daling in de waarde van woningen en niet-woningen te compenseren door een even hoge tariefdaling of -stijging. Evenals in de programmabegroting 2020 vermelden wij in deze programmabegroting de tarieven nog niet. Dit zal bij de vaststelling van de belastingverordening plaats vinden. De reden hiervan is dat de gemiddelde waardestijgingen momenteel nog niet definitief bekend zijn. De prognose op dit moment komt uit op een stijging bij de woningen van ca. 5% en de niet-woningen laten geen stijging/daling zien. Naast deze tariefmutatie als gevolg van de stijging van de waarde van de woningen en niet-woningen zal het tarief stijgen door de inflatie-aanpassing met 1,7%. Het verloop van de WOZ-waarde (en het aantal woningen) over de jaren is als volgt.

Tarieven 2021		
Eigendom woningen	nog niet bekend	(was 0,1411% van de WOZ-waarde)
Eigendom niet-woningen	nog niet bekend	(was 0,2245% van de WOZ-waarde)
Gebruik niet-woningen	nog niet bekend	(was 0,1809% van de WOZ-waarde)

De mutatie in de tarieven zal dus dienen ter compensatie van de gemiddelde waardestijging en bevat tevens een inflatiecorrectie (+1,7%).

De totale opbrengst onroerendezaakbelastingen is geraamd op € 7.272.000 (was € 6.988.000 in de primaire begroting 2020). Dit is inclusief nieuwbouw van woningen en niet-woningen (areaal ontwikkelingen).

Afvalstoffenheffing

Vanaf 1 januari 2019 kunnen inwoners gratis hun groente-, fruit- en tuinafval (gft) tweewekelijks aanbieden in een aparte container (180 liter). Dit heeft geleid tot minder restafval en een verhoging van de hoeveelheid gft-afval. De duobak kunnen inwoners dan gebruiken voor alleen restafval. Naast het gratis maken van aanbieden van het gft-afval, gaat ook de aanbiedingsfrequentie van het restafval omlaag. Voor hoogbouwbewoners verandert er voorlopig niets.

Het restafval dat wordt ingezameld wordt doorberekend volgens het "Diftar-principe". Dat betekent dat naast een vast bedrag tevens een bedrag per lediging in rekening wordt gebracht. De tarieven voor hoogbouw worden voorsnog gebaseerd op de gezinsgrootte.

Onderstaande tabel schets de situatie per 1 januari 2021:

	GFT-afval	Restafval	PMD	Oud papier
Ledigingsfrequentie	1 x per 2 weken	1x per 3 weken	1 x per 2 weken	maandelijks
Containervolume	Container van 180 liter	bestaande duobak	geen container maar zakken	papiercontainer 240 liter
Tarief per lediging	gratis	duobak 180 liter € 6,00 per lediging duobak 280 liter € 8,00 per lediging	gratis	gratis

In de berekening van de tarieven voor 2021 is rekening gehouden met:

- (Gedeeltelijke) leegstand van 635 objecten;
- Een gemiddeld aantal ledigingen van 6 per jaar;
- Areaaluitbreiding cf. prognose toename aantal woningen;
- De inkomstenderving wegens kwijtschelding € 75.000.

Tarieven 2021		
Vast bedrag 280 liter container	€ 172,00	(was € 172,00)
Bedrag per lediging per 280 liter container (restafval)	€ 8,00	(was € 8,00)
Vast bedrag per 180 liter container	€ 172,00	(was € 172,00)
Bedrag per lediging per 180 liter container (restafval)	€ 6,00	(was € 6,00)
Hoogbouw meerpersoonshuishouden	€ 232,00	(was € 232,00)
Hoogbouw éénpersoonshuishouden	€ 213,00	(was € 213,00)

De opbrengst afvalstoffenheffing wordt geraamd op € 3.357.000 (was € 3.306.000 in de primaire begroting 2020).

Bedragen x € 1.000

Afvalstoffenheffing		
Directe kosten taakveld		
Kosten	-2.826	
Inkomsten	285	

Netto directe kosten		-2.541
Toe te rekenen kosten		
Overhead	-280	
BTW	-536	
Toe te rekenen kosten		-816
Totale netto kosten		-3.357
Opbrengst belastingen	3.357	
Overige opbrengsten (bijdrage egalisatiereserve)	-	
Totale opbrengsten		3.357
Dekking		100%

Rioolheffing

De invoering van de omgevingswet is dit jaar met 1 jaar uitgesteld naar 1 januari 2022. Vanwege de koppeling van het GRP met de omgevingswet is ook de actualisatie van het GRP met 1 jaar uitgesteld. In 2021 zal het GRP daarom worden geactualiseerd. In het huidige GRP was voor 2021 een verhoging van het tarief voorzien van 4%. Dit leidt in 2021 tot een overdekking van € 155.000, welk bedrag we toevoegen aan de voorziening riolering.

Voor de vaststelling van het tarief rioolheffing zijn de volgende elementen van belang:

- stijging tarief met 4%;
- de verwachte hoeveelheid waterverbruik;
- een areaaluitbreiding;
- de inkomstendering van kwijschelding (€ 100.000).

Het tariefvoorstel rioolheffing 2021 wordt als volgt:

Tarief 2021		
Bedrag per kubieke meter waterverbruik	€ 2,39 per m3	(was € 2,30)

De totale opbrengst rioolheffing wordt voor 2021 geraamd op € 4.422.000 (was € 4.140.000).

Bedragen x € 1.000

Rioolheffing		
Directe kosten taakveld		
Kosten	-3.668	
Toevoeging voorziening riolering	-155	
Inkomsten	15	
Netto directe kosten		-3.808
Toe te rekenen kosten		
Overhead	-182	
BTW	-432	
Toe te rekenen kosten		-614
Totale netto kosten		-4.422
Opbrengst belastingen	4.422	
Overige opbrengsten	-	
Totale opbrengsten		4.422
Dekking		100%

Hondenbelasting

Overeenkomstig de vastgestelde Kadernota 2021 worden de tarieven hondenbelasting in 2021 met 1,7% verhoogd.

Het tariefvoorstel hondenbelasting voor 2021 worden als volgt:

Tarief 2021		
Eerste hond	€ 67,37	(was € 66,26)
Tweede en volgende hond	€ 96,74	(was € 93,72)
Kennel	€ 218,48	(was € 214,83)

De totale opbrengst hondenbelasting wordt voor het jaar 2021 geraamd op € 275.000 (was € 261.000).

Toeristenbelasting

In de gemeente Montferland wordt toeristenbelasting geheven ter zake van het houden van verblijf met overnachten in o.a. recreatiebungalows in bungalowparken / op campings, tegen een vergoeding in welke vorm dan ook, door personen die niet in het persoonsregister van de gemeente zijn opgenomen.

Het tariefvoorstel toeristenbelasting 2021 wordt als volgt:

Tarief 2021		
Bedrag per overnachting	€ 1,25	€ 1,25 (2020)

De totale opbrengst wordt geraamd op € 385.000 (was € 385.000).

Reclamebelasting

Voor het centrum Didam is vanaf 2014 een reclamebelasting ingesteld. Alle ondernemers die een reclame uiting hebben worden in de heffing betrokken. Dit zijn ongeveer 110 belastingplichtigen. Per ondernemer wordt een bedrag van € 417,00 (was € 410,00) in rekening gebracht. Het bedrag gaat minus de kosten naar Stichting ondernemersvereniging Didam.

Rechten en leges

Onder de naam leges worden rechten geheven ter zake van het door de gemeente verlenen van diensten, bedoeld in deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel. In de legesverordening is een limitatieve lijst opgenomen van diensten waarover men leges verschuldigd is. Voor de tarieven van leges is, behoudens de leges voor omgevingsvergunning, een algemene verhoging van 1,7% aangehouden ter compensatie van prijsstijgingen. Voor de leges omgevingsvergunningen wordt ingaande 2010 een degressief "variabel legestartief aanvraag omgevingsvergunning" gehanteerd. In het kader van de Kerntakendiscussie 2010 zijn de tarieven in 2011 verhoogd met ca. 20%. Vanaf 2012 zijn de tarieven niet verder verhoogd. Ook voor 2021 stellen we voor geen verdere verhoging door te voeren.

Kostendekking leges

Op 3 december 2020 liggen de legesverordeningen ter vaststelling voor. In verband met de aanpassingen van de BBV nemen wij ingaande 2017 kostendekkingsoverzichten integraal op in de paragraaf Lokale Heffingen.

Op grond van de huidige wet- en regelgeving en naar aanleiding van jurisprudentie gelden de volgende algemene uitgangspunten:

1. De kostendekking mag maximaal 100% bedragen voor de drie titels gezamenlijk;
2. Kruisbestuiving is derhalve toegestaan (over- of onderdekking op een titel wordt gecompenseerd door over- of onderdekking op een andere titel);
3. Een uitzondering hierop betreft titel 3: de maximale kostendekkend geldt hierbij op hoofdstukniveau.

Uit het hierna volgende overzicht blijkt dat we aan de criteria voldoen. Het dekkingspercentage van het totaal van de leges bedraagt 81% (was 76%). De kosten zijn inclusief doorbelasting overhead.

Titel	Hfdst.	Hfdst. Omsch.	Kosten	Opbrengsten	Saldo	Kosten dekkendheid
1 Algemene dienstverlening						
	1	Burgerlijke stand	52	-43	9	
	2	Reisdocumenten	434	-294	140	
	3	Rijbewijzen	310	-173	137	

	4	Verstrekingen uit Wet Basisregistratie Personen	13	-11	2	
	8	Overige publiekszaken	25	-22	3	
	9	Gemeentearchief	2	-1	1	
	10	Winkeltijdenwet	2	-0	2	
	11	Kansspelen	2	-0	2	
	12	Kabels en leidingen	33	-20	13	
	13	Verkeer en vervoer	58	-21	37	
	14	Leegstandwet	1	-1	0	
	15	Diversen	0	0	0	
Totaal 1 Algemene dienstverlening			932	-586	346	63%
2 Dienstverlening vallend onder Wabo						
	3	Omgevingsvergunning	897	-1.064	-167	
	7	Planologische maatregelen zonder activiteiten	151	-95	56	
	10	In deze titel niet benoemde beschikking	2	-1	1	
Totaal 2 Dienstverlening vallend onder Wabo			1.050	-1.160	-110	110%
3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn						
	1	Horeca	4	-1	3	
	2	Organiseren evenementen of markten	171	-3	168	
Totaal 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn			175	-4	171	2%

Eindtotaal		2.157	-1.750	407	81%
-------------------	--	--------------	---------------	------------	------------

Hoewel er theoretisch ruimte aanwezig is voor verdere tariefsverhogingen zijn er wettelijke en maatschappelijke begrenzings aan verdere verhogingen, waardoor het voorstel is om vast te houden aan de huidige mate van kostendeckendheid en geen extra tariefsverhogingen door te voeren.

Marktgeden

In het gebiedsdeel Bergh kennen we een wekelijkse markt. In Didam heeft de gemeente geen bemoeienis met de wekelijkse markt. In Didam worden uitsluitend leges geheven voor de jaarmarkt. De tarieven worden niet verhoogd. De opbrengst marktgeden wordt voor 2021 geraamd op € 29.000 (was € 29.000).

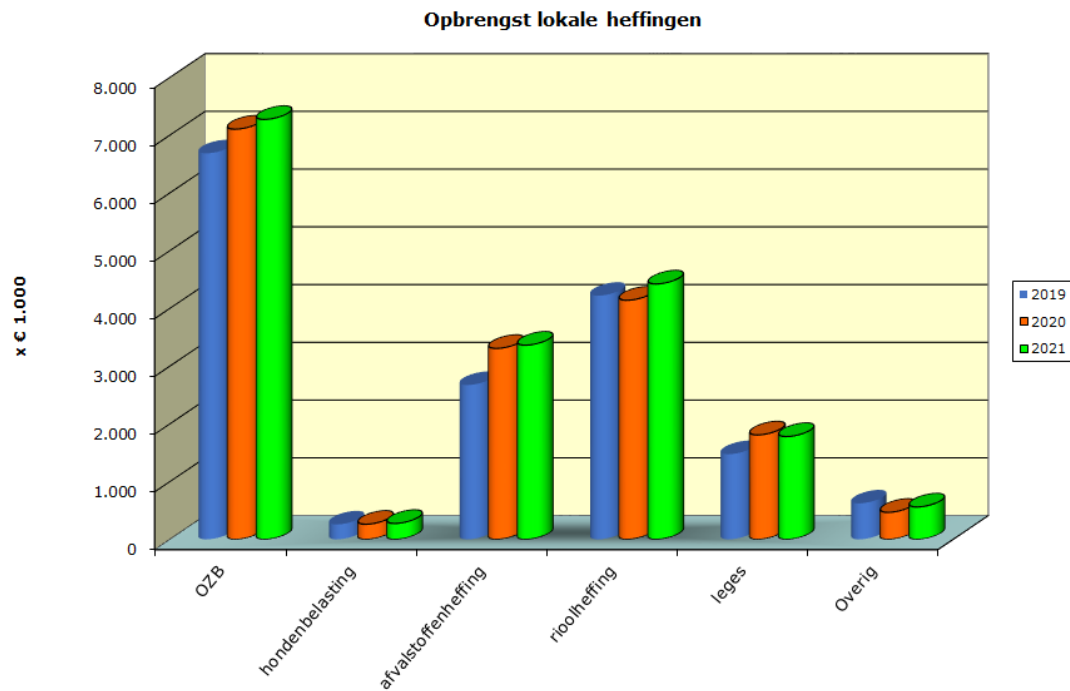
		<i>Bedragen x € 1.000</i>
Kosten taakveld		
Kosten	- 36	
Inkomsten	N.v.t.	
Totale kosten		- 36
Opbrengst marktgeden	29	
Overige opbrengsten	N.v.t.	
Totale opbrengsten		29
Dekking		81%

Rechten begraafplaats

Vanaf 2016 vindt een indexering plaats aan de hand van de verwachte inflatie en wel 1,7% voor 2021. De komende jaren verwachten we iets meer verlengingen dan in 2021, zodat het dekkingspercentage langzaam zal oplopen.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>
Kosten taakveld		
Kosten	- 164	
Inkomsten	N.v.t.	
Totale kosten		- 164
Opbrengst begraafrechten	104	
Totale opbrengsten		104
Dekking		63%

Opbrengst lokale heffingen

Belastingen, rechten en leges

	Rekening 2019	Raming 2020 (na wijz.)	Raming 2021
a. Belastingen			
onroerende zaakbelastingen	6.685	7.103	7.272
hondenbelasting	259	261	275
overige gemeentelijke belasting	434	321	430
totaal belastingen	7.378	7.685	7.977
b. rechten en leges			
afvalstoffenheffing	2.673	3.306	3.362
rioolheffing	4.220	4.140	4.422
rechten begraafplaats	160	120	104
marktgeden	29	29	29
leges	1.475	1.808	1.780
totaal rechten en leges	8.557	9.403	9.697

Kwijtscheldingsbeleid

Voor het jaar 2021 wordt wederom voorgesteld om uit te gaan van het Rijksbeleid, inclusief een kwijtscheldingsnorm van 100% van het sociaal minimum. Kwijtschelding van hondenbelasting is eveneens uitgesloten omdat het een keuzevrijheid van de bewoner(s) is om een hond aan te schaffen. Vanaf 1 januari 2011 is ook de Diftar (ledigingen) voor kwijtschelding uitgesloten. De inwoners van de gemeente Montferland met een periodieke WWB-uitkering krijgen tegelijk met de aanslag 2021 een brief waarin vermeld staat dat zij de aanslag niet hoeven te betalen maar dat zij kwijtschelding krijgen. Daarnaast krijgen de inwoners met een A.O.W., W.A.O. of A.N.W.-uitkering, die voorheen al in aanmerking kwamen voor kwijtschelding, eveneens automatisch kwijtschelding.

Paragraaf H. Transitie Sociaal Domein

Inleiding

Met de invoering van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de participatiewet op 1 januari 2015 werd de gemeente verantwoordelijk voor de begeleiding en ondersteuning van nieuwe doelgroepen en de daarbij horende financiële verplichtingen. De nieuwe taken zijn gepaard gegaan met in de tijd oplopende bezuinigingsopgaven. De budgetten die beschikbaar gesteld zijn, zijn gebundeld in een budget voor het Sociaal Domein. Uit dit budget moet de gemeente de volgende uitgaven bekostigen:

- Re-integratie/participatie (onder andere burgers met een uitkering)
- Werknemers met een Wsw-verband (de groep die voor 1-1-2015 is ingestroomd)
- Wmo 2015 (onder andere individuele- en groepsbegeleiding)
- Jeugdwet (lokaal, boven-regionaal en landelijke ondersteuning).

SOCIAAL DOMEIN 2020-2024

De doelgroep van het Sociaal Domein betreft een relatief kleine, maar kwetsbare groep inwoners. Terwijl de verwachtingen met betrekking tot de mogelijkheden binnen het Sociaal Domein vaak hooggespannen zijn, is de beleidsvrijheid van de gemeente echter beperkt. De dienstverlening aan onze inwoners in de vorm van maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugd zijn bijvoorbeeld wettelijk gegarandeerd (openeinde regelingen).

In samenspraak met gebruikers (de sociale raad) en een breed pallet aan samenwerkingspartners willen we de komende periode het beleid uitzetten voor de periode 2020-2024. Hierbij houden we rekening met een aantal randvoorwaarden. In de eerste plaats met wettelijke verplichtingen. Tegelijkertijd is kostenbeheersing absoluut noodzakelijk, omdat we op de uitvoering van het Sociaal Domein een structureel tekort hebben. De belangrijkste reden hiervoor is de korting die het rijk heeft opgelegd bij de transitie in 2015. Als gevolg van de toepassing AMvB reële prijs voor Hulp bij het huishouden (HBH) en de Wmo en de invoering van het abonnementstarief is het structureel tekort nog verder opgelopen.

In onze visie op het Sociaal Domein zullen in ieder geval de volgende thema's een belangrijke rol spelen:

- Hoe om te gaan met maatschappelijke ondersteuning en Jeugd (zorg)
- Hoe de samenwerking, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie, met alle stakeholders op een krachtige en samenhangende manier uit te voeren
- Hoe preventie een prominente rol kan hebben en hoe hierbij de juiste partners betrekken. Met de kanttekening dat de doelgroep van de Wmo niet eenduidig is, maar zeer divers en dat van generieke preventie dus geen sprake kan zijn.
- Hoe de regionale samenwerking zo in te richten dat onze inwoners hiervan profiteren en tegelijkertijd de kosten van bijvoorbeeld inkoop worden teruggedrongen.
- Hoe aansluiting te vinden bij externe verwijzers van jeugdzorg, bijvoorbeeld jeugdbescherming.

Afwijkingen of nieuwe ontwikkelingen die leiden tot bijstellingen:

- Per 1 januari 2021 wordt de WLZ open gesteld voor mensen met langdurige psychiatrische problematiek. In het najaar van 2020 scant het sociaal team het cliëntenbestand op cliënten die in aanmerking komen voor de WLZ. Met deze cliënten wordt in gesprek gegaan en indien van toepassing wordt de WLZ aangevraagd. Vanaf 2021 worden cliënten met langdurige psychiatrische problematiek die in aanmerking komen voor de WLZ doorverwezen naar het CIZ;

- In 2020 wordt de inkoop van zowel Wmo als jeugdzorg vernieuwd. Dat wil zeggen dat er plannen zijn om het inkoopstelsel, nu nog open house voor alle producten, aan te passen aan de productinhoud. De productinhoud wordt gewijzigd en scherper omschreven. De financiering van de ondersteuning wordt aangepast. Op dit moment is nog onzeker of dit in de loop van 2021 allemaal gereed is of pas per 2022.
- Met een andere inkoop willen gemeenten proberen om meer grip te krijgen op de inzet van maatwerkvoorzieningen Wmo en individuele producten jeugdhulp in de hoop dat zij meer grip en inzicht krijgen op de uitgaven;
- De gemeente Montferland ziet een groei aan initiatieven voor kleinschalig wonen, in het bijzonder in het groen en voor ouderen. Deze verzoeken komen binnen veelal binnen bij de afdeling ruimtelijke ontwikkeling en worden daar afgehandeld. Als het bestemmingsplan het toelaat is er verder weinig wat het initiatief kan worden afgewezen;
- Vanuit Wmo / jeugdzorg hebben wij geen mogelijkheden om deze initiatieven tegen te houden;
- Initiatiefnemers gaan voor volwassenen veelal vanuit dat dit bekostigd wordt vanuit de WLZ (Volledig pakket thuis (VPT) en Modulair Pakket Thuis (MPT)). Vaak wordt dit gezien als zorg in de thuissituatie. Dit betekent dat de gemeente bij de inzet van hulpmiddelen (rolstoelen etc) verantwoordelijk is voor het leveren hiervan en dus bekostigen. Vaak gaat dit niet om goedkope hulpmiddelen. We zien een toename een dure en niet opnieuw inzetbare hulpmiddelen, wat een behoorlijke kostenpost betekent voor de gemeenten;
- Wanneer het beschermd wonen op basis van de Wmo betreft, wordt dit nu nog betaald door de centrumgemeente Doetinchem. Zij ontvangen het budget. Per 1 januari 2022 wordt de gemeente Montferland volledig verantwoordelijk voor de uitvoering van beschermd wonen en ontvangt zij ook het budget. Vanaf dan dient zij dus zelf de kosten voor BW te betalen;
- Voor jeugdzorg is de gemeente volledig financieel verantwoordelijk;
- De gemeente Montferland neemt samen met de 7 andere Achterhoekse gemeenten deel aan het koplopertraject cliëntondersteuning. De Achterhoekse gemeenten hebben een subsidie ontvangen om gezamenlijk zowel regionaal als lokaal de behoeften op het gebied van cliëntondersteuning in kaart te brengen en het aanbod te laten aansluiten op de regionale en lokale behoefte;
- In het najaar van 2020 vindt een aanbesteding hulp bij het huishouden plaats, waarbij het wassen en strijken anders wordt georganiseerd. Dit heeft gevolgen voor de uitvoering en financiering van de HBH en de verwachting is dat dit de start is van een cultuurverandering, waarbij inwoners wordt gestimuleerd om na te denken over de vraag/inzet van maatwerkvoorzieningen Wmo en in het bijzonder HBH.

3. Samenvatting voorstellen en vaststellingsbesluit

3. Samenvatting voorstellen en vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Montferland;

Besluit:

1. De Programmabegroting 2021 – 2024 overeenkomstig het u aangeboden ontwerp vast te stellen voor wat betreft de jaarschijf 2021 en hiermee het college te autoriseren voor de baten en lasten 2021 conform het overzicht in bijlage 4.6.

Met het vaststellen hiervan wordt tevens ingestemd met:

2. De financiële vertaling van het Nieuw beleid 2021 – 2024 zoals opgenomen in het overzicht in bijlage 4.2 en het beschikbaar stellen van het daarvoor benodigde budget voor de jaarschijf 2021 voor een bedrag van € 540.030;
3. Het investeringsplan 2021 – 2024 zoals opgenomen in het overzicht genoemd in bijlage 4.3 en het beschikbaar stellen van het daarvoor benodigde krediet voor de jaarschijf 2021 voor een bedrag van € 885.000;
4. Het overzicht vervangingsinvesteringen 2021 – 2024 zoals opgenomen in het overzicht genoemd in bijlage 4.4 en het beschikbaar stellen van het daarvoor benodigde krediet voor de jaarschijf 2021 voor een bedrag van € 5.281.000;
5. De Programmabegroting 2021-2024 voor de jaren 2022 t/m 2024 voor kennisgeving aan te nemen en te gebruiken als basis voor het toekomstige beleid;
6. Incidentele en structurele meevallers die zich eventueel voordoen in 2021 rechtstreeks toe te voegen aan de Algemene reserve;

7. De gronduitgifte prijzen voor het jaar 2021 vast te stellen op:

Woningbouw (sociaal max. VON € 172.000)	€ 175,00	(was € 175,00)
Woningbouw (sociaal max. VON € 210.000)	€ 180,00	(was € 180,00)
Woningbouw (sociaal max. VON € 280.000)	€ 190,00	(was € 190,00)
Woningbouw (overig)	€ 231,00	(was € 231,00)
Woningbouw gedifferentieerd (Kerkwijk)	€ 251,50	(was € 251,50)
Bedrijventerrein (EBT)	€ 124,00	(was € 124,00)
Bedrijventerrein (Matjeskolk)	€ 105,00	(was € 105,00)
Bedrijventerrein (DocksNLD)	€ 125,00	(was € 125,00)

8. In 2021 en verdere jaren invulling te geven aan een pakket aan maatregelen in de bedrijfsvoering om te voldoen aan de opdracht 'Realisering taakstelling Kadernota' (taakstelling 2021 € 0,55 miljoen oplopend tot € 2,25 miljoen vanaf 2024);

9. In 2021 en verdere jaren invulling te geven aan een pakket aan maatregelen op de 'overige taakvelden' om te voldoen aan de opdracht 'Realisering taakstelling Kadernota' (taakstelling 2020-2021 € 0,25 miljoen oplopend tot € 1,05 miljoen in 2024).

's-Heerenberg, 12 november 2020

De raad van de gemeente Montferland
de plaatsvervangend griffier,

de voorzitter.

E. Peters

mr. P. de Baat MPM

4. Bijlagen

4.1 Nieuw beleid 2021-2024

Bedrag * € 1.000

Nr	Onderwerp	2021	2022	2023	2024
1	Instellen van een Omgevingslab	35	-	-	-
2	Logistieke Ontwikkeling EMZ	25	P.M.	P.M.	P.M.
3	Bekostiging uitvoering Liemerse Economische Visie 2040	43	43	-	-
4	Zonnepanelen en warmtepomp Muizenberg / Brede School Noord	-	26	26	26
5	SDE-subsidie en besparing energiekosten	-	- 26	- 26	- 26
6	Aanschaf apparatuur documentcontrole en gezichtsvergelijking	19	19	19	19
7	Personele capaciteit BOA's	72	72	72	72
8	Budget Omgevingsvisie	20	-	-	-
9	Reconstructie Sint Jansgildestraat en Eltenseweg	-	30	30	30
10	Uitvoering nieuw beleid recreatie en toerisme:				
11	• Marketing	20	-	-	-
12	• Inhuur tbv aanvraag fondsen/subsidies	5	5	5	5
13	• Opzet digitaal arrangementennetwerk	19	19	19	-
14	• Subsidiepot nieuw beleid/ondersteuning nadelige gevolgen coronavirus	25	25	25	25
15	Beveiliging van de IT-omgeving	55	55	55	55

16	Pilot straathoekwerker	32	32	-	-
17	Stimuleren sportdeelname ouderen	50	50	50	50
18	Bloemenbuurt Didam	-	-	39	78
19	Provinciale bijdrage	-	-	-39	-78
20	Bestuursopdracht programma 's-Heerenberg-Oost	90	-	-	-
21	Mediabeleidsplan	25	25	25	25
22	Pilot Hollands Kroon	5	15	15	15
23	Regio Arnhem Nijmegen	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
	Totaal	540	390	315	296

Toelichting "Extra" nieuw beleid

1. Invulling omgevingslab (komt voort uit implementatietraject Omgevingswet). Gelden beschikbaarstellen voor communicatie en software.
2. Aanbevelingen uit onderzoek Grensoverschrijdende regionale analyse EMZ uitvoeren. Structureel op de kaart zetten van de EMZ hotspot.
3. Uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2040
4. Zonnepanelen en warmtepompen ten behoeve van de sporthal de Muizenberg en de tafeltennishal in de Brede School Noord te Didam. Kredietvraag € 300.000.
5. Ivm subsidie en besparing energiekosten een gelijk bedrag aan kapitaallast.
6. De aanschaf van Oribi ID-burger voor de balies burgerzaken
7. Aanleiding is het raadsbesluit van 7/11/2019 om de inzet van het particuliere beveiligingsbedrijf (RP Security) per 1/1/2021 te beëindigen. Daarnaast is aan de raad een notitie over de personele capaciteit van de BOA's toegezegd. Verzoek is 1,12 fte uitbreiding. Formatie-uitbreiding BOA (1,12 fte + bijkomende kosten, totaal 72.000,-) niet invullen; gevolgen: inzet blijft 3,5 fte, geen extra inzet avonduren en weekend (jeugdoverlast). Huidige vacature a.g.v. vertrek BOA (1 fte = 59.000,-) slechts voor de helft invullen (besparing 29.500,-); gevolgen: inzet neemt af tot 3,0 fte, o.a. geen handhaving hondenpoep en blauwe zone; slechts beperkt mogelijk om te surveilleren in tweetallen. In 2024 ontstaat wegens pensionering opnieuw een vacature van 1,0 fte (59.000,-). Overwogen kan worden om deze vacature niet in te vullen en de inzet van BOA's in 2024 af te bouwen van 3,0 fte naar 2,0 fte in 2025 en uiteindelijk naar 0 in 2028. De taken die BOA's uitvoeren dienen dan te worden afgeschaft of overgedragen te worden aan de politie en/of de samenleving. Het draagvlak hiervoor wordt ingeschat als laag.
8. Ivm wijziging in procesvoering (uitgebreider proces) Omgevingsvisie moeten structureel extra werkzaamheden worden uitgevoerd.
9. Ivm veranderende inzichten aangaande omvang project huidig kredietbedrag verhogen met € 460.000 van € 900.000 naar € 1.360.000
10. Uitstel van vaststelling van nieuw gemeentelijk beleid voor recreatie en toerisme is gewenst, gezien de gevolgen van het coronavirus voor de sector.
11. Het budget voor recreatie en toerisme in de kadernota éénmalig te verhogen in 2021 met € 20.000 t.b.v. marketing, promotie en communicatie, teneinde Montferland als zelfstandig gebied op de kaart te kunnen zetten.

12. Inhuren van kennis en kunde bij de aanvraag van fondsen en subsidies en zo de publieke, private en publiek-private samenwerking te stimuleren.
13. Bouwen digitaal arrangementennetwerk voor de Montferlandse vrijetijdsector.
14. Een extra subsidiepot voor projecten die aansluiten bij de uitvoering van het nieuwe beleid. Deze subsidiepot kan in 2021 t/m 2023 geheel of gedeeltelijk gebruikt worden om de gehele sector te ondersteunen in de nadelige gevolgen van Corona.
15. Diverse maatregelen om de IT omgeving te beveiligen tegen data-lekken en bescherming gevoelige informatie
16. In de praktijk is er behoefte aan trajecten die formeel niet onder de jeugdwet vallen maar voorkomen dat jongeren verder afzakken of ontsporen en zo afglijden naar dure jeugdzorg. Overlast risicojeugd beperken door inzet straathoekmedewerker, 24 uur per week duur van 2 jaar.
17. Inzet tweetal buurtsportcoaches in cofinanciering met het Rijk en het veld om ouderen aan het sporten te krijgen om vitaliteit te verhogen.
18. Inmiddels is – op basis van het voorontwerp inrichtingsplan - een doorberekening gemaakt van de te verwachte kosten. Om het inrichtingsplan Bloemenbuurt – zoals gepresenteerd tijdens de themabijeenkomst op 9 december 2019 - te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat er een aanvullende bedrag beschikbaar wordt gesteld, waarbij de volgende indeling wordt voorgesteld:
 - o 2022: € 600.000
 - o 2023: € 600.000
19. De kapitaallasten worden mogelijk gedekt door een ontvangen subsidiebedrag van de provincie Gelderland.
20. Extern inhuren voor voor het opstellen van een programma voor 's-Heerenberg-Oost.
21. Betreft de vorming van streekomroepen. Bijdrage gaat van € 1,30 per huishouden naar € 1,25 per inwoner
22. Betreft een mobiel servicepunt in de vorm van een camper. Deze staat door de weeks op verschillende plaatsen binnen die gemeente. De gemeente krijgt daardoor een 'gezicht' en komt dichterbij de burger. Investering € 125.000 incl en € 87.000 excl, afschrijving in 10 jaar. Daarnaast vaste kosten € 5.430 (verzekering, onderhoud ect.)
23. Bedrijfsplan voor de nieuwe samenwerking regio Arnhem-Nijmegen. Verwachting is € 60.000 structureel.

4.2 Investeringsplan

Overzicht investeringen

In onderstaande tabel worden de uitbreidingsinvesteringen in meerjarenperspectief weergegeven. De kapitaallasten van de investeringen zijn in het begrotingsaldo verwerkt. Bij de paragraaf 4.1 ziet u welke kapitaallasten worden gedekt.

(bedrag x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024
• Bloemenbuurt Didam	300	600	600	
• Inrichten Energiefonds - Bijdrage	200	200	100	100
• Realisatie brede school 's-Heerenberg		12.000		
• Zonnepanelen en warmtepomp Muizenberg / brede school Noord	300			
• Reconstructie Sint Jansgildestraat en Eltenseweg	460			
• Pilot Hollands Kroon	125			
Totaal	1.385	12.800	700	100

4.3 (Vervangings)investeringen

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	Techn.
					levensd.
Gemeentelijk Riolerings Plan					
Verbeteringen					
Wateroverlast	5 0	5 0	5 0	5 0	30
Ombouw vgs Vaanhorst (Beek) en Molenveld (Kilder)		2 0			60
Ombouw vgs de Heegh (Didam)			8 0		60
Vervangingen					
Diverse vervangingen vrijvervalriolering	50 0			1.25 0	60
Rioolerv+afkoppelen ZeddamZuid Gebied 2		50 0	50 0		
Rioolerv+afkoppelen ZeddamZuid Gebied 3				1.25 0	
Vervanging objecten					
Renovatie drukriolering en gemalen	23 8	23 8	23 8		15
Vervanging pompunits drukriolering en gemalen	9 2	9 2	9 2		40
Didam (kern) GRP 2021-2025 Bloemenbuurt	7 0				60
Maatregelen Hogenendsweg en Parallelweg	7 6				60
Diekmansweide GRP 2021-2025 wateroverlast		12 0			60
Rodingsveen GRP 2021-2025 wateroverlast			60 0		60

Tamboerstraat vervangen drainage			1 9		20
Totaal investeringen GRP 2021-2024	1.026	1.020	1.579	2.550	
Overige investeringen					
Aanschaf computerapparatuur raad/college		3 5			4
Strooier Stratos	3 4				15
Hoogwerker Haulotte	7 1				15
Kipwagen en hefinrichting	2 7				8
vervangingen straatmateriaal	53 0	53 0	53 0	53 0	20
Iveco Stralis BX-JP-97	16 6				10
Vorkheftruck TFG 425		2 6			10
Stratos B40-36 PCLN-490 2012		3 9			10
Snippermachine van Daele		2 2			5
Fiat Doblo Cargo VD-151-T vd Born opbouw			3 3		10
DAF FAN CF75 00-BBV-3 vrachtwagen kipper			17 3		10
Iveco Daily 50C15ZD VD-453-P			6 9		10
Iveco Daily 50C15ZD VD-452-P			6 4		10
Iveco Daily 50C15ZD VD-454-P 2013			6 4		10
Fiat Doblo Cargo VD-984-S vd Born opbouw			3 3		10
Fiat Doblo Cargo VD-577-S vd Born opbouw			2 9		10

Stratos B11-24 S2B37255 strooier			2 8		10
Stratos B11-24 S2B37256 strooier			2 8		10
John Deere trekker 6230 2012				7 8	12
John Deere trekker 5080 GF 2012				6 2	12
Netwerkserver	20 0				4
Inrichting uitwijk		2 2			4
Plotter/scanner Openbare Werken			1 5		4
Ultrabooks	6 0				5
Data base server		1 5			4
Vervanging Oracle server		5 0			4
Scanners		1 5			4
Vervanging I-Phones 2023			14 5		3
Vervanging I-pads 2023			4 8		3
Back up server				4 5	4
Programmatuur beheer openbare ruimte		5 1			5
Programmatuur Geo informatiesysteem		6 5			5
Aanschaf software BGT		1 5			5
Document-en recordmanagementsysteem			7 5		4
Programmatuur midoffice			10 0		5

Aanschaf landmeetkundige GPS			2 5		5
Totaal overige vervangingsinvesteringen	1.088	885	1.459	715	
Totaal	2.114	1.905	3.038	3.265	
Openbare ruimte Centrumplan Didam					
1. Pittelderstraat					20
2. Oranje-erf					20
3. Spoorstraat					20
4. Parkeerplaats kerk					20
5. Centrale plein (Lieve Vrouweplein)	2.37 0				20
6. Wilhelminastraat		67 0			20
7. Hoofdstraat/Schoolstraat		80 6			20
8. Raadhuisstraat			54 2		20
9. Stationslocatie			87 1		20
10. Supermarktlocatie				63 1	20
Subtotaal	2.370	1.476	1.413	631	
Riolering Centrumplan Didam					
2. Oranje-erf					60
3. Spoorstraat					60
4. Parkeerplaats kerk					60
5. Centrale plein (Lieve Vrouweplein)	40 5				60

6. Wilhelminastraat	39 2				60
7. Hoofdstraat/Schoolstraat		12 0			60
8. Raadhuisstraat			31 8		60
10. Supermarktlocatie				3 6	60
11. Groene parkeerplaats supermarktlocatie				32 5	60
Subtotaal	797	120	318	361	
Totaal Centrumplan	3.167	1.596	1.731	992	

4.4 Reserves en voorzieningen

4.5.1 Reserves

Bedragen x € 1.000

Reserve	Sald o per 01- 01- 2021	Rente toevoeg ing	overig e verme er- dering en	vermi n- dering en	Sald o per 31- 12- 2021	Sald o per 31- 12- 2022	Sald o per 31- 12- 2023	Sald o per 31- 12- 2024
Algemene reserves								
Algemene Reserve*	1.585			-83	1.502	2.824	3.564	3.850
Verkoop aandelen NUON	15.33 7				15.33 7	15.33 7	15.33 7	15.33 7
Grondexploitatie	4.388		394	-24	4.758	5.000	4.976	5.000
Totaal Algemene reserves	21.3 10		394	-107	21.5 97	23.1 61	23.8 77	24.1 87
Bestemmingsreserves								
<i>Bestedingsfunctie</i>								
Monumentenzorg Svn	90				90	90	90	90

Masterplan 's-Heerenberg	413				413	413	413	413
Klimaatmiddelen	241				241	241	241	241
<i>Dekkingsreserve kapitaallasten</i>								
Onderwijshuisvesting	753	11	1.902	-1.575	1.092	1.464	1.391	1.346
Kap.lasten Sportcompl. Montferland (SCM)	856	13		-127	741	625	507	387
Centrumplan Didam	1.030	15		-50	996	961	925	889
<i>Egalisatiefunctie</i>								
Kwaliteitsimpuls gem.organisatie	321				321	321	321	321
Onderhoud riolering en rioolrenovaties	723				723	723	723	723
Kunstgrasvelden	200		50		250	300	350	400
Speellocaties	108				108	108	108	108
Totaal bestemmingsreserves	4.736	40	1.952	-1.752	4.975	5.247	5.070	4.919
Eindtotaal	26.046	40	2.346	-1.859	26.573	28.408	28.947	29.106

* Voor de jaren 2021 en 2022 zijn de tekorten van respectievelijk ruim € 2,4 mln. en afgerond € 0,9 mln. nog niet verwerkt in de Algemene Reserve. Dit kan formeel pas na besluitvorming van de raad, de stand van onze Algemene Reserve zal in 2021 dan niet toereikend zijn waardoor overheveling vanuit onze reserve Grondexploitatie noodzakelijk zal zijn. Ook deze overheveling is in dit overzicht nog niet zichtbaar gemaakt (en gebeurt pas na besluitvorming van de raad).

4.5.2 Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Programma	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2. Wonen				

<i>Baten</i>				
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve grondexploitatie (advieskosten voorbereiding bouwgrondexploitatie) 	16	16	16	16
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve grondexploitatie (rente ruilgronden voormalig Bergh) 	8	8	8	8
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking aan de reserve centrumplan Didam (deel kapitaallasten centrumplan) 	50	50	50	50
5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl				
<i>Baten</i>				
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve kapitaallasten nieuwbouw SCM (dekking kapitaallasten SCM) 	127	127	127	127
6. Jeugd, onderwijs en cultuur				
<i>Lasten</i>				
<ul style="list-style-type: none"> • Toevoeging reserve kunstgrasvelden 	-50	-50	-50	-50
<ul style="list-style-type: none"> • Toevoeging aan reserve onderwijshuisvesting (verschil tussen lasten en baten onderwijshuisvesting) 	-327	-356		
<i>Baten</i>				
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking aan reserve onderwijshuisvesting (verschil tussen lasten en baten onderwijshuisvesting) 			95	66
Totaal (saldo toevoegingen en onttrekkingen)	-176	-205	246	217

4.5.3 Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

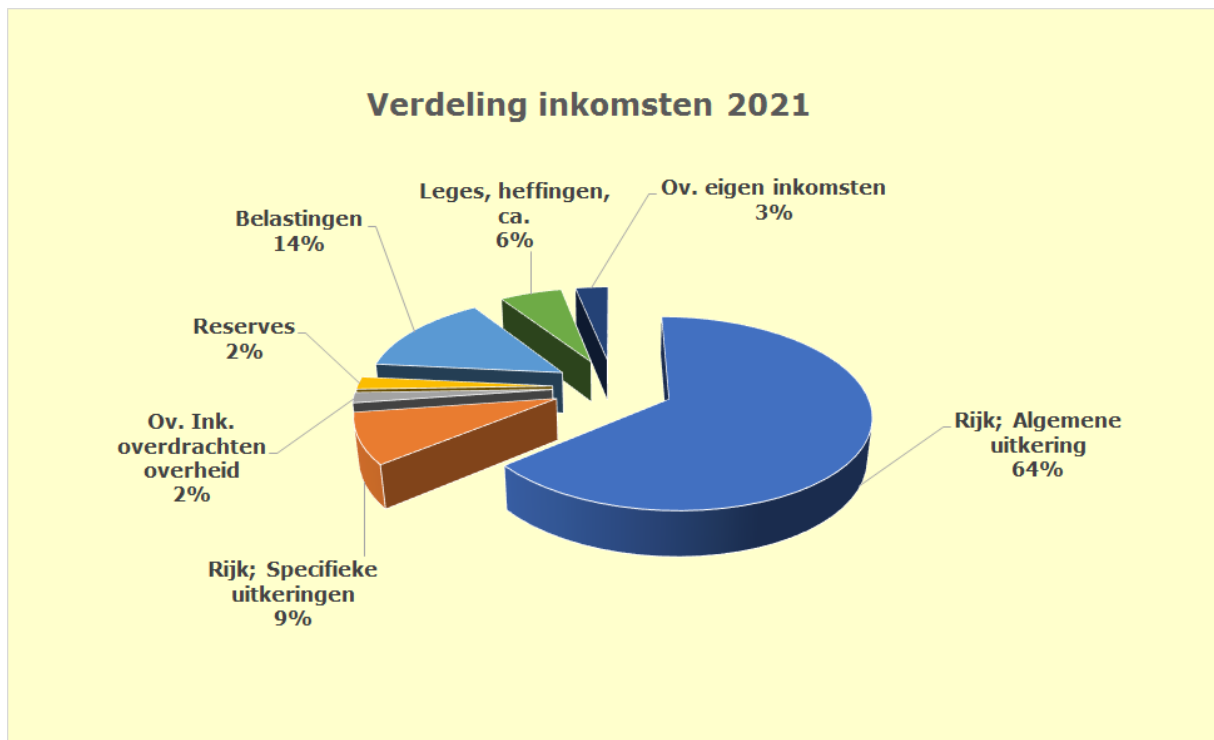
Naam voorziening	Sald o per 01- 01- 2021	Verme e r- deringe n	Vermindering en	Sald o per 31- 12- 2021	Sald o per 31- 12- 2022	Sald o per 31- 12- 2023	Sald o per 31- 12- 2024

<i>Risicovoorziening</i>							
Verplichtingen personeel	929	37		966	1.003	1.040	1.077
Verplichtingen wethouders	2.968	104	-125	2.947	2.926	2.906	2.885
Voorziening grondexploitatie A18 bedrijvenpark D'chem	463			463	463	463	463
Totaal Risicovoorzieningen	4.359	191	-125	4.425	4.492	4.558	4.625
<i>Egalisatievoorzieningen</i>							
Groot onderhoud sportcomplex	461	70		531	602	672	742
Openbare ruimte	632	1.080	-1.094	617	603	589	574
Onderhoud gebouwen en accommodaties	1.311	470	-621	1.160	1.252	1.302	870
Totaal Egalisatievoorzieningen	2.404	1.620	-1.714	2.309	2.457	2.562	2.186
<i>Bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven</i>							
Riolering (vervangingsinv.)	441	702	-441	702	952	1.254	1.598
Eindtotaal	7.204	2.513	-2.280	7.436	7.901	8.375	8.409

4.5 Financiële gegevens

Begrote inkomsten en uitgaven

De begrote inkomsten en uitgaven van de gemeente kunnen voor het jaar 2019 als volgt worden verdeeld in categorieën:

Begrote inkomsten en uitgaven per taakveld

Dit overzicht is nieuw als gevolg van de gewijzigde voorschriften BBV.

(Bedragen x € 1.000)

Hoofdtak	Baten	Lasten	Saldo totaal
----------	-------	--------	--------------

0 Bestuur en ondersteuning			
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	€ 0	55.92	€ -
Beheer overige gebouwen en gronden	€ 4	3	€ 92 -
Belastingen overig	€ 0	36	€ 111 -
Bestuur	€ -		€ 2.002 -
Burgerzaken	€ 9	57	€ 1.292 -
Mutaties reserves	€ 9	1.85	€ 1.994 -
Overhead	€ 9	80	€ - 12.046
Overige baten en lasten	€ -		€ 9 70
OZB niet-woningen	€ 4	2.33	€ 149 -
OZB woningen	€ 8	4.93	€ 282 -
Treasury	€ 4	2.06	€ 1.693 -
Totaal 0 Bestuur en ondersteuning	€ 6	68.89	€ - 18.953
1 Veiligheid			
Crisisbeheersing en brandweer	€ -		€ 2.157 -
Openbare orde en veiligheid	€ 8		€ 604 -
Totaal 1 Veiligheid	€ 8		€ 2.761 -

2 Vervoer			
Openbaar vervoer	€ -	€ -	€ -
Verkeer en vervoer	€ 4 6	€ 4.019 -	€ 3.955 -
Totaal 2 Vervoer	€ 4 6	€ 4.019 -	€ 3.955 -
3 Economie			
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	€ 9 2	€ 36 -	€ 7 -
Economische ontwikkeling	€ -	€ 244 -	€ 244 -
Economische promotie	€ 2 41	€ 622 -	€ 210 -
Totaal 3 Economie	€ 1 44	€ 902 -	€ 461 -
4 Onderwijs			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	€ 3 97	€ 2.182 -	€ 1.209 -
Onderwijshuisvesting	€ 7 64	€ 2.004 -	€ 1.357 -
Totaal 4 Onderwijs	€ 0 1.62	€ 4.185 -	€ 2.565 -
5 Sport, cultuur en recreatie			
Cultureel erfgoed	€ 9 2	€ 164 -	€ 135 -
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	€ 5 1	€ 583 -	€ 568 -
Media	€ 2 8	€ 825 -	€ 743 -

Musea	€ -	€ 165 -	€ 165 -
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 90	€ 2.504 -	€ 2.414 -
Sportaccommodaties	€ 649	€ 2.396 -	€ 1.747 -
Sportbeleid en activering	€ 35	€ 785 -	€ 750 -
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	€ 900	€ 7.422 -	€ 6.522 -
6 Sociaal domein			
Arbeidsparticipatie	€ -	€ 1.299 -	€ 1.299 -
Begeleide participatie	€ -	€ 4.580 -	€ 4.580 -
Geëscaleerde zorg 18-	€ -	€ 829 -	€ 829 -
Geëscaleerde zorg 18+	€ -	€ 80 -	€ 80 -
Inkomensregelingen	€ 6.85	€ 10.256 -	€ 3.400 -
Maatwerkdienstverlening 18-	€ -	€ 7.950 -	€ 7.950 -
Maatwerkdienstverlening 18+	€ 300	€ 8.276 -	€ 7.976 -
Maatwerkvoorziening (WMO)	€ 75	€ 1.614 -	€ 1.539 -
Samenkracht en burgerparticipatie	€ 374	€ 3.101 -	€ 2.727 -
Wijkteams	€ -	€ 3.262 -	€ 3.262 -
Totaal 6 Sociaal domein	€ 7.606	€ 41.247 -	€ 33.641 -

7 Volksgezondheid en milieu				
Afval	€ 7	3.64	€ 2.669	€ 8 97
Begraafplaatsen en crematoria	€ 4	10	€ 164	€ 61 -
Milieubeheer	€ 3		€ 1.237	€ 1.234 -
Riolering	€ 7	4.43	€ 3.423	€ 4 1.01
Volksgezondheid	€ -		€ 1.879	€ 1.879 -
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	€ 1	8.19	€ 9.373	€ 1.182 -
8 Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing				
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	€ -		€ 18	€ 18 -
Ruimtelijke ordening	€ 4	9	€ 924	€ 830 -
Wonen en bouwen	€ 9	1.10	€ 1.575	€ 466 -
Totaal 8 Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing	€ 3	1.20	€ 2.517	€ 1.313 -
Saldo totaal	€ 9	88.92	€ 91.380	€ 2.451 -

(Geprognosticeerde) balans 2018-2021*(Bedragen x € 1.000)*

Prognose meerjaren balans	Realisatie	Begroting				
		2019	2020	2021	2022	2023
ACTIVA						
Vaste activa						

Immateriële vaste activa						
a. Kosten verbonden aan sluiten geldlening en saldo agio/disagio						
b. Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief						
c. bijdr. aan activa in eigendom van derden	392	344	296	248	199	149
Materiële vaste activa						
a. gronden en terreinen	6.016	5.665	6.016	6.016	6.016	6.016
b. investeringen met economisch nut	86.950	86.107	83.394	80.266	78.082	76.335
c. Investeringen met maatschappelijk nut	2.183	13.001	10.978	12.932	13.943	14.529
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekking aan:	0	0	0	0	0	0
a. deelnemingen	97	97	97	97	97	97
b. gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0	0	0
Leningen aan:	0	0	0	0	0	0
a. woningbouwcorporaties	2.370	2.156	2.370	2.370	2.370	2.370
b. Leningen aan deelnemingen	310	155	0	0	0	0
overige langlopende leningen u/g	4.989	7.705	6.119	6.319	6.519	6.519
Totaal vaste activa	103.305	115.230	109.269	108.247	107.225	106.014
Vlottende activa						

Vorraden						
a. gronden in exploitatie	6.867	3.771	-4.042	-5.023	-5.033	-5.119
b. overige voorraden	9	9	9	9	9	9
Uitzettingen korter dan 1 jaar	13.171	0	0		3.632	
Liquide middelen	805	805	805	805	805	805
Overlopende activa	2.213	2.213	2.213	2.213	2.213	2.213
Totaal vlottende activa	23.064	6.798	-1.015	-1.996	1.625	-2.093
Totaal activa	126.370	122.028	108.255	106.251	108.850	103.922
Prognose meerjaren balans	Realisatie	Begroting				
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
PASSIVA						
Vaste passiva						
Reserves						
a. algemene reserve	26.415	21.310	20.481	22.359	23.075	23.979
b. bestemmingsreserves	4.854	4.736	4.975	5.247	5.070	4.919
c. gerealiseerd resultaat	305	-305	-305	-305	-305	-305
Voorzieningen						
a. Verplichtingen, verliezen en risico's	3.913	4.359	4.481	4.603	4.724	4.846
b. onderhoudsegalisatievoorziening	2.160	2.404	2.299	2.449	2.556	2.189
c. toekomstige vervangingen	337	441	702	952	1.254	1.598
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer						

a. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen						
b. binnenlandse banken en overige financiële instellingen	69.906	61.937	62.959	64.972	67.475	61.470
c. door derden bekleemde middelen	12	4	4	4	4	4
Totaal vaste passiva	107.902	94.885	95.591	100.276	103.850	98.697
Vlottende passiva						
Nettoschulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	6.941	22.143	7.664	975		225
Overlopende passiva	11.527	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal vlottende passiva	18.468	27.143	12.664	5.975	5.000	5.225
Totaal passiva	126.370	122.028	108.255	106.251	108.850	103.922

EMU-overzicht

Aansluitend is het ook verplicht om met ingang van 2017 een overzicht in de begroting op te nemen over de verwachte ontwikkelingen in het EMU-saldo van de gemeente. Hiervoor is een model beschikbaar vanuit het CBS. Dit model is hier gevolgd.

	Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.331	-2.316	-625	228	127
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.508	4.319	4.794	5.034	5.134
3	Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	2.610	2.513	2.676	2.890	3.112
4	Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	3.370	7.659	4.536	5.372	4.905

5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie	0	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:					
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	492	693	764	1.361	981
7	Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., alleen transacties met derden niet op de exploitatie verantwoord	1.925	2.254	1.037	907	648
8	Baten bouwgrondexploitatie:					
	Baten voor zover niet al op de exploitatie verantwoord	5.685	10.067	2.018	917	734
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	1.122	1.348	1.714	1.473	1.514
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht	0	0	0	0	0
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	2.547	4.014	2.340	2.678	3.021

Renteschema Begroting

(Bedragen x € 1.000)

Renteschema		2020	2021	2022	2023	2024
a. De externe rentelast en over korte en lange	+ / +	€ 1.802	€ 1.727	€ 1.584	€ 1.370	€ 1.142

financiering											
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	- /-		€ 5		€ 10		€ 10		€ 10		€ 10
Saldo externe rentelasten en rentebaten			€ 1.797		€ 1.717		€ 1.574		€ 1.360		€ 1.132
c1. Doorberekende rente aan de grondexploitatie	- /-	€ 292		€ 118		€ 69		€ -20		€ -128	
c2. Doorberekende rente van projectfinanciering taakvelden	- /-	€ -		€ -		€ -		€ -		€ -	
c3. Rentebaat van doorverstrekte specifieke leningen	- /-	€ 120		€ 105		€ 94		€ 82		€ 73	
Aan taakveld en toe te rekenen externe rente			€ 412		€ 223		€ 162		€ 63		€ -55

d1. Rente over eigen vermogen	+ / +	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
d2. Rente over voorzieningen	+ / +	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Aan taakveld en toe te rekenen interne rente			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal aan taakveld en toe te rekenen rente			€ 1.385	€ 1.495	€ 1.412	€ 1.297	€ 1.188		
e. De werkelijk aan taakveld en toegerekende rente	- / -		€ 1.588	€ 1.713	€ 1.746	€ 1.724	€ 1.669		
f. Rentersultaat op het taakveld Treasury			€ 203	€ 219	€ 334	€ 427	€ 482		

4.6 Overzicht incidentele baten en lasten

Onderstaande tabel geeft een specificatie van de incidentele baten en lasten (> €25.000). Dit overzicht is voorgeschreven in de BBV en geeft inzicht in hoeverre ons begrotingsbeeld wordt beïnvloed door incidentele ontwikkelingen. Na invulling van het overzicht kan het structurele begrotingssaldo worden bepaald. Deze treft u aan op de volgende pagina.

(Bedragen x €1.000)

Programma	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2. Wonen				
<i>Lasten</i>				
Instellen van een Omgevingslab.	-35			
Flora en fauna onderzoek	-51			
Bestuursopdracht programma 's-Heerenberg Oost	-90			
<i>Baten</i>				
Opbrengst koop-/samenwerkingsovereenkomst voormalige gemeentehuislocatie Didam en omgeving			1.385	
3. Beheer leefomgeving				
<i>Lasten</i>				
Onderzoek aanleg snelfietspaden		-41		
Bodemverontreiniging Meursweg Didam	-85			
4. Economie en toerisme				
<i>Lasten</i>				
Logistiek Ontwikkeling EMZ (Emmerich/Montferland/Zevenaar)	-25			
Bekostiging uitvoering Liemerse Economische Visie 2040	-43	-43		
Opzet digitaal arrangementennetwerk	-19	-19	-19	

Programma	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6. Jeugd, Onderwijs & Cultuur				
<i>Lasten</i>				
Frichtiekosten Muziekschool Oost Gelderland	-84			
Pilot straathoekwerker	-32	-32		
50. Overhead en ondersteuning				
<i>Lasten</i>				
ICT Beveiligingsplan	-83			
Periodiek bedrijfsgeneeskundig onderzoek		-35		
<i>Baten</i>				
Onttrekking Algemene Reserve (dekking incidentele last ICT Beveiligingsplan)	83			
Totaal	-464	-170	1.366	0

De conclusie is dat het saldo van incidentele lasten en baten jaarlijks sterk fluctueert. Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo negatief.

Het positieve saldo in 2023 wordt bepaald door de verwachte opbrengst uit de koop-/samenwerkingsovereenkomst van de voormalige gemeentehuislocatie Didam en omgeving.

(Bedragen x €1.000)

Presentatie van het structurele begrotingssaldo	2021	2022	2023	2024
Saldo baten en lasten	- 2.249	- 503	123	36
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-202	-366	315	272
Begrotingssaldo na bestemming	-2451	-869	438	308
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-464	-170	1.366	0
Structureel begrotingssaldo	-2.915	-1.039	1.804	308

Onderstaande een toelichting op alle incidentele lasten en baten.

Programma 2 Wonen

Instellen van een Omgevingslab.: Dit bedrag van € 35.000 vloeit voort uit het implementatietraject van de Omgevingswet. De gelden worden beschikbaar gesteld voor communicatie en software.

Bestuursopdracht programma 's-Heerenberg Oost: Extern inhuren voor voor het opstellen van een programma voor 's-Heerenberg-Oost. De incidentele last bedraagt € 90.000 in 2021.

Flora en faunaonderzoek in relatie tot de nieuwe Natuurbeschermingswet: In 2021 is nog een bedrag van € 51.000 beschikbaar.

Opbrengst koop-/samenwerkingsovereenkomst voormalige gemeentehuislocatie e.o.: verwacht wordt dat we deze eenmalige opbrengst in 2023 ontvangen. De overeenkomst is inmiddels door beide partijen ondertekend. Het bedrag zullen we ontvangen zodra met de bouw kan worden gestart.

Programma 3 Beheer leefomgeving

Onderzoek aanleg snelfietspaden: In 2022 is een bedrag van € 41.000 beschikbaar voor dit onderzoek.

Bodemverontreiniging Meursweg: deze kosten worden verwacht in 2021. Voor ons is dit een verplichte uitgaaf,

Programma 4 Economie en toerisme

Logistieke Ontwikkeling EMZ (Emmerich/Montferland/Zevenaar): Dit bedrag van € 25.000 is beschikbaar om de aanbevelingen uit het onderzoek "Grensoverschrijdende regionale analyse EMZ" uit te voeren. Betreft het op de kaart zetten van de EMZ hotspot.

Bekostiging uitvoering Liemerse Economische Visie 2040: Zowel in 2021 als in 2022 is een bedrag van € 43.000 beschikbaar voor uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2040.

Opzet digitaal arrangementennetwerk: In de jaren 2021 tot en met 2023 is jaarlijks € 19.000 beschikbaar voor het bouwen van een digitaal arrangementennetwerk voor de Montferlandse vrijetijdsector.

Programma 6 Jeugd, onderwijs & cultuur

Friciekosten Muziekschool Oost Gelderland: deze kosten treden eenmalig op in 2021.

Pilot straathoekwerker: In de praktijk is er behoefte aan trajecten die formeel niet onder de jeugdwet vallen maar voorkomen dat jongeren verder afzakken of ontsporen en zo afglijden naar dure jeugdzorg. Overlast risicojeugd beperken door inzet straathoekmedewerker, gedurende 2 jaar 24 uur per week.

Programma 40 Bedrijfsvoering

ICT beveiligingsplan: In 2020 is het ICT beveiligingsplan vastgesteld. De incidentele lasten bedragen 83.000 in 2021 en worden gedekt middels een onttrekking aan de Algemene Reserve. De structurele lasten van € 55.000 zijn in de begroting verwerkt.

Periodiek bedrijfsgeneeskundig onderzoek: Eens in de drie jaren vindt er een periodiek geneeskundig onderzoek plaats. Het budget voor 2022 bedraagt € 35.000.

4.7 Programmagegevens

Programma 1

Kern	Aantal inwoners in de kern	Aantal inwoners buitengebied	Totaal aantal inwoners	Peildatum	Info komt uit
Didam	12805	2381	16997	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Nieuw-Dijk	840	-	-	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Loil	971	-	-	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Beek/Loerbeek	2065	715	2780	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
's-Heerenberg	8474	19	8493	23-7-2020	BRP/Nedbrowser

Zeddam	2468	179	2647	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Braamt	706	360	1066	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Kilder	982	524	1506	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Azewijn	484	280	764	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Stokkum	738	414	1152	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Lengel	340	127	467	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Vethuizen/Wijnbergen	-	241	241	23-7-2020	BRP/Nedbrowser
Totaal	30.873	5.240	36.113		

Gemeentelijke producten en diensten				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Alle inspanningen van de gemeente (waardering 1-10)	6,74	6,61	2018	WSJG
2. Directe dienstverlening inwoners (waardering 1-10)	6,83	6,75	2018	WSJG
3. Directe dienstverlening ondernemers (waardering 1-10)	6,60	6,40	2017	WSJG
4. Ontevreden over de dienstverlening (inwoners)	12%	13%	2018	WSJG
5. Ontevreden over de dienstverlening (ondernemers)	25%	28%	2017	WSJG
6. Percentage inwoners dat aanvragen of voorleggen gemakkelijk vindt	78%	80%	2018	WSJG
7. Percentage bedrijven dat aanvragen of voorleggen gemakkelijk vindt	58%	59%	2017	WSJG
8. Percentage inwoners dat afhandelingstijd acceptabel vindt	76%	75%	2018	WSJG

9. Percentage bedrijven dat afhandelingstijd acceptabel vindt	49%	47%	2017	WSJG
10. Percentage inwoners dat onze medewerkers voldoende deskundig vindt	80%	76%	2018	WSJG
11. Percentage `bedrijven dat onze medewerkers voldoende deskundig vindt	59%	54%	2017	WSJG
12. Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente hen aangenaam heeft verrast	50%	43%	2018	WSJG
13. Percentage bedrijven dat vindt dat de gemeente hen aangenaam heeft verrast	33%	35%	2017	WSJG
14. Percentage bedrijven dat vindt dat de gemeente zich flexibel opstelt	33%	24%	2017	WSJG
15. Waardering digitale dienstverlening inwoners (1-10)	7,05	6,85	2018	WSJG
16. Waardering digitale dienstverlening bedrijven (1-10)	6,50	6,13	2017	WSJG
17. Digitale volwassenheid producten voor inwoners	83%	77%	2019	Ministerie BZK
18. Digitale volwassenheid producten voor bedrijven	78%	64%	2019	Ministerie BZK

Communicatie en voorlichting				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Samenwerking met inwoners (waardering 1-10)	6,09	6,08	2018	WSJG
2. Communicatie en voorlichting inwoners (waardering 1-10)	6,76	6,63	2018	WSJG
3. Communicatie en voorlichting ondernemers (waardering 1-10)	5,97	5,99	2017	WSJG
4. Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende communicatie is over verloop afhandeling	74	69	2018	WSJG

5. Percentage bedrijven dat vindt dat er voldoende communicatie is over verloop afhandeling	46	26	2017	WSJG
6. Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente heldere taal gebruikt	68	65	2018	WSJG

Programma 2

Kern	Oppervlakte bebouwde kom (in ha)	Oppervlakte Buitengebied (in ha)	Totale oppervlakte (in ha)	Peildatum	Info komt uit
Didam	345	2803	3206	25-8-2018	GIS
Nieuw-Dijk	24	-	-	25-8-2018	GIS
Loil	34	-	-	25-8-2018	GIS
Beek/Loerbeek	160	1709	1869	25-8-2018	GIS
's-Heerenberg	319	65	584	25-8-2018	GIS
Zeddam	100	927	1027	25-8-2018	GIS
Braamt	32	373	405	25-8-2018	GIS
Azewijn	28	1121	1149	25-8-2018	GIS
Kilder	45	785	830	25-8-2018	GIS
Stokkum	28	572	600	25-8-2018	GIS
Lengel	25	205	230	25-8-2018	GIS
Vethuizen/Wijnbergen	-	762	762	25-8-2018	GIS
Totaal			10664		

Kern	Aantal woningen bebouwde kom	Aantal woningen buitengebied	Totaal aantal woningen	Peildatum	Info komt uit
Didam	5747	864	7317	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Nieuw-Dijk	321	-	-	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Loil	385	-	-	25-5-2018	BAG/Nedbrowser

Beek/Loerbeek	817	265	1082	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
's-Heerenberg	3945	9	3954	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Zeddam	1145	65	1210	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Braamt	301	137	438	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Azewijn	182	107	289	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Kilder	415	190	605	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Stokkum	314	160	474	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Lengel	109	47	156	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Vethuizen/Wijnberge n	-	85	85	25-5-2018	BAG/Nedbrows er
Totaal			15610		

Volkshuisvesting				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal huishoudens	15.356		2018	CBS Huishoudens 2018
2. Verdeling woningen				
• koop	64,6%	56,5 %	2017	BAG-bewerking ABF research
• huur	35,4%	43,5 %	2017	BAG-bewerking ABF research
3. Verdeling woningen naar type				
• eengezinswoningen	82,1%	64,3 %	2019	BAG-bewerking ABF research
• meergezinswoningen	17,9%	35,7 %	2019	BAG-bewerking ABF research

4. Nieuwbouw per 1.000 woningen	6,9	7,2	2016	ABF
5. Gemiddelde WOZ-waarde woningen	€ 202.000,--		2019	Meerdere
6. Aantal personen per huishouden	2,32	2,19	2018	CBS Huishoudens
7. Huishoudsamenstelling				
• alleenstaand	28,7%	38,1%	2018	CBS Huishoudens
• samenwonend zonder kinderen	35,1%	28,8%	2018	CBS Huishoudens
• samenwonend met kinderen	36,1%	33,0 %	2018	CBS Huishoudens
8. Voorraad corporatiewoningen in verhouding tot doelgroep huurtoeslag	0,93	1,0	2016	WSJG
9. Voorraad corporatiewoningen in verhouding tot doelgroep sociale huurwoning	0,83	0,85	2016	WSJG
10. Passend gehuisveste huishoudens	73,4%	74,9%	2016	WSJG
11. Percentage scheefwoners				
• Goedkope scheefwoners	11,4%	12,0%	2017	WSJG
• Dure scheefwoners	12,9%	11,9%	2017	WSJG
12. Gemiddelde huurquote per huishoudtype				
• < 25 jaar	28,2%		2016	WSJG
• 1phh 25 jr tot AOW	29,5%		2016	WSJG
• 1phh AOW of ouder	28,6%		2016	WSJG
• paar zonder kinderen 25 jr-AOW	21,2%		2016	WSJG
• paar zonder kinderen AOW of ouder	20,6%		2016	WSJG
• paar met kind(eren)	18,2%		2016	WSJG
• eenoudergezin	19,2%		2016	WSJG

13.	Gemiddelde woonquote	32,1%	31,5%	2016	WSJG
14.	Samenstelling woningvoorraad				
	• koop	64,6%	56,5%	2017	WSJG
	• particuliere huur	10,59%	13,9%	2017	WSJG
	• huurwoningen woningcorporatie	24,9%	29,6%	2017	WSJG
15.	Verhouding kale huur/maximale huur	73%	73%	2015	WSJG
16.	Huishoudens met betaalrisico in corporatiewoningen	14,2%	12,2%	2016	WSJG
17.	Gemiddeld aantal huurpunten woningwaardestelsel	159	149	2016	WSJG
18.	Huurprijsklasse corporatiewoningen				
	• tot kwaliteitskortingsgrens	6,9%	13,1 %	2016	WSJG
	• kwaliteits-korting en aftoppingsgrens	58,5%	55,5%	2016	WSJG
	• tussen aftopping en liberalisatiegrens	25%	22%	2016	WSJG
	• boven liberalisatiegrens	4,3%	5,2%	2016	WSJG
	• onbekend	5,2%	4,2%	2016	WSJG
19.	WOZ-waarde koopwoningen in prijsklassen				
	• < € 170.000	27,2%	26,0%	2016	WSJG
	• € 170.000-215.000	23,9%	22,9%	2016	WSJG
	• € 215.000-300.000	26,9%	26,3%	2016	WSJG
	• >300.000	21,9%	24,0%	2016	WSJG
	• onbekend		0,8%	2016	WSJG
20.	Doelgroep huurtoeslag				
	• in koopwoning	31,9%	16,1%	2016	WSJG
	• in corporatiewoning	48,5%	53%	2016	WSJG

• in particuliere woning	12,3%	12,4%	2016	WSJG
21. Gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen	€ 236.800,--	€ 254.000,--	2016	WSJG
22. Migratiesaldo per 1.000 inwoners	6,2	-	2016	CBS Bev. Ontwik.
23. Natuurlijke aanwas per 1.000 inwoners	-1,4	-	2016	CBS Bev. Ontwik.
24. Huur corporatiewoningen				
• Bruto huur:	€ 556,00	€ 539,00	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen
• Huurtoeslag:	€ 118,00	€ 108,00	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen
• Netto huur:	€ 435,00	€ 415,00	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen
25. Mutatiegraad corporatiewoningen	8,6%	6,2%	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen

Natuur- en landschapontwikkeling

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal verleende subsidies voor inrichting natuur en landschap	10		2018	subsidieregister gemeente

Monumenten

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal gemeentelijke monumenten	164		2018	gemeente
2. Aantal rijksmonumenten	49		2018	gemeente
3. Aantal verleende subsidies voor instandhouding monumenten	23		Sept. 18	gemeente

4. Omvang verleende subsidies voor instandhouding monumenten	68.000 (40.000 door gemeente / 28.000 door provincie)		Sept. 18	gemeente
--	--	--	----------	----------

Programma 3

01. Duurzaamheid	2018	2019	raming 2020	raming 2021
Aantal duurzaamheidsleningen (vanaf 2016), 2019: mits nieuw beleid vastgesteld door raad	169	173	120	100
Aantal deelnemers "Zonnige bedrijven" (zonnepanelen op grote bedrijfsdaken)				25
02 Afval	2018	2019	raming 2020	raming 2021
Tonnage ingezameld huishoudelijk afval				
Restafval	4.956	3360	3250	3550
Groente-, Fruit- en Tuinafval	2.466	4582	3500	4700
Papier/Karton	2.268	2258	2.200	2.100
Glas	723	802	750	825
PMD (plastic, metaal en drankenkartons)	819	923	825	800
03 Openbare ruimte	2017	2018	raming 2019	raming 2020
Wegen, paden etc. buiten de bebouwde kom (in km.)				
• verharde wegen	183	183	183	188
• onverharde wegen	49	49	49	49
• fietspaden	37,2	37,2	37,2	41,2
Wegen, paden etc. binnen de bebouwde kom (in km.)				
• verharde wegen	167	168	169	171
• fietspaden	9,3	9,7	9,7	9,7
Bermen (in m2)	886.976	1.001.739	1.001.739	1.232.286
Sloten (in m1)	109.669	110.000	111.848	111.848

Te inspecteren en reinigingen riolering (5% van het totaal van 308 km)	15 km	15km	15 km	15 km
Aantal ongevallen	198	194	194	180
• dodelijke slachtoffers	1	1	1	0

Afval				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Huishoudelijk restafval, kg per inwoner	94	-	2019	RDL/gemeente/CBS

Milieu				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Duurzaamheidsscore (0-10)	5,8	5,8	2019	gemeentelijke duurzaamheid index
2. Windenergie (MJ) per inwoner	689	1378	2018	Klimaatmonitor databank
3. Woningen met zonnepanelen	21,1%	12,5%	2019	CBS Zonnestroom
4. Opgesteld vermogen zonne-energie KW per 1.000 inwoners	642,7	-	2019	CBS Zonnestroom
5. Hernieuwbare energie	4,9%	6,8%	2017	RWS Klimaatmonitor
6. Elektrische oplaadpunten per 1.000 inwoners	1,4	3,3	2020	RWS Klimaatmonitor
7. Bedrijfs- en personenauto's op aardgas en elektriciteit per 10.000 inwoners	56	125	2019	RDW
8. Gasverbruik woningen m3	1629	-	2018	WSJG
9. Elektriciteitsgebruik woningen kWh	3077	2789	2018	CBS

Openbare ruimte				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Wegen en Paden buiten de bebouwde kom (in km)				
a. Verharde wegen	183	139.691	2018	opendata.cbs.nl
b. Onverharde wegen	48	--	2019	
c. fietspaden	37,2	35.000	2019	opendata.cbs.nl
2. Wegen en paden binnen de bebouwde kom				
a. Verharde wegen	168		2019	
b. Fietspaden	9,7		2019	
c. Bermen	886.976		2019	
d. Sloten	109.669		2019	
3. Lengte rioleringsstelsel	308			
• Te inspecteren	15		2019	
4. Geregistreerde verkeersongevallen, per 1.000 inwoners	5,9	7,3	2017	WVF
5. Geregistreerde verkeersongevallen naar soort				
• met uitsluitend materiële schade	87,0%	84,9%	2017	WVF
• met letsel ziekenhuis	8,7%	9,4%	2017	WVF
• met licht gewonde	3,8%	5,2%	2017	WVF
• met dodelijke afloop	0,5%	0,5%	2017	WVF
6. Verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners	9,7	12,5	2016	DVS

Programma 4

Economie				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit

1. Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar	107,6	129,6	2019	WSJG
2. Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar	561,4	677,1	2019	WSJG
3. Snelgroeïende bedrijven per 1.000 vestigingen	18,5	19	2018	CBS Lokale economie
4. Aantal banen in de sector recreatie en toerisme per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar	45,4	47,1	2019	WSJG
5. Aandeel in % van exporterende vestigingen ten opzichte van het totale aantal vestigingen	7,4	6,2	2019	CBS Lokale economie
6. De functiemengingsindex (verhouding banen en woningen)	49,6	53,2	2019	WSJG
7. Percentage ZZP-ers t.o.v. het totale aantal banen	11,1	11,4	2018	CBS Lokale economie
8. Besteedbaar inkomen van ZZP-ers (dzt euro's)	35,7	37,5	2017	CBS Lokale economie
9. Aantal ZZP-ers met een laag inkomen tot € 15.000	5,3	9,5	2017	CBS Lokale economie
10. Aantal failliet verklaarde bedrijven en instellingen inclusief eenmanszaken per 1000 vestigingen	2,6	2,3	2019	CBS Lokale economie
11. Aantal oprichtingen per 1.000 vestigingen	75,5	100,6	2018	CBS Lokale economie
12. Aantal opheffingen per 1.000 vestigingen	48,7	61,6	2018	CBS Lokale economie
13. Percentage werklozen t.o.v. beroepsbevolking	2,8	3,4	2019	CBS arbeidsdeelname
14. Waardering ondernemersklimaat, uitgedrukt in cijfer van 0-10	6,47	6,73	2017	WSJG
15. Waardering van het vestigingsklimaat uitgedrukt in cijfer van 0-10	6,17	6,61	2017	WSJG

16. Juiste prioriteiten economisch beleid (0-10)	24%	15%	2017	WSJG
17. Hoogte regeldruk	31,4%	28,7	WSJG	2017

Programma 5

Sportbevordering				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Beweegt voldoende	64,8%	63%	2016	Gezondheidsmonitor Volwassenen en ouderen GGD'en, CBS en RIVM
2. % Niet sporters	46%	48,7	2016	Gezondheidsmonitor Volwassenen en ouderen GGD'en, CBS en RIVM
3. Aantal verleende sportsubsidies structureel	42	x	2019	Montferland
4. Aantal verleende sportsubsidies incidenteel	15	x	2019	Montferland
5. Percentage kinderen uit armoederegelingen Montferland dat een bijdrage ontvangt voor sport	2,1%	x	2018	Gem. Montferland
6. Lichamelijke activiteit van kinderen: percentage dat 7 uur of meer per week beweegt	81%	x	2017	Kindmonitor GGD
7. Lichamelijke activiteit van jongeren: percentage dat 5 of meer dagen per week minimaal één uur beweegt.	50%	x	2019	Gezondheidsmonitors Jeugd en Jongvolwassenen GGD
8. Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging/sportbond	29,2%	28,2	2018	VSG Monitor

9. Aantal uitgevoerde projecten gericht op sportbevordering	8	x	2019	Montferland
10. percentage verenigingen dat zichzelf als financieel (zeer) gezond beschouwd	55%	x	2020	Verenigingsmonitor Achterhoek

Sportaccommodaties/speellocaties			
Omschrijving	Montferland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal gym en sportzalen	10	2019	Montferland
2. Aantal sporthallen	4	2019	Montferland
3. Bezettingsgraad gym- en sportzalen, sporthallen (gemiddeld)	30%	2019	Montferland
4. Percentage verenigingen dat aangeeft over voldoende velden/binnensportruimte te beschikken	90	2020	Verenigingsmonitor Achterhoek
Aantal gesubsidieerde sportverenigingen			
a. Buitensport	14	2019	Montferland
b. Binnensport	28	2019	Montferland
5. Aantal tennisbanen	24	2019	Montferland
6. Aantal voetbalaccommodaties	8	2019	Montferland
7. Aantal graswedstrijdvelen voor de voetbalsport	14	2019	Montferland
8. Aantal kunstgras wedstrijdvelen voor de voetbalsport	6,5	2019	Montferland
9. Aantal formele sportvoorzieningen in de openbare ruimte	20	2019	Montferland
10. Aantal speellocaties	64	2019	Montferland
11. Tevredenheid over speelvoorzieningen	55%	2016	WSJG

Gezondheid

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Levensverwachting, gemiddelde leeftijd in jaren	81,6	81,5	2016	RIVM
2. Inwoners met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen	36,0%	33,4%	2016	GGD
3. Gebruik huisartsenzorg	79,3%	78,4%	2016	Vektis
4. Gebruik GGZ	4,0%	4,0%	2016	Vektis
5. Gebruik wijkverpleging	4,1%	3,2%	2016	Vektis
6. Kinderen zonder periodieke controle bij tandarts	18,3%	20,5%	2016	Vektis
7. Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van (gezondheids-)voorzieningen in de nabije omgeving	83%	81%	2018	VNG Burgerpeiling

Programma 6

Jeugd				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
• 1. Aantal inwoners 0-18 jaar.	6.141	x	1-1-2020	GBA
• Aantal inwoners 18-25 jaar	2.824	x	1-1-2020	GBA
3. Jongeren met jeugdhulp	9,9%	9,4%	2018	CBS Jeugd
4. Jongeren met jeugdhulp naar soort				
• zonder verblijf	9,0%	8,8%	2018	CBS Jeugd
• met verblijf	1,0%	1,0%	2010	CBS Jeugd
• met jeugdbescherming	1,1%	1,2%	2018	CBS Jeugd

Onderwijs

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal leerlingen				
• basisonderwijs	2.363	x	1-10-2019	DUO
• voortgezet onderwijs*	469	x	1-10-2019	DUO
• Praktijkonderwijs	201	x	1-10-2019	DUO
2. Absoluut verzuim per 1.000 inw. 5-18 jr.	0	x	2019	regionaal leerplichtjaarsverslag 2018-2019
3. Relatief verzuim per 1.000 inw. 5-18 jr.	34	x	2019	regionaal leerplichtjaarsverslag 2018-2019
4. Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)				
• RMC VSV	1,80%	2,01%	2019	DUO- RMC Achterhoek
• MBO VSV	3,81%	5,30%	2019	DUO- RMC Achterhoek
• VO VSV	0,69%	0,49%		DUO- RMC Achterhoek
5. Basisschool voldoende nabij (% helemaal meeeens)	87%	92%	2016	WSJG
6. Onderwijs (score 0-100)	50	52	2017	Telos-Db
7. Aantal leerlingen speciaal onderwijs				
a. SO	120	x	1-10-2019	DUO
b. VSO	120	x	1-10-2019	DUO
8 Aantal scholen voor gewoon Bao	13		2020	Montferland
9. Aantal scholen voor Speciaal Onderwijs				

a. SO	1	x	2020	Montferland
b. VSO	1	x	2020	Montferland
c. SBO	0	x	20202	Montferland
10. Aantal kindercentra				
a. BSO	8	x	2020	LRK
b. kinderdagopvang	16	x	2020	LRK
c. Voorschoolse en vroegschoolse educatie locaties	10	x	2020	LRK
<i>* aantal leerlingen op Liemers College locatie Didam</i>				

Cultuur/ontmoeting				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Percentage inwoners dat actief is in het verenigingsleven	65%	57%	2016	Montferland
2. Aantal zangverenigingen en koren	8	x	2019	Montferland
3. Aantal dansverenigingen	5	x	2019	Montferland
4. Aantal muziekverenigingen	20	x	2019	Montferland

5. Aantal toneelverenigingen	10	x	2019	Montferland
6. Aantal theaters	2	x	2019	Montferland
7. Aantal filmhuizen	2	x	2019	Montferland
8. Aantal dorpshuizen	7	x	2017	Montferland
9. Aantal inwoners dat lid is van de bibliotheek	7557	x	2019	Montferland
10. Aantal leerlingen muziekonderwijs	1945	x	2019	Montferland
11. Aantal verleende subsidies zang dans en toneel	19	x	2019	Montferland
12. Tevredenheid over welzijnsvoorzieningen	57%	x	2016	Montferland

Programma 7

Vrijwilligerswerk en mantelzorg				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Verbondenheid buurt (waardering 1-10)	7,66	7,32	2016	WSJG
2. Vrijwilligerswerk	45%	44%	2016	WSJG
3. het percentage inwoners dat zich inzet voor de burens	68%	67%	2016	WSJG

4. Het percentage inwoners dat actief is in het Verenigingsleven	65%	57%	2016	WSJG
5. Mantelzorg	17,2%	14,2%	2016	Gezondheidsmonitor

Maatschappelijke opvang en beschermd wonen

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. De mate waarin een inwoners naar alle waarschijnlijkheid voor hulp en zorg kan terugvallen op familie, vrienden of buurtgenoten	6,79	6.76	2017	WSJG
2. De mate waarin inwoners geen beperkingen ervaren om deel te nemen aan de samenleving	8,43	8,31	2017	WSJG

Algemene en maatwerkvoorzieningen WMO

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Inwoners met individuele Wmo-voorzieningen	59	74	2de helft 2017	CBS MSD WMO
2. Huishoudens met voorziening per wet per 1.000 inw.:				
• Alleen jeugd	34	28	2de helft 2017	CBS MSD WMO
• Alleen P-wet	28	51	2de helft 2017	CBS MSD WMO
• Alleen Wmo	94	87	2de helft 2017	CBS MSD WMO
• Jeugd en P-wet	2	4	2de helft 2017	CBS MSD WMO
• Jeugd en Wmo	3	2	2de helft 2017	CBS MSD WMO
• P-wet en Wmo	6	13	2de helft 2017	CBS MSD WMO
• Jeugd, P-wet en Wmo	1	0	2de helft 2017	CBS MSD WMO

3. Huishoudens zonder voorzieningen	83,2%	82,3%	2de helft 2017	CBS MSD WMO
-------------------------------------	-------	-------	----------------	-------------

Veiligheid				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Criminaliteitsindex (2012=100)	74	81	2016	CBS
2. Misdrijven totaal per 10.000 inwoners	28,4	48,9	2017	CBS Gereg. Crimi.
3. Vernielingen en openbare orde per 10.000 inwoners	4,8	6,0	2017	CBS Gereg. Crimi.
4. Gewelds- en seksuele misdrijven per 10.000 inwoners	2,6	5,0	2017	CBS Gereg. Crimi.
5. Verkeersmisdrijven per 1.000 inwoners	4,0	6,5	2017	CBS Gereg. Crimi.
6. Diefstallen per 1.000 inwoners	12,7	4,4	2017	CBS Diefstallen
7. Diefstallen naar type per 1.000 inwoners:				
• Diefstal uit/vanaf auto	1,6	0,1	2017	CBS Diefstallen
• Diefstal uit woning	2,1	0,3	2017	CBS Diefstallen
• Diefstal van fiets	2,3	0,2	2017	CBS Diefstallen
• Winkeldiefstal	0,6	2,1	2017	CBS Diefstallen

Programma 8

Participatie en activering				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal banen per 1.000 inw.	638,1	758,2	2017	LISA

2. Personen met bijstandsuitkering per 1.000 inw. (18 jaar en ouder)	22,2	41,9	2017	CBS Participatiewet
3. Banen naar sector				
• Industrie:	22,7%		2017	LISA
• Landbouw:	3,7%		2017	LISA
• Handel:	17,6%		2017	LISA
• Collectieve dienstverl:	19,8%		2017	LISA
• Zakelijke dienstverl:	33,9%		2017	LISA
• Overige dienstver:	2,3%		2017	LISA
4. Huishoudens met bijstandsuitkeringen (% van totaal)	3,0%	5,7%	2017	CBS Participatiewet
5. Bijstand gerelateerde uitkering vanaf AOW-leeftijd (personen per 1.000 inw. 65 jr en ouder)	7,6	16,0	2017	CBS Participatiewet
6. Alleenstaanden met bijstandsuitkeringen (% tov huishoudens alleenstaand)	6,3	9,7	2017	CBS Participatiewet
7. Lopende re-integratievoorzieningen (eind peilperiode) personen per 1.000 inw. 15-64 jr.	9,9	15,0	2015	CBS Participatiewet
8. Nieuwe re-integratievoorzieningen per 1.000 inw. 15-64 jr.	12,6	15,0	2016	CBS Participatiewet
9. Beëindigde re-integratievoorzieningen per 1.000 inw. 15-64 jr.	5,4	12,0	2016	CBS Participatiewet
10. Werkloze beroepsbevolking personen per 1.000 inwoners 15-64 jaar	0	25	2017	CBS Arb.deelname
11. Beroepsbevolking opleiding laag per 1.000 inw. 15-65 jr.	223	170	2017	CBS Arb.deelname
12. Personen met lopende re-integratievoorziening naar inkomstenbron (per 1.000 inw. 15-65 jr.)				

• Werkend zonder WWB	1,3	1,5	2015	CBS Participatiewet
• Werkend met WWB	0,9	1,5	2015	CBS Participatiewet
• WWB (zonder werk)	7,2	10,7	2015	CBS Participatiewet
• Overige	0,4	1,3	2015	CBS Participatiewet
13. Inkomen als zelfstandige zzp-ers (dzt euro)	28,5	33,7	2014	CBS Lokale economie
14. Aantal huishoudens met bijstandsuitkeringen (% t.o.v. totaal)	3,0	5,7	2017	CBS Participatiewet

Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Huishoudens met laag inkomen	7,5%		2014	CBS Rio
2. Huishoudens hoog inkomen	8,2%		2014	CBS Rio
3. Kinderen opgroeiend in armoede	4,02%	6,85%	2015	WSJG

Uitvoering wet sociale werkvoorziening

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
Aantal inwoners met een WSW-dienstverband	205,72 SE	x	2017	Begr Laborijn